

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

ALTERNATİF BİR TİCARET MODELİ VE
FİNANSMAN ARACI OLARAK BARTER SİSTEMİ
VE TÜRKİYE'DEKİ BARTER UYGULAMALARI

Yüksek Lisans Tezi

Özgül UYAN

İstanbul, 2013

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÖNETİMİ BİLİM DALI

ALTERNATİF BİR TİCARET MODELİ VE
FİNANSMAN ARACI OLARAK BARTER SİSTEMİ
VE TÜRKİYE'DEKİ BARTER UYGULAMALARI

Yüksek Lisans Tezi

Özgül UYAN

Danışman: Prof. Dr. Salih GÜNEY

İstanbul, 2013

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1012.040039 numaralı öğrencisi **Özgül UYAN**' ın "ALTERNATİF BİR TİCARET MODELİ VE FİNANSMAN ARACI OLARAK BARTER SİSTEMİ VE TÜRKİYE'DEKİ BARTER UYGULAMALARI " adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 20.09.2013 tarih ve 2013/23 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **OLBİRLİĞİ** ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **KABUL** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :01/10/2013

1)Tez Danışmanı: Prof. Dr. Salih GÜNEY

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Akın MARŞAP

3) Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Derya KULOĞLU

Salih Güney
.....
Akın Marşap
.....
Derya Kuloğlu
.....

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

ÖZET

ALTERNATİF BİR TİCARET MODELİ VE FİNANSMAN ARACI OLARAK BARTER SİSTEMİ VE TÜRKİYE’DEKİ BARTER UYGULAMALARI

Özgül UYAN

İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, XIV+204 Sayfa, Eylül 2013

Danışman: Prof. Dr. Salih GÜNEY

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle dünya ticaretinin hızla değişip genişlemesi, ulusal ve uluslararası pazarlarda yoğun rekabeti ve dış piyasalara bağımlılığını beraberinde getirmektedir, öte yandan global ölçekli finansal krizlerle paranın maliyetinin artması, nakit sıkıntısına ve ticari faaliyetlerde durgunluğa neden olmaktadır. Bu gelişmeler karşısında geleneksel finansman ve pazarlama teknikleriyle faaliyetlerini sürdürmekte zorlanan işletmeler, alternatif yöntemler kullanmaktadırlar. Bu yöntemlerden birisi, ilk çağlardan beri bir ticaret metodu olarak kullanılan “Takas”ın günümüz teknolojileriyle desteklenmiş şekli olan “Barter Sistemi”dir.

Paranın icadıyla önemini yitiren barter, 1929 Dünya ekonomik krizinin yol açtığı ekonomik çöküntüden kurtulmanın bir yolu olarak yeniden gündeme gelmiştir. Ülkemizde ise kurumsal anlamda 1990’lardan itibaren uygulanmaktadır. Barter Sistemi, işletmelere ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri kendi ürettikleri mal ve hizmetlerle satın alma imkanı tanıyan hem bir ticaret modeli hem de bir finansman tekniğidir. Sistem firmalara; stokları eritme, atıl kapasite değerlendirme, satışları artırma, yeni pazarlar, ücretsiz reklam, faizsiz kredi, finansal yapılandırma gibi avantajlar sunmaktadır.

Günümüz ekonomilerinde alternatif bir ticaret ve finansman aracı olarak işletmelerin kullanımına sunulan barter sistemi bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, barter sisteminin tanıtılması, ülkemizdeki işleyişinin açıklanması, barter işlemlerinin işletmelere sağladığı faydaların ticari ve finansal boyutlarıyla incelenmesidir. Yedi ana bölümden oluşan çalışmada öncelikle barter sistemi tüm yönleriyle ve örnekler yardımıyla açıklanmış ardından, barter işlemleri ile ilgili gerçekleştirilen uygulama bölümünün bulgularına ve önerilere yer verilmiştir. Uygulamada, bir barter şirketi ile yüz yüze mülakat tekniğinden yararlanarak yapılan görüşme yoluyla elde edilen barter işlem verileri, işlemlerin işletmelere sağladığı ticari ve finansal faydalara rakamsal olarak açıklık getirecek biçimde incelenmiştir. Çalışmada, barter şirketlerinden temin edilen birtakım matbu belgeler de sunulmuştur.

Araştırmalar neticesinde; Türkiye’de barter sisteminin yeterince tanınmadığı ve sistemin etkin ve güvenle kullanılabilmesi için yasal mevzuata ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Sonuç olarak; barter sistemi’nin, dünyaya hakim olan faize dayalı ticari mantaliteye karşı ciddi bir alternatif olduğu ve sistemin tanıtılması, geliştirilmesi ve işleyişiyle ilgili yasal düzenlemelerin oluşturulması durumunda yaygınlaşarak Türkiye ekonomisine katkı sağlayacak bir ticaret türü ve finansman aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Barter, Takas, Barter Sistemi, Alternatif Ticaret Modeli, Finansman Tekniği, Barter İşlemleri, Barter Uygulamaları, Finansal Araçlar, Ekonomik Kriz, Leasing, Faktoring, Forfaiting, Karşılıklı Ticaret Anlaşmaları

ABSTRACT

BARTER SYSTEM AS AN ALTERNATIVE TRADE MODEL AND FINANCIAL TECHNIC, AND BARTER APPLICATIONS IN TURKEY

Özgül UYAN

İstanbul Aydın University, Institute of Social Sciences, Dep. of Administration

Master Thesis, XIV+204 Pages, September 2013

Supervisor: Prof. Dr. Salih GÜNEY

The globalism makes the world trading develop rapidly and spread out nowadays and it brings busy competition and the dependency to global market in both national and international market. On the other hand, increasing cost of the money because of the global crisis creates cash problems and stagnation in trading activities. Due to these facts, the companies live the difficulties to hold on with traditional financing and marketing methods and look for alternative methods. One of these methods is the Barter system supported by latest developments which was in fact the new version of the exchange used as trading method since firts ages.

Bartering which lost its importance by the invention of money, came up as a way to rescue from the depression caused by the world economic crisis in 1929. In our country, bartering has been existing corporationally since 90's. It is a commercing model and financial method to give the companies the chance to purchase the goods or services they need by their owns. System gives some advantages like reducing their stock, making their idle capacity used, increasing their sales, having new markets, free advertisement and interest free credit.

Bartering which is offered to companies as an alternative trading and financial technique to modern economies composes the subject of this thesis. The main goal of the thesis is to introduce the barter system, explain how it works in our country and to inspect the benefits of bartering operations to companies by the means of trade and finance. In the thesis including seven sections, the bartering system is firstly explained in all its parts with the help of examples, then the findings and proposals obtained from applications made by bartering processes were taken apart. In the application, the bartering progress data that was obtained by using face to face interview methodology, were so inspected that the commercial and financial benefits of bartering process to the companies can be seen numerically. Some printed documents obtained from the companies using bartering were used in.

The research showed that the barter is not well known in Turkey and it is necessary to have a legal legislation or regulations to use it efficiently and safely. As a result, the bartering is an important and alternative way against to traditional mentality depending on interest and commanding the world. It could be mentioned that it could be trading method or financial way contribute to Turkey's economy by making necessary legal legislation to introduce, develop and spread out it.

Keywords: Barter, Exchange, Barter System, Alternative Trade Model, Financing Technique, Barter Transactions, Barter Applications, Financial Instrument, Economic Crisis, Leasing, Factoring, Forfaiting, Counter-trade Agreements

ÖNSÖZ

“Alternatif Bir Ticaret Modeli ve Finansman Aracı Olarak Barter Sistemi ve Türkiye’deki Barter Uygulamaları” başlıklı yüksek lisans tez çalışmamda, günümüz ekonomileri için önem arzeden ve ülkemiz işletmelerine umut olabilecek “Barter Sistemi”ni işlemeyi uygun buldum. Böylelikle, barter sektöründeki on üç yıllık deneyimimden faydalanarak, konu ile ilgili teorik ve pratik birikimimi yazıya aktarma fırsatına sahip oldum. Sektörü tecrübe etmiş bir kişinin bakış açısıyla barter sisteminin ele alınarak bir akademik çalışmaya konu edilmesinin, sistemin uygulamadaki olumlu ve eksik yanlarına daha gerçekçi bir yaklaşım kazandıracağı ve sisteme ilişkin var olan sınırlı sayıdaki Türkçe bilimsel literatüre katkı sağlayacağı inancındayım.

Çalışmamın her aşamasıyla titizlikle ilgilenen danışman hocam Prof. Dr. Salih GÜNEY’e en derin saygılarımla teşekkür ederim. Ayrıca, bu çalışmamda belgelerin temini ve uygulama konusunda bana destek veren Sayın Mehmet VURAL’a, Yener Mut’a, Şeymus KOPTEKİN’e, Daniel EVANS’a; lisans üstü eğitimimde bana destek olan değerli dostlarım Bahar AKSOY’a ve Alper OVA’ya; Tezin hazırlanması sürecinde bana kıymetli vakitlerini ayıran sevgili dostum Binnur GÜRÜL’e ve sevgili Mehmet Sait ERKAN’a; çalışmama destek veren barter şirketlerine ve üye işletmelere, barter sektöründeki çok değerli dostlarıma tek tek teşekkür ederim. Diğer taraftan, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli annem Hacer UYAN’a, babam Hüseyin UYAN’a ve sevgili ablam Özlem UYAN YALÇIN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Barter Sisteminin, yapılacak düzenlemelerle Türk ekonomisine katkı sağlayacak tekniklerden biri olacağı kanaatindeyim. Çalışmamın ülkemiz işletmeleri ve akademik çalışmalar için yararlı bir kaynak olmasını temenni ederim.

İstanbul, 2013

Özgül UYAN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
TABLolar LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM BARTER SİSTEMİ'NİN TANIMI, GELİŞİMİ VE TÜRLERİ

1.1. BARTER SİSTEMİ'NİN TANIMI	4
1.2. BARTER SİSTEMİ'NİN KAPSAMI	9
1.3. BARTER SİSTEMİ'NİN GELİŞİMİ.....	11
1.3.1. İlkel Takas ve Para'nın Tarihçesi	11
1.3.2. Barter Sistemi'nin Gelişimi.....	12
1.4. TÜRKİYE'DE BARTER SİSTEMİ'NE KONU OLAN MAL VE HİZMETLER.....	16
1.5. BARTER İLE TAKAS ARASINDAKİ FARKI	18
1.6. BARTER SİSTEMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR.....	20
1.6.1. Barter Sistemi.....	20
1.6.2. Taraflar	21
1.6.3. Barter Şirketi.....	21
1.6.4. Üye.....	21
1.6.5. Üyelik	21
1.6.6. Barter Üyelik Sözleşmesi.....	21
1.6.7. İşlem Yapma Yetkisi.....	22
1.6.8. Barter Pazarı	22
1.6.9. Barter Havuzu.....	23
1.6.10. Barter İşlemleri.....	23
1.6.11. Mal ve/veya Hizmet.....	23
1.6.12. Broker.....	23

1.6.13. Barter Yetkilisi.....	24
1.6.14. Cari Hesap.....	24
1.6.15. Cari Hesap Ekstresi.....	24
1.6.16. Barter Kredisi.....	25
1.6.17. Satın Alma Kredi Limiti	25
1.6.18. Teminat.....	25
1.6.19. Barter Çeki.....	25
1.6.20. Barter Doları.....	25
1.6.21. Satış Yetki Kodu.....	26
1.6.22. Barter İşlem Komisyonu.....	26
1.6.23. Yıllık Üyelik Aidatı	26
1.6.24. Sistem Garanti Fonu.....	26
1.6.25. Arz Bildirim Formu.....	27
1.6.26. Talep Bildirim Formu.....	27
1.6.27. Arz Listesi.....	28
1.6.28. Talep Listesi.....	28
1.6.29. Barter Bilgi İşletim Sistemi.....	28
1.6.30. Kalite ve Fiyat Kontrol Kurulu.....	28
1.7. BARTER SİSTEMİ’NİN TÜRLERİ	29
1.7.1. Perakende Barter.....	29
1.7.2. Toptan Barter.....	29
1.7.3. Uluslararası Barter (Counter-trade).....	29
1.7.3.1. Geri Alım (Buy-Back).....	36
1.7.3.2. Satın Al-Sat (Buy-sell).....	37
1.7.3.3. Dengeleme (Compensation).....	38
1.7.3.4. Karşı Alım (Counter-purchase).....	38
1.7.3.5. Off-set İşlemleri (Off-set Deals).....	39
1.7.3.6. Üçlü Ticaret (Switch Trading).....	40
1.7.3.7. Kliring Anlaşmaları (Clearing Agreements).....	41
1.7.3.8. Takas (Barter).....	43
1.8. BARTER SİSTEMİ’NİN ÇALIŞMA SEKİLLERİ.....	45
1.8.1. Bilateral (İki İstasyonlu Barter).....	45
1.8.2. Multilateral (Çok İstasyonlu) Barter.....	48
1.9. BARTER SİSTEMİ’NİN KULLANIM ŞEKİLLERİ	51
1.9.1. Barter Sistemi’nin Finansal Amaçlı Kullanımı	51
1.9.2. Barter Sistemi’nin Ticari Amaçlı Kullanımı	52
1.10. BARTER İŞLEM ÇEŞİTLERİ	53
1.10.1. Tam Barter (Yüzde Yüz Barter).....	54
1.10.2. Kısmi Barter	54

İKİNCİ BÖLÜM

BARTER SİSTEMİ'NİN TARAFLARI, BELGELERİ VE İŞLEYİŞİ

2.1. BARTER SİSTEMİ'NİN TARAFLARI	55
2.1.1. Barter Organizatörü.....	55
2.1.1.1. Kuruluş Şartları	55
2.1.1.2. Temel Faaliyetleri.....	56
2.1.1.3. Organizasyon Yapısı.....	58
2.1.1.3.1. Genel Merkez.....	59
2.1.1.3.2. Şube.....	59
2.1.1.3.3. Franchise.....	60
2.1.1.3.4. Broker	60
2.1.2. Üye Firma	60
2.1.2.1. Üyelik Şartları.....	61
2.1.2.1.1. Maddi Şartlar	62
2.1.2.1.2. Maddi Olmayan Şartlar	63
2.2. BARTER SİSTEMİ'NDE KULLANILAN BELGELER.....	64
2.2.1. Barter Üyelik Sözleşmesi.....	65
2.2.2. Ek Sözleşme.....	65
2.2.3. Kuruluş Tanımlama Formu.....	66
2.2.4. Arz Bildirim Formu.....	66
2.2.5. Talep Bildirim Formu.....	66
2.2.6. Diğer Evraklar.....	66
2.2.7. İşlem Yapma Yetkisi.....	67
2.2.8. Barter Çeki	68
2.2.9. Cari Hesap Ekstresi	69
2.2.10. Barter'lı İşlem Sözleşmesi	70
2.3. BARTER SİSTEMİ'NİN İŞLEYİŞİ (ÜYELİK SÜRECİ, İŞLEM SÜRECİ VE ÜYELİĞİN SONLANDIRILMASI SÜRECİ).....	70
2.3.1. Potansiyel Üye Firmanın Görüşme Talebi.....	73
2.3.2. Potansiyel Üye Firmadan Görüşme Talep Edilmesi.....	73
2.3.3. Potansiyel Üye Firma ile Görüşme Yapılması.....	73
2.3.4. Potansiyel Üye Firmadan Başvuru Formu Alınması.....	73
2.3.5. Potansiyel Üye Firma Hakkında İnceleme Yapılması.....	74
2.3.6. Firma ile Üyelik Sözleşmesinin İmzalanması.....	74
2.3.7. Sisteme Giriş Aidatının Ödenmesi.....	74
2.3.8. Üye Firma Tarafından Teminat Verilmesi.....	74
2.3.9. Üye Firmaya İşlem Yapma Yetkisi Verilmesi.....	74
2.3.10. Sisteme Bildirimde Bulunulması.....	75
2.3.11. Üye Cari Hesabı Açılması.....	75
2.3.12. Sistemden Mal veya Hizmet Talep Edilmesi.....	77

2.3.13. Yetki Kodu Talebi.....	77
2.3.14. Satışın Gerçekleşmesi.....	77
2.3.15. Barter Çeki Düzenlenmesi.....	77
2.3.16. Cari Hesabın İşlenmesi.....	77
2.3.17. Barter Şirketi İşlem Komisyonlarının Tahsil Edilmesi.....	78
2.3.18. Alıcı Üyenin Borcunu Satış Yaparak Ödemesi.....	78
2.3.19. Alıcı Üyenin Borcunu Nakit Olarak Ödemesi.....	78
2.3.20. Sisteme Mal veya Hizmet Arz Edilmesi.....	78
2.3.21. Satıcı Üyenin Alacağını Satın Alma Yaparak Tahsil Etmesi.....	79
2.3.22. Satıcı Üyenin Alacağını Nakit Olarak Tahsil Etmesi.....	79
2.3.23. Barter Sözleşmesinin Sona Ermesi.....	80
2.3.24. Üyenin Sisteme Borcunu Nakit Olarak Ödemesi.....	80
2.3.25. Üyenin Sistemden Alacağını Nakit Olarak Tahsil Etmesi.....	80
2.3.26. Teminatların İade Edilmesi.....	81

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BARTER SİSTEMİ'NİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

3.1. BARTER SİSTEMİ'NİN AVANTAJLARI.....	82
3.1.1. Likidite Artışı	82
3.1.2. Faizsiz Mal ve Hizmet Kredisi	83
3.1.3. Stokların Eritilmesi.....	84
3.1.4. Atıl Kapasitenin Harekete Geçirilmesi	85
3.1.5. Tahsilat Garantisi.....	86
3.1.6. Rekabet Üstünlüğü.....	87
3.1.7. Alacak Değerinin Korunması.....	87
3.1.8. Ücretsiz ve Etkin Reklam-Tanıtım.....	87
3.1.9. Satış Artışı.....	88
3.1.10. Kar Artışı.....	88
3.1.11. Etkin Pazarlama.....	89
3.1.12. Dış Ticaret Kolaylığı.....	90
3.1.13. Barter Sistemi'nin Makro Açıdan Avantajları.....	91
3.2. BARTER SİSTEMİ'NİN DEZAVANTAJLARI	92
3.2.1. Nakit Akış Dengesinin Bozulabilmesi	92
3.2.2. Borçlu Üye'nin Satış Yapamaması	93
3.2.3. Borçlu Üye'den Tahsilat Yapılamaması.....	93
3.2.4. Arz ve Talep Dengesinin Bozulabilmesi.....	94
3.2.5. Komisyon ve Aidat Giderleri.....	94
3.2.6. Güçlü Teminat Verme Zorunluluğu.....	94
3.2.7. Yasal Boşluklardan Kaynaklanan Sorunlar.....	95
3.2.8. Diğer Sorunlar.....	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BARTER SİSTEMİ'NİN DİĞER FİNANSMAN TEKNİKLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. BARTER SİSTEMİ'NİN BANKACILIK SİSTEMİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	97
4.1.1. Tasarruf-Finansman Çelişkisi Açısından Karşılaştırılması.....	97
4.1.2. Kredi Maliyetleri Açısından Karşılaştırılması	98
4.2. BARTER SİSTEMİ'NİN LEASING İŞLEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	99
4.2.1. Klasik Leasing İşlemleri.....	99
4.2.2. Barter Leasing	100
4.3. BARTER SİSTEMİ'NİN FACTORING İŞLEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	101
4.3.1. Klasik Factoring İşlemleri	101
4.3.2. Barter Factoring.....	101
4.4. BARTER SİSTEMİ'NİN FORFAITING İŞLEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	103
4.4.1. Klasik Forfaiting İşlemleri.....	104
4.4.2. Barter Forfaiting.....	104

BEŞİNCİ BÖLÜM

YASAL DÜZENLEMELER AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ

5.1. TÜRK BORÇLAR KANUNU AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ.....	105
5.1.1. Sözleşme.....	106
5.1.2. Genel İşlem Koşulları.....	108
5.1.3. Temsil	109
5.1.3.1. Dolaylı Temsil ve Dolaysız Temsil.....	110
5.1.3.1.1. Dolaysız Temsil'in Şartları	110
5.1.3.2. Yasal Temsil ve İradi Temsil.....	111
5.1.3.3. Yetkili Temsil ve Yetkisiz Temsil.....	111
5.1.4. Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenme	112
5.1.5. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme	112
5.1.5.1. Üçüncü Kişi Yararına Eksik Sözleşme.....	113
5.1.5.2. Üçüncü Kişi Yararına Tam Sözleşme.....	114
5.1.6. Alacağın Devri	115
5.1.6.1. İradi Devir.....	116
5.1.6.2. Yasal veya Yargısal Devir.....	117
5.1.7. Sımsarlık Sözleşmesi.....	117
5.1.8. Takas.....	119

5.1.8.1. Takas'ın Şartları.....	121
5.1.8.1.1. Karşılıklı Borcun Bulunması.....	121
5.1.8.1.2. Borçların Özdeş Olması.....	121
5.1.8.1.3. Borçların Muaccel Olması.....	122
5.1.8.1.4. Takas Beyanında Bulunulması.....	122
5.1.9. Mal Değişim Sözleşmesi (Trampa).....	122
5.2. TÜRK TİCARET KANUNU AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ	123
5.2.1. Cari Hesap.....	124
5.3. TÜRK VERGİ KANUNLARI AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ	127
5.3.1. Gelir Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri	127
5.3.2. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri	129
5.3.3. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri	130
5.3.4. Damga Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri.....	132
5.3.4.1. Barter Sözleşmesi.....	133
5.3.4.2. Ek Sözleşme.....	133
5.3.4.3. Diğer Kağıtlar.....	134
5.3.5. Vergi Usul Kanunu Açısından Barter İşlemleri.....	134
5.4. DIŞ TİCARET MEVZUATI AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ.....	134

ALTINCI BÖLÜM

BARTER İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

6.1. BARTER SİSTEMİ'NİN TARAFLARI AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİNİN KAYDEDİLMESİ.....	137
6.1.1. Barter Şirketi Açısından.....	137
6.1.2. Satış Yapan Üye Firma Açısından.....	138
6.1.3. Satın Alan Üye Firma Açısından.....	138
6.2. BARTER İŞLEMLERİNDE HESAPLAR VE İŞLEYİŞİ.....	139
6.3. KURULUŞ İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	142
6.3.1. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları.....	142
6.4. ÜYELİK AİDATLARININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	143
6.4.1. Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları.....	143
6.4.2. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları.....	144
6.5. BARTER ALIŞVERİŞİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	145
6.5.1. Satıcı Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları.....	145
6.5.2. Satın Alan Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları.....	146
6.5.3. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları.....	147
6.6. BARTER ŞİRKETİ'NE VERİLEN TEMİNATLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ.....	148
6.6.1. Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları	148
6.6.2. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları	149

6.7. ÜYE FİRMA'NIN BORCUNU NAKDEN ÖDEMESİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ	150
6.7.1. Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları.....	150
6.7.2. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları	151

YEDİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ BARTER UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖRNEKLER

7.1. UYGULAMANIN AMACI.....	152
7.2. UYGULAMANIN YÖNTEMİ.....	152
7.3. UYGULAMA.....	153
7.3.1. Barter Pazarı'nda Gerçekleşen Barter İşlem Zinciri.....	153
7.3.2. Dört Farklı Firma'nın Gerçekleştirdiği Barter İşlemleri.....	156
7.4. UYGULAMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR	164
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	168

EKLER

KAYNAKÇA

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	: Adı geçen eser
A.Ş.	: Anonim Şirket
Bkz	: Bakınız
DVK	: Damga Vergisi Kanunu
EURO	: Avrupa Para Birimi
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
Ibid	: Aynı eser
IRTA	: International Reciprocal Trade Association
İY	: İhracat Yönetmeliği
KDV	: Katma Değer Vergisi
KDVK	: Katma Değer Vergisi Kanunu
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
Ltd.	: Limited
m.	: Madde
M.Ö.	: Milattan Önce
s.	: Sayfa
S.B.E.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SPK	: Sermaye Piyasası Kanunu
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TL	: Türk Lirası
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TDHP	: Tek Düzen Hesap Planı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEFRA	: Tax Equity and Fiscal Responsibility Act
THY	: Türk Hava Yolları
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
USD	: United States Dollars
vb.	: Ve benzeri
VUK	: Vergi Usul Kanunu

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1: Barter Ortak Pazarı.....	22
Şekil 1.2: Karşılıklı Ticaret Uygulamalarının Başlıca Türleri.....	35
Şekil 1.3: Çeşitli Kontra-ticaret Türleri.....	36
Şekil 1.4: Bilateral (İki Taraflı) Barter İşlemi.....	45
Şekil 1.5: Multilateral (Çok Taraflı) Barter.....	48
Şekil 2.1: Barter Sistemine Üyelik Süreci.....	72
Şekil 2.2: Barter Sisteminde İşlem Süreci.....	76
Şekil 2.3: Barter Sistemine Üyeliğin Sonlandırılması Süreci.....	80
Şekil 4.1: Leasing Sistemi'nin İşleyişi.....	99
Şekil 4.2: Factoring İşlem Süreci.....	101
Şekil 4.3: Forfaiting İşlem Süreci	104
Şekil 7.1: Uygulamaya Konu Olan Firmaların Barter İşlemleri.....	154

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 7.1: Uygulamada Yer Alan 4 Firma'nın Barter Sistemi'nden Sağladığı Yararlar.....	164
---	-----

GİRİŞ

Günümüzde, olağanüstü ve hızlı teknolojik gelişmelerin etkisiyle işletmelerin küreselleşme eğilimleri artarak devam etmektedir. Böylece, dünya ticaretinde sınırlar aşmakta ve işletmeler, kendi ülkelerinin dışındaki güçlü firmalarla da rekabet etmek zorunda kalmaktadırlar. Bu yoğun rekabet ortamı; maliyetlerin minimize edilmesini, üretilen her malın satılabilmesini, mevcut pazarların geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Diğer taraftan, bilhassa küresel boyutta yaşanan ekonomik bunalımlarda oluşan yüksek enflasyon ve faizler, paranın maliyetinde artışa ve likit sıkıntısına yol açmaktadır. Bu dönemlerde; talep daralmakta, işletmelerin atıl kapasitelerini pazarlayacak maddi imkanları olmadığından ticari faaliyetler duraklamakta, birim girdi maliyetleri yükselmekte ve işletmeler yeni yatırımlarını ertelemekte hatta küçülmektedir.

Gelinen noktada, ulusal ve uluslararası ticaret hacmindeki genişlemeyi ve finansal krizleri, mevcut finans ve pazarlama teknikleriyle karşılama çabası genellikle başarısız olmaktadır. Geliştirilen leasing, factoring, forfaiting gibi yöntemler ise yine para temelli olup paranın maliyetinin düşürülmesinde etkisiz kalmaktadır. Bu nedenle, paranın maliyetini indirebilmek için en uygun yol, ticaretin en önemli maliyet unsuru olan parayı kullanmamak, işletme kaynaklarını ekonomik kazanca çevirebilecek ve paraya dayalı olmayan tekniklere yönelmektir. Buradan hareketle, işletmelerin gerek ulusal ve uluslararası pazarlarda rekabet güçlerini artırmak gerekse kriz dönemlerinde çektikleri nakit sıkıntılarını aşmak maksadıyla başvurdukları yöntemlerden birisi de mal ve hizmetlerin para kullanılmadan alım satımı esasına dayanan “Barter Sistemi”dir.

Barter, temelinde takas dediğimiz karşılıklı değiş tokuşun yatmakta olduğu bir sistemdir. Ticaretin en basit şekilde yapıldığı ilk çağlarda insanoğlu, ihtiyacı olan ürünleri elde edebilmek için, ihtiyaç fazlası ürünlerini kullanmakta böylelikle mal ve hizmetler birbirleriyle takas edilmek suretiyle ihtiyaç sahipleri arasında el değiştirmektedir. Metal paranın ve ardından banknotun ekonomide kullanılmaya başlamasıyla takas ve benzeri sözleşmeler uygulamadan kalmıştır. Paranın icadıyla birlikte önemini yitiren takas, ikinci dünya savaşı yılları olan 1930’larda dünyada yaşanan büyük ekonomik krizin neden olduğu daralmadan kurtulmak maksadıyla işletmelerin ve ülkelerin girdikleri arayış sonucu tekrar gündeme oturmuştur.

Barter sistemi, ilk çağlardan beri bir ticaret metodu olarak kullanılan takas sisteminin günümüz teknolojileri ile desteklenmiş şeklidir. Barterda takastan farklı olarak; sisteme üye olan firma, ürünlerini sattığı firmadan değil, diğer bir üyeden satın alma yapabilmektedir. Barter sistemi, sisteme üye olan firmaların birbirleriyle alışveriş yapabildikleri bir ortak pazarda, bir işletmenin satın aldığı mal veya hizmetin bedelini, kendi ürettiği, ticaretini yaptığı ya da sahibi olduğu mal ya da hizmet ile ödediği bir ticaret türü ve finansman aracıdır. Dolayısıyla barter; hem bir firmanın ihtiyaçlarını faizsiz kredi kullanarak karşılayabileceği bir finansman sistemi, hem de ürettiği ürünleri satabileceği bir ticaret sistemidir. Sistem, üye firmaların arz ve taleplerinin barter şirketinin organizatörlüğünde üyeler arasında el değiştirmesi suretiyle işlemektedir.

Barter şirketleri; güvenilir yeni pazar noktaları ve nakit tasarrufu özleyen, pahalı para ve kredi maliyetleri karşısında alternatifler arayan kurumlara barter sistemi'nin fırsat ve avantajlarını sunmaktadırlar. Barter sistemi üye firmalara, satışların artırılması, stokların eritilmesi, atıl kapasitenin değerlendirilmesi, uygun koşullarda finansman, pazarlama ve reklam, krizlerden korunma, nakit tasarrufu gibi bankacılık sektörünün ilgilenmediği çok ciddi konularda sıra dışı çözüm alternatifleri sunmaktadır.

Ticari hayattan parayı kaldırmak gibi bir amaç gütmeyen, fakat ticaretin parasız da yapılabileceğini gösteren barter sistemi, hemen her sektörden, her ölçekteki işletme tarafından kullanabilmektedir. Sistem, özellikle konjonktürel dalgalanmaların daralma safhalarında, piyasalardaki istikrarın ve paraya olan güvenin azaldığı yerlerde uygulanmıştır. Ancak barter, işletmelerin sadece zorlu ekonomik koşullarda değil, aksine olağan faaliyetlerini desteklemek, ilave gelir elde etmek için de başvurabilecekleri bir ticaret ve finansman seçeneğidir.

Dünyada 1930'lu yıllardan beri kullanılan barter sistemi, günümüzde en yaygın ABD'de uygulanmaktadır. Bugün, çeşitli ülkelerde bulunan 900 kadar Barter Şirketi vasıtasıyla 700 binden fazla kuruluş barter ticareti yapmaktadır. Türkiye'de ise kurumsal anlamda barter uygulamaları 1990'larda başlamıştır. Ülkemizde, yasalarda ve ulusal muhasebe standartlarında barter sistemi için özel bir düzenleme bulunmamakla birlikte, mevcut düzenlemelerin barter şirketlerinin kurulmasına ve bu şirketler vasıtasıyla barter işlemlerinin yapılmasına engel olmadığı görülmektedir. Ülkemizde

başta İstanbul, Ankara gibi büyük illerde olmak üzere 100'e yakın Barter Şirketi faaliyet göstermektedir.

Günümüz ekonomilerinde alternatif bir ticaret ve finansman tekniği olarak işletmelerin kullanımına sunulan "Barter Sistemi" bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı; barter sisteminin tanıtılması, ülkemizdeki işleyişinin açıklanması, barter işlemlerinin işletmelere sağladığı faydaların ticari ve finansal boyutlarıyla incelenmesidir. Bu bağlamda hazırlanan tez çalışması yedi ana bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; barterin tanımı, kapsamı, gelişimi, sisteme konu olan mallar, takastan farkı, temel kavramlar, türleri, çalışma şekilleri, kullanım şekilleri, işlem çeşitleri açıklanmıştır.

İkinci bölümde; barter sisteminin tarafları, sistemde kullanılan belgeler, sistemin işleyişi ayrıntılı biçimde açıklanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde; barter sisteminin sağladığı avantajlar ve sistemin dezavantajları anlatılmıştır.

Dördüncü bölümde; barter sisteminin bankacılık, leasing, factoring ve forfaiting teknikleri ile karşılaştırılması yapılmıştır.

Beşinci bölümde; Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Vergi Kanunları ve Dış Ticaret Mevzuatı açısından barter işlemleri incelenmiştir.

Altıncı bölümde; barter işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ele alınarak konu, alıcı, satıcı ve barter şirketi tarafları açısından yapılması gereken örnek muhasebe kayıtları ile açıklanmıştır.

Yedinci bölümde; Türkiye'deki barter işlemlerini değerlendirmek üzere ülkemizde faaliyet gösteren bir barter şirketi ile yüzyüze mülakat tekniğinden yararlanarak, gerçekleştirmiş olduğu barter işlemlerine ilişkin görüşme yapılmıştır. Barter işlemleri ile ilgili olarak elde edilen veriler, işlemlerin işletmelere sağladığı ticari ve finansal faydalara rakamsal olarak açıklık getirecek şekilde irdelenmiştir. Çalışmada, Barter Şirketlerinden temin edilen çeşitli matbu belgeler de sunulmuştur.

Sonuç ve öneriler bölümünde ise; anlatılan bilgiler ve elde edilen bulgular ışığında konu değerlendirilmiş, barter sisteminin geleceğine ilişkin öneriler getirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

BARTER SİSTEMİ'NİN TANIMI, GELİŞİMİ VE TÜRLERİ

1.1. BARTER SİSTEMİ'NİN TANIMI

“Barter”; kavramsal açıdan günümüzde halen yeni olmakla birlikte, içeriği itibariyle ekonomideki yeri yüzyıllar öncesine dayanan bir ticaret ve finansman aracıdır. Barter, en basit haliyle; mal ve hizmetlerin parasız değişimi¹ başka bir deyişle takas edilmesi anlamına gelmektedir. Günümüzde yeniden keşfedilen barter aslında dünyanın en eski ticaret yöntemidir, hatta ekonomilerin vazgeçilmez unsuru olan para dahi barterin yanında oldukça genç kalmaktadır². Nitekim barter, antikiteden beri uygulanmakta olan tek ticaret metodu olan “takas” adlı değiş tokuş düzeninin günümüz teknolojileri ile desteklenerek modernize edilmiş şeklidir.

Barter, ilk çağlarda takas adı altında primitif usülde uygulanmış olan ve geçen zaman içinde fenomenel bir gelişim göstererek sistemleştirilen, bugün ise teknolojik ve ekonomik gelişimlerin çocuğu durumundaki modern bir endüstridir³. Barter, makro anlamda ülkelere mikro anlamda ise işletmelere, ekonomik konjonktürün her safhasında destek olan bir ticari ve finansal enstrümandır. Barter sistemi, organizatör şirketin belirlediği spesifik düzen çerçevesinde, her sektörden üye firmanın arz ve taleplerinin bulunduğu ortak bir platform içerisinde, çok istasyonlu takaslar halinde mal ve hizmetlerin değişimi işlemlerinin gerçekleştirildiği inovatif bir iş modelidir. Barter, parasız ticaret olma niteliği ile hem işletme yatırımlarının tamamlanmasını ve işletme giderlerinin karşılanmasını hem de atıl kapasite ve stokta bulunan ürünlerin pazarlanabilmesini kolaylaştıran hem bir finans aracı hem de bir pazarlama ve satış tekniğidir. Dolayısıyla, parasız bir ödeme sistemi olması itibariyle fantastik bir yapıya sahip olan barter, özellikle ekonomik daralma dönemlerinde firmalara nefes aldırabilecek olan alternatif bir ekonomik model ve bütünleşen yeni dünya düzeninde küresel networklere girmeyi sağlayabilecek olan özgün bir çözüm yöntemidir.

¹ Audrey EDWARDS, “Better Business Bartering”, *Essence*, Vol.27, No.8, December 1996, s.7.

² Matthias KLOPP, “Wie Sie Ohne Geld Ein Vermögen Machen Können”, <http://www.gruenderland.de/finanzierung/bartering-tauschgeschaefte.html> (23 Nisan 2013).

³ Özgül UYAN, “Barter Sistemi”, *Bakırköy Yenises Gazetesi*, 29 Aralık 2005, s.8.

Geçmişten günümüze kadar değişik formlarda kullanılmış olan barter sistemi üzerine, özü aynı kalmakla beraber çeşitli tanımlar yapılmıştır. Bu tanımlardan bazılarını ve barterin kelime anlamına aşağıda yer verilmiştir.

Barter kelimesi ingilizce kökenli olup, mal ve/veya hizmetlerin para kullanılmaksızın karşılıklı değişimini ifade etmektedir⁴. “Barter” şeklinde yazılan kelime “bartır” diye okunmakta ve değiş-tokuş olarak anlaşılmaktadır⁵. Redhouse sözlüğünde barter sözcüğü; “değiş tokuş etmek, takas yapmak, trampa etmek” olarak tanımlanmaktadır⁶.

Türkçe’de ise barter kelimesinin bir karşılığı yoktur ancak; barterla ilgili pek çok tanımda “takas”, “trampa” ve “mübadele” sözcükleri kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu’nun (TDK) hazırladığı Güncel Türkçe Sözlük’te “takas” kelimesi iki şekilde tanımlanmaktadır; bunlardan ilki “değişim”, ikincisi ise “iki ülke arasında yapılan alışverişin karşılıklı olarak malla ödenmesi”dir. TDK’nın sözlüğünde “trampa” ve “mübadele” kelimelerinin tanımı ise yine “değişim” olarak yer almaktadır. “Değişim” sözcüğü ise halk ağzında “değiş tokuş” olarak kullanılmaktadır. TDK’nın İktisat Terimleri Sözlüğü’nde “takas” kelimesi, ingilizce “barter” kelimesine karşılık olarak gösterilmiştir⁷.

Kelime, hukuk ve ticarete ait bir terim olarak ise “mübadele usulü ile alışveriş”, “eşyaya karşılık eşya vermek suretiyle alış veriş”, “bir hak veya malın başka bir hak veya mal ile para kullanılmadan değiştirilmesi” şeklinde açıklanmaktadır⁸.

Dalton’a göre; barter terimi, ingilizce’de çok farklı iki anlamda kullanılmaktadır. Bunlar; parasız pazar değiş tokuşu (aynı olarak pazar değişimi) ve her türlü şeyin parasız değiş tokuşudur (hediye verme, takdim ve “potlatch”, ”kula” gibi yerlilere özgü törensel değiş tokuşlar). Bu anlam karmaşasını önlemek için iş dünyasında barterin anlamını “parasız pazar değiş tokuşu” olarak sınırlamak zaruridir⁹.

⁴ Collin NASH, “Bartering For Bargains”, **Black Enterprise**, Vol.22, No.2, September 1991, s.9.

⁵ Şükrü KIZILOĞLU, “Barter, Bartır ve Değiş-Tokuş”, **Hürriyet**, 23 Temmuz 2009, s.6.

⁶ http://www.redhouse.com.tr/sozluk_ara.asp (23 Nisan 2013).

⁷ <http://tdkterim.gov.tr/> (23 Nisan 2013).

⁸ Herdem BELEN, **Barter Sistemi: Hukuki Yapısı ve İşleyişi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2007, ss.2-3.

⁹ George DALTON, “Barter”, **Journal of Economic Issues**, Vol.16, No.1, March 1982, pp.181-190.

Barter, karşılıklı ticaret yöntemlerinin en eskisi ve basiti olan takastan esinlenerek geliştirilmiş bir alışveriş biçimidir¹⁰. Bir ticaret metodu olan barter, iki ülke arasında para kullanılmadan malların değişimi anlamına da gelmektedir¹¹. Barter, ihracatçının ihracatının karşılığını eş zamanlı olarak ya da daha sonraki bir tarihte bir ithal malıyla mahsup ettiği ticaretin karşılıklı bir oluşumdur¹².

İnceleme konumuz itibarıyla bir sistem olarak ele aldığımızda ise barter, kurum şeklinde organize olmuş bir piyasada mal ve hizmetlerin değiş-tokuşu demektir. Literatürde daha çok “çoklu takas” ve “finansal takas” olarak ifade edilmektedir. Ancak barter, basit takasa nazaran daha çağdaş ve geniş kapsamlı bir finansman aracıdır¹³.

Barter, bir işletmenin satın aldığı mal veya hizmetin bedelini, para ile değil yine kendi ürettiği ya da sahibi olduğu mal veya hizmetle ödemesini sağlayan bir ticaret ve finans sistemidir¹⁴. Günümüzde barter sistemi, “mal ve hizmet borsası”¹⁵ ve “parasız ticaret”¹⁶ olarak da nitelendirilmektedir.

Yabancı kaynaklarda barter, “sahibi olunanın ihtiyaç duyulan karşılığında değişimi”¹⁷ olarak açıklanmaktadır. Nitekim ülkemizde barter sistemi “fazlanı ver ekşiğini al”¹⁸ konsepti ile de lanse edilmiştir.

Barter sistemi; Dünya Barter Birliği’ne göre, “kaynak sağlamanın görece ucuz bir yolu”¹⁹, Wall Street Journal’a göre, “güçlü bir nakit tasarrufu aracı”²⁰, Fortune Small Business Magazine’e göre ise “bir nakit koruma aracı”²¹ olarak tabir edilmektedir.

¹⁰ Rıdvan KARLUK, **Uluslararası Ekonomi-Teori ve Politika**, 7.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2003, s.437.

¹¹ Jeff MADURA, **International Financial Management**, West Publishing, 3.Edition, St. Paul MN, 1992, p.383.

¹² Dalia MARIN and S.Monika SCHNITZER, “The Economic Institution of International Barter”, **The Economic Journal**, Vol.112, Issue 479, April 2002, pp.293-316.

¹³ Azzem ÖZKAN, “Barter İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı.18, 2002, ss.63-86.

¹⁴ Talat YEŞİLOĞLU ve Selçuk YİĞİT, “Barter ile Ticaret Çok Avantajlı Oldu”, **Ekonomist**, Sayı.47, 24 Kasım 1996, s.16.

¹⁵ Ercan ALPTÜRK, “Barter - Çoklu Takas Organizasyonu”, <http://www.xing.com/net/bartergame/fikirler-oneriler-geribildirim-297896/firmaların-barter-sistemini-kullanma-nedenleri-ve-sekilleri-23062925/> (30 Temmuz 2013).

¹⁶ M. Sırrı ŞİMŞEK, **Parasız Ticaret: Barter**, Kapital Medya Yayınları, İstanbul, 2004, s.28.

¹⁷ Alina TUGEND, “Trading What You Have for What You Need”, **New York Times**, 13 February 2009, s.8.

¹⁸ **Barter Yeni Ekonomi**, “Yeni Ekonomi, Barter: Fazlanı Ver, Ekşiğini Al”, Yıl.4, Sayı.49, Şubat 2002, s.10.

¹⁹ Sergei GURIEV and Dmitri KVASSOV, “Barter For Price Discrimination”, **International Journal of Industrial Organization**, Elsevier, Vol.22, Issue 3, March 2004, pp.329-350.

²⁰ John-Paul FLINTOFF, “Money Is Dead-Long Live Barter”, **Sunday Times Newspaper**, <http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/public/sitesearch.do?querystring=MONEY+IS+DEAD§ionId=2&p=sto&bl=on&pf=all> (23 Nisan 2013).

Barter sistemi, işletmelerin ihtiyaç duydukları ürünleri para ödemededen ve nakit akışını bozmadan satın alabilmeleri, bunun karşılığında da sahip oldukları ürünleri yine para almadan satarak ihtiyaçlarını finanse etmeleri şeklinde izah edilebilmektedir²².

Lord Peter T. Bauer'e göre; gelişen ekonomilerde, takasçıların faaliyetleri sadece mevcut kaynakların daha verimli yayılmasını kolaylaştırmakla kalmamakta, aynı zamanda kaynakların büyümesini de sağlamaktadır²³. Dolayısıyla barter, özünde takastan beslenen, işletmelerin sahip oldukları ekonomik kaynakları kazanca dönüştüren, kendine mahsus kurallarla işleyen özel bir finansal enstrümandır.

Barter, para olmaksızın yapılan, sahip olunan mal ve hizmete karşılık, ihtiyaç duyulan mal ve hizmetin satın alınması işlemidir. Aslında barter sisteminde de para kullanılmaktadır. Fakat bu sistemde para, diğer ticari işlemlerden farklı olarak, bir değer saklama aracı (store of value) değil, bir muhasebe birimi (unit of account) işlevi görür²⁴.

Barter sistemi, ekonomilerin vazgeçilmez değer birimi ve değişim aracı olarak ürettiği paranın, kısmen de olsa yerini alabilecek, spekülasyonlardan etkilenmeyen, gerçek değerini üretimden alan bir ticaret ve finansman modelidir²⁵. Dolayısıyla barter, kapitalist sistemin gerçekliğini, paranın gücünü ve liberal ekonomik değerleri reddetmeden, özellikle kapasite fazlalığının ve likidite darlığının yaşandığı dönemlerde piyasalara büyük destek sağlayan bir ödeme sistemidir²⁶.

Paul Suplizio'ya göre; ortak takas endüstrisinin eşsiz keşfi durumundaki transfer edilebilir bir parasal birim olan takas kredisi, barter borsasına nakit dünyası ile aynı pazarları ve fiyatları kullanma fırsatı vermektedir. Aradaki tek fark, firmanın, malları veya hizmetleri ile ödeme yapmasıdır. Bir takas kredisi, borsa ağının girişimcilerinin şu andaki veya gelecekteki çıktıkları ile kolateralize edilmiş bir paradır. Modern ticari barter, serbest pazarlardan çekilmek demek değildir, aksine buralardaki

²¹ Justin MARTIN, "Make Purchases Without Cash", **Fortune Small Business Magazine**, http://money.cnn.com/2009/06/23/smallbusiness/fair_trade.fsb/ (23 Nisan 2013).

²² Ömer TEKŞEN, "Barter İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesinin Yeni Finansal Tekniklerle Karşılaştırılarak İncelenmesi: Bir Araştırma, Doktora Tezi", **İktisadi Araştırmalar Vakfı (Ünal Aysal Tez Değerlendirme Yarışma Dizisi; 5.)**, İstanbul, 2006, s.22.

²³ Peter BAUER, **From Subsistence to Exchange and Other Essays**, Princeton University Press, Princeton, N.J., 2000, p.4.

²⁴ C. Murat ARSLAN ve Fercan AYKUTLU, "Barter Uygulaması", **Sirküler Rapor Serisi**, TÜRMOB Yayınları-97, Seri No: 27, Ankara, 1999, s.6.

²⁵ "Ekonominin yeni adı: BARTER", <http://haber.ihya.org/haber/hn-14540.html> (23 Nisan 2013).

²⁶ Ertürk DEMİREL, "Barter Sistemi ve Ekonomik Krizde Anlamı", 23 Ocak.2009, <http://www.kocaelide.com/article.php?id=164> (23 Nisan 2013).

verimliliği artıran, finansal sistemin izin vermediği yerlerde veya finansal sistemin izin verdiğinden daha iyi şartlarla ticaret akışını sağlayan bir adaptasyondur²⁷.

Barter; çok sayıda alıcı ve satıcının karşı karşıya geldiği geniş bir pazar olmasının yanı sıra bu alıcı ve satıcıları belli kurallar çerçevesinde ve çeşitli kriterlere göre bir araya toplayan, alıcı ve satıcının ilişkilerine düzenleme getiren ve her ikisinin de haklarını ve yükümlülüklerini belirleyen bir sistemdir. Bu sebeple barter sistemi, salt bir takas işlemi değildir. Barter; alıcı ve satıcının mevcut ekonomik koşullarda en iyi şartlarda pazar bulup, alışverişlerini bu pazarda yapmalarını sağlayan, belli niteliklere sahip kişi ve kurumların üye olarak sistemden yararlanabildiği bir alış-veriş kulübüdür²⁸.

Barter; sadece sisteme üye olan şirketlerin birbirleriyle alışveriş yapabildikleri bir ortak pazar'da, satın alınan mal veya hizmet bedelinin, üretilen mal veya hizmet ile ödendiği sistemin adıdır. Barter, bir firmanın ihtiyaçlarını, döviz ya da yerel para birimi cinsinden faizsiz mal ve hizmet kredisi kullanarak karşılayabileceği bir finansman tekniğidir. Barter sistemi ile çalışan bir firma, barter pazarından satın aldığı mal ve hizmetlerin bedelini, ürettiği ya da ticaretini yaptığı mal ve hizmetleri sisteme üye olan firmalara satarak öder; aynı şekilde, barter pazarına sattığı mal ve hizmetlerin bedelini, barter pazarında satışa sunulmuş mal ve hizmetlerden dilediğini satın alarak tahsil eder. Dolayısıyla barter; hem bir firmanın ihtiyaç duyduğu mal ve hizmeti satın alabileceği bir finansman sistemi, hem de ürettiği mal ve hizmeti satabileceği bir ticaret sistemidir²⁹.

Tanımları özetleyecek olursak, barter sistemi; organizatör firma tarafından oluşturulmuş ve sadece üye işletmelerin birbirleriyle alışveriş yapabildikleri bir ortak pazarda, firmaların, ürettikleri, ticaretini yaptıkları ya da sahibi oldukları mal ve/veya hizmetlerin satışını yaptıkları, oluşan alacaklarını ise barter pazarı'nda satışa sunulmuş ürünlerden yine kendi ihtiyaçlarını giderecek nitelikteki mal ve/veya hizmetleri satın alarak tahsil ettikleri, üye firmalara ihtiyaçlarını döviz ya da yerel para birimi cinsinden faizsiz mal ve hizmet kredisi kullanarak karşılama imkanı veren ve çok taraflı takas işlemlerini mümkün kılan çağdaş bir ticaret modeli ve finansman tekniğidir.

²⁷ <http://www.porttakal.com/ahaber-m-sirri-simsek-dunya-barter-vakfi-baskanligina-secildi-217064.html> (23 Nisan 2013).

²⁸ S. Burak ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000, s.1.

²⁹ **Avrasya Barter**, "Barter Sistemi", 3.Baskı [Broşür], 2012, s.7.

1.2. BARTER SİSTEMİ'NİN KAPSAMI

Barter, yüzyıllardır mal ve hizmetin diğer mal ve hizmetle parasız takası olarak uygulanan bir ekonomidir. Bugün modern barter sistemi bu kavramı alıp, mallar ve hizmetler arasında çok taraflı değişimi gerçekleştiren, parayı koruyan, alternatif finans sağlayan, etkin reklam ve tanıtım yapan, bilgisayar kontrollü elektronik pazara çevirmiştir³⁰.

Finansmanın pahalı olduğu, talebin daraldığı, pazarın durgunlaştığı, rekabetin arttığı günümüz ekonomik şartlarında, varlıklarını sürdürebilmek için alternatif ekonomik yöntemler arayışına giren işletmeler; kaynaklarını ekonomik kazanca dönüştürebilecek ve para temeline dayanmayan finansal yöntemlere adapte olmaktadır. Bu yöntemlerden birisi takas metoduna dayanan barter sistemidir. Paranın icadıyla birlikte uygulamadan kalkmış olan takas, 1930'lardaki dünya iktisadi buhranı ile birlikte ekonomi sahnesine- bu defa barter adındaki daha kapsamlı rolüyle- geri dönmüş ve hızla gelişerek dünya ticaretinin bilinen oyuncularından biri olmuştur.

Günümüzde, barter uygulamaları; iki taraflı (klasik) barter ve çok taraflı (havuz) barter olmak üzere iki seviyede yapılmakta olup³¹, barter endüstrisi; perakende barter, toptan barter ve uluslararası barter olmak üzere üç farklı şekilde çalışmaktadır³².

Çalışmanın konusunu oluşturan kurumsal barter uygulamaları, barter şirketlerinin organizatörlüğünde gerçekleştirilmektedir. Barter sistemi ile çalışmak için ise sisteme üye olmak gerekmektedir. Pazar ve sektör kısıtlaması olmaksızın her ticari işletmenin sisteme üye olma hakkı bulunmaktadır³³. Böylece sistemde her sektörden mal ve hizmet alım satıma konu olabilmektedir³⁴. Barter sistemi, üye şirketlerin arzlarının satışı ve taleplerin karşılanması esasına göre çalışmakta ve talepleri sunabilecek şirketleri barter pazarında birlikte çalışmaya davet ederek büyümektedir³⁵.

³⁰ Neal L. TERRY and Eisler K. GARY, **Barter & The Future Of Money: The Currency Crisis**, Master Media Limited, Newyork, 1996, s.167.

³¹ M. Vefa TOROSLU, **Barter İşlemleri ve Muhasebesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.5.

³² ŞİMŞEK, a.g.e., s.29.

³³ **Ibid.**, s.38.

³⁴ Yusuf SÜRME ve Uğur KAYA, "Barter ve Muhasebe İşlemleri", **Vergi Dünyası**, Sayı: 239, Mart 2001, ss.130-139, s.133.

³⁵ ŞİMŞEK, a.g.e., s.28.

Barter her ne kadar bir takas işlemi gibi gözükse de; ürünlerin değişiminin sadece iki taraf arasında yapılması, tarafların ürünlere ihtiyacının eş zamanlı olması ve bu ürünlerin birbirine eş değerde olması gibi takasta bulunan bir takım zorunlulukları ortadan kaldırmaktadır.

Barter sisteminde takastan farklı olarak, çok sayıda firma ve çok sayıda mal ve hizmet bulunmaktadır. Mal ve hizmetlerin birbiriyle değiş tokuşu takasta olduğu gibi birebir değil, sistem içindeki üyeler arasında yapılmaktadır. Dolayısıyla barter sistemine üye olan bir işletme, ihtiyaç duyduğu mal veya hizmeti sistem üyesi herhangi bir satıcıdan nakit kullanmadan alabilmektedir. Aldığı mal bedelini de malı satan işletmeye değil, sisteme borçlanmaktadır. Borcunu ise sisteme üye olan herhangi bir alıcıya, kendi ürettiği mal veya hizmeti satarak ödemektedir³⁶. Nitekim sistem, üyelerine bir yıl vadeli sıfır faizli mal ve hizmet kredisi kullanma imkanı vermektedir³⁷. Satıcı işletme ise alacağını, sisteme mal veya hizmet satan bir başka satıcıdan mal veya hizmet olarak tahsil etmektedir. Barter şirketi bu değiş tokuş işlemi organize etmekte, alıcı ve satıcıların hesaplarını tutmakta ve yaptığı bu işlemde de komisyon almaktadır³⁸.

İşletmeler barter sistemine farklı gerekçelerle gereksinme duymakta olup sistemi çoğunlukla, atıl kapasite, stok fazlası, likit sıkıntısı, riskli alacaklar ve birikmiş borçlar ile finansman ve pazarlama sorunlarını gidermek adına kullanmaktadırlar. Barter sistemi, ticaret, finansman ve pazarlama fonksiyonlarını tek bünyede toplamakta olup bu özellikleriyle; bankacılık, leasing ve factoring gibi tekniklere karşı bir seçenek oluşturabileceğini gözler önüne sermiştir.

Barter; sadece ilkel parasız ekonomilere mahsus olmayan, aksine gelişen ve gelişmiş ekonomilerin içinde de her boyuttaki ticari işlemleri kapsayacak şekilde kendine uygulama sahası bulmuş olan modern bir olgudur. Öyle ki günümüzde barter, yüzlerce sektöre hizmet veren bir sistem halini almıştır. Üstelik sadece ticari kuruluşlar değil aynı şekilde kamu kurumları, meslek örgütleri, belediyeler ve hatta devletler de, ihtiyaçlarını atıl kapasiteleri ile finanse etmek için barter pazarında yer almaktadırlar.

³⁶ ÖZKAN, a.g.e., s.63.

³⁷ **Avrasya Barter**, "Barter Sistemi", 3.Baskı [Broşür], 2012, s.12.

³⁸ ÖZKAN, a.g.e., s.63.

1.3. BARTER SİSTEMİ'NİN GELİŞİMİ

1.3.1. İlkel Takas ve Para'nın Tarihçesi

Barter, takas ticaretinin geliştirilmiş bir modelidir. Takas uygulaması ise tarih boyunca hep var olmuştur ve para yerine çok farklı mallar kullanılmıştır.

İlkel takas uygulamaları ve paranın tarihçesine aşağıda kısaca değinilmektedir³⁹.

Bir zamanlar Orta Amerika'da, şimdiki Kolombiya'nın bulunduğu topraklarda, yaşayan Maya Kızılderilileri, üç veya dört yönlü takas ticaretini birleştirmişlerdi. Böylece, elinde balmumu olan kişi battaniye satın alabiliyor ve sonunda çömlekle ticaretini bitirebiliyordu. Mayalar sosyalleşme imkanı sağladığından dolayı bu şekilde ticaret yapmayı seviyorlardı. Mayalar, Orta Amerika'daki Tolteklerin saldırıları sonucunda istilaya uğradılar ve bağımsızlıklarını kaybettiler. Daha gelişmiş bir ticarete sahip olan Tolteklerin para yerine kullandıkları araç, kakao (çikolata) idi. Eski Yunanlılar para olarak demir çiviler, Romalılar ise yiyeceklerin korunmasında hep ihtiyaç duyulup makbul olduğundan dolayı tuzu kullandılar.

İnsanoğlu, MÖ 9000 ve 6000 tarihleri arasında, ilk ve en eski değişim aracı olarak sığırı kullanmıştır. Sığır denince, inekten kuzuya kadar her türlü hayvan kastedilmektedir. Zamanla tarımsal faaliyetlerin gelişmesiyle beraber bitkisel ürünler, sebzeler, tahıl ve diğer doğal ürünler gibi yeni değişim araçları ortaya çıktı. XX yüzyıl boyunca bile hayvanlar bir takas aracı olmaya devam etmiştir. Mesela Kırgızlar, temel para birimi olarak atları kullandılar, diğer bir takas aracı ise koyundu. Küçük çaplı alışverişler için koyun derileri kullanıldı. Zaman içinde; kehribar, boncuk, davul, yumurta, kuş tüyü, çan, çapa, fildişi, yeşim, ibrik, deri, keçe, öküz, kuvars, pirinç, votka ve iplik gibi bazı diğer mallar da para olarak kullanıldı. Eski Mezopotamya ve Mısır'da ise ticaretin temelini hububat oluşturuyordu. Öyle ki Mısır'da bankacılık, hububat mahsullerinin hükümet ambarlarında toplanması sonucunda ortaya çıktı.

³⁹ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.23-26.

Para'nın tarihi gelişimine bakılacak olursa; para (money) kelimesi latince "moneta" kelimesinden gelmektedir (Moneta jüpiterin karısı Juno'nun diğer adıdır). Romalılar Juna Moneta tapınağında bir darphane kurdukları zaman, Moneta kelimesi "para basılan yer" anlamında genel bir terim olarak kullanılmaya başlandı.

Bugünkü Türkiye topraklarında yaşayan eski Lidyalılar, MÖ 2500 yıllarında küçük yuvarlak metal parçalarını para olarak bastılar. Fakat metalleri çok basit olduğu için bunları taklit etmek çok kolaydı, bu nedenle insanlar bu paralara yeterince güvenmediler. Daha sonra ise Romalılar işlenmemiş büyük bakır kütlelerini bir takas aracı olarak kullanmaya başladılar.

Paraların üzerine resim basılması suretiyle para üretiminde büyük bir sıçrama yaşanmıştır. Roma MÖ 338 yılında, malların kendileri yerine sembollerini kullanarak bakır sikke çıkarmaya başladı. Değeri ifade edebilmek için bu sikkeler genellikle öküz veya koyun tasviri taşımaktaydı. Bu dönemde sikkeler takas aracı olarak mükemmel bir biçimde kullanılmıştır.

Çinliler ise alışverişlerinde altın ve gümüş para yerine el ayası büyüklüğündeki pamuklu kağıt üzerine basılmış olan "çav" ismi verilen kağıt paraları kullandılar. Çav ve Çat denilen dikdörtgen şeklindeki mukavva parçaları, Cengiz Han'dan sonraki Moğol sultanları tarafından ve daha sonra Azerbaycan Sultanı İzzettin Muzaffer tarafından da kullanıldı. İslamiyette ise ilk parayı Hz. Ömer bastı. Osmanlı devletinde, ilk Osmanlı parası Sultan Orhan Han tarafından 1329 yılında bastırıldı, Osmanlı'da ilk kağıt para ise 1840 yılında kullanılmaya başlandı.

Kağıt para, piyasaya çıktığı zaman sikkeler piyasadan kaybolmadı ama ticaret hacmi genişlediği için tüccarlar işlemlerinde mal veya sikke kullanmak yerine, daha esnek bir araca ihtiyaç duydular. 1792 yılında çıkarılan para basma kanununun ardından Dolar, Amerika Birleşik Devletleri'nde temel para birimi oldu.

1.3.2. Barter Sistemi'nin Gelişimi

Barter Sistemi tarihsel gelişimi açısından incelendiğinde, sistemin temelinde, hiç para kullanmadan bir malın diğer bir malla değiştirilmesi esasına dayanan ve kısaca

“takas” olarak adlandırılan karşılıklı değiş tokuşun yatmakta olduğu görölmektedir. İnsanoğlu barter sistemini aslında çok öncelerden beri farkında olmadan takas şeklinde uyguluyordu. Örneğin giysiye ihtiyacı olan biri elindeki fazla yiyeceğini vererek ihtiyacını para ödemeksizin temin edebiliyordu. Bu ilkel takas işlemlerinde asıl amaç ticaret değil, ihtiyaçların karşılanmasıydı.

Takas yöntemi, paranın kullanılmaya başlandığı döneme kadar ticaretin en önemli unsuru olmuştur. Ancak ekonomi geliştikçe takas, ihtiyaçlara cevap vermemeye başladı. Takas uygulamada zorluklara yol açıyordu. Örneğin, takas sisteminde ihtiyaçların karşılanması için sadece istenen ürüne sahip birini bulmak yetmiyor, karşı tarafında sunulan ürünü kabul etmesi gerekiyordu. Diğer yandan, ekonominin gelişmesiyle mal ve hizmet çeşidi arttı ve bu malların değerini kıyaslamak ve aradaki farkları başka mallarla karşılamak giderek zor bir hal aldı. Böylece mal ve hizmet trafiğinde, sabit bir değer atfedilerek, mal ve hizmetlerin diğer mal ve hizmetlerle değişiminde aracı olarak kullanılabilen değerler kullanılması fikri doğdu⁴⁰. Dolayısıyla, paranın kullanılmaya başlanmasıyla, ilk ticaret yöntemi olan takas pratik olmaması sebebiyle uygulanma imkanını büyük ölçüde yitirmiş oldu.

1930’lu yıllara gelindiğinde ise tüm dünyayı saran ekonomik krizin etkisiyle, dünya büyük bir bunalıma girdi, tüm ölkelerde altın rezervi ve dolar sıkıntısıyla beraber ticarete büyük sıkıntılar yaşandı. Elleri talepten fazla mal arzı bulunan işletmeler bunları satamadıklarından dolayı stokları birikmeye başladı. Bu stokları nakde dönüştürmek için işletmeler bir takım finansal yöntemlerin arayışında bulundular⁴¹. Böylelikle barter uygulaması bu dönemde öncelikli olarak Latin Amerika ölkelerinde olmak üzere yaygın bir şekilde gündeme geldi ve finansal bir enstrüman olarak gelişmeye başladı.

1930’larda ticaretin çöküşü nedeniyle, 1930 yılından 1933 yılına kadar çoğu Avrupa ölkesi, çok sayıda barter anlaşmaları yapmıştır. Özellikle Almanya, gıda ve hammaddelerini barter yoluyla Avrupa ve Latin Amerika ölkelerinden temin etmiştir. O yıllarda, savaş ve yaşanan ekonomik krizler barter uygulamalarının ölkelerinde

⁴⁰ ARSLAN ve AYKUTLU, a.g.e., ss.1-2.

⁴¹ ARZOVA, a.g.e., s.3.

yapılmasını zorunlu kıldığından, daha çok ülkelerarası barter gündemdeydi. Ancak sonradan bu uygulamalar işletme seviyesine de yayılmaya başladı⁴².

Bilinen en eski barter organizasyonu 1934 yılında İsviçre’de kurulmuş olan WIR-Genossenschaft’tır. 1950’li yıllarda bilişim teknolojisinin gelişmesi ve bilgi depolama imkanlarının artmasıyla Genossenschaft’ın üye sayısı 65.000’leri aşmıştır. 1950 yılından 1990 yılına kadar Genossenschaft’ın yıllık barter cirosu da 2 Milyar Frank’a ulaşmıştır⁴³.

Avrupa’da İsviçre dışında ilk barter organizasyonu 1983 yılında Almanya Hamburg’ta kurulmuştur. 1984 yılında Avusturya’da kurulan EBC, daha çok Doğu Avrupa ülkelerinde faaliyet göstermiştir. 1986 yılında Viyana’da kurulan BCI (Barter Clearing & Information) ise, Almanya, Slovenya ve Slovakya’da bayilikler vererek 6.000 üyelik bir organizasyon haline gelmiştir⁴⁴.

Barter sisteminin en başarılı örneklerinin bulunduğu Amerika Birleşik Devletleri’nde, barter organizasyonlarının en eskilerinden biri, Business Exchange’dır. Amerika’nın çeşitli eyaletlerinde şubesi olan Business Exchange’in merkezi Oklahoma’dır ve Amerika, Kanada ve Güney Afrika’da 90 kadar şubesi ve 30.000’e yakın üyesi bulunmaktadır⁴⁵.

Amerika’da barter organizasyonları değişik bir şekilde büyüme göstermiştir. Farklı eyaletlerde kurulan barter organizasyonları buldukları eyaletlerin petrol, tahıl, elektronik, otomobil gibi ürünlerini diğer eyaletlerle takas ederek işe başlamışlardır. Bu sistem büyük firmaların dikkatini çekmiş ve bunlar da kendi içlerinde kurdukları barter organizasyonu ile kendi firmalarının ihtiyaçlarını nakit harcamadan karşılamaya başlamışlardır. Bunlar arasında: Goodyear, Amoco, Levi Straus Clothing, United Airlines, General Motors, Fuji Colors Films, 3 M, Pfizer, Caterpillar, Chrysler ve Hilton dikkat çekmektedir. Bu firmaların kendilerine mal ve hizmet sağlayan yaklaşık 150.000

⁴² SÜRMEYEN ve KAYA, **a.g.e.**, s.131.

⁴³ ARSLAN ve AYKUTLU, **a.g.e.**, ss.2-3.

⁴⁴ **Ibid.**, s.3.

⁴⁵ **Ibid.**

firmayla barter yaptıkları bilinmektedir⁴⁶. Barter sistemi, stok yükünden kurtulmak ve nakit kullanmadan reklam almak gibi amaçlarla büyük firmalarca tercih edilmektedir.

Eski sosyalist ülkeler, özellikle Çin Halk Cumhuriyeti ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği, 1960'lı yıllarda, barter sistemini, blok içi ve blok dışı ülkelerle ticari ilişkileri geliştirme aracı olarak görmüşlerdir⁴⁷.

Japonya'da barter şirketlerinin sayısı azdır ancak çok güçlü finans kaynaklarına sahiptirler. Bu barter şirketleri firmalara çok zengin hizmet portföyü sunmaktadırlar. Firmaların satın alma bölümleri, satış departmanı gibi çalışabilmekte ve kendi fonları ile finansmanlarını sağlayabilmektedirler. Bunun haricinde teknoloji, pazarlama, üretim, yönetim gibi konularda firmalara profesyonel hizmet vermektedirler⁴⁸.

Dünyadaki kurumsal barter faaliyetlerini yönlendirmek ve geliştirmek amacı ile 1979 yılında Dünya Barter Birliği (IRTA-International Reciprocal Trade Association) kurulmuştur. IRTA'nın amacı barter ticaret endüstrisini geliştirmek ve örnek teşkil ederek, tüm dünyada barter sisteminin değerlerini ve çıtasını yükselterek artırmaktır⁴⁹.

ABD Ticaret Bakanlığı verilerine göre, barter çeşitli şekilleriyle toplam dünya ticaretinin yaklaşık %30'unu teşkil etmektedir. The Business Trend Analysts araştırma kuruluşu ise, dünya ticaretinin %40'ının barter sistemi ile yapıldığını ortaya koymuştur. Yine ABD istatistiklerine göre barter ticareti yıllık ortalama %16 dolayında bir artış göstermektedir⁵⁰. Bugün çeşitli ülkelerde 900'den fazla barter şirketi faaliyet göstermekte olup 700 binden fazla kuruluş aktif olarak barter ticareti yapmaktadır. Gerçekleşen işlem hacmi ise yaklaşık 500 milyar USD civarındadır⁵¹.

Türkiye'de ise barter organizasyonları 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren faaliyet göstermeye başlamıştır. 1992 yılında EBB (Euro Barter Business), 1995 yılında

⁴⁶ **Ibid.**, ss.3-4.

⁴⁷ TEKŞEN, **a.g.e.**, s.28.

⁴⁸ TOROSLU, **a.g.e.**, s.72.

⁴⁹ Muhammet Hanifi BAYRAV, "Alternatif Ticaret ve Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2009, s.8.

⁵⁰ Nevzat SAYGILIOĞLU, "Barter Sisteminin Tanımı, Önemi, İşleyişi ve Etkileri", **Yaklaşım**, Temmuz 2009, Sayı.199, s.197.

⁵¹ TOROSLU, **a.g.e.**, s.68.

EG-Bartering ve İhlas Barter, 1996 yılında Net Barter, 2000 yılında Fon Barter, 2001 yılında Türk Barter ve Aktif Barter, 2003 yılında Avrasya Barter, WTC Barter ve World Barter, 2004 yılında Evrensel Barter, Destek Barter, Garanti Barter ve ARTS Anatolia Barter, 2005 yılında Victoria Barter ve A Barter faaliyete başlamışlardır. Henüz Türkiye’de yasal bir mevzuata sahip olmayan barter sisteminin gerekli yasal düzenlemelerin yapılması halinde 2015 yılında 4 milyar TL işlem hacmine ulaşabileceği belirtilmektedir⁵².

1.4. TÜRKİYE’DE BARTER SİSTEMİ’NE KONU OLAN MAL VE HİZMETLER

Barter enstrümanını, neredeyse her sektörden her ölçekteki firma hatta bireyler bile kendi menfaati için kullanabilmektedir. Ülkemizde, yaşanan krizlerin de tetiklemesi nedeniyle barterle çalışan sektör yelpazesi oldukça geniştir. Özellikle overtrading yapmak durumunda kalan KOBİ’lere büyük avantajlar sunan barter sistemi’ne, büyük ölçekli şirketler de katılmaktadırlar. Bugün Türkiye’deki barter pazarı’nda: mobilyadan bilgisayara, daireden televizyon reklamına, araç kiralamadan inşaat malzemesine, hastane hizmetinden otel konaklamasına, hazır giyimden ünlü sanatçıların konser hizmetine kadar değişik tokuşlar yapılmaktadır. Hatta bazı spor kulüpleri stad reklamları karşılığında bazı futbolcuların bonservis bedellerini barterla almışlardır. Likit sıkıntısı yaşayan bazı ünlü holdinglerin stokları karşılığı piyasa borçları barterla ödenmiştir. Günümüzde yüksek kaynak maliyetleri işletmeleri yeni arayışlara zorladığından, işadamları barter dinamiğini devreye sokma alışkanlığı edinmeye başlamışlardır⁵³.

Barter sistemi denince, sadece KOBİ’lerin ihtiyaç duyduğu bir sistem akla gelmemelidir. Aslında, personel sayısı çok olan büyük ölçekli bir işletmenin barterle çalışması çok daha kolay olabilmektedir. Zira böyle bir işletme, personeli için yaptığı pek çok harcamayı ve servis, taşıma, temizlik, güvenlik, sigorta gibi sürekli alımlarının yıllık anlaşmalarını barterleştirerek, sistemde toplamda önemli tutarlara varan bir işlem hacmini yakalayabilme imkanına sahiptir.

⁵² BAYRAV, a.g.e., s.8.

⁵³ Özgül UYAN, “Paranın Alternatifi, Barter”, **İş Hayatı Dergisi**, Sayı.22, Temmuz 2013, s.52.

Barter işlemlerinde en çok kullanılan mal ve hizmetler şu şekilde sıralanabilir⁵⁴;

- Ambalaj sanayi,
- Ağaç ve yan ürünleri,
- Turizm, seyahat ve nakliye hizmetleri,
- Tekstil, hazır giyim ve deri ürünleri,
- Medya ve reklam hizmetleri,
- Gayrimenkuller,
- Mobilya ve ağaç ürünleri,
- İnşaat ve inşaat malzemeleri,
- Eğitim ve sağlık hizmetleri,
- Bilgisayar ve diğer iletişim sistemleri,
- Bina ısıtma ve güvenlik sistemleri,
- Elektrikli ev ve iş aletleri,
- Mutfak, banyo, büro donanımları, makina ve teçhizatlar,
- Restoran ve yemek dağıtım hizmetleri,
- Dış ticaret, hukuk, mali müşavirlik ve diğer danışmanlık hizmetleri,
- Gıda ve tarım ürünleri,
- İlaç ve kozmetik ürünler,
- Metal ve kimya sanayi ürünleri,

⁵⁴ TOROSLU, a.g.e., ss.60-61.

- Basın ve yayıncılık,
- Cam ve cama dayalı ürünler,
- Dayanıklı tüketim malları,
- Tarım ve hayvancılık,
- Sağlık ve tıp ürünleri,
- Telekomünikasyon ve iletişim hizmetleri,
- Her türlü hizmet sektörü.

1.5. BARTER İLE TAKAS ARASINDAKİ FARK

Barter kavramından bahsederken takas terimine de sıkça değinildiğinden, barter ile takas arasındaki farkın ve ilişkinin mahiyetinden söz etmek yerinde olacaktır.

Halk arasında değış tokuş olarak da ifade edilen takas, paranın icadından önce insanoğlunun ihtiyacı olan, ancak kendi üretemediğı veya tedarik edemediğı malları temin edebilmesinin tek yoluydu. İnsanlar, ihtiyaç fazlası olan malları ile ihtiyaçları olan malları değışmek suretiyle gereksinimlerini karşılamaktaydı. Para kavramının henüz varlık göstermediğı çağlarda ortaya çıkan takas, paranın hakimiyetini bütünüyle hissettirdiğı günümüzde de önemini yitirmeyerek barter adıyla tekrar uygulanmaktadır.

Barter, takasta olduğı gibi mal ve hizmetlerin değış tokuşunu öngören, bu nedenle en yalın ifadeyle takas olarak adlandırılan, fakat içeriğı itibariyle klasik ve dar anlamdaki takas yönteminden çok daha ötede ve belirgin üstünlüklere sahip olan yeni bir kavramdır. Barter, bilinen en eski ticaret metodu olan takastan esinlenerek geliştirilmiş olmakla birlikte günümüzde takasın; daha organize olmuş, kayıtlı hale getirilmiş, modernize edilmiş, çok daha kapsamlı ve sisteme dönüşmüş bir biçimdir.

Barter, takas gibi algılanmasına karşın; mal ve hizmetlerin değışiminin sadece iki taraf arasında yapılması, tarafların birbirlerinin mal ve hizmetlerine karşılıklı olarak

ihtiyaç duyması, bu ürünlerin eş değerinde olması, tarafların bir araya gelmeleri ve hiç para kullanılmaması gibi takastaki zorunluluk ve zorluklardan arındırılmış bir sistemdir.

Takas, barter uygulamasının daha saf ve ilkel bir şekli olup, iki kişi arasında aynı değerdeki mal ve hizmetlerin değiş tokuş edildiği bir işlemdir. Takasta işlemin gerçekleşmesi için, her iki tarafın birbirinin mal ve hizmetlerine ihtiyaç duyması ve bu mal ve hizmetlerin eş değerinde olması gerekir⁵⁵. Takas, iki taraflı (bilateral) bir ticarettir⁵⁶.

Takas, aslında bireysel ve kurumsal olarak günlük hayatta sıkça uygulanan bir işlemdir. Örneğin; iki arkadaşın birbiriyle kitaplarını değişimi, bir kişinin daire alıp dairenin satıcısına otomobilini vermesi, toprak sahibinin arsasını müteahhide kat karşılığı vermesi ya da bir muhasebecinin defterlerini tuttuğu bir rent a car şirketinden para almak yerine ihtiyacı olan aracı kiralaması gibi değiş tokuşlar birer takas işlemidir.

Barter sisteminde ise, çok sayıda işletme ve birden fazla mal ya da hizmet bulunmakta, bunlar takastaki gibi birebir değil, organize bir sistem dahilinde çoklu olarak faaliyette bulunmaktadır⁵⁷. Barter, çok taraflı (multilateral) bir ticarettir⁵⁸.

Barter ticareti, sadece iki firma arasında gerçekleşen karşılıklı bir takastan ibaret değildir. Çünkü iki firma arasında yapılan takas işleminde, alternatiflerin az olmasından dolayı firmaların ihtiyaçlarını karşılama imkanı kısıtlı olmaktadır. Eğer işletmeler arasında bir organizasyon olmaz ise, bir işletmenin kendi ürettiği mal ya da hizmet karşılığında ihtiyacı olan bir mal ya da hizmeti bulması çok zor olacaktır. İşte tam bu noktada barter işletmeleri takas işlemine dahil olarak, sistemde organizasyonu sağlar ve pazarda yeralan binlerce firmanın mal veya hizmet alım-satım taleplerini eşleştirir. Barter sisteminde işlem yapmak için firmaların barter organizasyonlarına üye olması gerekmektedir. Üye firmalar mal veya hizmet arz ve taleplerini barter şirketlerine, barter şirketleri de bunları diğer üye firmalara bildirmektedir⁵⁹. Barter sistemine üye olan bir firma, ihtiyacını karşılamak için sistemdeki üye firmalardan mal veya hizmet satın aldığı anda sisteme borçlanmakta, diğer üye firmalara mal veya hizmet

⁵⁵ ARSLAN ve AYKUTLU, **a.g.e.**, s.6.

⁵⁶ TOROSLU, **a.g.e.**, s.7.

⁵⁷ ARSLAN ve AYKUTLU, **a.g.e.**, ss.6-7.

⁵⁸ TOROSLU, **a.g.e.**, s.7.

⁵⁹ BAYRAV, **a.g.e.**, s.3.

sattığında ise sisteme olan borcunu ödemekte hatta sistemden alacaklı duruma geçmektedir. Organizatör kurum bütün bu işlemleri kayıt altına almaktadır.

Sistem içerisinde gerçekleştirilen takas işleminde satıcı firma, satış yaptığı alıcı firmanın ürünü satın almak ve ürünü sattığı anda alım yapmak zorunda olmadığı gibi alacağının tamamını bir defada tahsil etmek zorunda da değildir. Öte yandan, mal ve hizmetini arz eden üye, kendi malı için henüz bir alıcı çıkmamış olsa bile, kredi kullanarak, diğer üyelerle işlem yapabilmektedir. İşlemin bu şekilde çok taraflı hale getirilmesi, arz edeni karşı tarafın malını almak mecburiyetinden de kurtararak üyeye ihtiyacı olan malı seçme özgürlüğü sağlamaktadır⁶⁰.

Örneğin; biraz evvel bahsedilen takas işleminde, bir rent a car şirketinin muhasebe defterlerini tutarak karşılığında para almak yerine araç kiralamış olan bir muhasebeci, şayet kiralık araç ihtiyacı duymasaydı, bu takas işlemi gerçekleşmezdi. Ancak tarafların barter sistemine üye olması halinde; muhasebeci rent a car şirketinin muhasebe defterlerini tutarak oluşacak alacağı ile, ofisi için ihtiyacı olan mobilyayı sistemdeki bir mobilyacıdan alabilir ve/veya tatil için ihtiyacı olan konaklama hizmetini sistemdeki bir otelden alabilir. Kısacası alacak bakiyesi nispetinde sistemdeki ürünlerden alabilir. Böylece barter organizasyonunun işlemi çok taraflı hale getirmesiyle; hem bir ticari işlem fırsatı kaçırılmamış hem de tarafların ihtiyaçları temin edilmiş olur.

1.6. BARTER SİSTEMİ İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Barter sisteminin yapısını oluşturan unsurlarla ilgili olarak barter sektöründe genel kabul görmüş olan başlıca kavramlar aşağıda ana hatlarıyla anlatılmaktadır.

1.6.1. Barter Sistemi

Sadece üye firmaların alışveriş yapabildikleri bir pazarda, üye firmanın, satın aldığı mal veya hizmetlerin bedelini yine üye diğer firmalara mal veya hizmet satarak ödediği, aynı şekilde üye firmalara sattığı mal veya hizmetin bedelini yine üye firmalardan mal veya hizmet satın alarak tahsil ettiği bir sistemdir⁶¹.

⁶⁰ TEKŞEN, a.g.e., ss.23-24.

⁶¹ **Avrasya Barter Sözleşmesi**, 11.10.2012, s.1.

1.6.2. Taraflar

Barter sisteminin tarafları; alıcı üye firma, satıcı üye firma ve sistem organizatörü olan barter şirketinden oluşmaktadır.

1.6.3. Barter Şirketi

Üyelik sözleşmeleri akdetmek suretiyle barter sisteminin kurulumunu ve işleyişini sağlayan, üye firmaların birbirleriyle sistem içerisinde mal ve/veya hizmet alım-satımlarını organize eden, üyelerin arz-talep bilgilerini ve cari hesap hareketlerini yöneten çoklu takas sistemini yöneten şirkettir⁶². “Barter aracı kurumu”, “barter organizatörü” ya da “barter sistem işleticisi” olarak da anılır.

1.6.4. Üye

Satın aldığı mal veya hizmetin bedelini kendi ürettiği mal veya hizmetle geri ödemek için barter organizatörü ile sözleşme imzalayan firmadır⁶³.

1.6.5. Üyelik

Firmanın, barter sistemi ile çalışma isteğinin onaylanması ve sonrasında üyelik sözleşmesi imzalanarak firmaya “üye” statüsünün verilmesidir⁶⁴.

1.6.6. Barter Sözleşmesi

Barter sistemine üye olmak isteyen gerçek ve tüzel kişilerin barter sistemi ile yapacakları alışverişlere olanak veren, onların cari hesaplarını tutmakla barter şirketini yetkilendiren, üyelerin birbirlerine ve barter şirketine karşı hak ve yükümlülüklerini düzenleyen sözleşmedir⁶⁵. Sözleşmenin konusu; firmanın barter sistemine dahil edilmesi ve sistem içerisinde ticaret yapabilmesi hedefine yönelik olarak barter sisteminin genel ve özel işleyiş şartları ile üyenin sistem içerisinde çalışma esaslarının belirlenmesidir⁶⁶.

⁶² **Türk Barter Üyelik Sözleşmesi**, 01.05.2011, s.2.

⁶³ TEKŞEN, a.g.e., s.41.

⁶⁴ **Avrasya Barter Sözleşmesi**, 11.10.2012, s.1.

⁶⁵ Hilmi KIRLIOĞLU, Ali AKAYTAY ve Aydın BAĞDAT, “Bir Alternatif Finansman Modeli: Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, **Journal of Qafqaz University**, No.15, Spring 2005, Bakü Azerbaycan, ss.15-31.

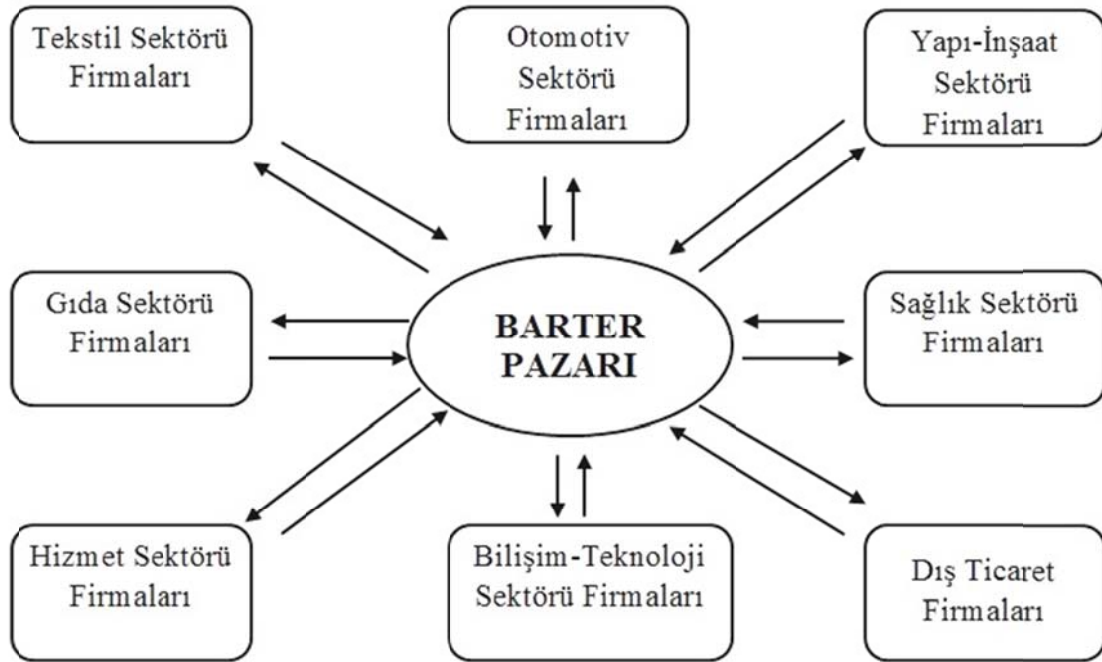
⁶⁶ **Türk Barter Üyelik Sözleşmesi**, 01.05.2011, s.2.

1.6.7. İşlem Yapma Yetkisi

Barter sistemine üye olmak isteyen firmanın üyelik müracaatını inceleyen ve gerekli işlemleri tamamlayan barter şirketinin, başvuruda bulunan firmayı üyeliğe kabul ettiğini ve ilgili firmanın sistem içinde işlem yapabileceğini gösteren belgedir.

1.6.8. Barter Pazarı

Barter sistemi ile çalışan üye firmaların bir araya gelerek oluşturdukları⁶⁷ ve üye firmalar tarafından arz ve talep edilen mal ve hizmetlerin sunulduğu pazardır. Firmaların barter sistemini kullanırken ihtiyaç duydukları en önemli husus, barter pazarı ile ilgili doğru ve eksiksiz bilgiye sahip olmalarıdır. Üyelerin, barter pazarında bulunan diğer üyelerin kimler olduğunu ve hangi ürünleri hangi miktarda pazara sunduklarını bilmeleri, barter pazarında yapacakları satışı önceden planlamalarını sağlamaktadır⁶⁸.

Şekil 1.1: Barter Ortak Pazarı

Kaynak: M.Vefa TOROSLU, **Barter İşlemleri ve Muhasebesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.11.

⁶⁷ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.1.

⁶⁸ Sadık SOLAK, "Firmalar, Barter Sistemini Başarılı Nasıl Kullanır?", **Barter Finans Dergisi**, Sayı.6, Haziran 2004, s.19.

1.6.9. Barter Havuzu

Bir barter şirketinin üyelerince sisteme sunulan mal ve/veya hizmet arz ve taleplerinin, barter şirketi yetkililerinin kontrolünden geçtikten sonra, uygunluğu onaylananların bilgisayar ortamına aktarılması ile oluşan bilgi bankasıdır⁶⁹.

1.6.10. Barter İşlemleri

Barter sistemine kayıtlı üye işletmeler arasında alım-satım sırasında gerçekleşen ve barter şirketi tarafından üye işletmelerin barter hesaplarına kayıt edilen tüm ticari işlemler, barter işlemleri olarak adlandırılır⁷⁰.

1.6.11. Mal ve/veya Hizmet

Barter sistemi içerisinde, satıcılar tarafından arz edilen ve alıcılar tarafından ise talep edilen unsur olarak tanımlanmaktadır⁷¹.

1.6.12. Broker

Barter şirketi adına, firmaların barter sistemine üye olmalarına ve barter pazarında çalışmalarına yardımcı olan kişidir⁷². Barter şirketi sistemdeki her üyeye, barter havuzuna gelen yeni mallar ve hizmetler hakkında üyeyi bilgilendiren ve üyenin talep ettiği ancak sistemde bulunmayan ürünleri sunabilecek yeni firmaları barter sistemine kazandırmaya çalışan, bir broker atar. Broker bir firmanın barter sistemine üyeliğe ikna edilmesinden, sistemde üye statüsü ile işlem yapması ve üyeliğinin sona erdirilmesine kadarki süreçte firmanın destekçisidir. Ülkemizde, Broker ünvanı yerine “Müşteri Temsilcisi” ya da “Trade Broker” ünvanının da kullanıldığı görülmektedir.

⁶⁹ Zeynep HATUNOĞLU ve Mesut BİLGİNER, “Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Barter”, **Barter Ekonomi Dergisi**, Sayı.8, 2000, s.69.

⁷⁰ Burhanettin HACİCAFEROĞLU, “Barter (Takas) Sistemi ve Sporda Kullanılabilirliği: Spor Kulüp Yöneticilerinin Görüşleri”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, S.B.E., Ankara, 2010, s.7.

⁷¹ TEKŞEN, a.g.e., s.25.

⁷² **Avrasya Barter Sözleşmesi**, 11.10.2012, s.1.

1.6.13. Barter Yetkilisi

Üyenin, barter sistemi içerisinde yapacağı her türlü işlemde, barter şirketine ve diğer üyelere karşı muhatap kişi olarak tayin ettiği personeldir⁷³. Barter yetkilisi, barter çeklerini imzalamaya ve diğer üyeler ile alım-satım sözleşmesi imzalamaya yetkilidir⁷⁴. Ülkemizdeki uygulamada genellikle; firmalar, barter üyelik sözleşmesinin beraberinde imzaladıkları kuruluş tanımlama formuna, belirlemiş oldukları barter yetkilisine ilişkin bilgileri de doldurmaktadırlar.

1.6.14. Cari Hesap

Barter şirketi tarafından üye firmanın diğer üyeler ile yaptığı alım ve satım işlemlerinin ve bu işlemleri sebebiyle barter şirketi lehinde tahakkuk eden komisyon bedellerinin ve üyenin yaptığı ödemelerin kaydedildiği hesaplardır. Barter işletmesi tarafından genellikle; barterli işlemler, komisyon borçları ve ödemeleri ayrı ayrı hesaplarda gösterilir. Üyenin alım limiti, cari hesaplarının aktif ve pasif toplamına göre belirlenir. Barterli işlemlerin kaydedildiği hesabın mutabakatı her sözleşme yenileme döneminde yapılır. Barter şirketi lehinde doğacak komisyon bedellerin tutulduğu hesabın mutabakat dönemi ise ayda birdir. Üyenin cari hesabının alacak bakiyesi vermesi halinde tüm zamanlar için üye lehine faiz tahakkuk etmez. Üyenin cari hesabının borç bakiyesi vermesi halinde temerrüt tarihine kadar üye aleyhine faiz tahakkuk etmez. Gecikme cezası barter sözleşmesinde belirlendiği şekilde uygulanır⁷⁵.

1.6.15. Cari Hesap Ekstresi

Üye firmaların cari hesap durumlarını, borç-alacak hareketlerini gösteren ve barter sistem işleticisi tarafından üyelere her ay düzenli olarak gönderilen cetveldir.

⁷³ TEKŞEN, a.g.e., s.27.

⁷⁴ Avrasya Kuruluş Tanımlama Formu, 11.10.2012, s.1.

⁷⁵ Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011, s.2.

1.6.16. Barter Kredisi

Üyenin barter pazarında, ödemeyi barter çekiyle yapmak suretiyle mal ya da hizmet satın alarak borçlanabilmesidir⁷⁶.

1.6.17. Satın Alma Kredi Limiti

Barter şirketi tarafından belirlenen “üye” nin kullanabileceği maksimum barter kredi miktarıdır. Bu miktar üyenin sistemde gerçekleştirdiği satış bedeli kadardır. Üyenin henüz satış yapmadan alım yapmak istemesi durumunda, vereceği teminat karşılığında, aracı kurum tarafından kendisine kullanılabilir kredi limiti belirlenebilir⁷⁷.

1.6.18. Teminat

Barter kredisi kullanmak isteyen üyenin, borçlarının karşılığını oluşturmak için barter şirketine teminat olarak verdiği, banka teminat mektubu, devlet tahvili, hazine bonusu veya gayrimenkul ipoteği gibi bir ekonomik değerdir⁷⁸.

1.6.19. Barter Çeki

Üyeler arasında gerçekleşen alım-satım işlemlerinde bir ödeme ve tahsilat aracı olarak kullanılan, üzerinde yapılan işlemin tutarının yazılı olduğu, mal veya hizmeti alan tarafından imzalanıp kaşelenen⁷⁹ barter şirketinden yetki kodu alınması ile geçerlilik kazanan barter sisteminin kıymetli evrakıdır.

1.6.20. Barter Doları

Barter işlemlerinde bir mübadele aracı olarak kullanılan, kontrata dayandırılmış, özel olarak üretilen ve sadece sistem içerisindeki üyeler arasında geçerliliği olan bir para birimidir⁸⁰. Barter sisteminde 1 Barter Doları, 1 Amerikan Doları'na eşittir. Üyeler barter pazarında gerçekleşen işlemle ilgili olarak söz konusu ürünün Türk Lirası değerini, T.C. Merkez Bankası efektif satış kuru ile ya da kendi

⁷⁶ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.1.

⁷⁷ TEKŞEN, a.g.e., s.26.

⁷⁸ Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011, s.2.

⁷⁹ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.1.

⁸⁰ ŞİMŞEK, a.g.e., 2004, s.40.

aralarında mutabık kaldıkları kur ile Amerikan Doları'na çevirerek barter çekinin üzerine yazarlar⁸¹. Ülkemizde barter uygulamaları uzun yıllar Amerikan Doları'na endeksli olarak yapılmıştır, ne var ki son yıllarda barter şirketlerinin çoğunun Türk Lirası'na geçiş yaptıkları görülmektedir.

1.6.21. Satış Yetki Kodu

Barter sistemi ile satış yapacak firmaya, ürününü satın alacak olan üyenin talep miktarınca alım limiti bulunduğu dair barter şirketi tarafından verilen ve barter çeki üzerinde bulunması gereken onay kodudur⁸². Ülkemizdeki barter şirketleri genellikle; kullanmakta oldukları barter programının her bir işlem için farklı olacak şekilde otomatik olarak verdiği, sekiz ya da on haneli harf ve rakam dizininden oluşan kodlar kullanırlar. “Provizyon kodu” olarak da adlandırılmaktadır.

1.6.22. Barter İşlem Komisyonu

Üyenin, barter sisteminde yaptığı alım ve satım işlemleri için, kendisine sağlanan aracılık hizmetlerinin karşılığında, barter şirketine işlem tutarının belli oranında ödeyeceği hizmet bedelidir.

1.6.23. Yıllık Üyelik Aidatı

Üyenin, kendisine sağlanan sistemsal hizmetlerin karşılığında, barter şirketine yıllık olarak ödeyeceği aidat bedelidir.

1.6.24. Sistem Garanti Fonu

Barter sisteminde karşılanamayan taleplerin gerekli görüldüğü takdirde nakit finanse edildiği fonun adıdır. Bu fon, sistem üyesi firmaların bir ortak hesabı gibi çalışır. Sistemin sağlıklı işleyişinde regülatör olarak devreye girer⁸³.

Üyelik sözleşmesi uyarınca sisteme arz ettiği mal veya hizmetlerin satılması üzerine barter hesabına alacak kaydı düşülen üye firma, bu alacağını, diğer üyeler

⁸¹ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.2.

⁸² Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011, s.2.

⁸³ Selahattin GÖKMEN, “Barter Sistemi, Sisteminin İşleyişiyle Bu Sistemde Kullanılan Barter Çeklerinin 6183 Sayılı Kanun Karsısındaki Durumu”, *Vergi Sorunları Dergisi*, Sayı.201, Haziran 2005, s.68.

tarafından sisteme arz edilmiş olan mal veya hizmetlerden satın alarak tahsil eder. Sözleşmede belirlenen süre zarfında sistemde ihtiyacına uygun mal veya hizmet bulamayarak alacağını tahsil edemeyen üye firma, bu sürenin sonunda garanti fonunu kullanmaya hak kazanır. Garanti fonunun kullanıldığı barter işlemlerinde, alacaklı firma, satın almak istediği herhangi bir ürünü anlaştığı firmadan satın alır, ürünün satın alındığı firmaya ödemeyi ise barter şirketi nakit olarak yapar. Garanti fonu, üyelik sözleşmesiyle dahil olduğu sistemden ayrılan veya borçlarını mal veya hizmet satarak ödeyemeyen üyelerin, üyelik sözleşmesini yaparken gösterdikleri teminatların paraya çevrilmesiyle veya bu firmaların borçlarını nakden ödemeleriyle ortaya çıkan nakit miktarının, ayrı bir banka hesabında bloke edilerek saklanması suretiyle oluşturulur⁸⁴.

Ülkemizdeki çoğu barter üyelik sözleşmesine göre; alacaklı üye, sadece sistemden mal ve hizmet alarak tahsilat yapabilmektedir. Yani sözleşmelerde, alacaklının sistemden belli bir süre içerisinde ihtiyacına uygun mal veya hizmet alamaması durumunda alacağını ne şekilde tahsil edeceğini belirten, alacaklının hakkını koruyan, barter şirketini bağlayıcı bir madde bulunmamaktadır. Ülkemizde kural olarak, tahsilat yapamayan alacaklıya ödemenin nakit yapılmasını ya da talep ettiği malların barter pazarı dışından tedarik edilmesini sağlayan aktif bir sistem garanti fonu bulunmamaktadır. Ancak uygulamada, barter şirketi ve üye arasındaki ilişkiler, üyenin sistem için önemi ve barter şirketinin ekonomik gücü doğrultusunda alacaklı üyeye sistem dışından ürün temin edilebilmektedir.

1.6.25. Arz Bildirim Formu

Üyenin barter sistemi ile satmak istediği mallar ya da hizmetler ile ilgili ayrıntılı bilgilerin sistem bilgi bankasına girilmesi için kullandığı matbu formdur.

1.6.26. Talep Bildirim Formu

Üyenin barter sistemi ile satın almak istediği mallar ya da hizmetler ile ilgili ayrıntılı bilgilerin sistem bilgi bankasına girilmesi için kullandığı matbu formdur.

⁸⁴ Ayşe Dilşad KESKİN, **Barter Sözleşmesi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004, ss.45-46.

1.6.27. Arz Listesi

Barter şirketinin, üye firmaların barter pazarında satmak istedikleri malların veya hizmetlerin bilgilerinden oluşturduğu ve sistemde yayınladığı listedir⁸⁵.

1.6.28. Talep Listesi

Barter şirketinin, üye firmaların barter pazarından satın almak istedikleri malların veya hizmetlerin (ihtiyaçlarının) bilgilerinden oluşturduğu ve sistemde yayınladığı listedir⁸⁶.

1.6.29. Barter Bilgi İşletim Sistemi

Barter organizatörü firma tarafından yönetilmekte olan, sistemdeki üyelerin arz ve talep bilgilerinin kaydedildiği ve üyelerin hesap hareketlerinin yayımlandığı elektronik ortam niteliğindeki bilgi bankasıdır. Barter sistemi içerisinde çok sayıda alıcı ve satıcının biraraya gelerek çok sayıda mal ve hizmeti kolayca değiş-tokuş edebilmesini mümkün kılan temel unsur, barter organizasyonlarınca kurulmuş olan bu bilgisayar ve iletişim ağıdır. “Barter otomasyon sistemi” olarak da anılır.

Üyeler, işlem yapma yetkisi ile birlikte barter şirketi tarafından kendilerine verilen internet kullanıcı adı ve şifresi ile birlikte, barter şirketinin web sayfasındaki “üye girişi” bölümüne erişme ve buradan kendi cari hesap hareketlerini takip etme, kendi arz ve talep bilgilerini güncelleme, sistemdeki arz ve talep listelerini görme gibi yetkilere sahip olurlar. Barter otomasyon sistemi, hem kendisi hem de brokerlar aracılığı ile arz-talep karşılaştırması yapar ve belirlenen muhtemel işlemleri takibe alır.

1.6.30. Kalite ve Fiyat Kontrol Kurulu

Üye tarafından barter sistemine arz edilen mal ve hizmetlerin kalite ve fiyat açısından piyasa koşullarına uygunluğunu tespit etmek amacıyla barter şirketinin

⁸⁵ A.Murat YILDIZ ve Serdar GÜMÜŞAY, “Barter Sistemi, Yapısı ve Avantajları ile Vergisel Boyutu-1, **Maliye Postası**, Yıl.24, Sayı.551, 15 Ağustos 2003, ss.111-112.

⁸⁶ **Ibid.**

oluşturduğu kuruldur⁸⁷. Barter şirketinin fiyat kontrol kurulunun fiyat açısından uygun bulmadığı ve bunu belgelediği arzları kabul etmeme hakkı bulunmaktadır⁸⁸.

1.7. BARTER SİSTEMİ'NİN TÜRLERİ

Barter sisteminin türleri; perakende barter, toptan barter ve uluslararası barter olmak üzere üç grupta toplanabilir.

1.7.1. Perakende Barter

Firmaların diledikleri barter organizasyonuna üye olmak suretiyle, ilgili barter pazarından satın aldıkları mal veya hizmetlerin bedelini, kendi ürettikleri ya da ticaretini mal ve hizmetleri bu pazarda satarak ödemeleridir. Bu tür barter uygulamasında üyelerin birbirleriyle yaptıkları alışverişte barter sisteminin brokerları aracılık yapmaktadır. Perakende barter; perakende satış yapanlar, hizmet işletmeleri ve serbest meslek mensupları başta olmak üzere her ölçekten ve sektörden firmanın uygulayabileceği bir barter türüdür. Bu uygulama “barter exchange” ya da “retail barter” olarak da tanımlanmaktadır.

Perakende barter, mal ve hizmet takaslarında bir kliring odası gibi hizmet vermektedir. Barter işlemleri, mal ve hizmetin bedeli karşılığı Barter Doları olarak (ya da ilgili barter şirketinin kullandığı para birimi üzerinden) hesaplanmaktadır. Bu sistemde hangi mal ve hizmetin satılabilir veya alınabilir olduğunu gösteren ana kayıtlar (arz ve talepler) tutulmakta ve bunlar üyelerin hizmetine sunulmaktadır. Tıpkı banka hesaplarında olduğu gibi, Barter Dolarları da her bir üye şirketin cari hesabına borç veya alacak olarak kaydedilmektedir. Üyelerin tümüne barter brokerları tarafından hizmet verilmektedir. Barter işlemleri, üye olan kuruluşların barter yetkilileri tarafından takip edilmektedir. İşlemlerin çoğunluğu %100 barter esasına göre yapılmaktadır⁸⁹.

⁸⁷ Sistem Barter Sözleşmesi, 12.08.2012, s.2.

⁸⁸ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.2.

⁸⁹ ŞİMŞEK, a.g.e., s.29.

Perakende barter, yerel bölge veya ülke sınırları içinde ticari kapasiteyi geliştirmekten günlük yaşamı iyileştirmeye kadar yapılan ticari faaliyetleri kapsayabilmektedir⁹⁰.

Perakende barterin başlıca faydaları şunlardır⁹¹;

- Yeni satışlar ve yeni müşteriler kazandırmak,
- Alış gücünde artış sağlamak,
- Nakit tasarrufunu gerçekleştirmek,
- Alternatif finansman kredisi sunmak.

1.7.2. Toptan Barter

Üretici, ana dağıtım firması ve toptancı gibi işletmelerin özellikle nakit akışı sağlamak ve stokta bulunan fazla malları eritmek amacıyla, kendi mal ve hizmetlerini ticari ilişkide buldukları işletmelerle takas etmeleri, toptan barter faaliyetine girmektedir. Bilinen en karakteristik örneği, basın yayın kuruluşlarının reklamını aldıkları firmaların ürünleriyle, kendi sundukları reklam hizmetlerini takas etmeleridir⁹². Bu tür barterda bir anlamda; iki şirket birbirlerinin ürünleriyle ilgilendiği zaman şirket yöneticileri, barterı doğrudan doğruya, iş dünyasının mal takaslarıyla ilgili özel bir işlem tipi olarak görmüş olurlar⁹³.

Diğer yandan, toptan barter şirketleri de vardır. Üreticiler ve toptancılar stokta kalan mallarını spot pazarlarda değerinin altında satmak istememektedirler. Böyle bir durumda, barter şirketi, kısmen nakit ile de olsa stoktaki bu malları satın alıp, tekrar pazarlayarak ihtiyacı olan şirketlere satmaktadır. Ürünleri değerlendirilen bu şirketlerin de barter pazarından satın alabilecekleri ihtiyaca dayalı mal ve hizmetler bulunmaktadır. Toptan barter şirketleri perakende barterdaki brokerlik sisteminden farklı olarak müşteri bulucu, alıcı ve satıcı gibi çalışmaktadırlar. İşlemlerin çoğunluğu kısmen nakit, kalanı

⁹⁰ ARSLAN ve AYKUTLU, **a.g.e.**, s.9.

⁹¹ ŞİMŞEK, **a.g.e.**, s.30.

⁹² ARSLAN ve AYKUTLU, **a.g.e.**, s.9.

⁹³ Andrei YAKOVLEV, "Barter in the Russian Economy: Classifications and Implications (Evidence From Case Study Analyses)", **Post-Communist Economies**, Vol.12, No.3, 2000, p.280.

barter esasına göre yapıldığı gibi, %100 barter olarak da yapılabilir⁹⁴. Toptan barterin, barter şirketleri tarafından gerçekleştirilen bu türü bir anlamda kurumsal toptan barter uygulamasıdır.

Toptan barterin başlıca faydaları şunlardır⁹⁵;

- Yavaş hareketli stokların cari alacaklara çevrilmesini sağlamak,
- Atıl kapasiteyi değerlendirmek,
- Düşük nakit yatırımı ile pazar payında artış gerçekleştirmek,
- Yeni pazarlama ağlarının kurulmasını sağlamak.

1.7.3. Uluslararası Barter (Counter-trade)

Uluslararası barterin başlıca faydaları şunlardır⁹⁶;

- Nakit paranın ülke içinde korunmasını sağlamak,
- İhracat için mamul çeşidini artırmak,
- Yeni pazarlara açılmak,
- Üretim kapasitelerinin artırılmasını gerçekleştirmek,
- İhraç mallarının fiyatlarının devamlılığını sağlamak.

Uluslararası barter uygulaması genel olarak; karşılıklı ticaret anlaşmaları (counter-trade agreements) şeklinde gerçekleştirilmektedir. Dünya ekonomisinde modern anlamda karşılıklı ticaret uygulamalarına 1930'larda dünyada yaşanan büyük ekonomik kriz ile birlikte başlanmıştır.

Counter-trade, ülkeden ülkeye mal mübadelesi anlamında kullanılmakta olup en dar şekliyle saf takas olarak algılanmaktadır. Karşılıklı ticaret, tümü nakit

⁹⁴ ŞİMŞEK, a.g.e., s.30.

⁹⁵ **Ibid.**

⁹⁶ **Ibid.**, s.31.

kullanılarak gerçekleştirilmeyen bir uluslararası ticaret şeklidir. Karşılıklı ticaret genel bir tanım olup, satılan mallara, malla yapılan ödemenin şekline, ödeme zamanına ve işlemlerde yer alan tarafların sayısına bağlı olarak başka özel adlarla kullanılmaktadır⁹⁷. Karşılıklı ticaret, belli bir para cinsinden fiyatı belirlenen mal, hizmet veya teknolojinin ülkeler arasında para karşılığında değil, yine bir mal, hizmet veya teknoloji transferi ya da alacakların devri karşılığında alınıp satılmasını ifade eder⁹⁸.

Counter-trade, alıcı ve satıcı gibi tarafların, değişimi karşılıklı olarak ürün, hizmet, teknoloji transferi yoluyla gerçekleştirdiği ticari işlem olup özellikle döviz sıkıntıları ve ulusal para biriminin değerinin düşük ya da güven duyulmayan bir değişim aracı olarak görüldüğü durumlarda tercih edilmektedir. Bu nedenle karşılıklı ticaret çoğu zaman ekonomik ve finansal güçlüklerin giderilmesine yardımcı olan bir "koltuk değneği" olarak görülmüştür⁹⁹.

Karşılıklı ticaret uygulamaları uluslararası ticarete önemli bir mekanizma olarak kabul edilmiş, gelişmiş ülkeler bile, hiç satış yapmamak yerine karşılıklı ticareti bir alternatif şeklinde görmüşlerdir. Dünya ticaretinde karşılıklı ticaret işlemlerinin payı tam olarak bilinmemektedir¹⁰⁰. Countertrade, özellikle 1945'lerden sonra dünya ticaretinde önemli bir yere sahip olmayı başarmıştır. Eski doğu bloku ülkelerinin önderliğinde gelişme göstermiş ve zamanla tercih edilen bir finansman tekniği olmuştur¹⁰¹. Karşılıklı ticaret, 1970'li yılların başlarından beri de, likit sıkıntısı çeken ülkeler ile gelişmekte olan ülkeler arasında yapılmaktadır. Genellikle maden, tarım ürünleri ve bazı sanayi maddeleri karşılıklı ticaret anlaşmalarının konusu olmuştur¹⁰².

Karşılıklı ticaret, karşılıklı iki ülke hükümetleri veya farklı ülkelerdeki firmaları kapsayan bir ticaret şekli olup, firma veya hükümetlerin, satıcının sattığı mal veya hizmet karşılığında alıcıdan belirli miktarda mal veya hizmeti alacağını taahhüt ettiği anlaşmalardır. Barter ise karşılıklı ticaretin türlerinden biridir. Barter sisteminde

⁹⁷ Cem Niyazi DURMUŞ, "Barter İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Bir Öneri", (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2005, s.13.

⁹⁸ TEKŞEN, a.g.e., s.39.

⁹⁹ Nur ERSUN ve Kahraman ARSLAN, "İslam Ülkeleri Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesinde Çok Taraflı Kliring Birliği Projesinin Rolü ve Önemi", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı.48, Ekim 2010, s.174.

¹⁰⁰ Mine OYMAN, "Pazarlama Bakış Açısıyla Karşılıklı Ticaret ve Uygulama Süreci", **Pazarlama Dünyası**, Sayı.2005-1, Ocak-Şubat 2005, s.40.

¹⁰¹ ARZOVA, a.g.e., s.7.

¹⁰² ARSLAN ve AYKUTLU, a.g.e., s.10.

karşılıklı ticaretten farklı olarak tek bir sözleşme vardır¹⁰³. Countertrade'in en yalın şekli olan barterda tek bir sözleşme söz konusu iken Countertrade işlemlerinde genelde üç çeşit sözleşme mevcuttur. Bunlar¹⁰⁴;

-Birincil Sözleşme: Bu sözleşme, satıcının alıcıya hangi malı, teknolojiyi ya da hizmeti satacağını hüküm altına alan sözleşmedir.

-İkincil Sözleşme: Bu sözleşme, satıcının alıcıdan hangi mal ya da hizmeti alacağını hükme bağlayan sözleşmedir.

-Sözleşme: Birincil ve ikincil sözleşmelerin eş zamanlı olarak yürürlüğe konacaklarına ilişkin bildirgedir.

Birincil sözleşme standart bir satış sözleşmesidir, ikincil sözleşmede ise countertrade'in kendine has nitelikleri ortaya çıkmaktadır. Bir yandan herhangi bir uluslararası satış sözleşmesi iken, öte yandan koşullarının özelliği ona ayrı bir özellik kazandırmaktadır. Satıcı esasen karşı taraftan satın alacağı malların ne olduğuna özel bir ilgi duymamakla birlikte, kendi satışını yakalamak için o malları almak zorunda olduğunu bilmekte ve malların pazarlanabilme özellikleri kendisi için büyük önem taşımaktadır. İkincil sözleşmelerdeki önemli noktalar ise aşağıdaki gibidir¹⁰⁵;

-Kaçış Klozu: Herhangi bir nedenle mal alma yükümlülüğünü yerine getirememesi durumunda ödeyeceği cezaya ilişkin kaçış klozu, bu ödemedden sonra satıcının tüm yükümlülüklerinin sona ereceğine dair düzenlemeler içermelidir. Bu kloz, satıcıya mal satacak olan alıcının yapmaması olasılığını da göz önünde bulundurmalıdır.

-Satın Alınacak Malın Fiyatı ve Kalitesi: İkincil sözleşmenin onaylandığı aşamada çoğunlukla satıcının alacağı malların fiyatı belli olmadığından, her iki tarafın da kabul edilebilir bir fiyatlama formülü bulunmalıdır.

-Seçenek Mallar Listesi: Satıcının alacağı malların temin edilememesi ihtimaline karşı seçenek malların listesi yapılmalıdır.

¹⁰³ TOROSLU, a.g.e., s.20.

¹⁰⁴ ARZOVA, a.g.e., s.9.

¹⁰⁵ **Ibid.**, ss.9-10.

-Zamanlama: İkincil sözleşme altında satıcının yükümlülüklerini yerine getirmesi için daha uzun bir süreye sahip olması, pazar koşulları olgunlaşana veya mallar için seçenek kullanım alanları bulunana kadar, kendi edimini yerine getirmesi uzatma konusunda esneklik sağlayacaktır.

-Anlaşmazlık Klozu: Birincil ve ikincil sözleşmelerde tahkim konusuna yer verilmelidir.

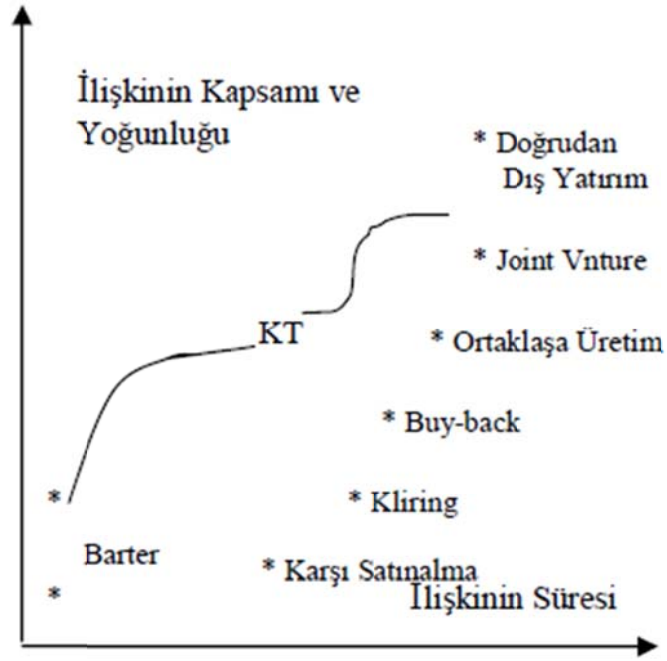
-Yasa Klozu: Genellikle, tahkim yerinin yasalarının uygulanacağı belirtilmelidir.

Karşılıklı ticarete çeşitli teknikler kullanılmakta ve bu tekniklerde bazen sınavi, bazen teknik yönler ağır basmaktadır. Sınai yönün ağır bastığı karşılıklı ticaret teknikleri; buy-back, fason imalat, yap-işlet-devret, yap-sahip ol-işlet, offset ve buy-sell'dir. Ticari yönün ağır bastığı karşılıklı ticaret teknikleri ise; takas, kliring, karşılıklı satın alma, switch, swap, bloke hesaplarının çözülmesi, ikili hesap ilişkisi ve bazı karşılıklı ticaret muameleleridir¹⁰⁶. Uygulamada, karşılıklı ticaret türlerinin geleneksel olarak "takas" ile onun biraz daha geliştirilmiş şekli olan "kliring"den oluştuğu ve çoğunlukla devlet eli ile yürütüldüğü görülmektedir.

Karşılıklı ticaret uygulamaları iki temel kriter doğrultusunda farklılık göstermektedir. Bunlardan ilki taraflar arasındaki ilişkinin süresi, diğeri ise bu ilişkinin yoğunluğu ve kapsamıdır. Karşılıklı ticaret türlerine ilişkin bu örgütsel yaklaşım Şekil 1.2'de gösterilmiştir. Buna göre; karşılıklı ticaret tarafları arasındaki ilişki sağlam, yoğun, kapsamlı ve uzun dönemli ise bu durum tarafları yeni işbirliği olanaklarına, köklü ilişkilere daha yakınlaştırır ve taraflar arasındaki çalışma ve düzenlemeleri daha uyumlu kılar. Aksi halde ise kısa dönemli takas gibi girişimler ön plana çıkacaktır¹⁰⁷.

¹⁰⁶ ERSUN ve ARSLAN, a.g.e., s.175.

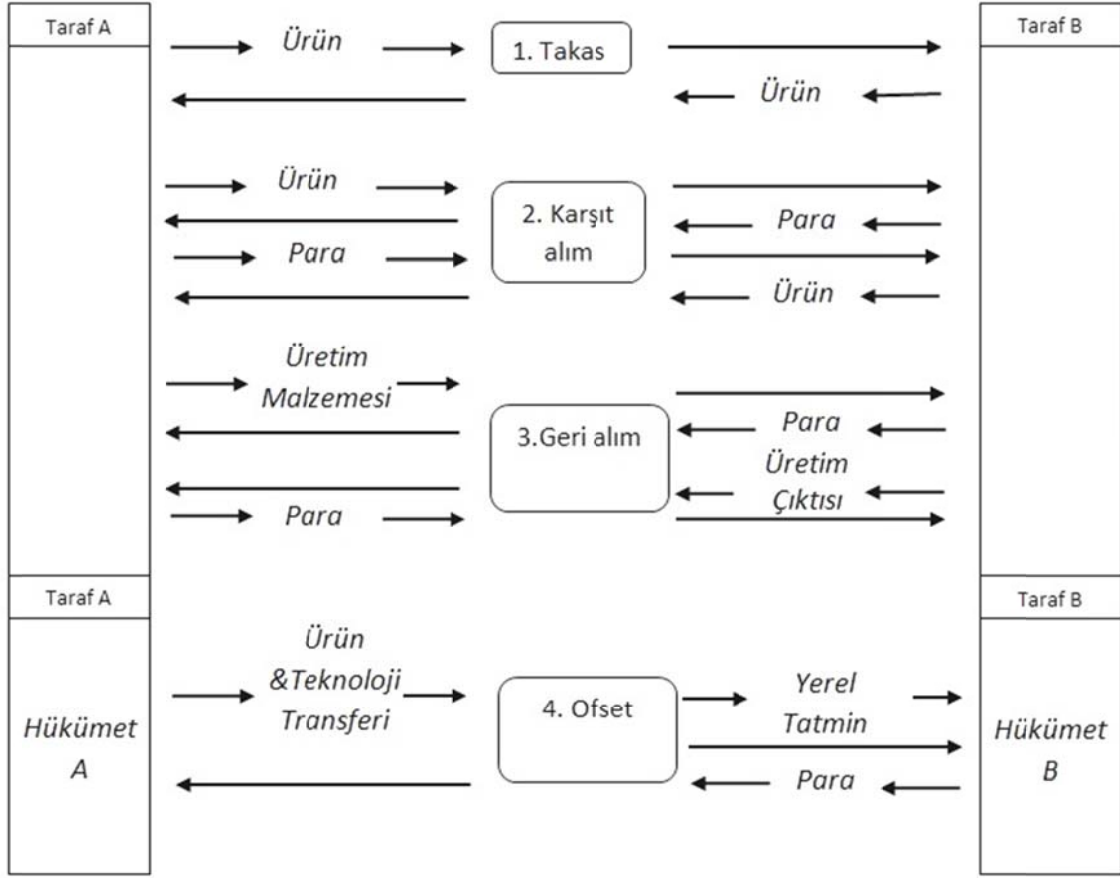
¹⁰⁷ **Ibid.**, ss.177-178.

Şekil 1.2: Karşılıklı Ticaret Uygulamalarının Başlıca Türleri

Kaynak: Nur ERSUN ve Kahraman ARSLAN, “İslam Ülkeleri Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesinde Çok Taraflı Kliring Birliği Projesinin Rolü ve Önemi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı.48, Ekim 2010, s.177.

Uluslararası ticarete uygulanan karşılıklı ticaret türlerinden başlıcaları (Bkz. Şekil 1.3), diğer bir deyişle dış ticarettaki ödeme şekilleri; geri alım (buy-back), satın al-sat (buy-sell), dengeleme (compensation), karşı alım (counter-purchase), off-set işlemleri (off-set deals), üçlü ticaret (switch trading), kliring anlaşmaları (clearing agreements) ve takas (barter) olup aşağıda incelenmektedir.

Şekil 1.3: Çeşitli Kontra-ticaret Türleri

Kaynak: Ormita Commerce Network, “Corporate Profile”, [Brochure], 2011, p.20.

1.7.3.1. Geri Alım (Buy-back)

Geri satın alım anlaşması, fabrika ve teçhizat pazarlayıcılarının ilgili yatırımın gelecekteki üretimi ile ödeme yapma konusunda anlaştıkları bir takas şeklidir. İmalat tesisleri, madencilik ekipmanları ve buna benzer siparişlerin ihracatında yapılmakta olan geri alış düzenlemeleri “karşılıklı alım” veya “basit trampa” anlaşmalarına göre daha uzun bir dönemi veya daha fazla bir miktarı içermektedir¹⁰⁸.

Buy-back, sermaye donanımlarının ve teknik bilgilerin (know-how) bunların kullanılması sonucunda üretilecek olan malların indirimli fiyattan geri alınması karşılığında satılmasıyla oluşan sisteme verilen ad olarak da tanımlanmaktadır¹⁰⁹. Geri alım hem ithalatçı ülkeye, hem de ihracatçı ülkeye bazı avantajlar sağlamaktadır. İlk

¹⁰⁸ TOROSLU, a.g.e., s.21.

¹⁰⁹ Cem Niyazi DURMUŞ, a.g.e., s.14.

ithalatı gerçekleştiren ülke bu yolla gelişmiş ülkelerden teknoloji transfer ederken, ilk ihracat karşılığında ithalat yapan ülke ise hammadde veya ara mal ihtiyacını uzun yıllar garanti altına almış olmaktadır. Geri alım işlemlerinde ihracatçı ya da yatırımcı ülkeye geri satın alım için tanınan süre 10 yıl ya da daha fazla olabilmektedir¹¹⁰. Bu metodu uygulayan gelişmekte olan ülkeler, hem teknoloji transfer edip üretim kapasitelerini arttırabilmekte hem de ileriye dönük ürettikleri ürünlerin pazarını garantilemektedirler.

Geri satın alma yöntemi, ülkeden döviz çıkışına engel olmadan, teknoloji ve yatırım malı ithaline imkan tanır. Buna karşılık, tesislerde üretilen ürünlerin ihracatını mümkün kılar. Böylece, hem ithal ikamesi sağlar, hem de ihracatı geliştirici bir özellik taşır.¹¹¹ Vadeli satın alma olarak bilinen geri satın alma daha çok, ödeme gücünü çeken ülkelerde kullanılır. Buy-back yönteminde, ilk satılan ve karşı satın alımı yapılan mallar arasında mutlaka girdi-çıkıtı ilişkisi olma şartı aranır. Türkiye'nin, eski SSCB ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde, SSCB'de kurmuş olduğu bazı sınai tesislerin bedelini, bu tesislerde üretilen alüminyum, çelik gibi ürünleri, uzun vadeli bir program çerçevesinde satın alarak karşılaması, bir geri satın alma örneğidir¹¹².

1.7.3.2. Satın Al-Sat (Buy-sell)

Buy-sell, mal ithal ederek satıcı tarafa aktarılan fondan yararlanılarak mal ihraç bedelinin tahsil edilmesine dayanan bir yöntem olup ödeme gücünü ve döviz sıkıntısı çeken ülkelerle olan dış ticarete kullanılır. İhracat yapacak şirket, önce ilgili ülkenin firmasından döviz karşılığı mal ithal ederek firmaya finansman sağlar. İthalat bedelini özel bir hesaba yatırarak, bu bedele denk gelen miktarda ihracatını gerçekleştirdikten sonra, söz konusu bedeli özel hesaptan tahsil eder. Böylece kendi parasıyla kendisine ödemedede bulunmuş olur. Bu tür ticarete, özel hesapta bloke edilen ithalat bedeli, ihracat bedelinin tahsili dışında bir amaçla kullanılamaz¹¹³. Ödeme sıkıntısı içinde bulunan ülkeler bu ticaret modeli vasıtasıyla, bir anlamda kendi kendilerini finanse etmiş olurlar.

¹¹⁰ Mehmet TOMANBAY, **Dış Ticaret Rejimi ve İhracatın Finansmanı**, Hatipoğlu Yayınları, 2.Baskı, Ankara, 1998, s.123.

¹¹¹ Rıdvan KARLUK, **Uluslararası Ekonomi**, Beta Yayınları, 5.Baskı, İstanbul, 1998, s.348.

¹¹² POLAT, **a.g.e.**, s.8.

¹¹³ **Ibid.**, ss.8-9.

1.7.3.3. Dengeleme (Compensation)

Dengeleme, ihracatçının, ihraç ettiği malın bedelinin bir kısmını mal olarak almayı kabul etmesine dayanan bir satış yöntemidir. Özellikle gelişmekte olan ya da geri kalmış ülkeler için çok büyük miktarda döviz gerektiren ithalatlarda ithalatçı ülkenin isteği ve gereksinimi doğrultusunda mahsup (offset) anlaşmaları yapılır ve bu yolla bir tür bağlı ticaret gerçekleştirilir¹¹⁴. Dengeleme, zaman zaman “off-set” ile eş anlamlı bir terim olarak kullanılmaktadır¹¹⁵. Nitekim, off-set kelime anlamı olarak dengelemeyi ifade eder¹¹⁶. Dengeleme, kısmi barter işlemi olarak da ifade edilebilir.

Dengeleme anlaşmaları genellikle sanayileşmiş ülkelerin, uçak, askeri malzeme, nükleer santral ve elektronik tesisleri gibi ileri teknoloji ve büyük yatırım gerektiren alanlarda satışlarını gerçekleştirmek için başvurdukları yollar arasındadır. Bu sayede alıcı ülkeler açısından bir takım sanayilerin kurulması veya savunma gücünün artırılması sağlanmış olur. İthalatçı ülkede üretilen nihai ürüne özel materyallerin ve yarı mamullerin birleştirilmesiyle ihracat yapılması dengeleyici ticaret anlaşmalarını oluşturur. İthalatçı ülke yerel üretimi gerçekleştirmeyi ve uzun vadeli işbirliği yapmayı isteyebilir¹¹⁷.

1.7.3.4. Karşı Alım (Counter-purchase)

Basit takasın satış ve karşı satış şeklinde iki ayrı işleme bölünmesi ve bunların birbirinden tümüyle bağımsız iki ayrı sözleşmeyle yapılarak, söz konusu iki sözleşmenin bir protokolle birbirine bağlanması işlemine “karşılıklı satın alma” veya “paralel barter” denir¹¹⁸. Kısaca, farklı malların karşılıklı olarak satın alınmasıdır. Burada “X” malı için nakit ödeme ve satıcının da “X” malını sattığı alıcıdan “Y” malını satın alması söz konusudur. Alım ve satım işlemleri için iki ayrı sözleşme mevcuttur. Fiyatlama ise parasal olarak yapılmaktadır. Counter-purchase, iki istasyonlu barter sistemidir. Karşı alım genellikle teknoloji karşılığı mal alımı olarak düşünülebilir¹¹⁹.

¹¹⁴ TOMANBAY, a.g.e., s.123.

¹¹⁵ Cem Niyazi DURMUŞ, a.g.e., s.14.

¹¹⁶ <http://www.redhouse.com.tr/home.asp> (20.08.2013).

¹¹⁷ TOROSLU, a.g.e., ss.21-22.

¹¹⁸ POLAT, a.g.e., s.6.

¹¹⁹ ARZOVA, a.g.e., s.8.

Örneğin; 1966'da, Mc Donnel Douglas firmasının Yugoslavya'ya DC-9 uçakları satarak, karşılığında söz konusu ülkeden jambon, şarap, kuru sebze gibi mallar ithal etmesi ve Fransa'nın Exocel füzeleri karşılığında Irak'tan petrol satın alması, karşılıklı satın almaya örnek teşkil etmektedir¹²⁰.

Counter-purchase, zaman zaman "off-set" ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bu sistemde her iki taraf da alım ve satım işlemleri için tümüyle bağımsız sözleşme yapmaktadırlar. Off-set anlaşma ise; para ya da başka bir değişim aracı kullanılmaksızın malların, değişik mallarla ya tamamen ya da belli bir oranda mübadele şeklindedir¹²¹.

1.7.3.5. Off-set İşlemleri (Off-set Deals)

Off-set anlaşma; bir mal ithalatının aynı değerde ihrac imkanına sahip mallarla (fiyat, kalite, pazarlama, miktar kısıtlamaları gibi ekonomik olgular, dış ticaret açısından dengeli bir şekilde değerlendirilerek) karşılanmasının sağlandığı ticaret şeklidir. Off-set anlaşmalar; sadece iki taraf arasında mala karşı mal alımı söz konusu olduğundan iki istasyonlu barter işlemidir. Off-set ticaret, savunma sanayinde, fason olarak yaptırılan işlerde ve özellikle Güney Amerika ülkelerinin bazılarında tütün gibi önemli mal gruplarında oldukça yaygın bir pazarlama şekli olmuştur. Bu tür ticarete çoğunlukla az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde zaman zaman başvurulmaktadır. Off-set ticaretin amaçları aşağıdaki gibidir¹²²;

- Dış ödeme ya da kredi açığında ithalatın finanse edilmesi,
- Yeni ihracat potansiyeli yaratılması ya da geliştirilmesi,
- İkili ticareti dengelemek üzere politik hareket tarzlarının düşünülmesi,
- Teknoloji gelişimi veya stratejik mal taleplerinde dışa bağımlılığın azaltılması.

Off-set, esasen bir dengeleme işlemi olduğundan, off-set anlaşmalarından kaynaklanan ticari işlemlere "dengeleyici ticaret" denilebilir. Off-set işleminde karşı

¹²⁰ Halil SEYİDOĞLU, *Uluslararası Finans*, Güzem Yayınları, 2.Baskı, İstanbul, 1997, s.379.

¹²¹ ARZOVA, *a.g.e.*, s.8.

¹²² Cem Niyazi DURMUŞ, *a.g.e.*, s.16.

satın alma, sadece mal satın almayı değil, döviz geliri yaratıcı faaliyetleri de kapsar. Bunlar arasında en çok karşılaşılanlar, uluslararası pazarlama yardımı, yabancı sermaye yatırımları ve teknoloji transferidir¹²³. Off-set anlaşmalarının konusunu, nükleer santral, savaş gemisi, uydu gibi yüksek teknoloji gerektiren mallar oluşturur.

Off-set, Türkiye’de 1984 yılından itibaren Savunma Sanayi Müsteşarlığı tarafından kullanılmıştır. Türkiye’deki ilk sivil uygulaması ise THY’nin açtığı ve Boeing firmasının kazandığı ihale ile gerçekleşmiştir. Buna göre, THY’nin aldığı 49 uçak için 1,6 milyar dolarlık ödemeye karşılık Boeing %50 oranında, yani 800 milyon dolar tutarında off-set taahhüdünde bulunmuştur. Bu tutarın %80’ini Boeing’e kabin ve kanat uçlarını yapacağını taahhüt eden ve ilk ürün siparişi olan 30 milyon dolarlık kontratı 19.02.1999’da imzalayan TAI firması almıştır. Kalan kısmı ise THY tarafından personel eğitimi ve teknoloji transferi konusunda kullanılmıştır¹²⁴.

Off-set anlaşmaları dolaysız ve dolaylı off-set olmak üzere iki gruba ayrılır¹²⁵;

-Dolaysız (Doğrudan) Off-set (Direct Off-set): Satıcı firma tarafından, satın alınan mamulün üretimi ile doğrudan ilgili olarak alıcı ülkede yaratılan her türlü döviz kazandırıcı işlem, bu grupta yer alır. Başlıca dolaysız off-set biçimleri; ortak üretim, lisanslı üretim, taşeron üretimdir.

-Dolaylı Off-set (Indirect Off-set): Off-set anlaşması çerçevesinde yapılan yatırımla ve bu yatırım sayesinde üretilen mallarla doğrudan ilgili olmayan sektörlerden, yatırımcı ülkeye yapılan ihracat yoluyla döviz geliri elde edilmesidir. Dolaylı off-set, bünyesinde barındırdığı karşı satın alım programları, satış yapılan ülkeden ithalat yapılmasına yol açtığından, karşılıklı ticaret tekniklerinden olan karşı satın alım işlemine benzemektedir.

1.7.3.6. Üçlü Ticaret (Switch Trading)

Switch, ikili kliring anlaşmalarına, bir üçüncü tarafın katılımıyla oluşan ticaret şekline verilen addır. Fonlarını kullanmak isteyen bir ülke, ikili kliring anlaşması

¹²³ KARLUK, *Uluslararası Ekonomi*, s.348.

¹²⁴ TOROSLU, *a.g.e.*, ss.22-23.

¹²⁵ KESKİN, *a.g.e.*, s.16.

çerçevesinde, iki ülkeden birinin yükümlülüklerini komisyon karşılığında üstlenmektedir¹²⁶.

Karşılıklı ticaret anlaşmalarından biri olan switch, “üçlü ticaret” veya “anahtar ticaret” olarak da adlandırılmakta olup, bir ithalatçı ülkenin, borcuna karşılık olarak üçüncü ülkeden olan alacağını göstermesidir. Bu ticaret türünde para veya mal ya da ikisi birden üçüncü ülkeden sağlanmaktadır. Bu uygulamada pazarlarda zincir şeklinde alıcılar, satıcılar ve aracılar olduğundan, sistem oldukça karmaşıktır. Switch, uzun dönemli karşılıklı ticaret anlaşmalarının sonucu ortaya çıkan kullanılmamış kredi fazlası veya mal fazlalıklarının bir üçüncü tarafça kullanılması ya da satılması durumudur¹²⁷.

Bir başka tanıma göre ise, karşılıklı iki ülkeden birinin satın almak istediği mal, diğer ülkenin satmak istediği mal ile uyuşmadığı zaman, araya bir üçüncü ülkenin sokulması suretiyle gerçekleştirilen ticaret şekline üçlü ticaret (switch) adı verilir. İşlem sırasında devreye bir switch şirketi girmiş ise “switch”, girmemiş ise “üçlü ticaret” terimlerini kullanmak daha yerinde olur. 2’inci dünya savaşından sonra özellikle İsviçre’de ve Avusturya’da yerleşik switch şirketlerince başlatılan ve geliştirilen switch işlemleri, en çok Doğu-Batı ve Kuzey-Güney ticaretlerinde görülür¹²⁸.

Switch’e taraf olan A ve B ülkelerinden A, B’ye sattığı malın karşılığında B yerine C’den, ihtiyacı olan malı satın alır. C ise bu satışı, B’den yaptığı mal ithali ile dengeler. Uygulamada bir diğer switch şekli de, karşılıklı satın alma sonucunda mal satabilmek için ihtiyaç duymadığı ürünleri satın almak durumunda kalan tarafın, belli bir iskontoyla üçüncü bir tarafa ürün stokunu devrederek nakde kavuşmasıdır. Bu üçüncü taraf, genellikle bu işlemlerde uzmanlaşmış olan bir switch şirkettir¹²⁹.

1.7.3.7. Kliring Anlaşmaları (Clearing Agreements)

Kelime olarak denkleştirme veya mahsup gibi anlamlara gelen kliring (clearing), uluslararası ticarete malın malla değişimine dayanan, fakat takastan biraz daha gelişmiş bir yöntemdir. Burada ithalatçı ve ihracatçıların tek tek birbirlerini arayıp

¹²⁶ ARZOVA, a.g.e., ss.8-9.

¹²⁷ TOMANBAY, a.g.e., s.123.

¹²⁸ Cem Niyazi DURMUŞ, a.g.e., s.17.

¹²⁹ POLAT, a.g.e., s.9.

bulmak ve anlaşma yapmak gibi güç yollara başvurmalarına gerek yoktur. Çünkü bu sistemde karşılıklı olarak hesapları tutmak ve denkleştirmeyi sağlamak üzere görevlendirilen merkez bankası veya kliring ofisi gibi kuruluşlar devreye girmektedir¹³⁰.

Karşılıklı kliring (bilateral clearing) anlaşması imzalamış olan ülkeler, karşılıklı ihracat ve ithalattan doğan alacak ve borçlarını kliring ofisleri veya merkez bankası aracılığıyla ve kendi ulusal paraları ile tasfiye etmeyi kabul ederler. İthal edilen malın bedeli kliring ofisi veya merkez bankasına ulusal para ile ödenir, ihraç edilen mal bedeli de aynı kurumdan ulusal para ile tahsil edilir. Böylece takastan farklı olarak ithalatçı ile ihracatçı arasındaki doğrudan ilişki ortadan kaldırılır. Bunun için kliring ofisleri veya merkez bankaları arasında sıkı bir işbirliği gerekir. Çünkü, ithalatçı malını alamadığı veya mal bedelini kliring ofisine ödeyemediği zaman diğer ülkedeki ihracatçı alacağını tahsil edemez. İhracatçı malını göndermediği sürece diğer ülkedeki ithalatçı ulusal para ile ofise veya merkez bankasına ödemedi bulunmazlar¹³¹.

İki ülkedeki firmanın kliring yoluyla dış ticaret yapabilmesi için, diğer uygulamalardan farklı olarak, ithal ve ihraç edilecek mallar ve bunların değerleri, ülkelerin hükümetleri arasında yapılacak olan ikili anlaşma ve protokollerle önceden belirlenmektedir. Böylece, mallarını serbest dövizle satamayan ülkeler, bu mallara pazar bulmuş ve döviz kullanmadan ihtiyaç duydukları malları ithal etme imkanına kavuşmuş olurlar¹³². Üstelik firmalar, diğer ülkedeki kuruluşlarla anlaşma yapmaya gerek kalmaksızın, önceden garanti edilmiş hazır pazara ihracat ve ithalat yapmış olurlar, bu sayede, ihracatçı ve ithalatçıların birbirlerini arayıp bulma ve tek tek anlaşmaları prosedürünün yarattığı gereksiz zaman kaybı ve ek maliyetler de ortadan kalkar.

Bu tür ticaret çok yanlı denkleştirmeye olanak vermez, yani bir ülke ile olan alacaklar başka ülkelere olan borçların ödenmesinde kullanılamaz. Bu durumun bir sonucu olarak bazen bir ülke üzerinde kliring alacağı elde eden firmalar bu alacak haklarını iskonto karşılığında başkalarına devrederler¹³³.

¹³⁰ ERSUN ve ARSLAN, a.g.e., s.175.

¹³¹ OYMAN, a.g.e., s.45.

¹³² ERSUN ve ARSLAN, a.g.e., s.175.

¹³³ **Ibid.**, s.176.

Türkiye bu ticaret türünü geçmişte, eski Sovyetler Birliği, Doğu Bloku ülkeleri ve diğer az gelişmiş ülkelerle ticarete yaygın olarak kullanılmıştır. Ancak, 1980'den sonra başlatılan liberal ekonomik politikalar çerçevesinde Türkiye'deki kliringli ticaret anlaşmaları zamanla sonlandırılmış ve yerine serbest dövizli ticarete dönülmüştür¹³⁴.

1.7.3.8. Takas (Barter)

Tarihin en eski ticaret yöntemi olan takas, yaklaşık eşit değerdeki mal, hizmet veya teknolojinin para kullanılmaksızın mal, hizmet veya teknoloji ile değişimidir. Bazen değişimi yapılan malların ve hizmetlerin bölünmezliği sebebiyle toplam tutarları birbirine eşit olmaz ve sınırlı ölçüde para kullanılır¹³⁵.

Günümüzde, nadiren kullanılmasına rağmen, takas denilince genellikle iki taraflı takas anlaşılmaktadır. İki taraflı takas uluslararası ticarete bir çeşit trampa olup, iki ayrı ülkedeki ihracatçı ve ithalatçılar arasında malın malla değişimi şeklinde yapılan ticaret şeklidir. Sistemin temel ilkesi, ihracatçının ihraç ettiği mal bedeli kadar ithal hakkına sahip olması, ithalatçının ise ithal ettiği mal kadar mal ihraç etmek zorunda bulunmasıdır. Bu tip ticarete uluslararası bir trampa söz konusu olduğu için dış ticaret işlemleri konvertibl döviz kullanılmadan gerçekleşmekte ve dış ticaret açığı ortaya çıkmamaktadır. Takasta değişimi yapılan mallar genellikle birbirleriyle ilişkisizdir. İşlem süresi nispeten kısadır ve en fazla iki yıl civarındadır. Bazen her yıl süresi tekrar uzatılan ve yıllarca devam eden, ancak her biri birer yıl süreli takas anlaşmalarına da rastlanır. Özellikle hububat, bakliyat, maden cevheri gibi stratejik mallar takas anlaşmalarına konu olur. Ancak belirli malları karşılıklı değiştirecek ithalatçı ve ihracatçılar her zaman bulunmayabilir ya da takasa konu olan mal bedelleri birbirine denk gelmeyebilir¹³⁶. Bu sebeple, aşağıda sözü edilecek olan, barter organizasyonlarınca yürütülen, çoklu (multilateral) takas uygulaması devreye girer.

Barter, karşılıklı ticaret yöntemlerinin en eskisi ve basiti olup takastan esinlenerek geliştirilmiştir. İki malın para kullanmadan karşılıklı el değiştirmesini ifade etmektedir. Barter anlaşmaları iki farklı özellikteki ürünle ilgili olduğundan, diğer karşı

¹³⁴ SEYİDOĞLU, *Uluslararası Finans*, s.377.

¹³⁵ ERSUN ve ARSLAN, *a.g.e.*, s.175.

¹³⁶ *Ibid.*

ticaret anlaşmalarına göre önemli farklılıklar taşımakta ve iki kat daha fazla hükmü içermektedir. Ancak, barter iki farklı malın karşılıklı olarak değişiminin getirdiği karmaşıklığı, şeffaflık ve titizlikle gideren, olası zorlukları ve anlaşmazlıkları elimine eden tek yöntemdir. Dünyada gerçekleştirilmiş olan bazı uluslararası barter işlemleri şöyledir: İran silah alımı için petrol satmıştır; 80'li yıllarda bir Amerikan şirketi olan Pepsico, Rusya'ya pepsi satıp karşılığında Rus votkası Stolichnana alarak, bunu Amerikan piyasasında pazarlamıştır; Philips Morris, Rusya'ya kendi sigarasını satarak karşılığında suni gübre yapımında kullanılan üre almıştır, daha sonra ise bu üreyi Çin'e ihraç ederek karşılığında ABD'de satmak üzere cam eşya almıştır¹³⁷.

Karşılıklı ticaret anlaşmalarından biri olan barter, kurumsal anlamda uygulandığında, üye şirketlerin birbirleri ile alışveriş yapabildiği bir ortak pazarda, satın alınan mal ve hizmet bedellerinin üretilen mal ve hizmetlerle ödenmesi suretiyle alışveriş yapıldığı bir sistem görünümü kazanmaktadır. Bu uygulamada barter işlemleri, artık bilateral (iki taraflı) olmaktan çıkıp çok taraflı (multilateral) bir hal almaktadır. Bu kurumsallaşmış barter uygulamasının uluslararası işlemleri ise farklı ülkelerdeki barter şirketlerinin özel anlaşmaları ile gerçekleştirilmektedir. Farklı ülkelerde bulunan barter şirketleri, kendi aralarında özel barter anlaşmaları yoluyla üyelerinin diğer ülkedeki barter şirketinin üyeleriyle işlem yapabilmelerini sağlamaktadırlar. Bu durumda ilgili ülkelerdeki barter şirketleri, kendi üyelerinin kullanması için birbirlerine kredi açmakta, böylece üyeler bu kredi doğrultusunda birbirleriyle barter ticareti yapabilmektedirler.

Çok istasyonlu barter, işleyişindeki esneklik ve hareket alanı genişliği ile diğer karşılıklı ticaret türlerinden farklı bir gelişim göstermektedir. Dolayısıyla günümüzde karşılıklı ticaret, multilateral barter uygulamasının da etkisiyle özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından dünya ticaretindeki payını artıracaktır. Barter sistemi bu çalışmada detaylı olarak incelenmektedir.

¹³⁷ Dilek POLAT, "Bir Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi, İşleyişi ve Türkiye'deki Barter Uygulamaları", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, S.B.E., Eskişehir, 2002, s.11.

1.8. BARTER SİSTEMİ'NİN ÇALIŞMA ŞEKİLLERİ

Barter, bilateral (iki taraflı) veya multilateral (çok taraflı) olarak yapılabilmektedir. İki taraflı barter, bir mal veya hizmetin, başka bir mal veya hizmet ile basitçe doğrudan (birebir) değiş tokuşudur. İki taraflı barterin gerçekleşebilmesi, sadece iki firma arasında ihtiyaç çakışması olduğu zaman mümkündür yani iki tarafın da bir diğerinin talep ettiği bir şeyi temin edebilmesi gereklidir. Çok taraflı barter ise, tarafların doğrudan değişim yapmadığı daha komplike bir değiş tokuştur. Çok taraflı barterı gerçekleştirmek daha karmaşıktır fakat iki taraflı barter ile mümkün olamayacak işlemlere fırsat vermektedir¹³⁸. Nitekim, barter tekniğinin ticari hayattaki serüveni incelendiğinde, başlangıçta bilateral (iki taraflı) olarak uygulanan barter işlemlerinin, mal ve hizmetlerin çeşitlenmesiyle birlikte günümüzde, multilateral (çok taraflı) olarak da gerçekleştirildiği görülmektedir.

1.8.1. Bilateral (İki İstasyonlu) Barter

Bilateral barterda, talebi yapan firma ile arzı yapan firma karşı karşıya olup, birbirlerine mal veya hizmetlerini birebir olarak takas etmektedir¹³⁹. Bilateral barter, barter işleminin en yalın hali olup iki kişinin, firmanın veya ülkenin mallarını karşılıklı olarak (doğrudan) değiştirmesi esasına dayanan birebir takas yöntemidir. Geleneksel barter uygulaması olan bilateral barter; “iki istasyonlu barter”, “iki taraflı barter”, “birebir barter”, “klasik barter”, “karşılıklı barter”, “iki yönlü barter”, “çift taraflı barter”, “doğrudan barter”, “paralel barter” ya da “tarihsel barter” şeklinde de ifade edilebilmektedir.

Bilateral Barter İşlemi, Şekil 1.4'te örnek bir işlem üzerinden gösterilmiştir. (İlgili örnek, Şekil 1.5'ten yola çıkılarak oluşturulmuştur.)

Şekil 1.4: Bilateral (İki Taraflı) Barter İşlemi

¹³⁸ Ormita Commerce Network, “Corporate Profile”, [Brochure], 2011, p.19.

¹³⁹ KIRLIOĞLU, AKAYTAY ve BAĞDAT, a.g.e., s.4.

Yukarıdaki şekilde yer alan firmalara ilişkin olarak aşağıdaki bilgiler verilmektedir;

A: TELEVİZYON FİRMASI

B: KARGO FİRMASI

1: Reklam Hizmeti

2: Kargo Hizmeti

Buna göre;

İki istasyonlu barter işleminde, sadece iki taraf bulunmakta olup taraflar yalnızca birbirinden alışveriş yapmaktadır. Yani iki taraf da hem alıcı hem de satıcı pozisyonundadır. Şekil 1.4'te görüleceği gibi, A Televizyon ve B Kargo Firmaları karşılıklı olarak ürünlerinin değişimini gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla, A Televizyon Firması, reklam hizmetini B Kargo Firmasına satmakta, bu satışı karşılığında ise B Kargo Firmasının kargo hizmetini satın almaktadır; aynı şekilde B Kargo Firması da kargo hizmetini A Televizyon Firmasına satmakta ve karşılığında A Televizyon Firmasının reklam hizmetini satın almaktadır.

Günümüzde ülkelerle-ülkeler, ülkelerle-işletmeler veya işletmelerle-işletmeler arasında iki taraflı barter uygulamaları sıkça yapılmaktadır. İlk barter uygulamalarında sıkça rastlanan ülkeler arası petrol-gıda ve teknoloji-silah takasları günümüze kadar gelen klasik barter işlemleridir. Örneğin; geçmişte Suudi Arabistan ve Boing arasında yapılan anlaşmayla Boing 10 adet 747 jet satmış, bu alacağı karşılığında piyasa fiyatının %10 altında fiyatla ham petrol almıştır¹⁴⁰. Aynı şekilde, iki tarafın belirli mal ve hizmetlerin doğrudan (direkt olarak) değişimini yaptığı bilateral barter, küresel güney (güney-güney) ülkeleri tarafından da tanınıp kabul edilmiştir, hatta bu yolla Venezuela, doktor ve öğretmen tedarik ettiği Küba'nın yağ gereksinimini karşılamıştır¹⁴¹. Birebir

¹⁴⁰ Mehmet Oğuzhan ÖZKOÇAK, "Barter Sisteminin Eskişehir'de Kullanılmamasının Nedenleri: Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'nde Bir Araştırma", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi, S.B.E., Eskişehir, 2011, s.52.

¹⁴¹ Michael TANZER and Idrian RESNICK, "Multilateral Barter Trade For The Global South: The Barter Trade Organization (BTO)", <http://cog.kent.edu/lib/MichaelTanzerIdrianResnick-Multilateral2008.pdf>, March 2008, s.4.

barter; inşaat, otomotiv ve reklam sektörlerinde de yaygın olarak kullanılır. Örneğin; müteahhit firmalar, kat karşılığı inşaat malzemesi alırlar. Otomotiv sektöründe zaman zaman “eski arabayla takas” uygulamaları yapılır. Medya kuruluşları sözcüleri gazeteler, cep telefonu, kitap, tencere, deterjan, gibi ürünleri reklam karşılığı satın alarak okurlarına promosyon olarak (genellikle kupon karşılığı) verirler. Nitekim, uygulama kapsamında görüşülen bir barter şirketinden edinilen bilgiye göre; 2009 yılında, ülkemizin önde gelen bir medya grubu, dergileri ile birlikte okurlarına promosyon amaçlı dağıtmak üzere, bir gıda firmasından düşük kalorili tatlandırıcılar almış, karşılığında ilgili gıda firmasının reklamlarını dergilerinde yayınlamıştır.

Teoride tanımı ve işleyişi ile basit gibi görünen iki taraflı barter, uygulamada aynı şekilde kolay ve basit olmayıp¹⁴² bir takım güçlükler doğurmaktadır. Öncelikle, iki taraflı barterde değişime konu olan mallar bölünebilir cinsten olmayabilir. Yani satılan malın değerini alıcının elindeki malla tam olarak ölçme imkanı olmayabilir, bu durum değiş tokuşu sınırlandırır. İlâveten, satıcının satmak istediği mala karşılık olarak kendisine önerilen mala ihtiyacı olmayabilir¹⁴³. Yani iki taraflı barterde, arada bir organizasyon olmadan, arzı ve talebi çakışan işletmelerin bir araya gelmesi çok zordur. Bu güçlükleri ortadan kaldırmak için ise takas işlemini tamamlamada araya giren firma sayısı artırılmalıdır. İşte, barter şirketlerinin fonksiyonu burada başlamaktadır.

Geçen zaman içinde gerek insan ihtiyaçlarının gerekse mal ve hizmetlerin çok fazla çeşitlenmesiyle, barter sistemini birebir uygulamak oldukça zor bir hale gelmiştir. Nitekim bilateral barterde ortaya çıkan; arz-talep alternatiflerinin az olması, arzın ve talebin birbirini dengeleyememesi, fiyatın ve kalitenin tatmin edici olmaması gibi problemler alıcı ve satıcı tarafların, ihtiyaçlarını, doğrudan barter yöntemiyle karşılama imkanını kısıtlamaktadır. Bilateral barter’da yaşanan bu gibi problemler, barter organizasyonlarınca uygulanan multilateral barter metoduyla aşılmaya çalışılmaktadır.

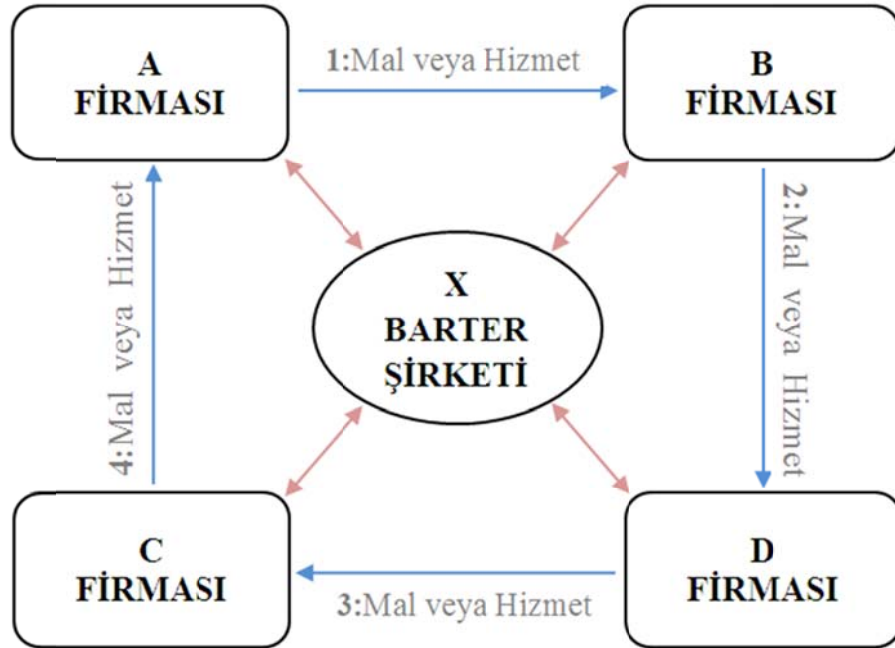
¹⁴² Muhittin ZÜGÜL, “Reform Ülkelerinin Dış Ticaretinde Barter ve Diğer Ödeme Şekilleri-Kırgızistan Uygulamaları”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 1998, s.123.

¹⁴³ BAYRAV, a.g.e., s.10.

1.8.2. Multilateral (Çok İstasyonlu) Barter

Multilateral barter, iki istasyonlu barter işlemlerinin mümkün olmadığı ya da tarafları memnun etmediği durumları ortadan kaldırmakta ve taraflara pek çok arz ve talep alternatifi sunmaktadır. Klasik barter felsefesinin günümüz teknolojisi ile desteklenmiş şekli olarak tanımlanabilecek olan multilateral barterde, bilgisayar bağlantısı ile oluşturulan havuzlarda çok taraflı ve çok mallı işlemler gerçekleştirilmektedir¹⁴⁴. Çağdaş barter uygulaması olan multilateral barter; “çok istasyonlu barter”, “çok taraflı barter”, “çoklu takas”, “modern barter”, “havuz barter”, “çok yönlü barter”, “organize barter” ya da “indirect barter” şeklinde de ifade edilebilmektedir.

Multilateral Barter İşlemi, uygulama kapsamında görüşülen bir barter şirketinin verdiği bilgilere göre, Şekil 1.5’te gerçek bir işlem üzerinden gösterilmiştir.

Şekil 1.5: Multilateral (Çok Taraflı) Barter

Yukarıdaki şekilde yer alan firmalara ilişkin olarak aşağıdaki bilgiler verilmektedir;

¹⁴⁴ ZÜGÜL, a.g.e., ss.104-125.

A: TELEVİZYON FİRMASI

B: KARGO FİRMASI

C: YEMEK FİRMASI

D: MAYA FİRMASI

1: Reklam Hizmeti

2: Kargo Hizmeti

3: Maya

4: Yemek (Catering Hizmeti)

Buna göre;

Şekil 1.5'te görüldüğü gibi çok istasyonlu barter işlemi, bir barter şirketi vasıtasıyla birçok üye firmanın bir araya gelmesi ve birbirlerinden alışveriş yapması ile gerçekleşmektedir. Şekildeki A, B, C ve D Firmaları X Barter Şirketi tarafından organize edilen barter sistemine üyedirler. X Barter Şirketi, sözü edilen firmaların yaptıkları alım ve satım tutarlarını kayıt altına almaktadır. A Televizyon Firması B Kargo Firmasına reklam hizmeti satmakta, karşılığında ise C Yemek Firmasından yemek (catering) hizmeti almaktadır. B Kargo Firması A Televizyon Firmasından reklam hizmeti almakta, karşılığında ise D Maya Firmasına kargo hizmeti satmaktadır. C Yemek Firması D Maya Firmasından maya almaktadır, karşılığında ise A Televizyon Firmasına yemek (catering) hizmeti satmaktadır. D Maya Firması B Kargo Firmasından kargo hizmeti alıp karşılığında C Yemek Firmasına maya satmaktadır.

Şekil 1.5'teki firmaların arzlarının ve taleplerinin, bilateral barter sisteminde dengelenmesi oldukça zordur. Çünkü, yukarıdaki dört istasyonlu takas işlemi yer alan firmaların aracı bir kurum olmaksızın bir araya gelmesi ve faturalarının birbirini tam olarak karşılması bir şans işidir. Dolayısıyla, tarafları biraraya getirecek ve hesapları tutacak bir barter organizasyonuna muhakkak ihtiyaç vardır.

Önceki örneğe dönülecek olursa, Şekil 1.4’te sözü edilen A Televizyon Firması ve B Kargo Firması birbirlerinin ürünlerine ihtiyaç duymasalardı, ilgili bilateral barter işlemi yapılamayacak idi. Oysa ki işlem, Şekil 1.5’te görüleceği üzere; bir barter şirketinin organizatörlüğünde multilateral barter usulüyle, tarafların ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleşmiştir. Yani işlem, tarafların ihtiyacı olan ürünlere sahip başka firmaların devreye girmesiyle tamamlanmıştır.

Çok taraflı bir barter işlemine, gerektiğinde, sisteme üye olan daha fazla işletme de katılabilmektedir. Ayrıca bu işlemlerde; tutarlarda denklik, ürünlerin hepsini aynı anda ve bir taraftan almak, işleminin bir tur sonunda bitmesi gibi zorunluluklar yoktur. Çalışmanın uygulama bölümünde daha kompleks yapıda işlemlere yer verileceğinden, burada sade bir örnek üzerinden multilateral barter işlemi açıklanmıştır.

Çağdaş barter uygulamalarında mal/hizmet değişim işlemleri geleneksel takas uygulamalarında olduğu gibi sadece iki taraflı olarak gerçekleşmez. Bunun yerine özel bir ödeme sisteminin uygulandığı çok taraflı ticaret söz konusudur. Burada; işlemlerin gerçekleştiği piyasayı oluşturan, düzenleyen ve işlem kayıtlarını tutan bir barter işletmesi vardır. Piyasadaki bir işletme mal veya hizmet sattığında, piyasadaki diğer işletmelerden mal veya hizmet almakta kullanabileceği barter kredisi elde eder¹⁴⁵. Yani çok istasyonlu barter sisteminde, barter işletmesi, üyelerinin arzlarından oluşan bir havuz oluşturmakta ve üyeler söz konusu havuzdaki mallardan dilediklerini, arz eden firmalardan satın alarak sisteme borçlanmakta, borçlarını ise kendi mal veya hizmetlerini sistemdeki üyelere satarak ödemektedirler. Dolayısıyla firmalar doğrudan birbirlerinden alım yapmakta ancak sisteme borçlanmaktadırlar. Böylece, satış yapan firmanın alacağı garanti altına alınmakta ve bilateral sistemde olduğu gibi satış yapan firma, mal sattığı firmanın malını almak zorunda kalmadan, ihtiyacı olan malı sisteme üye diğer firmalardan alma özgürlüğüne sahip olmaktadır¹⁴⁶. İşte bu durum multilateral barterin bilateral bartera göre olan üstünlüğünü ortaya koymaktadır.

Çok taraflı barter ticaretinin, çift taraflı barter kullanmaya göre pek çok avantajı vardır. Herşeyden önce, çok taraflı barterde değişimlerin doğrudan olması

¹⁴⁵ ÖZKOÇAK, a.g.e., s.53.

¹⁴⁶ Celal GÜRSOY, **Barter El Kitabı: Dünyada ve Türkiye’de Barter (Takas) Ticareti**, Göksu Matbaacılık, İstanbul, 1998, s.6.

gerekli değildir. Bunun yerine üç, dört, beş veya altı yönlü gibi çok yönlü işlemler mümkündür. Üstelik, multilateral barter işlemleri farklı zamanlarda gerçekleşebilir. Böylece hiçbir tedarikçi, ürün veya hizmetini anında değiş-tokuş etmek zorunda değildir, yine de organizatör kurumca belirlen bir zaman süresi içinde değişim yapılmalıdır¹⁴⁷. Öte yandan, havuz barter işlemlerinde tutarlarda denklik şartı aranmaz¹⁴⁸. Ayrıca, çok istasyonlu barter işleminin bir tur sonunda bitmesi gerekmez, keza işlem sonsuz istasyonlar boyunca sürebilir¹⁴⁹. Çok taraflı barterde, işlemin değeri merkezi olarak kaydedilir ve süreç, bir ticaret ağı veya takas borsası görünümündeki barter kurumu tarafından yönetilir. Barter ticaret ağı; eşit parasal değer, iki şirket arasındaki ihtiyaçların müşterekliği ve işlemi koordine etmek için geçecek zaman gibi geleneksel bir takas işleminin parçası olan sınırlamaları ortadan kaldırmaya yardım eder¹⁵⁰ ve taraflara pek çok arz-talep alternatifi sunar.

1.9. BARTER SİSTEMİ'NİN KULLANIM ŞEKİLLERİ

Barter Sistemi, ticari amaçlı ve finansman amaçlı olmak üzere iki farklı gaye ile kullanılmaktadır. Şirketler barter tekniğini; ihtiyaçlarını karşılarken bir finans sistemi, ürünlerini satarken bir pazarlama ve satış tekniği olarak kullanmaktadırlar.

1.9.1. Barter Sistemi'nin Finansal Amaçlı Kullanımı

Finansman; işletmede, ihtiyaç duyulan fonların uygun şartlarda sağlanması ve etkin bir biçimde kullanılmasıyla ilgili faaliyetler bütünüdür¹⁵¹. Bu tanıma göre; barter sistemi de üyelerine, ürün ile geri ödenebilen faizsiz kredi kullandırmak suretiyle bir finansman tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Barter Şirketi barter sistemini uygularken bir finans şirketi gibi çalışır. Barter üyesi firma her türlü mal ve hizmet ihtiyacını sistemden satın alarak barter bir finansman modeli olarak kullanabilir. Üye firma böylece satın aldığı ürünün bedeli kadar barter sistemine borçlanır. Sistemde, alınan mal ve hizmetlerin karşılığının aynı anda verilmek zorunda olunmaması ve faiz ödenmemesi barter en avantajlı finansman

¹⁴⁷ Ormita Commerce Network, "Corporate Profile", [Brochure], 2011, p.19.

¹⁴⁸ ZÜGÜL, a.g.e., s.105.

¹⁴⁹ GÜRSOY, Barter El Kitabı: Dünyada ve Türkiye'de Barter (Takas) Ticareti, s.38.

¹⁵⁰ Ormita Commerce Network, "Corporate Profile", [Brochure], 2011, p.19.

¹⁵¹ İsmet MUCUK, Modern İşletmecilik, 12.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000, s.312.

yöntemlerinden biri haline getirmektedir. Çünkü, sistem, alıcı firmaya, borcunu kendi ürünü ya da hizmeti ile ödeyebilmesi için 12 ay vade tanımaktadır. Borçlu firma 12 aylık sürede hiçbir şekilde ürünü ya da hizmeti ile ödeme yapamaz ise, borcunu 12 ayın sonunda defaten nakit olarak ödemektedir. Söz konusu firma böylelikle 12 ay için faizsiz kredi kullanmış olmaktadır¹⁵².

Barter sisteminde mal ve hizmet alımının, para ve paranın yükü olan faizle değil, mal ya da hizmete karşılık mal ya da hizmetle yapılması işletmelere sıfır faiz ile finansman sağlama imkanı vermektedir. Bu ise işletmelerin finansman yükünün hafifletilmesi, işletmenin sattığı mal ya da hizmetin girdi maliyetinin düşürülmesi¹⁵³, kar oranlarının artması anlamına gelmektedir. Özellikle doyuma ulaşmış sektörlerde daha fazla malın üretilmesi ve piyasaya sürülmesi mümkün olmadığından firmalar nasıl daha fazla kar edebileceklerini araştırırlar. Satın alımlarda yapılacak her küçük tasarruf kar marjını artıracaktır¹⁵⁴. Ayrıca, barter tekniği sayesinde işletmeler, kriz ekonomilerinde faizlerin ve paranın maliyetinin artması sonucunda nakit para ile yapılacak ticarete, faiz ile gelen yüksek ek maliyete katlanmak zorunda kalmazlar.

Diğer yandan barter sistemi, üyelerine, çeşitli finansal işlemleri gerçekleştirmek üzere yararlandığı bazı enstrümanlar yoluyla da fayda sağlar. Örneğin; Sisteme borçlu olan, ancak borcunu 12 aylık dönem içinde ödeyememiş olan üye firmalar için ödeme süresinin uzatılabilmesine yönelik olarak barter leasing; borçlu firmanın ödeme sıkıntısına düşmesi sebebiyle alacaklı firmanın tahsilatını yapamaması halinde ise barter factoring işlemleri uygulanmaktadır.

1.9.2. Barter Sistemi'nin Ticari Amaçlı Kullanımı

Ticaret, malların ve hizmetlerin üreticilerden tüketicilere aktarılmasını sağlayan faaliyetler bütünü olup kar gayesiyle yapılır ve üretici, tüketici ve aracı olmak üzere üç taraftan oluşur¹⁵⁵. Bu tanıma göre; satıcı üye firma, alıcı üye firma ve barter

¹⁵² **Avrasya Barter**, "Barter Sistemi", 3.Baskı [Broşür], 2012, s.9.

¹⁵³ Funda ODUNCUOĞLU, "Konaklama İşletmelerinde Barter Sistemi Uygulamasının Pazarlama Fonksiyonuna Etkisinin Analizi: Barter Sistemine Üye Olan Konaklama İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Anadolu Üniversitesi, S.B.E., Eskişehir, 2007, s.30.

¹⁵⁴ Mehmet ERKAN, "Yeni Bir Finansman Aracı: Barter", **Vergi Dünyası**, Sayı.221, Ocak 2000, s.102.

¹⁵⁵ Emine KOBAN ve Hilal YILDIRIR KESER, **Dış Ticarete Lojistik**, Ekin Basım Yayın, 4.Baskı, Bursa, 2007, s.6.

aracı kurumu olmak üzere üç taraftan oluşan barter sistemi de üyelerine, barter pazarında çoklu takaslar şeklinde mal ve hizmet alıp satma imkanı sağlamak suretiyle, bir ticaret tekniği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Barter sistemi ile satış yapan üye, barter sisteminden ürün ya da hizmetinin bedeli kadar sistemde kullanılan para birimi cinsinden krediye sahip olmaktadır. Bu satıştan doğan alacağını ise sistemde bulunan şirketlerin arz ettiği mal ve hizmetlerden satın alarak tahsil etmektedir¹⁵⁶.

Barter işletmelerinin en önemli fonksiyonu, sistemde “arabuluculuk” yapmak ya da diğer bir deyişle arz ile talebi birleştirmektir¹⁵⁷. Barter şirketi, mal ve hizmetlerini satabilmek ve ihtiyaçlarını satın almak için araştırma yapmalarına ve bunun için zaman, emek ve para harcamalarına gerek kalmaksızın, işletmelere, mal ve hizmetlerini yeni pazarlarda satabilme ve ihtiyaçlarını karşılayabileme olanağı verir. Üye firma, barter organizasyonlarının bilgi bankası ile daha çok sayıda müşteriye ulaşabilir. Bu sayede atıl kapasitesini ve stoklarını eritebilir ve satışlarını arttırabilir. Bu haliyle de barter, bir satış ve satın alma tekniğidir.

Geniş ve yaygın bir organizasyon yapısına sahip barter işletmelerinde ticaret uluslararası düzeyde de yapılabilmektedir. Örneğin sisteme üye bir işletme, ihtiyaç duyduğu bir cihazın örneğin Meksika'daki bir üye tarafından arz edildiğini çok rahatlıkla öğrenebilmekte ve bu cihazı temin edebilmektedir¹⁵⁸. Dolayısıyla karşılıklı ticaret türlerinden biri olan barter sistemi, işletmelere uluslararası pazarlardan yararlanma imkanı da verir.

1.10. BARTER İŞLEM ÇEŞİTLERİ

Barter sisteminde alıcı ve satıcı üye firmalar, alım satımını yapacakları mal veya hizmetlerin bedelinin yanı sıra, ilgili bedelin ödemesinin hangi oranda barterle yapılacağı konusunda da aralarında anlaşırlar. Bu bağlamda, barter işlemleri, alım satım konu mal veya hizmetlere ilişkin ödemenin tamamının barter sistemi ile yapıp

¹⁵⁶ **Avrasya Barter**, “Barter Sistemi”, 3.Baskı [Broşür], 2012, s.9.

¹⁵⁷ Mustafa KURT, “Takasa Var mısın?”, **Altso Dergisi**, Alanya Sanayi ve Ticaret Odası Yayınları, Sayı.40, Kasım-Aralık 2005, s.69.

¹⁵⁸ **Ibid.**

yapılmamasına göre “tam barter (yüzde yüz barter)” ve “kısmi barter” olarak adlandırılan iki türe ayrılır.

1.10.1. Tam Barter (Yüzde Yüz Barter)

Barter sisteminde, üye firmalar arasında gerçekleşen alışverişin bedelinin tamamının barter sistemi ile karşılanması sonucu “tam barter” işlemi gerçekleşmiş olmaktadır. Tam barter ile gerçekleşen barter işlemlerinde, yapılan barter oranı sistemin tahsilat garantisi altındadır¹⁵⁹. Uygulamada tam barter yerine “yüzde yüz barter” ifadesine de rastlanmaktadır. Yüzde yüz barter ile gerçekleştirilen barter işlemleri, barter sisteminin esasını oluşturan parasız ticaret anlayışına bütünüyle uygundur.

1.10.2. Kısmi Barter

Barter sisteminde, alıcı ve satıcı firmalar aralarında anlaşarak alışverişe ilişkin ödemenin belli bir kısmının barter ile, kalan kısmının ise nakit veya çek ile yapılması konusunda anlaşabilirler. Bu şekilde yapılan barter işlemleri “kısmi barter” işlemi olarak adlandırılır. Kısmi barter ile gerçekleşen işlemlerde, barter oranına karşılık gelen ödeme tutarı sistemin tahsilat garantisi altındadır. Barter oranı dışında kalan ödeme ise satıcı firmanın kendi riskidir ve sonuçları için barter organizatörü sorumlu tutulamaz¹⁶⁰. Türkiye’deki barter uygulamalarında, ilk yıllarda tam barter ile gerçekleşen işlemler ağırlıktayken, son yıllarda kısmi barter uygulamasının arttığı görülmektedir.

¹⁵⁹ Sırrı SÖZTUTAN, “Türkiye’de Barter İşlemleri ve Muhasebesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2004, s.30.

¹⁶⁰ **Ibid.**

İKİNCİ BÖLÜM

BARTER SİSTEMİ'NİN TARAFLARI, BELGELERİ VE İŞLEYİŞİ

Bu bölümde, barter sisteminin tarafları olan barter şirketi ve üye firma; barter sisteminde kullanılan belgeler; üyelik, işlem ve üyeliğin sonlandırılması aşamalarıyla birlikte barter sisteminin işleyiş süreci ele alınmaktadır.

2.1. BARTER SİSTEMİ'NİN TARAFLARI

Barter sisteminin tarafları, sistemin işleticisi konumundaki barter organizatörü ile barter sisteminde mal veya hizmet arz ve talep eden üye firmalardan oluşmaktadır.

2.1.1. Barter Organizatörü

Barter organizatörü, barter sistemini organize eden ve işleten kurumdur. Üyelerin barter sisteminden yararlanma şekil ve esaslarını belirler, üyelerin cari hesaplarını tutar, üyeler arasında bilgi akımını sağlayacak iletişim sistemini oluşturur. Kısacası, mal ve hizmetlerin alıcı ve satıcılarını karşılaştırarak, işlemin yapılmasını sağlar. Barter şirketleri gelirlerini, genellikle, yapılan işlemlerin tutarı üzerinden hesaplanan komisyondan ve yıllık üyelik aidatlarından elde ederler¹⁶¹. Barter organizatörü, faaliyetlerini firmaların kendisiyle yaptıkları üyelik sözleşmesine dayanarak gerçekleştirir. Barter şirketi değişik örgütlenme modellerinde kurulmuş olabilir, mesela genel merkezinin yanı sıra şubeleri bulunabilir, ayrıca sistemin pazarlanması ve daha çok üye katılımını sağlamak adına, franchise'lar ve bağımsız brokerlar ile de çalışabilir.

2.1.1.1. Kuruluş Şartları

Barter şirketinin kurulması ve faaliyetleriyle ilgili olarak Türk hukukunda henüz özel bir düzenleme bulunmadığından dolayı, barter organizatörleri, yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Borçlar Kanunu hükümlerine tabidirler¹⁶². Bundan dolayı

¹⁶¹ Ali ÇİMAT ve Mehmet AVCI, "Türkiye'de Barter Sisteminin Hukuki Dayanağı ve Muhasebeleştirilmesi", **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı.60, <http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1>, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002, s.2.

¹⁶² KESKİN, **a.g.e.**, ss.31-32.

ülkemizdeki barter işletmeleri, genellikle Anonim Şirket olarak yapılanmakta ve esas sözleşmelerinde yazılı olan ticari faaliyetler kapsamında üye firmalar arasındaki takas işlemlerini gerçekleştirmektedirler.

Amerika Birleşik Devletleri'nde "barter club" ya da "barter exchange" olarak isimlendirilen barter kuruluşları, TEFRA 1982 ile hukuki bir kimliğe kavuşturulmuş, bu kanunun 311(b) maddesi, barter işlemlerinden doğan vergisel yükümlülükleri düzenleyen "dahili gelir kanunu" (Internal Revenue Code)'na dayanarak, bu kuruluşların yapılan işlemlerle ilgili kayıtları tutmak yükümlülüğü altında olduklarını hükme bağlamıştır¹⁶³.

2.1.1.2. Temel Faaliyetleri

Barter şirketi, bir nevi aracı kurum gibi çalışarak üyeler arasındaki alışverişin barter sistemi ile gerçekleşmesini organize etmektedir. Barter organizatörü her üyesi için bir takas hesabı açmaktadır. Bu hesap, bütün üyelere uygun olduğu bilinen para birimi üzerinden mal bedeli olarak işlemekte olup barter sistem genelde TL, USD, EURO gibi para birimleri takas birimi olarak kabul edilmektedir. Yeterli bakiyesi olmayan üye firmaya teminat alınarak "satın alım limiti" oluşturulur. Bu limit, faizsiz ve komisyonsuz olarak çalışan bir kredi olarak nitelendirilebilir¹⁶⁴. Kullanılan bu kredinin belirli bir süre zarfında sisteme mal sunularak kapatılması gerekmektedir. Üyeler arasındaki alışverişleri cari hesaplarda tutarak izleyen barter şirketi, borçlu firmanın, sisteme mal veya hizmet satarak borcunu ödemesini ve alacaklı firmanın da sistemden mal veya hizmet satın alarak alacağını tahsil etmesini sağlamaktadır.

Barter sistemindeki bazı üye firmalar alacaklı bazıları ise borçlu dahi olsa, barter ağındaki üyelerin tüm hesaplarının toplamı daima sıfır olmalıdır. Böyle sağlıklı işletilen bir pazar ortamı "takas liralarnı" nakit kadar değerli kılar, böylece bu takas birimlerini edinenler bunları bir dizi ürün veya hizmet için rahatlıkla harcayabilirler¹⁶⁵. Dolayısıyla, barter sisteminin sağlıklı ve sürekli bir biçimde işlemlerini sağlamakla

¹⁶³ KESKİN, a.g.e., ss.31-32.

¹⁶⁴ Mehmet ERKAN, "Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter'in Diğer Finansman Teknikleri ile Karşılaştırılması", **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, Sayı.12, http://www.erkymm.com/yararli_makaleler/, Nisan-Mayıs 2000, ss.3-4.

¹⁶⁵ **Ormita Commerce Network**, "Corporate Profile", [Brochure], 2011, p.49.

yükümlü ticari bir kurum olan barter organizatörü, sistemdeki arz talep dengesini sağlamalı ve firmalara riskli krediler açmamalıdır.

Barter şirketi aktüel arz ve talepleri üyelerin özel şifreleriyle erişebilecekleri internet şubesinde yayınlar ve düzenli olarak e-mail ile iletir. Ayrıca, dergi, bülten, sms, faks gibi yollarla da üyelerin birbirlerinin faaliyetlerinden haberdar olmasını sağlar. Bu hızlı iletişim sayesinde, üye firmalar dahil oldukları bu dinamik barter pazarını rahatlıkla takip edebilirler. Ayrıca barter şirketi, üye firmanın üyeliğinin başlangıcından sonlandırılmasına kadarki süreçte, taleplerinin karşılanması, arzlarının satılması gibi konularda firmaya yardımcı olması için bir broker atar.

Barter firmasıyla yapılan sözleşmelerin mahiyetine ve faaliyet gösterilen ülkenin kanunlarına göre; barter şirketinin üyelerinin taahhütlerini yerine getirmemesi ve barter şirketinin yapılan işlemlerden doğacak sorumluluğu değişiklik gösterebilmektedir¹⁶⁶.

Barter şirketi, birincil görevi olan sistemin sağlıklı işleyişini temin edebilmek için bir takım fonksiyonları üstlenmiş olmalıdır. Bunlar¹⁶⁷;

-Barter sisteminde birbirleriyle alışveriş yapan firmaların cari hesaplarını tutmak,

-Üyelerin vekaletlerine dayanarak sistemdeki borçlu firmaların borçlarını ödemelerini sağlamak,

-Kararlaştırılan süre içerisinde borcunu ödeyemeyen firmalar hakkında kanuni işlemleri gerçekleştirmek,

-Nakit ödenen borçların oluşturduğu “sistem garanti fonu”nu amacına uygun bir şekilde kullanmak,

-Satıcı firmaların alacaklarını, sistemden mal veya hizmet olarak tahsil etmelerini organize etmek,

¹⁶⁶ ÇİMAT ve AVCI, a.g.e., s.2.

¹⁶⁷ Necat ÖZEN, “Finansal Takas (Barter) Sistemi ile Yapılan Ticaretin Esasları ve Sistemin İşleyişi”, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog**, Sayı.206, Haziran 2005, s.81.

-Sistemdeki ürün ve firma portföyü ile ilgili üyelere doğru bilgi vermek.

Bir barter organizatörünün, üye firmalara en iyi şekilde hizmet sunabilmesi için taşınması gereken bazı temel nitelikler şu şekilde sıralanabilir¹⁶⁸;

-Yüksek sermaye ve teknoloji,

-Sistemin işleyişine hakim, ekonomik gelişmeleri yakından takip eden etkili bir yönetim anlayışı,

-Görev tanımlarının net bir biçimde yapıldığı iyi örgütlenmiş bir organizasyon yapısı,

-Verileri en iyi şekilde analiz edecek bilgi işleme imkanları,

-Gelişmiş bir iletişim ağı,

-Değişik sektörleri barındıran geniş ürün yelpazesi sunan verimli bir ticaret ağı.

2.1.1.3. Organizasyon Yapısı

Barter işletmesi, ülke genelindeki firmalar arasında barter sistemi ile mal ve hizmet akışının sağlanmasını organize etmektedir. Bu nedenle, ülke genelinde faaliyet gösteren bütün firmalara hizmet veren bir örgütlenmeyi gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Barter organizatörü sistemin uygulanacağı ülkedeki, aktif ve potansiyel müşterilerin ihtiyaç duydukları ticaret ve finansman sistemine cevap verecek bir örgütlenme yapısına sahip olmalıdır. Barter organizasyonu, her geçen gün sayısı artan üye firmalarla çalışmaktadır. Dolayısıyla binlerce üye ve günde binlerce barter transaksyonlarına ulaşan faaliyetlere cevap verecek şirket içi yapılanmayı sağlamak zorundadır¹⁶⁹.

Barter şirketlerinde organizasyon, Anonim Şirket ve Limited Şirketlerdeki ana organlardan teşekkül etmektedir. Ancak barter şirketlerinin sermaye şirketi olarak kurulma zorunlulukları bulunmamaktadır. Barter şirketlerinde yönetim kurulu, genel müdürlük ve genel müdürlüğe bağlı çeşitli hizmet müdürlükleri ana yapıyı

¹⁶⁸ ODUNCUOĞLU, a.g.e., s.23.

¹⁶⁹ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.48-51.

oluşturmaktadır. Barter organizasyonunun yapısından kaynaklanan zorunluluklar nedeniyle barter şirketlerinde hızlı bilgi iletişiminin sağlanması gerekmektedir. Bu yüzden barter bilgi işlem müdürlüğü önemli bir fonksiyon üstlenmiştir. Barter üyelerinden gelen arz ve taleplerin takip edildiği operasyon müdürlüğü ve sistemin pazarlama fonksiyonlarını icra eden pazarlama müdürlükleri de barter şirketinin organizasyonunda önemli bir yere sahiptir. Bunun yanında barter şirketinin yurt içi ve yurt dışındaki diğer barter şirketleri ile ilişkilerinin takip edildiği dış ilişkiler müdürlüğü, şirketin organizasyonunda önemli işleve sahip olan diğer bir birimdir¹⁷⁰.

Barter şirketleri genel merkezin yanı sıra şube, franchise ve bağımsız brokerlar ile faaliyetlerini ülke genelinde uygulamaktadırlar. Barter şirketlerinin örgüt yapısındaki bu unsurlara aşağıda kısaca değinilmiştir.

2.1.1.3.1. Genel Merkez

Barter organizatörü için genel merkez, sistemin tamamıdır. Bilgi bankası olarak kullanılan barter online programının ana kayıtları burada bulunmakta ve sürekli güncellenmektedir. Barter şirketinin muhasebesi, üye firmaların cari hesapları, bilgi işletim sistemi, üyelerin işlemlerini takip eden brokerlar ve call center burada bulunmaktadır¹⁷¹.

2.1.1.3.2. Şube

Barter organizatörü, ülkenin önemli merkezlerinde ve özellikle sanayi ve ticarete gelişmeye müsait, barter işi için potansiyeli yüksek bölgelerde kendilerine bağlı şubeler açarak barter faaliyetlerini birebir yönlendirmektedirler. Başlangıç çalışmalarında, hedef olarak seçilen merkezlerdeki sanayi ve ticaret odaları ile işbirlikleri yapılmaktadır¹⁷².

¹⁷⁰ ERKAN, “Yeni Bir Finansman Aracı: BARTER”, s.7.

¹⁷¹ ŞİMŞEK, a.g.e., s.49.

¹⁷² *Ibid.*, s.55.

2.1.1.3.3. Franchise

Barter organizatörü ile imzalamış olduğu franchising anlaşması çerçevesinde barter ticareti ile uğraşan kuruluşlardır. Franchise'lar, genel merkez adına üye yaparak bu üye firmalara barter işlemleri konusunda aracılık yaparlar. Barter şirketinin küçültülmüş bir şekli gibi çalışırlar¹⁷³. Barter şirketinin uyguladığı üyelik bedeli ve işlem komisyonu üzerinden, önceden sözleşmeyle belirlenmiş bir oran franchisee (franchise alan)'ye ödenir .

2.1.1.3.4. Broker

Brokerlar, firmaları barter pazarına üye yapan ve onların sistemi kullanmalarında aracılık eden profesyonel çalışanlardır. Brokerlar, üye firma kazandırma ve firmalara işlem yaptırma olarak tarif edilebilen barter işini barter şirketi adına genel merkez, şube ya da franchise'da yaparlar¹⁷⁴. Barter organizatörleri, sistemin yaygın olarak pazarlanması ve işlem hacminin artırılması için, genel merkeze bağlı barter brokerlarının yanı sıra, belli anlaşmalar çerçevesinde bağımsız brokerlar ile de çalışırlar. Bağımsız brokerlar sisteme kazandırdıkları üyelerin ödemiş oldukları aidat ve işlem komisyonları üzerinden hakediş kazanırlar.

2.1.2. Üye Firma

Herhangi bir firmanın barter sistemi imkanlarından yararlanması için sisteme üye olması gerekmektedir. Üye, barter sistemine katılmak isteyen ve bunu barter organizatörü ile imzalamış olduğu sözleşme ile yazılı olarak bildiren, bu sözleşme uyarınca sistemin getirdiği kurallara uyacağını taahhüt eden ve sisteme dahil olmak için barter organizatörünün belirlediği aidatları zamanında ödeyen herhangi bir işletmedir¹⁷⁵.

Pazar ve sektör kısıtlaması olmaksızın ekonomik faaliyetin bir şekilde içinde bulunan her işletme barter sistemine üye olabilmektedir. Üyeler bazen belli bir süre için bazen de yalnızca bir işlem için barter sistemine dahil olmaktadır¹⁷⁶. Ancak barter

¹⁷³ **Ibid.**

¹⁷⁴ **Ibid.**, s.54.

¹⁷⁵ S.Burak ARZOVA, "Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi", **Mali Çözüm**, Sayı.54, <http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=54>, Ocak-Şubat-Mart 2001, s.4.

¹⁷⁶ ÇİMAT ve AVCI, **a.g.e.**, s.2.

sisteminin sağlıklı ve dengeli bir şekilde çalışabilmesi için yalnızca barter şirketinin müracaatını onayladığı firmalar sisteme üye olarak kabul edilmektedir. Barter sisteminde kurumsal üyelerin yanı sıra bireysel üyeler de bulunmaktadır.

Üye firmalar mal veya hizmet arz ve taleplerini barter şirketine bildirmek zorundadırlar. Barter organizatörü kendisine bildirilen arzı veya talebi kayıt altına alır ve internet yoluyla diğer üye firmalara bildirir. Böylece üye firmaların bilgileriyle oluşan bir arz-talep bilgi bankası meydana gelir. Sistem üyesi her firma internet yoluyla diğer firmaların arz veya talep bilgilerine ulaşabilmektedir¹⁷⁷.

Barter pazarına girmek, üyenin tüm ihtiyaçlarını barter sistemi ile karşılaması veya ürünlerini mutlaka barter sistemi ile satması demek değildir. Üyeler uygun gördükleri ürünleri barter pazarına sunarlar; yine uygun gördükleri ürünleri barter pazarından satın alırlar. Neyi satacaklarına ve neyi satın alacaklarına sadece ve sadece üyelerin kendileri kadar verirler. Bir firma, barter pazarına satışını yaptığı ürünlerin tamamını sunabileceği gibi bazılarını sunup bazılarını sunmaya dabilir. Hatta geçici bir süre için arzını tamamen geri çekebilir. Üye firma hangi koşulda ürününü barter pazarına arz ediyor olursa olsun, her durumda barter işlem merkezini veya brokerını yazılı olarak bilgilendirmelidir. Üye firma barter şirketine bilgi vermeden arz listesi ile ilgili değişiklik yapamaz, gelen talepleri geri çeviremez, satış gerçekleşmemesi için yüksek fiyat, geç teslimat veya ayıplı mal teklif edemez¹⁷⁸. Dolayısıyla barter sistemi üyelerin sunacağı arz ve talepler açısından oldukça esnek bir yapıya sahiptir. Ancak bunun ön koşulu üye firmanın arz ve talep ettiği ürünlerle ilgili, miktar, fiyat, çeşit gibi konularda oluşan değişiklikleri barter şirketine bildirmesidir. Böylelikle barter sistemde arz ve taleplerle ilgili kayıtların güncel olması sağlanmaktadır.

Genel olarak, üye firma ile barter şirketi arasında akdedilen sözleşmenin süresi 1 yıldır. Sözleşmenin bitiminden 30 gün önce taraflardan biri sözleşmeyi feshetmediği takdirde üyenin yıllık üyelik bedelini ödemesi koşuluyla sözleşme bir yıl süre ile uzatılmış sayılır. Sözleşme süresi sonunda sözleşmeyi yenilemek istemeyen üye ise

¹⁷⁷ Ahmet Fethi DURMUŞ, "Ticari İşlemlerde Barter Uygulaması ve Muhasebeleştirilmesi: Türkiye'nin Rusya ve Türk Cumhuriyetleri ile Ticari İşlemleri Üzerine Bir Araştırma", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İnönü Üniversitesi, S.B.E., Malatya, 2007, s.163.

¹⁷⁸ **Avrasya Barter Ticari Ahlak Kuralları**, 11.10.2012, s.1.

alacağı varsa barter pazarındaki ürünlerden satın alarak tahsilatını yapar; borcu varsa borcunu bir kerede nakit öder. Eğer üye firma, alacağını sözleşme süresi bitiminde hemen bir ürün olarak tahsil etmemiş de ileriki günlerde tahsil edeceğini belirtmiş ve barter şirketinden tahsil edene kadar hizmetlerine devam etmesini istiyorsa yıllık üyelik bedelini ödemekten kaçınmaz¹⁷⁹.

2.1.2.1. Üyelik Şartları

Bir firmanın barter sistemine üye olmasının koşulları, maddi şartlar ve maddi olmayan şartlar olarak iki kısımda incelenebilmektedir.

2.1.2.1.1. Maddi Şartlar

Üye firma, barter sisteminin sağlıklı ve verimli olarak çalıştırılması amacıyla faaliyet gösteren, bu kapsamda yatırım yapmakta olan, üyelerin cari hesaplarını tutan barter şirketine, yıllık üyelik bedeli öder. Üye, barter sistemi ile yaptığı alım ve satım işlemlerinde sözleşme ile belirlenen oranda komisyon öder. Her ay içinde yapılan işlemlerin nakit komisyon faturaları bir sonraki ayın başında kesilir. Üye komisyon faturasını, 10 gün içinde, nakit olarak ödemek durumundadır. Üyenin, barter ile ödeyeceği komisyon tutarları ise, komisyon faturası kesildikten sonra üyenin barter hesabından mahsup edilir ve barter şirketinin hesabına virman yapılır. Barter ile tahsil edilecek olan komisyonların KDV'si nakit ödenir. Üyelik bedeli ve işlem komisyonuna ait hükümler, cari hesabın sıfırlanarak kapatılması suretiyle sözleşme sonuna kadar geçerlidir. Cari hesap kapatılmadan sözleşme sona ermez¹⁸⁰. Bazı barter şirketlerinde kural olarak üyeler arasındaki kısmi barterli işlemlere onay verilir ancak üyeler toplam işlem üzerinden komisyon ödemekle yükümlü olurlar¹⁸¹. Türkiye'deki barter uygulamalarında genel olarak; işlem komisyonları alışlarda nakit, satışlarda barterle ve %5 - %6 gibi oranlarda, yıllık üyelik aidatı ise nakit ve 500 USD, 1200 TL gibi tutarlarda alınmaktadır. Bazı barter şirketleri nakit komisyonları işlem anında tahsil etmektedirler.

¹⁷⁹ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.2.

¹⁸⁰ Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011, s.5.

¹⁸¹ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.2.

2.1.2.1.2. Maddi Olmayan Şartlar

Temelde bir vergi numarası olan her ticari işletme sisteme üye olabilmektedir. Barter pazarını yöneten barter organizatörleri, üye kabulünde farklı kriterler uygulamaktadırlar. Ne var ki, bütün barter şirketlerinin uygulamış olduğu iki temel kriter vardır. Bunlardan ilki firmanın kredibilitesi, ikincisi ise sistemdeki arz-talep dengesidir¹⁸². Ayrıyeten, barter sistemine üye olan bir firma, ilgili barter şirketinin ticari ahlak kurallarını da kabul etmiş varsayılır. “Barter ticari ahlak kuralları”, üyelerin yaptıkları arzlarda uygun fiyatlama, arz-talep güncelleme, üyeler arası güçlü etik değerler gibi konulara vurgu yapmaktadır.

Barter şirketlerince genel kabul görmüş üyelik kriterleri aşağıdaki gibidir;

-Üye Olmak İsteyen Firmanın Piyasa Kredibilitesi: Barter şirketinin işlem cirosunu artırması ve çalışma hızı bakımından barter sisteminde güvenilir, güçlü, saygın ve sağlıklı firmaların bulunması önem taşımaktadır. Barter sisteminde reel fiyatlarla sürekli arzlar yapacak, ürünlerini zamanında teslim edecek, komisyon ve aidat ödemelerini gününde yapacak bir üyelerin varlığı sistemin sağlıklı işlemesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca barter sistemi, üyelerin referanslarıyla büyümekte olduğundan, bu tür firmaların barter şirketini referans etmesi ile, söz konusu firmaların çalıştığı güçlü tedarikçileri ve müşterileri de sisteme dahil edilebilecektir.

-Sistemde Arz Talep Dengesinin Gözetilmesi: Barter sisteminde her ürün ve her sektör için arz-talep dengesi planlanmakta ve aynı işi yapan kısıtlı sayıda firma sisteme üye yapılmaktadır. Çünkü, barter pazarında ihtiyaç duyulan ürünleri sunacak olan firmaların sisteme kazandırılmaması, pazardaki talebin arzdan fazla olmasına, dolayısıyla fiyatların yükselmesine; barter pazarında ihtiyaç duyulmayan ürünleri sunan firmaların sisteme üye edilmesi ise, pazardaki arzın talepten fazla olmasına, haliyle üye firmaların rekabette ve satışta zorlanmalarına yol açabilmektedir. Dolayısıyla, Barter şirketleri her ürün ve her sektör için arz-talep dengesini gözetmeli, pazarda talep gören ürünlere sahip olan sistem üyesi tedarikçileri sürekli arz yapmaya özendirilmeli,

¹⁸² SÖZTUTAN, a.g.e., s.26.

karşılanamayan taleplere göre yeni üyeler yapmalı, pazarın ihtiyaç duymadığı firmaları sisteme almamaya dikkat etmelidirler.

2.2. BARTER SİSTEMİ'NDE KULLANILAN BELGELER

Barter aracı kurumları bilanço usulüne göre kazancını tespit eden mükellef olmaları dolayısıyla Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan belgeleri düzenlemek zorundadırlar. Ancak bu belgelerin dışında barter faaliyetlerinin özelliği olarak bir takım belgelerin de düzenlenmesi zorunludur¹⁸³.

Barter sisteminde kullanılan belgeler barter sisteminin kendisine has olup bunları aşağıdaki şekilde iki grup altında ele almak mümkündür;

Üyelik İçin Gerekli Evraklar (Bkz. EK 5);

-Barter Üyelik Sözleşmesi,

-Ek Sözleşme,

-Kuruluş Tanımlama Formu,

-Arz Bildirim Formu,

-Talep Bildirim Formu,

-Diğer Evraklar (faks talimatı taahhünamesi, satın alma yaptığı ve yapabileceği firma bilgileri, satış yapılması hedeflenen referans firma bilgileri, üye firmaya ait bilanço, imza sirküleri, vergi levhası, faaliyet belgesi gibi şirket evrakları)

Sistemin işleyişinde kullanılan belgeler;

-İşlem Yapma Yetkisi,

-Barter Çeki,

-Cari Hesap Ekstresi,

¹⁸³ TEKŞEN, a.g.e., s.54.

-Barter'lı İşlem Sözleşmesi.

2.2.1. Barter Üyelik Sözleşmesi

Barter sözleşmesi, üyenin barter sistemi ile alım ve satım yapma esaslarını tanımlamak suretiyle üyenin barter hizmetlerinden faydalanmasını sağlayan, birden fazla akit ve işlemin tek belgede birleştiği bir sözleşmedir (Bkz. EK 1)¹⁸⁴.

Barter sözleşmesinde genel olarak aşağıda ana başlıkları sayılan hususlara ilişkin maddeler yer almaktadır;

- Barter sisteminde kullanılan genel kavramların tanımları,
- Barter sistemine üye olma koşulları,
- Barter sisteminin kullanılması ve üyeler arası ilişkiler,
- Alım limiti oluşturma ve geri ödeme,
- Üyelik aidatı ve işlem komisyonları,
- Elektronik ortamda iletişim esasları,
- Yurtdışı barter işlemleri,
- Sözleşmenin süresi ve sona ermesine ilişkin hükümler.

2.2.2. Ek Sözleşme

Barter sistemine katılmak isteyen bir üye firma ile matbu üyelik sözleşmesi maddeleri dışındaki hükümlerde anlaşma sağlanması durumunda, barter şirketi ve üye firma arasında, üyelik sözleşmesine ilaveten, mutabık kalınan söz konusu ilave maddeleri ya da mevcut maddelerdeki muafiyetleri içeren “ek sözleşme” akdedilir.

¹⁸⁴ Mehmet ERKAN, “Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter’in Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu”, **Vergi Dünyası**, Sayı.225, http://www.erkymm.com/yararli_makaleler/, Mayıs 2000, ss.14-15.

2.2.3. Kuruluş Tanımlama Formu

Kuruluş tanımlama formu, bir firmanın barter sistemine üye olurken doldurduğu, içerisinde firma bilgilerini, firmanın barter yetkilisini, aidat ve işlem komisyonlarının tutarını ve bunların ödeme şeklini içeren evraktır (Bkz. EK 2).

2.2.4. Arz Bildirim Formu

Arz bildirim formu, üye'nin, barter sistem işleticisine, barter pazarında satmayı istediği mal ve hizmetlere ilişkin bilgileri işleyip gönderdiği belgeye verilen isimdir (Bkz. EK 3)¹⁸⁵. Üye firma, barter sisteminde hangi mal veya hizmetlerini satacağını kendisi belirler. Ancak arz ettiği miktardaki ürünü talep geldiği takdirde satmak durumunda olduğundan arzlarında meydana gelen değişiklikleri barter şirketine zamanında bildirmelidir.

2.2.5. Talep Bildirim Formu

Talep bildirim formu, üye'nin, barter sistem işleticisine, barter pazarından hangi mal ve hizmetleri satın almayı düşünüyorsa, onlara ilişkin belirlediği özellikleri işleyip gönderdiği belgeye verilen isimdir (Bkz. EK 4)¹⁸⁶. Üye firmanın barterla satın almak isteyip de bu formla bildirdiği ürünler sistemde mevcut değilse, barter şirketi söz konusu mal veya hizmeti üreten veya satan firmaları belirleyerek barter sistemine üyeliğe davet eder.

2.2.6. Diğer Evraklar

Barter şirketi, sisteme üye olmak isteyen firmalardan aşağıdaki gibi bir takım evrakları da talep edebilmektedir.

-Faks Talimatı Taahhütnamesi: Üye firmalar barter sisteminde faks ile de bazı işlemleri yapabilmektedirler. Bu sebeple üyelik sözleşmesinde üyenin, kendisine ait faks numarasına gönderilen tüm bilgi belge ve ekstrelerin içeriğini öğrendiğinin varsayıldığını belirten bir madde bulunmaktadır. Bazı barter şirketleri ise firmalar

¹⁸⁵ Cem Niyazi DURMUŞ, a.g.e., s.27.

¹⁸⁶ **Ibid.**

sisteme üye olurken, faks ile işlem yapabilmek için ayrıyeten “faks talimatı taahhütnamesi” adlı bir belgenin doldurulmasını istemektedirler.

-Firmanın Satın Alma Yaptığı ve Yapabileceği Firma Bilgileri ile Satış Yapılması Hedeflenen Referans Firma Bilgileri: Bazı barter şirketleri sisteme üye olan firmanın, “satın alma yaptığı ve yapabileceği firma bilgileri” ve “satış yapılması hedeflenen referans firma bilgileri” olarak adlandırılan formları doldurmasını talep edebilirler. Üye firma, bu bilgileri üyeliği süresince gerekli gördükçe de barter şirketine vermeye devam edebilir.

-Üye Firmaya Ait Şirket Evrakları: Firmalar barter sistemine üyelik için barter şirketine “şirket evrakları”nı da teslim etmek durumundadırlar. Genel olarak barter şirketlerinin firmalardan istediği şirket evrakları şunlardır; şirket kuruluş gazetesi, imza sirküleri, son yıla ait vergi levhası, ticaret odası faaliyet belgesi, sanayi odası kapasite raporu, onaylı bilanço ve gelir tabloları, şirket faaliyetlerini anlatan tanıtım yazısı ya da broşürler vb.

2.2.7. İşlem Yapma Yetkisi:

Barter şirketi üyeye, sözleşme dahilinde barter sistemini kullanmaya başlaması için, istenen evrakların tamamlaması ve sözleşmenin onaylanmasını müteakip ortalama 7 gün içerisinde yazılı olarak işlem yapma yetkisi verir (Bkz. EK 6)¹⁸⁷.

İşlem yapma yetkisi, barter şirketinin üyeliğini onayladığı firmaya verdiği bir sistem evrakı olup genel olarak aşağıdaki bilgileri içermektedir;

- Üyeye açılan cari hesap numarası,
- Üyenin sistemde nasıl satın alım limiti oluşturabileceği bilgisi,
- Üyenin barter şirketinin internet şubesine erişebileceği kullanıcı adı ve şifresi,
- Üye firmayı temsil edecek olan brokerın adı ve cep telefonu.

¹⁸⁷ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.1.

Barter şirketi, üye statüsü verdiği firmaya işlem yapma yetkisiyle birlikte genel olarak aşağıdaki evrakları da teslim eder;

-Üyelik sözleşmesinin onaylı bir sureti,

-Üyeye tanımlanmış bir barter çek koçanı,

-Barter çeki kullanma talimatı (Bkz. EK 8). Bazı barter şirketleri ise, barter çek koçanını firma satış yaparak ya da teminat vererek satın alma limiti oluşturduktan sonra üye firmaya verirler.

-Barter ticari ahlak kuralları'nın yazılı olduğu bir evrak (Bkz. EK 10).

2.2.8. Barter Çeki

Barter sisteminde yer alan iki üye arasında gerçekteşen alım-satım işlemlerinde bir ödeme ve tahsilat aracı olarak kullanılan, üzerinde yapılan işlemin (sistemde kullanılan para birimi cinsinden) tutarının yazılı olduğu, mal veya hizmeti alan tarafından imzalanıp kaşelenen, yetki kodu alınması ile alıcı üye cari hesabında borçlanma, satıcı üye cari hesabında barterli alacak kaydı sonucunu doğuran, barter şirketi nezdinde alışverişin gerçekteştiğini belgeleyen, barter sisteminin ödeme aracı ve kıymetli evrakıdır (Bkz. EK 9)¹⁸⁸. Barter çeki, Türk Ticaret Kanunu'na göre bir borçlanma belgesi olmamakla birlikte ispat aracı olarak değerli bir kađıttır¹⁸⁹.

Barter çeki, alıcı ve satıcı arasındaki alışverişin belgelenmesi ve hesaplanması maksadıyla düzenlenir. Barter Çeki, Ticaret Kanunlarıncı borç ihtiva eden bir çek özelliği taşımayıp, sadece ilgili barter şirketinin işletmekte olduğu barter sistemi içerisinde geçerliliği olan bir kıymetli evraktır. Alıcı bu belge ile satıcıya değer sisteme borçlanmaktadır. Bu çeklerin arkası cirolanamaz. Barter çeki üzerinde; yetki kodu, tarih, tutar, alıcı-satıcı hesap no, satıcı ünvanı, alıcı imza ve kaşesi, çek no gibi bilgiler bulunur. Üç nüsha olarak düzenlenen Barter çekinin alıcıda, satıcıda ve barter şirketinde birer nüshası kalır (birinci nüshası barter şirketinde, ikinci nüshası satıcıda, üçüncü nüshası alıcıda kalır). İlgili çেকে istinaden organizatör şirket tarafından alıcı ve satıcının

¹⁸⁸ Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011, s.2.

¹⁸⁹ Fırat ALTAN, "Barter Sistemine Vergisel Bakış", Mali Pusula, Sayı.50, Şubat 2009, s.53.

borç ve alacağı cari hesaplara işlenir. Barter çeklerinin kullanım prosedürü barter şirketince belirlenir.

Barter çeki üzerinde bulunması gereken bilgiler şunlardır;

-Alıcı ve satıcı firmanın cari hesap numaraları,

-Satıcı firmanın ünvanı,

-Satış yetki kodu,

-İşlem tarihi,

-İşlem tutarı,

-Alıcı imzası ve kaşesi,

-Çek seri no'su.

2.2.9. Cari Hesap Ekstresi

Barter sistemi ile alım-satım yapan üyenin sistem içerisindeki cari hesap hareketleri, borç ve alacak bakiyesi, kredi limiti gibi detayları içeren ve her ay düzenli olarak üyeye bildirilen ekstre¹⁹⁰. “Hesap bildirim cetveli” ya da “hesap özeti” olarak da bilinmektedir.

Barter şirketi tarafından üye firmalara, her ay hesap durumlarını gösteren bir hesap özeti gönderilir. Üye bu hesap özeti¹⁹¹ni kendi kayıtlarıyla karşılaştırır ve herhangi bir farklılık olması durumunda barter şirketine başvurur. Bu başvuru süresi genelde bir hafta ile bir ay arasında değişebilir. Üye, bu süre içerisinde itiraz etmemiş ise hesapların doğruluğunu tasdik etmiş sayılır¹⁹¹. Nitekim üye, internet ortamında hesap durumunu her zaman inceleme hakkına ve yetkisine sahip olduğundan hesap hareketlerini bilmediğini ileri süremez, bu durumun bir sonucu olarak da hesaplarındaki eksik ve hataları ay

¹⁹⁰ Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011, s.2.

¹⁹¹ HACİCAFEROĞLU, a.g.e., s.12.

sonuna kadar bildirmemesi halinde o aya ait hesap hareketleri kesinleşmiş kabul olunur¹⁹².

2.2.10. Barter'lı İşlem Sözleşmesi

Barter şirketi, belli bir tutarın üzerindeki işlemlerde alıcı ve satıcı arasında birbirlerinin haklarını belirleyen bir protokol yapılmasını zorunlu koşabilir (Bkz. EK 11). Bu protokolün ve ilgili işlemin çekinin imza ve kaşe edilmiş hali ile faksının barter şirketine gönderilmesi sonucu işleme satış yetki kodu verilir¹⁹³. Barter şirketi üyeler açısından kolaylık olması için yüksek tutarlı işlemlerde, “barterli işlem sözleşmesi” olarak adlandırılan ve içerisinde barter sistemine ilişkin genel hükümler ile tarafların aralarında anlaşacakları özel şartlar için boşlukların bulunduğu bir protokolün kullanılmasını sağlar.

2.3. BARTER SİSTEMİ'NİN İŞLEYİŞİ (ÜYELİK SÜRECİ, İŞLEM SÜRECİ VE ÜYELİĞİN SONLANDIRILMASI SÜRECİ)

Barter, barter organizasyonu üyelerinin, barter çekleri ile yaptığı çoklu takas alışverişlerinin, üyelerin cari hesaplarına işlendiği, hızlı bir bilgi iletişimi esasına dayalı ticaret sistemidir. Barter sistemi, üyelerinin harcamalarını veya ihtiyaçlarını kendi mal veya hizmetlerini satarak finanse edebilmelerini sağlamaktadır. Ancak firmaların bu hizmetlerden faydalanabilmeleri için barter sistemine üye olmaları gerekmektedir. Üyelik ise firmaların barter şirketi ile barter anlaşması yapmalarıyla mümkün olmaktadır. Firmaların üyelikleri, barter organizatörünün iznine bağlıdır. Üyelik başvurusu onaylanan firma ile barter şirketi arasında karşılıklı hak ve yükümlülüklerin tanımlandığı üyelik sözleşmesi imzalanmakta, üye firma için bilgi bankasında dosya açılmakta, firma ile ilgili bilgiler bu dosyalara kaydedilmektedir. Ayrıca her üye firma için bir cari hesap açılmakta, üye firmanın barter sistemi hareketleri bu cari hesapta takip edilmektedir¹⁹⁴.

¹⁹² Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011, s.6.

¹⁹³ Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012, s.2.

¹⁹⁴ ERKAN, “Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter’in Diğer Finansman Teknikleri ile Karşılaştırılması”, s.2.

Barter organizatörü üyelere barter çekleri vermekte, bu çekler üyelerin aralarında yaptığı barter alışverişlerinin hesaplanmasında kullanılarak ilgili alacak hakkının ispatına imkan sağlamaktadır. Barter organizatörü, üyeler arasında yapılan barter alışverişlerini, TL, Dolar, EURO gibi barter şirketinin uyguladığı para birimleri üzerinden cari hesapları aracılığı ile takip etmektedir. Üye firmalar, cari hesaplarındaki bakiyesi ve barter organizatörünün belirlemiş olduğu alım limiti ile sınırlı olarak sistemden ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler¹⁹⁵. Alım limiti, firmanın barter sisteminde satış yapması yahut teminat vermesi ile oluşmaktadır.

Barter üyesi olan firma gereksinmesi olan mal veya hizmetin tamamını veya belli bir kısmını, başka bir barter üyesinden kendi cari hesabına mal bedelinin karşılığı borç kaydedilmek sureti ile para ödemedi karşılatabilmekte olup bunun karşılığında ise kendi mal veya hizmetini, barter üyelerine belirlenen sürede satmak zorundadır¹⁹⁶. Söz konusu süre zarfında ödemesini mal ve hizmet ile yapamayan üye firma borcunu barter şirketine nakden ödemekle yükümlüdür. Gerçekleşen barter alışverişlerinde barter şirketi aracı vazifesi görmekte olup, tüm sorumluluk (fiyat, kalite, teslimat, satış sonrası hizmetler gibi konularda) alıcı ve satıcıya aittir. Firmanın üyeliği, barter üyelik sözleşmesinin sonunda veya üyenin dilediği bir zamanda talebi üzerine yahut barter şirketinin lüzumlu gördüğü hallerde, firmanın varsa sisteme borcunu ödemesi şartıyla sonlandırılabilir.

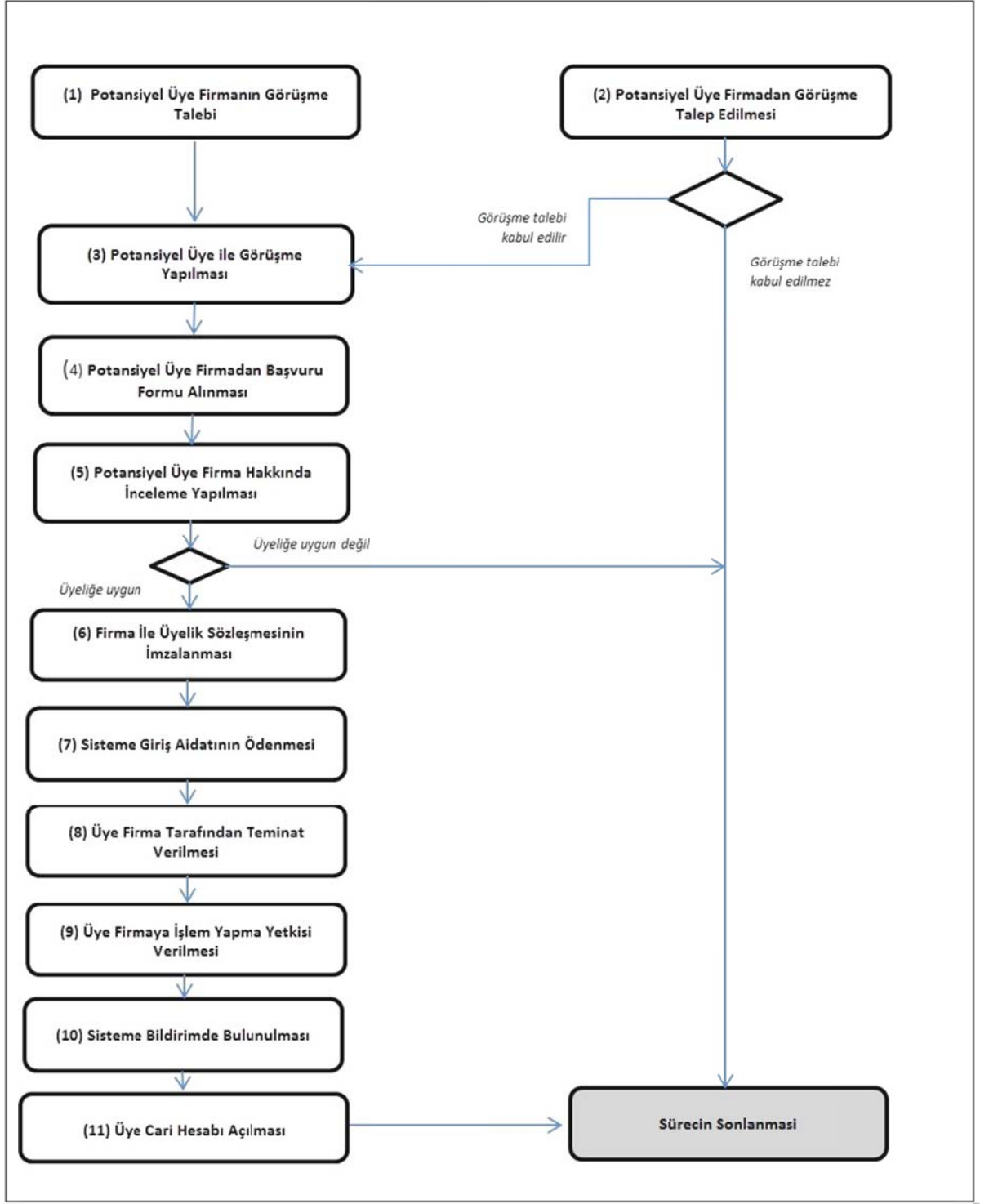
Barter sisteminin işleyiş süreci; “barter sistemine üyelik süreci”, “barter sisteminde işlem süreci” ve “barter sistemine üyeliğin sonlandırılması süreci” olmak üzere üç aşamada şekiller yardımı ile aşağıda anlatılmaktadır. (Süreçlerin başındaki numaralar şekillerdeki işlem adımlarını göstermektedir.)

Barter Sistemine Üyelik Süreci: Barter sistemine giriş ister alıcı olarak başlansın, isterse de satıcı olarak başlansın aynı süreçleri içermektedir. Barter sistemine üyelik süreci, aşağıda şekil yardımı ile gösterilmiş (Bkz. Şekil 2.1) ve maddeler halinde açıklanmıştır¹⁹⁷.

¹⁹⁵ Ibid.

¹⁹⁶ Ibid.

¹⁹⁷ TOROSLU, a.g.e., ss.26-30.

Şekil 2.1: Barter Sistemine Üyelik Süreci

Kaynak: M.Vefa TOROSLU, **Barter İşlemleri ve Muhasebesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.27.

2.3.1. Potansiyel Üye Firmanın Görüşme Talebi

Barter sistemi hakkında bilgi almak isteyen veya barter sistemine üye olmak isteyen çeşitli firmalar barter şirketi ile temasa geçerek görüşme talep ederler.

2.3.2. Potansiyel Üye Firmadan Görüşme Talep Edilmesi

Barter şirketleri, sanayi ve ticaret odaları ile çeşitli meslek kuruluşlarının kayıtlarından, sektörel fuarlardan ya da çeşitli derneklerden sisteme potansiyel üye olabilecek şirketlerin iletişim bilgilerini elde ederler. Bu araştırma işlemleri barter şirketlerinin pazarlama bölümleri tarafından yürütülür. Bu çalışmanın akabinde müşteri temsilcileri tarafından söz konusu firmalar ile temasa geçilerek görüşme talebinde bulunulur.

2.3.3. Potansiyel Üye Firma ile Görüşme Yapılması

Potansiyel üye firma ile görüşme organize edildikten sonra barter şirketinin pazarlama elemanları veya brokerları tarafından firmaya ziyarette bulunulur. Bu görüşmede firma genel olarak barter sistemi ve sistemin avantajları hakkında bilgilendirilir ve firmaya barter şirketinin çalışma prensipleri hakkında bilgi verilir.

2.3.4. Potansiyel Üye Firmadan Başvuru Formu Alınması

Üye adayları firmanın prensip olarak barter sistemi ile çalışmayı düşünmesi durumunda firmadan bir “üye başvuru formu” alınır. Bu başvuru formunun ekinde firmayı tanıttıcı bilgi ve belgeler de yer alır. Başvuru formu ekinde firmadan alınacak belgeler genel olarak şunlardır: Son üç yıla ait bilanço ve gelir tablosu, kuruluş, ünvan değişikliği ve son yıla ait sermaye artırımını gösteren ticaret sicil gazeteleri, güncel ticaret sicil belgesi, imza sirküleri, son yıla ait vergi levhası, ortakların ve imza yetkililerinin kimlik fotokopileri, firma ortaklarının mali güçlerini gösteren belgeler.

2.3.5. Potansiyel Üye Firma Hakkında İnceleme Yapılması

Müracaat eden firma, piyasa kredibilitesi ve barter sisteminin arz-talep dengesi açısından, barter şirketi tarafından incelenir. Bu incelemelerden sonra firmanın sisteme üyeliği onaylanır veya ret edilir.

2.3.6. Firma ile Üyelik Sözleşmesinin İmzalanması

Üye adayını firmanın barter sistemine girmesi onaylandıktan sonra, firma ile karşılıklı hak ve yükümlülüklerin tanımlandığı barter üyelik sözleşmesi imzalanır. Söz konusu sözleşme Damga Vergisi'ne tabidir.

2.3.7. Sisteme Giriş Aidatının Ödenmesi

Barter sistemine üye olmasına karar verilen firma, yıllık üyelik bedelini barter şirketine öder, bu bedel ülkemizde genelde nakit alınmaktadır.

2.3.8. Üye Firma Tarafından Teminat Verilmesi

Barter sisteminden mal veya hizmet satın alan üye firmaların, bu mal veya hizmetlerin alımından vazgeçmeleri veya yükümlülüklerini yerine getirememeleri durumunda meydana gelecek riskleri karşılamak üzere barter şirketi tarafından üye firmalardan teminat alınır. Söz konusu teminatlar, banka teminat mektubu, gayrimenkul ipoteği, hazine bonusu ve devlet tahvili gibi varlıklar olabilir. Uygulamada üye firmanın bu teminatı, sisteme alım limitinin üzerinde borçlanmak istediğinde verdiği görülmektedir.

2.3.9. Üye Firmaya İşlem Yapma Yetkisi Verilmesi

Firma ile sözleşme imzalanıp, gerekli teminatlar alındıktan sonra barter şirketi tarafından firmaya “Üye” statüsü ve işlem yapma yetkisi verilir. Bununla birlikte barter şirketi tarafından üye firmaya sisteme ait “barter çeki”, “arz bildirim formu”, “talep bildirim formu” gibi faaliyetlerde kullanılacak belgeler verilir. Ayrıca barter şirketi tarafından üye firmaya işlemlerinde yardımcı olması için bir “müşteri temsilcisi (broker)” tahsis edilir.

2.3.10. Sisteme Bildirimde Bulunulması

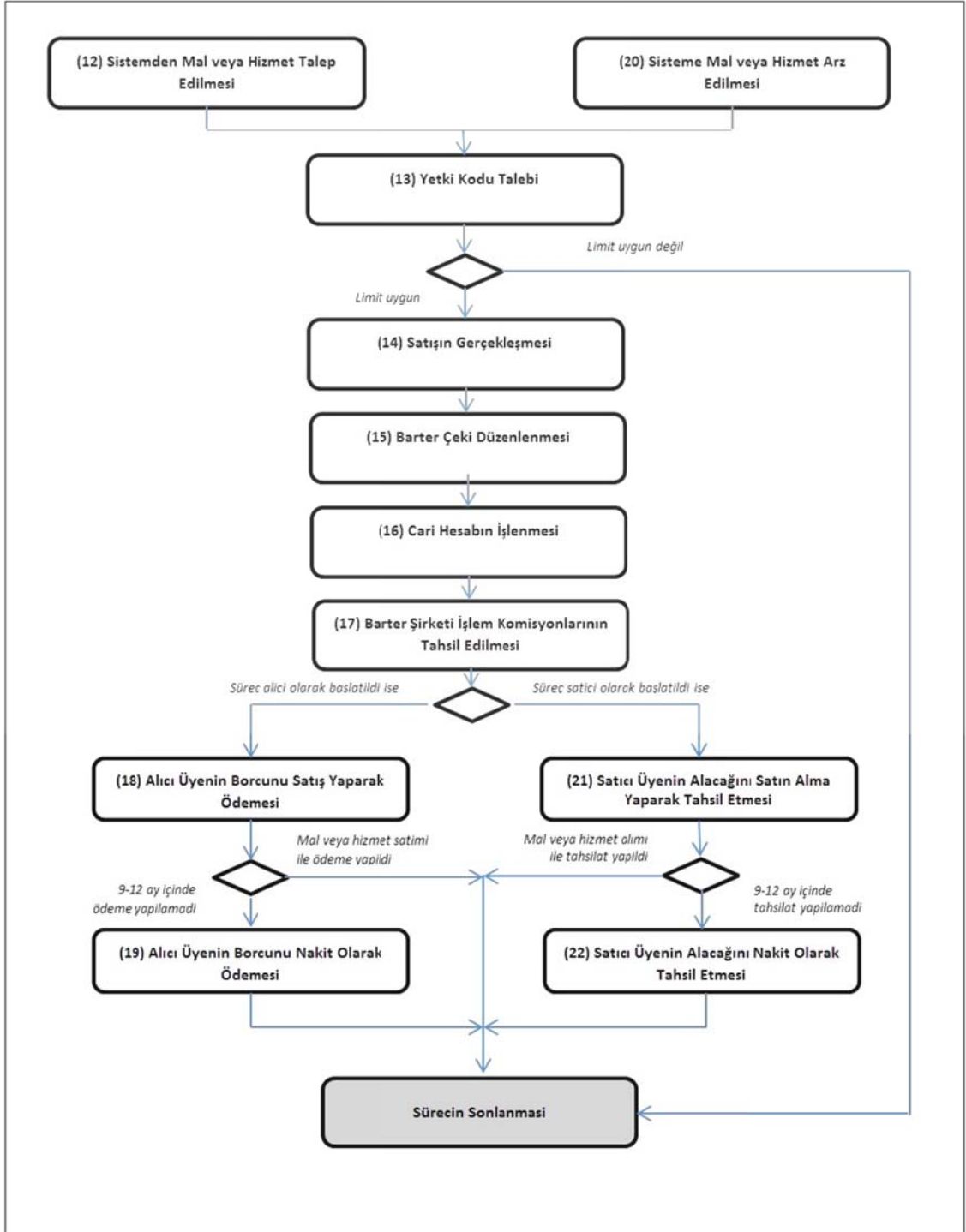
Üye firmalar, barter pazarında almak veya satmak istedikleri mal veya hizmetleri barter şirketine bildirirler. Mal veya hizmet satın alma talepleri “talep bildirim formu” ile, mal veya hizmet satma talepleri ise “arz bildirim formu” ile sisteme iletilir. Söz konusu listelerde, arz veya talep edilen mal veya hizmetlerin barter sisteminde kullanılan para cinsinden birim fiyatları, miktarları, teknik özellikleri gibi bilgiler yer alır. Üye firmalardan alınan bu bilgiler barter sisteminin bilgi bankası, iletişim kanalları (e-posta, web sitesi, broşür vb) vasıtasıyla sistemdeki bütün üyelere duyurulur. Üyeler sadece istedikleri mal ve hizmetleri barter sistemine arz ederler. Üye firmaların bütün ürünlerini sisteme arz etmek gibi bir mecburiyetleri yoktur. Dilerse sisteme arz ettikleri ürünleri daha sonra sistemden geri çekebilirler. Üye firma, barter şirketini bilgilendirmek kaydıyla, satışa ilişkin bildirdiği mal ve hizmetlerini istediği zaman artırma, azaltma ya da değiştirme hakkına sahiptir.

2.3.11. Üye Cari Hesabı Açılması

Barter şirketi, işlem yapma yetkisi verdiği üye firmaya bir cari hesap açar. Üye firmanın barter sisteminde yaptığı alım satım işlemleri bu cari hesapta takip edilir. Üye, sistemden mal veya hizmet satın aldığı zaman cari hesap borçlandırılır; sisteme mal veya hizmet sattığı zaman ise cari hesap alacaklandırılır. Cari hesap genellikle TL, USD veya EURO olarak takip edilir. Her ayın sonunda üye firmaya cari hesap ekstresi gönderilir.

Barter Sisteminde İşlem Süreci: Barter sisteminde işlem süreci; sisteme alıcı olarak başlanması süreci ve sisteme satıcı olarak başlanması süreci olmak üzere iki aşamada incelenebilmektedir. Barter sisteminde işlem süreci, aşağıda şekil yardımı ile iki aşamada gösterilmiş (Bkz. Şekil 2.2) ve maddeler halinde açıklanmıştır¹⁹⁸.

¹⁹⁸ TOROSLU, a.g.e., ss.30-35.

Şekil 2.2: Barter Sisteminde İşlem Süreci

Kaynak: M.Vefa TOROSLU, **Barter İşlemleri ve Muhasebesi**, Adlalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.31.

Sisteme Alıcı Olarak Başlanması Süreci, Barter sistemine üye olan firmalar sistemdeki işlemlerine ilk defa alıcı olarak başlayabilirler. Bu durumda üye firmanın işlem süreçleri Şekil 2.2 yardımı ile anlatılmıştır.

2.3.12. Sistemden Mal veya Hizmet Talep Edilmesi

Barter sistemine üye olan firma, ihtiyaç duyduğu mal veya hizmeti satın almak istediği zaman sisteme mal veya hizmet arz eden bir üye ile görüşür. Alıcı ve satıcı firma satışa konu olan mal veya hizmetin fiyatı, kalitesi, miktarı ve teslim şartları hakkında anlaşır.

2.3.13. Yetki Kodu Talebi

Alıcı ve satıcı firma arasında anlaşma sağlandıktan sonra, satıcı firma, barter şirketi ile temasa geçerek muhtemel satışla ilgili bilgileri verir. Barter şirketi alıcı firmanın limitlerini kontrol eder. Barter şirketi, alıcı firmanın limitleri söz konusu işlem için müsait ise satıcı firmaya yetki kodu verir; alıcı firmanın limitleri müsait değilse satış işlemine onay vermez.

2.3.14. Satışın Gerçekleşmesi

Yetki kodunu alan satıcı firma satışa konu mal veya hizmetleri alıcı firmaya teslim eder ve faturasını alıcı firma adına düzenler.

2.3.15. Barter Çeki Düzenlenmesi

Alıcı olan üye firma satış işlemini gerçekleştirdikten sonra, bu satışla ilgili olarak üç nüsha barter çeki düzenler. Barter çekinin üzerine satış işleminin barter sisteminde kullanılan para birimi üzerinden karşılığı ve satışla ilgili diğer bilgiler yazılır. Barter çekinin bir sureti barter şirketine gönderilir, bir sureti satıcıda, diğer sureti de alıcı olan üye firmada saklanır.

2.3.16. Cari Hesabın İşlenmesi

Barter şirketi almış olduğu barter çekini alıcı ve satıcı üye firmaların cari hesaplarına kaydeder. Barter şirketi barter çekindeki tutar kadar alıcı firmanın cari

hesabını borçlandırır, satıcı firmanın cari hesabını alacaklandırır. Bu işlemle birlikte alıcı ve satıcı firma arasında borç ve alacak ilişkisi kalmaz. Bundan sonraki borç ve alacak ilişkisi barter şirketi ile alıcı ve satıcı üye firmalar arasında olur. Yani firmalar sisteme borçlu ve sistemden alacaklı olurlar.

2.3.17. Barter Şirketi İşlem Komisyonlarının Tahsil Edilmesi

Barter şirketi taraflar arasında alım satım işlemi gerçekleştikten sonra hem alıcı üye firmadan hem de satıcı üye firmadan daha önce barter sözleşmesinde belirlenmiş oranlar üzerinden işlem komisyonlarını tahsil eder.

2.3.18. Alıcı Üyenin Borcunu Satış Yaparak Ödemesi

Barter şirketi alıcı üyeye, barter sisteminden satın aldığı ve karşılığında borçlandığı her mal veya hizmetin bedelini, satın aldığı tarihten itibaren barter sistemi ile ödemesi için sözleşmede hükme bağlanan süre kadar vade tanır. Bu vade genellikle 12 aydır. Üye, satın aldığı mal veya hizmetin bedelini bu 12 aylık süre içerisinde barter sistemine mal veya hizmet satarak ödemek durumundadır.

2.3.19. Alıcı Üyenin Borcunu Nakit Olarak Ödemesi

Alıcı firmanın barter sistemine borcunu 12 aylık süre içerisinde mal veya hizmet satarak ödeyememesi durumunda, bu sürenin sonunda nakit olarak ödemesi gerekir.

Sisteme Satıcı Olarak Başlanması Süreci, Barter sistemine üye olan firmalar sistemdeki işlemlerine ilk defa satıcı olarak başlayabilirler. Bu durumda üye firmanın işlem süreçleri Şekil 2.2 yardımı ile anlatılmıştır.

2.3.20. Sisteme Mal veya Hizmet Arz Edilmesi

Barter sistemine üye olan firma, ürettiği mal veya hizmetleri barter sisteminde satmak istediği zaman arz bildirim formu ile sisteme sunar. Bu mal veya hizmetleri sistemden bir üye satın almak istediği zaman alıcı üye ile görüşür. Alıcı ve satıcı firma

satışa konu olan mal veya hizmetin fiyatı, kalitesi, miktarı ve teslim şartları hakkında anlaşılır.

Bu aşamayı yukarıda açıklanmış olan; "Yetki Kodu Talebi", "Satışın Gerçekleşmesi", "Barter Çeki Düzenlenmesi", "Cari Hesabın İşlenmesi", "Barter Şirketi İşlem Komisyonlarının Tahsil Edilmesi" aşamaları aynı şekilde izler.

2.3.21. Satıcı Üyenin Alacağını Satın Alma Yaparak Tahsil Etmesi

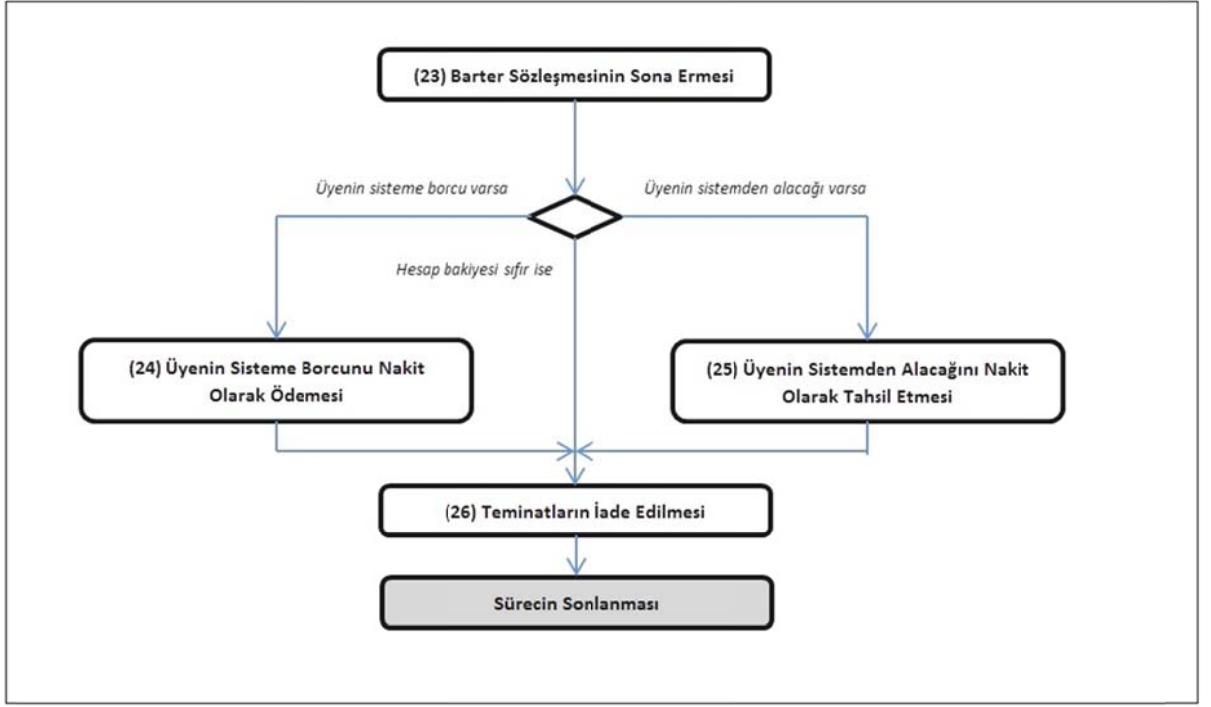
Üyenin barter sistemine yaptığı satıştan doğan alacağı, satın alma kredi limiti anlamındadır. Üyenin, alacak miktarı kadar barter sisteminden mal veya hizmet satın alarak alacağını tahsil etmesi gerekir.

2.3.22. Satıcı Üyenin Alacağını Nakit Olarak Tahsil Etmesi

Alıcı firmanın barter sisteminden alacağını 12 aylık süre içerisinde mal veya hizmet satın alarak tahsil edememesi durumunda, bu sürenin sonunda alacağının barter şirketi tarafından karşılanması gerekmektedir.

Barter Sistemine Üyeliğin Sonlandırılması Süreci: Barter sisteminde üyeliğin sonlanması, barter sözleşmesinin süresinin dolması ile yahut üyenin talebi veya barter şirketinin gerekli gördüğü hallerde gerçekleşir. Barter üyeliğinin sonlanması süreci, aşağıda şekil yardımı gösterilmiş (Bkz. Şekil 2.3) ve maddeler halinde açıklanmıştır¹⁹⁹.

¹⁹⁹ TOROSLU, a.g.e., ss.35-36.

Şekil 2.3: Barter Sistemine Üyelığın Sonlandırılması Süreci

Kaynak: M.Vefa TOROSLU, **Barter İşlemleri ve Muhasebesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.35.

2.3.23. Barter Sözleşmesinin Sona Ermesi

Barter sözleşmeleri belirli bir süre için imzalanır. Eğer bu sürenin sonunda sözleşme uzatılmaz ise barter sözleşmesi sona ermiş olur. Üyelik süresi sona erdiği zaman, üye firmanın barter sistemine borcu olabilir, barter sisteminden alacağı olabilir ya da hesap bakiyesi sıfır olabilir.

2.3.24. Üyenin Sisteme Borcunu Nakit Olarak Ödemesi

Sözleşme süresi sona erdiğinde üye firmanın barter sistemine borcu var ise, bu borcunu nakit olarak barter şirketine ödemesi gerekir.

2.3.25. Üyenin Sistemden Alacağını Nakit Olarak Tahsil Etmesi

Sözleşme süresi sona erdiğinde üye firmanın barter sisteminden alacağı var ise, bu alacağını hemen nakit olarak barter şirketinden tahsil edemez. Alacağını sistemden

mal veya hizmet satın alarak tahsil edememiş ise, nakit olarak tahsil edebilmesi için 12 aylık sürenin dolmasını beklemesi gerekir.

2.3.26. Teminatların İade Edilmesi

Üyelik süresinin sona ermesi ve üye firmanın barter sistemine olan borcunu nakit ya da mal ve hizmet satarak ödemesi, sistemden olan alacağını ise mal ve hizmet satın alarak ya da nakit olarak tahsil etmesi durumunda, barter şirketi üye firmadan aldığı teminatları kendisine iade eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BARTER SİSTEMİ'NİN AVANTAJLARI VE DEZAVANTAJLARI

Barter sistemi her sektörden firmaya sayısız çözüm alternatifi sunacak şekilde yapılmış bir finans ve ticaret modelidir. Barter pazarı, ekonominin problemlerinden etkilenmeyen hareket kabiliyetine sahip dinamik bir pazardır. Barter sistemi, atıl kapasite ve stok değerlendirme imkanı sağlar; yeni pazarlara ulaşma ve yeni müşteriler kazanmanın en kolay yoludur; tahsilat riski olmayan güvenilir bir satış sistemidir; faizsiz ürün ve hizmet kredisi kullanma olanağı verir, ücretsiz ve etkin reklam ve tanıtım imkanı sağlar; güvenli ve kolay ihracatı mümkün kılar; satışları ve karı artırır; dolayısıyla rekabet üstünlüğü sağlar.

Barter sistemi; mikro açıdan bakıldığında iş kolu ve büyüklüğü fark etmeksizin sisteme üye olan tüm işletmelere, makro açıdan bakıldığında ise sistemin uygulandığı tüm ülkelere, önemli avantajlar sağlamaktadır.

Öte yandan, barter sisteminin sahip olduğu birçok avantajın yanında, gerek sistemin yapısından, gerek barter şirketinin uygulamalarından, gerekse de üyelerin hatalarından kaynaklanan bir takım dezavantajları da bulunmaktadır.

Barter sisteminin avantaj ve dezavantajları aşağıda incelenmektedir.

3.1. BARTER SİSTEMİ'NİN AVANTAJLARI

Barter sisteminin başlıca faydaları aşağıda alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

3.1.1. Likidite Artışı

Barter sisteminden mal veya hizmet alan üye firma, bu ihtiyaçlarını karşılarken nakit ödeme yapmadığından firmanın nakit akım dengesi etkilenmemektedir. Bu yönüyle barter, özellikle finansman imkanlarının daraldığı ve maliyetlerin arttığı dönemlerde işletmeleri rahatlatmaktadır.

Barter sisteminin temel amaçlarından biri firmaların nakitlerini koruyarak, büyük nakit çıkışlarının yalnızca sabit giderlerde kullanılmasını sağlamaktır. Firmalar sürekli kullandıkları mal ve hizmetleri nakit çıkışı yapmadan sistemden karşılamaları, durumunda herhangi bir likidite veya ödeme sıkıntısıyla karşılaşmayacaklar ve nakit akışlarında sürekli artış görülecektir. Bu durumda ortaya çıkan nakit fazlasının farklı alanlarda değerlendirilmesi ise firmaların yeni yatırımlar yapmasına ve büyümesine zemin hazırlayacaktır. Özellikle KOBİ'lerin kredi bulmada yaşadıkları güçlükler göz önüne alındığında, barter sistemiyle sağlanan bu fonlar, kapasite artışı ve büyüme için önemli bir kaynak teşkil etmektedir²⁰⁰.

3.1.2. Faizsiz Mal ve Hizmet Kredisi

Barter sistemi, üyelerine finansman imkanı sağlamaktadır. Barter sistemi ile mal veya hizmet satın alan üye firma, nakit ödeme yapmamaktadır. Barter sistemi üyelerine genelde 12 aylık olmak üzere bir kredi imkanı sağlamaktadır. Barter üyeleri sistemden satın aldıkları mal ve hizmetlerin bedelini bu süre içerisinde kendi ürettikleri mal ve hizmetlerle ödemektedirler. Ancak bu süre içerisinde mal ve hizmet satışı yoluyla ödeme gerçekleşemez ise, sürenin sonunda borç nakit olarak ödenmektedir²⁰¹. Böylece, barter sistemine üye firmalar, % 0 faizle, 12 aya kadar vadeli, sistemin çalıştığı yerli veya yabancı para cinsinden mal ve hizmet kredisi kullanmış olmaktadır. Bu yönüyle barter, diğer finansman tekniklerine göre alternatifsiz bir finansman modelidir.

Barter şirketlerinin, üye işletmelere kısa vadeli barter finansman kredisi kullandırmaları ve barter sistemiyle mal veya hizmet satın almak isteyen işletmelerin döviz üzerinden borçlanabilmeleri, firmalara finansman maliyetlerini azaltma imkanı sağlamaktadır. Üye işletme, satın aldığı mal veya hizmetin bedelini ürettiği mal veya hizmetle ya da 12 ay sonunda nakit olarak ödediğinde, ilgili süre için sıfır faizli döviz kredisi kullanmış olduğundan, barter finansmanının üye firmaya maliyeti, sadece 12 aylık sürede dövizin TL karşısındaki değer artışı kadar olmaktadır.

Leasing, factoring gibi finansman tekniklerinde paranın maliyeti, ödemelerin uzun zamana yayılması nedeniyle artış göstermektedir. Barter sisteminde ise ihtiyaçlar,

²⁰⁰ POLAT, a.g.e., s.63.

²⁰¹ BAYRAV, a.g.e., s.15.

nakit ödenmeden, kısa vadeli ve sıfır faizli dolar kredisi ile ihtiyacın miktarı kadar karşılandığından ve geri ödemesi de eldeki stoklardan ya da atıl kapasiteden yapıldığından, firmalar sistemi kullanmakla herhangi bir faiz yükümlülüğüne de girmemektedirler²⁰². Faizsiz mal kredisi sağlanması ve alınan mal veya hizmet karşılığının aynı anda verilme zorunluluğunun olmaması, barter sisteminin kendine has yönleridir.

3.1.3. Stokların Eritilmesi

Barter sistemi, özellikle üretim fazlası stokların satılmasına imkan sağlayarak, bu stoklarla başı dertte olan işletmeleri rahatlatır, stoklama maliyetlerinden kurtarır. Böylece üye firma, bu stokları satması karşılığında nakit ödeyerek aldığı ürün ve hizmetleri barter pazarından para ödemeksizin satın alabilir.

Tam kapasite ile çalışan firmalarda iş pazarlama ağının etkin çalışmaması stok fazlalığı ile karşılaşılmasına neden olabilmektedir. Özellikle, güncelliğini yitirebilecek stok fazlaları işletmelere önemli bir maliyet yükü getirmektedir. Bu durumdaki işletmeler için en iyi çözümlerden biri de barter sisteminden yararlanmaktır. Bu şekilde, mevcut satış ve dağıtım ağı etkilenmeden stoklar eritilebilecek ve karşılığında ihtiyaç duyulan mal veya hizmetler alınabilecektir²⁰³.

Bir işletmenin elinde stok fazlalıkları söz konusu ise işletme üç farklı davranış şekli gösterebilir. Birincisi; peşin fiyatına vadeli satış yapabilir. İkincisi; stokları hızla paraya çevirebilmek için spot piyasalara yönelebilir. Her ikisinde de stoklar, değerinin altında satılır. Üçüncüsü ise; eğer stoklar uygun ise geri dönüşüm yaparak hammadde giderleri azaltılabilir. Hediye, hibe, promosyon gibi fantezi çözümlerin dışında ise stokları değerlendirmenin bir yolu da barterdir. Çünkü barter işletmeye, kendi müşteri portföyü ve ulaşabileceği pazarlar dışında, ek müşteri potansiyeli sağlamaktadır²⁰⁴.

²⁰² POLAT, **a.g.e.**, s.62.

²⁰³ Zeki DOĞAN, “Yeni Bir Finansman Tekniği Olarak Barter ve Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Sayı.3, Ocak 2001, s.44.

²⁰⁴ ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, s.19.

3.1.4. Atıl Kapasitenin Harekete Geçirilmesi

Barter sisteminin ekonomiye sağladığı en önemli katkı, firmaları tam kapasiteyle çalışmaya sevk etmesidir. Kapasite artırmak için gerekli olan güvenli satış ve ucuz finansman, sistemin temelini oluşturmaktadır. Sistemin çalışması, alınan mal veya hizmetin, üretilen mal veya hizmetle ödenmesi esasına dayandığından, firmalar satışlarını artırmak için gerekli işletme sermayesini barterla sağlamış olmaktadır. Barter sisteminden ürün satın alan firma herhangi bir ödeme yapmadığından, sistemden kredi kullanmış olmaktadır. Söz konusu kredinin kaynağı sistemde satılan ürünlerdir. Yani barter sistemi ile satış yapan firma, kullanılan krediyi finanse etmekte, böylece atıl kapasite, kullanılabilir finansmana dönüşmektedir²⁰⁵.

Eksik kapasite ile çalışan bir firmanın kapasitesini artırması, kendi kontrolü dışındaki faktörlerin de uygunluğunu gerektirmektedir. Söz konusu faktörlerden biri piyasadaki geleceğe güvenilirdir taleptir. Güvenilir talep, satıcının kendisini rahat hissettiği ödeme biçimine sahip siparişleri, kriz dönemlerinde ise ödemesi peşin yapılan talepleri ifade etmektedir. Ancak kriz dönemlerinde nakit ödeme yapan müşteriler az olduğundan kapasite kullanımı düşmektedir. Ayrıca kriz dönemlerinde firmaların kapasitelerini plansız bir biçimde artırması sorunlara yol açabilmektedir. Kapasite artırmak için güvenilir talebi bulan veya bulduğunu düşünen firmalar için bir başka engel de finansmanda ortaya çıkmaktadır. Piyasanın daraldığı dönemlerde finansman maliyetlerinin yüksekliği kredi kullanımında caydırıcı rol oynamaktadır²⁰⁶.

Görüldüğü gibi, firmaların tam kapasite ile çalışmalarının sağlanmasında ucuz ve geri ödenebilir finansman ve güvenilir satış imkanı aynı oranda önem taşımaktadır. Barter sisteminde yer alan firmalar, sistemden gelen sürekli ve güvenilir talebi karşıladıklarından, sisteme üye olarak atıl kapasitelerini satışa sunma imkanı elde etmekte, atıl kapasiteyi harekete geçirmek için gerekli finansmanı ise yine sistemden sağlamaktadırlar. Ayrıca, sistemde yapılan her satın alma, ilave mal ve hizmet akışı,

²⁰⁵ POLAT, a.g.e., s.58.

²⁰⁶ Aydın ŞENOL, "Barter Sisteminin İşleyişi Uygulama ve Muhasebesi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi, S.B.E., Sakarya, 1999, s.39.

yeni müşteri bulma ve buna bağlı olarak da ciro ve kar artışı sağlamakta, böylece firma, kaynaklarını etkin kullanarak atıl kapasitesini artı kaynak haline dönüştürmektedir²⁰⁷.

İşletmelerin her zaman için katlandıkları sabit maliyetler söz konusudur. Ne var ki işletmeler, ancak satış yapabildikleri oranda üretim yapabilmekte, bu da sabit giderlerin birim maliyetini artıran bir unsur olmaktadır. Barter sistemi ile üyeler, tam olarak kullanamadıkları kapasitelerinin bir kısmını barter pazarında değerlendirerek atıl kapasitelerini harekete geçirebilir ve bu yolla hem sabit giderlerinin birim maliyetini düşürebilir, hem de üretim için gerekli finansmanın bir kısmını sağlayabilirler²⁰⁸.

3.1.5. Tahsilat Garantisi

Barter sisteminde mal arz eden firma satış yapmadan önce, alıcı firmanın barter şirketindeki bakiyesi kontrol edilerek, satıcı firmaya, sistemde “yetki kodu” olarak tabir edilen ve satış onayı anlamına gelen, bir provizyon numarası verilmektedir. Böylece, satıcı firmaya, satışını yaptığı ürünlerin bedeli için tahsilat garantisi verilmiş olmaktadır.

Barter sisteminde her işlem öncesi barter şirketinden satış onayı alınmasının zorunlu olması, alacaklı firmanın korunmasını sağlamaktadır. Üye firmalardan aldıkları teminatlarla, satılan malın bedelini garanti altına alan barter şirketleri, sistemdeki satışların güvenilir bir şekilde yapılmasını sağlamaktadırlar. Yani, üye firmalar barter şirketi onayı ile satış yaptıklarında alacağın garantörü barter şirketi olmakta, satıcı firmaların alış yaptığı firmalar iflas etse dahi, alacaklar sistem üyesi diğer firmaların mal veya hizmetlerinden satın alınarak tahsil edilmektedir²⁰⁹.

Ayrıca, barter sisteminde satış yapan üyeler alacaklarını tahsil etmek için mal veya hizmetlerini satın alan üyelerin sisteme satış yapmalarını beklemek zorunda değildirler. Alacaklı firmalar, sisteme arz edilmiş diğer mal ve hizmetlerden satın alarak alacaklarını hemen tahsil edebilmekte, herhangi bir vadeyi beklememektedirler. Barter

²⁰⁷ POLAT, a.g.e., ss.58-59.

²⁰⁸ TEKŞEN, a.g.e., ss.46-47.

²⁰⁹ POLAT, a.g.e., ss.63-64.

sistemi bu yönüyle, paranın geri dönüşünde korkuyla hareket eden firma yöneticileri için alternatif bir finansman tekniği olmaktadır²¹⁰.

3.1.6. Rekabet Üstünlüğü

Barter, üyelerini rekabetin zarar ettirici etkisinden koruyan bir sistemdir. Çünkü, sistemde arz-talep dengesi gözetilerek üye yapıldığından, aynı ürünü üreten çok sayıda firmanın sisteme dahil olmasına müsaade edilmez. Bu sayede üye firma, kendi sektöründe faaliyet gösteren fazla sayıda rakip firma ile karşılaşmamış olur. Ayrıca barter, üye firmaların rekabet gücünü de artıran bir sistemdir. Çünkü, barter sisteminde ihtiyaçlar nakit kullanmadan karşılandığından hem maliyetler düşer hem de işletmelerin nakit yapısı korunmuş olur. Korunan bu nakit yeni yatırımların yapılmasına imkan verir.

3.1.7. Alacak Değerinin Korunması

Barter işlemleri Türkiye’de, USD, EURO gibi para birimleri üzerinden de yapılabilmektedir. Sistemde alım ve satım işlemleri sistemde kullanılmakta olan yabancı para cinsinden yapıldığı için üye firmalar, kur artışlarından ve enflasyonun olumsuz etkilerinden korunmaktadırlar. Böylece, satıcı firmanın talebinin karşılanmasında olası bir gecikme halinde, alacak değeri korunmakta ve diğer finansman sistemlerinde ortaya çıkan, alacağın yerli para cinsinden değer kaybı, önlenmiş olmaktadır.

3.1.8. Ücretsiz ve Etkin Reklam-Tanıtım

İşletmeler barter sistemi sayesinde ek bir pazarlama maliyetine katlanmaksızın, mal ve hizmetlerini, yurt içi ve yurt dışında bulunan barter üyelerine kolayca tanıtmaya, pazar paylarını büyütme, atıl kapasite ve stoklarını pazarlama imkanına sahip olurlar.

Sisteme üye firmanın ürünleri ile ilgili ayrıntılı bilgiler barter bilgi bankasına sistematik bir şekilde kaydedilmekte, internet ortamında çalışan barter programı ile bu bilgiler sisteme üye tüm firmaların kullanımına sunulmaktadır²¹¹. Barter sisteminde, üyelere özel şifre ile erişilebilecek olan barter şirketinin internet sitesinin yanı sıra,

²¹⁰ DOĞAN, a.g.e., s.45.

²¹¹ GÖKMEN, a.g.e., s.34.

barter brokerlarının pazarlama faaliyetleri, barter şirketinin dergi, bülten gibi yayınları, düzenli e-mail duyuruları, sms gönderileri vb. yoluyla da üyelerin arz ve taleplerine erişilebilmekte böylece üye firmaların ücretsiz reklam ve tanıtımı gerçekleşmektedir.

3.1.9. Satış Artışı

Barter sisteminde alıcı firmalara, borçlarının karşılığında kendi mal ve hizmetlerini nakit talep etmeden sisteme arz edebilme imkanı cazip geldiğinden, barter üyesi firmaların satışlarında artış gerçekleşmektedir. Ayrıca, barter sistemiyle gerçekleşen satışlar planlanmamış satışlar olduğundan, üye işletmeler hiç beklemedikleri kazançlara sahip olabilmekte, sistem içinde yapılan her satın alma üye firmalara ciro artışı sağlama imkanı verebilmektedir. Sistemde her arz, talebi de beraberinde getirdiğinden, üye firmalar için üretim artışı ve ek istihdam da uyarılmakta, yaratılan müşteri potansiyeli ve ilave müşteriye bağlı olarak ciro ve kar artışı sağlanabilmektedir²¹². Sektörlere göre değişmekle birlikte, barter sistemini 1 yıl kullanmış bir işletmenin, satışlarını %20 artırdığı tespit edilmiştir. Söz konusu oranın bazı sektörlerde %65'lere kadar çıktığı belirtilmektedir²¹³.

3.1.10. Kar Artışı

Barter sistemi, atıl kapasitenin kullanılması nedeniyle satışların artmasını sağladığından, üye firmaların net karlılıklarını da artırmaktadır. Bu artış, üye firmaların işletme sermayesi ihtiyacını azaltarak nakit tasarrufu sağladığından ve satışları artırırken finansman yükü taşımadığından yükselebilmektedir²¹⁴.

Sistemde nakit kullanılmadığı için faiz yükünün ortadan kalkmasıyla da üye firmaların kar oranları artmaktadır. Bununla birlikte, barter sistemi ile satış yapan firmalar mal veya hizmetlerini brüt kar marjı ile satma imkanına sahiptir. Firmalar, sabit işletme giderlerini normal ticari faaliyetleri için daha önceden yaptıklarından, barter sistemi ile yaptıkları satış ve satışlar için ek bir harcama yapmamaktadırlar. Çünkü üye firmalar mal veya hizmetlerinin satışı için reklam ve tanıtım, personel ve telefon giderlerine katlanmamakta, tüm bu imkanlar barter sistemi tarafından sağlanmaktadır.

²¹² POLAT, a.g.e., s.60.

²¹³ DOĞAN, a.g.e., s.43.

²¹⁴ POLAT, a.g.e., s.60.

Barter şirketine ve sektörlerine göre değişebilmekle beraber, faaliyet giderleri ile üretim giderleri birlikte dikkate alındığında, firmalar giderlerinin en az %10'unu barterle karşılayabilme imkanı elde etmektedirler²¹⁵.

Bununla birlikte, üye firmaların atıl kapasite sorunu yoksa, yani üretim ve pazarlama yeterli görülmeekteyse, yani firmalar “doymuş pazar” yapısına sahiplerse, aynı miktarda mal satarak daha çok kar edilmesi gerekmektedir. Bunun tek yolu da satın alımda tasarruf etmektir. Ancak bu durumdaki firmalar satın alımlarda ucuz mal alarak kaliteyi düşürmekten çekinmektedirler. Bu nedenle tasarruf edilebilecek tek şey “paranın maliyeti”dir. Özellikle, Almanya ve İsviçre gibi nispeten doymuş pazar yapısına sahip olan ve paranın maliyetini detaylıca hesaplayan ülkelerde barter sisteminin kullanılmasının nedeni sisteminin “paranın maliyeti”ni düşürücü etkisidir²¹⁶.

Barter sistemi para kullanılmaksızın işlediğinden, firmalara faiz kadar bir maliyet düşüşü sağlar. Esasen firmalar satın alma yaparken, barterle satışını yaptıkları ürünlerin içindeki kar marjı kadar da ucuza alım yapmış olurlar. Sağlıklı işletilen bir barter sisteminde, sistemin bu yönleri, üye firmanın karlılığını artırabilmektedir.

3.1.11. Etkin Pazarlama

Barter sistemi, üyelere, yeni pazarlara girmek için araştırma yaparak para ve zaman harcamalarına gerek olmadan mal ve hizmetlerini gerek yurt içi gerekse yurt dışındaki yeni pazarlarda satma imkanı sunmaktadır. Öte yandan, barter üyesi firmanın gerçekleştirdiği her alım, bunun karşılığında bir satış yapmasını gerektirmektedir. Sisteme arz edilen tüm ürünler üyelere bildirilerek en etkili biçimde tanıtılmaktadır. Sistem içinde benzer ürünleri sunan üye sayısının sınırlandırılmış olması satışın gerçekleşmesini kolaylaştırmaktadır. Bütün bunlar sayesinde üye işletmeler, daha az pazarlama çabası ve masrafına girerek, daha düşük maliyetlere satış yapabilmektedirler.

Barter sistemi özel bir kulüp gibi çalışmaktadır. Barter sisteminde alışveriş ancak sisteme üye firmalar arasında yapılmaktadır. Barter sistemi ile bir ticari işlemin gerçekleşmesi, bir üye alım yaparken bir diğer üyenin satış yapması demektir. Böylece,

²¹⁵ DOĞAN, a.g.e., s.44.

²¹⁶ Celal GÜRSOY, **Bartering 2.Kitap-Türkiye’de Barter Ticaretinin Kullanıldığı Sektörler**, 1.Baskı, İstanbul, 2000, s.42.

üye işletmeler hiç tanımadıkları ve normal şartlarda satış yapma imkanına sahip olamadıkları müşterilerle tanışarak alım-satım yapabilmektedirler²¹⁷.

Barter sistemi, üyelerinin satın alma taleplerini kategorize etmekte, brokerlar tüm tedarik işlerinde üyelere aracılık etmekte, talebe ilişkin pazar analizlerini yapmakta, sistem içinden alternatif öneriler sunmakta böylece üye firmalar satın almak istedikleri mal veya hizmeti aramakla vakit kaybetmemekte²¹⁸, personel ve zamandan tasarruf etmektedirler. Barter şirketlerinin internet şubeleri ve dergi, bülten, e-mail gibi diğer yayın araçları üye firmalara ücretsiz olarak hizmet vermektedir. Üyeler böylece, ürünlerinin tanıtım maliyetini dolayısıyla pazarlama maliyetlerini düşürebilmektedirler.

Öte yandan firmalar barter sistemi sayesinde pazar yapısı hakkında bilgi edinme avantajı da yakalarlar. Barter sistemiyle, kimin ne ürettiği, arz ve taleplerin kimden geldiği ya da kimin elinde ne tür mal veya hizmet olduğu sorularına rahatlıkla ulaşılabilmekte, firmalar bu bilgileri kendi ticari pozisyonlarının güçlendirilmesi yönünde kullanmaktadırlar²¹⁹. Barter sistemindeki, üyelere gelen arz ve taleplerin bir araya gelmesiyle oluşan bilgi borsası, gelişmiş ülkelerdeki firmaların en değer verdiği bilgileri barındırmaktadır. Kimin neyi satın almak istediği yönünde gelişen bu bilgi birikimi aslında ülke ekonomisi için de oldukça önem taşımaktadır. Piyasaya sürülmesi planlanan bir ürünle ilgili talepler, taleplere karşılık gelen arzlar, gerçekleşen satışlar ve tekrarlanan talepler bilgi borsasında detaylı bir şekilde yer almakta, bu da söz konusu ürünü piyasaya sürecekt firmalara çok önemli bilgiler sunmaktadır²²⁰.

3.1.12. Dış Ticaret Kolaylığı

Barter sistemi uluslararası alanda faaliyette bulunan ya da bulunmak isteyen firmalara güvenli ve kolay dış ticaret imkanı sağlamaktadır. Çünkü barter şirketleri barter sistemini uygulayabilmek için diğer ülkelerde bulunan barter şirketleriyle anlaşma yaptıklarından, sistem üyesi firmalar internet vasıtasıyla diğer ülkelerdeki

²¹⁷ TEKŞEN, a.g.e., s.48.

²¹⁸ ODUNCUOĞLU, a.g.e., ss.38-39.

²¹⁹ Turan ÖNDEŞ, "KOBİ'lerde Döner Sermaye Eksikliği ve Bir Çözüm Alternatifi Olarak Barter Sistemi", **Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi**, Sayı.11, Kasım 1999, s.31.

²²⁰ GÜRSOY, **Bartering 2.Kitap-Türkiye'de Barter Ticaretinin Kullanıldığı Sektörler**, s.44.

barter sistemi üyelerini tanıma ve dış ticaret yapma olanağını elde etmektedirler. Böylece barter sistemi yurt dışı için de pazarlama avantajı sunmuş olmaktadır²²¹.

Türkiye, gelişmiş ülkelerle yapmış olduğu ticarete açık vermektedir. Barter sistemi bu açığı kapatma imkanı sağlamaktadır. Barter sistemi ile bir ülke, mal satın aldığı anda karşılığında da mal satacaktır. Çünkü barter sistemi alım ve satım işlemlerinin dengede kurulduğu bir modeldir. Ayrıca yurt dışı pazarlarda barter sisteminin işlerlik kazanmasıyla, yurt içi işlemlerinin sayısında ve çeşitliliğinde artış sağlanacaktır²²².

Barter sistemindeki bilgi iletişimi sayesinde üye firmalar, yurt dışı piyasaları da izleyebilmekte ve alım-satım taleplerinin uluslararası pazarlarda yayınlanmasıyla ilave bir reklam ve tanıtım maliyetine katlanmadan isimlerini dünya çapında duyurma imkanı elde etmektedirler. Özellikle, dış ticaret yapan veya yapmayı hedefleyen firmalar, çalışacakları barter şirketinin seçiminde, yurt dışı barter şirketleriyle çalışıyor olmasına dikkat etmelidirler.

3.1.13. Barter Sistemi'nin Makro Açıdan Avantajları

Barter sisteminin, mikro açıdan üye firmalara sağladığı yararlar dışında iç ve dış ticaret açısından ülke ekonomisine sağlayacağı yararlar da söz konusudur. Bunlar aşağıda kısaca özetlenmiştir²²³;

-Barter sisteminde bütün alım satım işlemlerinin faturalı yapılması, kayıt dışı ekonominin önlenmesine katkıda bulunacaktır.

-Barter firmaları uluslararası bilgi iletişimi sayesinde, üye firmaların yabancı firmalarla olan iletişim güçlüklerini ortadan kaldırmakta ve ihracatçıların dünya piyasalarını daha sağlıklı ve hızlı izlemelerini sağlamaktadırlar. Bu durum özellikle orta ve küçük ölçekli ihracatçıların dış pazarlara girebilmek için gereksiz yere fiyat kırarak birbirleriyle rekabete girmelerini önlemek açısından önemlidir.

²²¹ POLAT, a.g.e., s.64.

²²² ŞİMŞEK, a.g.e., ss.79-80.

²²³ TOROSLU, a.g.e., ss.56-57.

-İthalatın USD ve EURO üzerinden nakit ödeme yapmaksızın gerçekleşmesi nedeniyle, Merkez Bankası döviz rezervlerinde bu sistem üzerinden yapılan ticaretten dolayı bir azalma olmayacaktır.

-Barter sistemi ile nakit probleminin kısmen dahi olsa ortadan kalkması, faizsiz ve komisyonsuz satın alım limitlerinin kullanılması sonucunda, firmaların üretim maliyetleri azalmaktadır. Bunun neticesinde, firmaların daha kaliteli üretim yapabilmesi mümkün olmakta ve yerli imalatın ithal mallara karşı rekabet gücü artmaktadır.

-Ödeme güçlüklerinin ve alacakların tahsil edilememesi riskinin ortadan kalkması ve bilgisayar ağı sayesinde arz ve taleplerin çok hızlı şekilde bir araya gelmesi, ticari yaşamın, piyasaların her zaman hareketli olmasını sağlayacaktır.

-Satın alım taleplerinin barter şirketi tarafından kontrol edilmesi sonucunda haksız rekabet ve spekülasyonlar önenebilecektir.

3.2. BARTER SİSTEMİ'NİN DEZAVANTAJLARI

Barter sisteminde karşılaşılabilecek başlıca sorunlar aşağıda ele alınmıştır.

3.2.1. Nakit Akış Dengesinin Bozulabilmesi

Barter sistemine mal ve hizmet arz eden işletme, barter sisteminden talep ettiği mal ve hizmetleri bulamadığı zaman, alacağı barter sisteminde atıl bir fon olarak durmaktadır. Ayrıca alacağına karşılık sistemden nakit para alamaması işletmenin likitidesini olumsuz yönde etkileyebilir ve barter sisteminin en önemli avantajlarından biri olan likitide artışı bu sefer ters yönlü işleyerek bir likitide sıkıntısına yol açabilir²²⁴. Barter sistemine mal satan üye, alacağını ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri satın alarak tahsil edemez ise, nakit akışında dengeyi bozabilmektedir. Böylelikle paniğe kapılarak ihtiyaç duymadığı halde sistemdeki diğer malları alma arayışına girebilmekte, böylece sisteme olan güveni kaybolabilmektedir²²⁵.

²²⁴ ODUNCUOĞLU, a.g.e., ss.43-44.

²²⁵ TEKŞEN, a.g.e., s.51.

Ülkemizdeki barter uygulamalarında genellikle, sistem garanti fonu çalıştırılarak üyenin ihtiyacına yönelik mal ve hizmetler barter şirketi tarafından sistem dışından temin edilmediği gibi barter şirketi tarafından üye firmaya nakit ödeme de yapılmamaktadır. Sistemin herhangi bir resmi denetime tabi olmaması bu gibi istenmeyen durumlara yol açabilmektedir.

3.2.2. Borçlu Üye'nin Satış Yapamaması

Alıcının, aldığı mala karşılık mal satamama durumu bir barter şirketinin işlemlerinde sık yaşanıyorsa, söz konusu barter şirketinin, sistemini tekrar kontrol etmesi gerekmektedir. Aksi halde, böyle bir barter şirketinin devamlılık arz etmeyeceği açıktır. Alıcı, 12 aylık sürede malını satamazsa, mal bedelini o günkü kur üzerinden nakit olarak sisteme ödemek zorundadır²²⁶. Sistemdeki üyelerin mevcut talepleri barter bilgi bankasında kayıt altında tutulmaktadır. Bu bakımdan barter şirketi, ürünleri sistemde talep görmeyecek olan firmaları bile bile sisteme dahil etmemelidir.

3.2.3. Borçlu Üye'den Tahsilat Yapılamaması

Barter işletmeleri bazı durumlarda, 12 aylık üyelik süresi sonunda ürününü satamayan üyeden, ürün karşılığını nakit olarak da alamamaktadırlar. Böyle bir durumda barter şirketi ilgili borcu üyelik sözleşmesine dayanarak tahsil etmeye çalışır.

Barter sisteminde alacaklar, sistemin tüm üyelerine aittir. Dolayısıyla barter işletmesi, alacakların tahsilini sistemdeki üyeler adına yapmaktadır. Barter işletmesi öncelikle söz konusu alacağı, borçlu üyenin sisteme üye olmak için vermiş olduğu teminatı paraya çevirerek tahsil etmeye çalışmaktadır. Ancak, buna rağmen borcun kısmen veya tamamen tahsil edilememesi halinde, sisteme borçlu olan üye hakkında gerekli takip, dava ve icra yoluna gidilmektedir. Bunların sonucunda da borç tahsil edilemezse, barter şirketi söz konusu alacağı gider olarak göstermektedir²²⁷.

Diğer bir alternatif ise; barter şirketinin “Barter Leasing” hizmeti var ise 12 ay olan vade 48 aya kadar belirli bir faiz oranı getirilerek bir ödeme planı ile

²²⁶ POLAT, a.g.e., s.66.

²²⁷ Halit DEMİRAL, “Barter Şirketlerinde Tahsil Edilemeyen Alacakların Gider Yazılması”, *Vergi Dünyası Dergisi*, Sayı.228, Ağustos 2000, s.26.

uzatılabilmektedir. Bu yeni 48 aylık ödeme süreci içerisinde üye işletme yine sisteme olan borcunu kendi mal ve hizmetleri ile ödeme imkanına sahip olacaktır²²⁸.

3.2.4. Arz ve Talep Dengesinin Bozulabilmesi

Barter sisteminden yapılan mal ve hizmet talebi, sisteme arz edilen mal ve hizmetlere göre daha fazla olmaktadır. Bu husus sistemdeki arz ve talep dengesini bozabilmektedir. Nitekim yapılan bir çalışmada barter şirketlerindeki talebin, arzdan sekiz kat daha fazla olduğu görülmüştür²²⁹.

3.2.5. Komisyon ve Aidat Giderleri

Barter organizasyonunda alım satım işlemlerinde organizatöre komisyon ödenmesi giderleri artırıcı bir etkiye sahiptir. Bu durum ise, sisteme mesafeli yaklaşılmasına neden olmaktadır²³⁰. Her ne kadar üye firmalar barter şirketinden aracılık hizmetleri, ücretsiz pazarlama, tanıtım gibi hizmetler alıyor olsalar da sistemi etkin kullanamayan bir üye için komisyon ve aidat ödemeleri gider artırıcı etki yapabilecektir.

3.2.6. Güçlü Teminat Verme Zorunluluğu

Barter organizatörü firma, sistemdeki tüm mal ve hizmetlerin değişimi sonucunda ortaya çıkacak alacaklar için üyelerine ödeme garantisi vermektedir. Bu nedenle barter işletmeleri, sisteme girişte güçlü teminat verebilen üyelerine kredi açarak sistemden mal ve hizmet almalarına izin vermektedir. Ayrıca sistemin ödeme dengelerinin risksiz çalışmasını isteyen barter işletmesi, güçlü teminat veremeyen firmalardan, önce satış yapmalarını istemektedir. Üye işletmeler ise özellikle kriz dönemlerinde önce alım yapmak istemektedirler. Ancak güçlü teminat veremedikleri sürece bu alımları gerçekleştirmezler²³¹.

²²⁸ ODUNCUOĞLU, **a.g.e.**, s.43.

²²⁹ Celal GÜRİSOY, "Türkiye ve Dünyada Barter Sisteminin Çalışması", **İGEME**, Sayı.9, 1999, ss.72-76.

²³⁰ TEKŞEN, **a.g.e.**, s.51.

²³¹ ODUNCUOĞLU, **a.g.e.**, s.44.

3.2.7. Yasal Boşluklardan Kaynaklanan Sorunlar

Türkiye’de barter sistemi ile ilgili olarak ayrı bir hukuki mevzuat henüz bulunmamaktadır. Ancak sistemin içerdiği unsurlar ayrı ayrı ticaret kanunlarında tanımlandığı için barter sistemi işleyebilmektedir. Yurt içi işlemlerde barter sistemi ile ilgili bir mevzuatın olmaması fazla sorun yaratmamasına karşın, özellikle yurt dışı işlemlerde ilgili mevzuatın yetersiz olması sistemi olumsuz yönde etkilemektedir²³².

Ayrıca sistemin yasal mevzuatının yanı sıra özel muhasebe standartlarının da oluşturulmamış olması, üyelerin barter işlemlerini muhasebeleştirmelerinde karmaşaya sebep olabilmektedir.

Ülkemizde barter sisteminde herhangi bir denetim mekanizmasının olmaması nedeniyle, barter organizatörleri tarafından sistem garanti fonu uygulamasının işletilmediği bunun da bazı alacaklı üyelerin zor durumda kalmasına yol açtığı bilinmektedir. Öte yandan barter şirketlerinin kuruluşlarıyla ilgili herhangi bir standartın belirtilmemiş olması kötü niyetli barter şirketlerinin kurulmasına yol açabilmektedir.

3.2.8. Diğer Sorunlar

Barter sisteminin ülkemizde uygulanmasını sınırlayan başlıca unsurları aşağıdaki biçimde özetlemek mümkündür²³³:

-Alıcı talebinin, kaliteli ve ucuz malı serbestçe seçmeye yönelememesi, daha önemlisi sunulan malların stokta kalan düşük kaliteli mallar olması ihtimali,

-Barter şirketine hem alımda hem de satımda komisyon ödenmesi nedeniyle sisteme mesafeli yaklaşılması,

-Barter şirketlerinin sistemin yürütülmesinde sorumluluğunun fazla olması sebebiyle iyi niyetli olmayan bir barter şirketi tarafından yürütülen sistemin, üyelere maddi ve manevi açıdan zarar verme ihtimalinin olması,

-Arza karşılık olarak teklif edilen ürüne gerçekte ihtiyaç duyulmaması,

²³² Ibid.

²³³ Ibid.

-Yapılan işlem ve olayların organize bir piyasada gerçekleşmemesi,

-Sözleşme süresinde fiyatları sabit tutulan malların dalgalanmalardan dolayı oluşan fiyat hareketlerinden etkilenilmesi,

-Mal veya hizmet portföyünün sınırlı olması,

Diğer yandan, piyasalarda yaşanan ticari ve finansal daralmalardan dolayı bazı tüzel kuruluşların barter şirketi kurma girişimleri ve beraberinde bu girişimcilerin barter sistemini bir fırsatçılığa dönüştürmeleri, barter endüstrisi ve barter sistemini kullanan şirketlerin güvenini sarsmaya başlamıştır. Dünya Barter Birliği (IRTA) konu ile ilgili olarak barter çözüm merkezini kurmuştur. Barter çözüm merkezi, barter hukukunda uzmanlaşmış hukukçulardan kurduğu kadrosu ile bartera inanmış ancak mağdur edilmiş tüm gerçek ve tüzel kişilerin hukuki problemlerine yönelik danışmanlık hizmeti vermektedir²³⁴.

²³⁴ **Ekonomix**, “Finansın Çözümü Barter Çözüm Merkezi”, Kasım 2011, s.28.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BARTER SİSTEMİ'NİN DİĞER FİNANSMAN TEKNİKLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Ekonomide yaşanan konjonktürel dengesizlikler finansman ihtiyacına neden olmuş ve finans dünyasında çeşitli alternatif finansman teknikleri geliştirilmiştir. Geliştirilen finansal kiralama, factoring, forfaiting gibi teknikler, mali piyasalarda yeni kaynaklar yaratmaktan çok varolan kaynak üzerinde işletmelere zengin ödeme planları sunmaktan öteye gidememiştir. Böylelikle, mal ve hizmetlerin finansmanında karşılaşılan yüksek kredi maliyetleri nedeniyle girilen alternatif finansman arayışlarının sonucu olarak, ihtiyaç duyulan mal ve hizmet bedelinin firmanın kendi ürünleri ile ödenmesi esasına dayanan barter sistemi doğmuştur. Barter, satın alınan mal ve hizmet bedelinin nakit değil yine mal ve hizmet olarak ödenmesi suretiyle finansman maliyetlerini düşüren ve bu yönüyle, leasing, factoring, forfaiting gibi finans tekniklerinin yanı sıra bankacılık sisteminden de ayrılan etkin bir finansman modelidir.

Bu bölümde barter işlemleri ile bankacılık işlemlerinin ve leasing, factoring ve forfaiting işlemlerinin karşılaştırmasına yer verilmiştir.

4.1. BARTER SİSTEMİ'NİN BANKACILIK SİSTEMİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.1.1. Tasarruf-Finansman Çelişkisi Açısından Karşılaştırılması

Barter ve Bankacılık Sistemini ilk olarak “Tasarruf ve Finansman Çelişkisi” açısından karşılaştırmak uygun olacaktır. Banka bir aracı kurum olup, tasarruf fazlası ve finansman açığı bulunan tarafları bir araya getirerek fon transferine aracılık eder. Bu aracılık işlemi; bankanın, tasarruf fazlası bulunan kişi ve kuruluşlardan belirli bir maliyetle aldığı fonları, finansman ihtiyacı olan kişi ve kuruluşlara yine belirli bir maliyetle satmasıyla gerçekleşir.

Tasarruf fazlası bulunan kişi veya kuruluşların nakit fonlarını bankaya yatırma eğilimi, banka yüksek faiz ödedikçe artarken; bankanın topladığı bu fonları verdiği

kredi kullanan kişi veya kuruluşların kredi kullanma eğilimi, banka düşük kredi maliyetleri sundukça artar. Dolayısıyla bankanın kar edebilmesi için, kredi talep edenlere verdiği kredi faizi, bankaya fonlarını yatırımlara ödediği mevduat faizinden yüksek olmalıdır. Bu uygulama, mevduat sahibi ile kredi talep eden arasında çıkar çatışmasına yol açmaktadır. Zira, bankacılık sisteminde tasarruf fazlası verenler ile tasarruf açığı olanlar genelde ayrı kişilerdir. Kaynağın yetersiz olduğu ülkemizde, tasarruf fazlası fonları çekebilmek için bankalar bazen rekabete girerek mevduat faizlerini yükseltmekte bu durumsa kredi faizlerini yükseltmektedir.

Barter İşletmeleri de uygulamada bir aracı kurum gibi faaliyet göstererek arz ve taleplerin buluşmasına aracılık ederler. Bankacılık sisteminden farklı olarak, barter sisteminde krediyi kullanan ve finanse eden kuruluş aynıdır. Dolayısıyla, barter sisteminden ürün satın alan firma krediyi kullanırken, barter sistemine ürün arz eden firma, bu krediyi finanse etmektedir. Satıcı firma konumunda iken krediyi finanse eden firma, alıcı firma konumunda krediyi kullanan firma olmaktadır. Yani her üye, hem sistemden kredi kullanan hem de sisteme kredi veren konumundadır. Bu bakımdan bankacılık sisteminin aksine, barter sisteminde arz-talep çıkar uyumu gerçekleşmektedir²³⁵.

4.1.2. Kredi Maliyetleri Açısından Karşılaştırılması

Barter ve Bankacılık sistemini, “Kredi Maliyetleri” açısından da karşılaştırmak gerekmektedir. Barter sisteminde kullanılan kredinin organizatör firmaya maliyeti sıfıra yakındır. Barter sisteminden mal veya hizmet satın alan üye firma borcunu sisteme, genelde on iki ay içinde mal veya hizmet satarak ödemektedir. Üye firma borcunu, 12 aylık süre içerisinde sisteme ürünlerini satarak ödeyemezse, bu sürenin sonunda nakit olarak ödemekle yükümlüdür. Bu durumda üye firmaya 12 ay vadeli faizsiz yabancı para cinsinden kredi kullanılmış olmaktadır²³⁶. Bankacılık sektörü ise, topladığı mevduatların üzerine hiç kar marjı koymasa dahi mevduatlara ödemiş olduğu faiz maliyetleri itibariyle barter sistemine göre daha yüksek maliyetle kredi kullanırmak zorundadır. Öte yandan kredi kullanan firma, barter sisteminde geri ödemeyi kendi mal

²³⁵ SÖZTUTAN, a.g.e., s.64.

²³⁶ BAYRAV, a.g.e., ss.84-85.

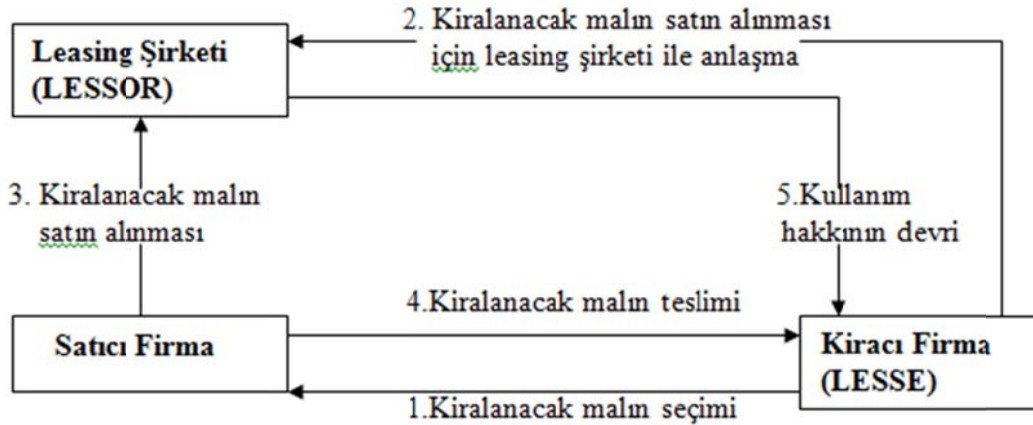
veya hizmetleri ile yaparken; bankacılık sisteminde dönem sonunda nakit olarak yapar, yapmadığında ise kredinin maliyeti katlanarak artar²³⁷.

Neticede diğer finansman yöntemlerinden farklı olarak, barter sisteminde firmalar; faizsiz barter finansman kredisi kullanabilme, kullandıkları krediyi kendi ürünleriyle geri ödeyebilme böylelikle ürün karlılığı kadar kredi maliyetini düşürebilme olanağına sahiptirler.

4.2. BARTER SİSTEMİ'NİN LEASING İŞLEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.2.1. Klasik Leasing İşlemleri

Leasing, kiracının ihtiyaç duyduğu, beğenip seçtiği, pazarlığını yaptığı ve tüm teknik özelliklerini uygun gördüğü malın, leasing şirketi (kiralayan) tarafından kiracının anlaşmış olduğu üçüncü kişilerden satın alınarak kiracıya teslim edilmesini öngören bir anlaşmadır²³⁸. Bu bağlamda birçok leasing şirketi faaliyet gösteriyor olsa da, bu şirketlerin kaynaklarını bankalardan alıyor olmaları, yüksek maliyetli geri ödeme tabloları oluşturmaktadır. Klasik leasing kredisinde ek maliyetler getirilmekte ve ödeme nakit talep edilmekteyken; barter leasing'de hiçbir ek maliyet olmadan ödeme barter veya nakit olarak kabul edilebilmektedir.

Şekil 4.1: Leasing Sistemi'nin İşleyişi

Kaynak: Ali Ceylan, **Finansal Teknikler**, Ekin Kitapevi, 5. Baskı, Bursa, 2003, s.112.

²³⁷ ERKAN, "Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter'in Diğer Finansman Teknikleri ile Karşılaştırılması", s.5.

²³⁸ Feridun KAYA ve Neslihan TURGUTTOPBAŞ, **Dış Ticaret İşlemleri**, 1.Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2526, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1497, Eskişehir, Haziran 2012, s.132.

4.2.2. Barter Leasing

Barter leasing, barter şirketlerinin sunduğu orta vadeli bir mal ve hizmet kredisi olup barter sistemine üye olan firmanın beğenip seçtiği, pazarlığını yaptığı ve tüm teknik özelliklerini uygun gördüğü mal veya hizmeti barter leasing sistemiyle diğer üye firmadan satın alarak, ödemesini barter veya nakit olarak kabul ettiğini öngören bir anlaşmadır.

Barter sistemi üyelerine on iki aylık bir finansman sağladığından, üye firma, barter sisteminden kullandığı krediyi 12 aylık süre zarfında sistemde kendi ürünlerini satarak ödemek, ürünleri ile ödeyemezse nakit olarak ödemek durumundadır. Eğer üye firma, nakit ödeme yapamayacak durumda ise onu bu zor durumdan kurtarmak için devreye barter leasing sözleşmesi girmekte ve ödeme süresi 36 ve 48 aya kadar uzatılabilmektedir. Ödeme süresinde üye firmanın, barter sistemine satış yapması halinde bu miktar borcundan düşülerek kalan kısmın taksitleri devam ettirilmektedir. Aynı şekilde üye firma borcunun tamamını leasing uygulaması sırasında barter ile ödeyebilmektedir²³⁹.

Satın alma kredisi olmayan üye firmanın barter leasing ile kredi kullanarak sistemden mal alabilmesi için, alımlardan doğabilecek risklere karşılık barter organizatörüne teminat vermesi gerekmektedir. Üye firmadan barter leasing ile almış olduğu ürün bedeli kadar teminat alınır. Bu teminat özellikle barter sisteminin işleyişi ve üye firmaları risklere karşı korumak için önemlidir. Teminat istemeyen barter organizatörlerinin faaliyetleri risk taşımakta doğal olarak üye firmaları da riske atmaktadır²⁴⁰. Genellikle, tek bir barter çeki ile yapılan harcama tutarının 25.000 USD'yi aşması halinde ödeme, barter finansal kiralama kapsamında değerlendirilmektedir. Sistemde firma tarafından seçilen geri ödeme planına göre, aylık ödenmesi gereken borç miktarı, barter şirketinin seçtiği para birimi üzerinden belirlenmektedir ve firma, cirosu ile alacak senetlerini teminat olarak gösterebilmektedir²⁴¹.

²³⁹ ŞİMŞEK, a.g.e., s.133.

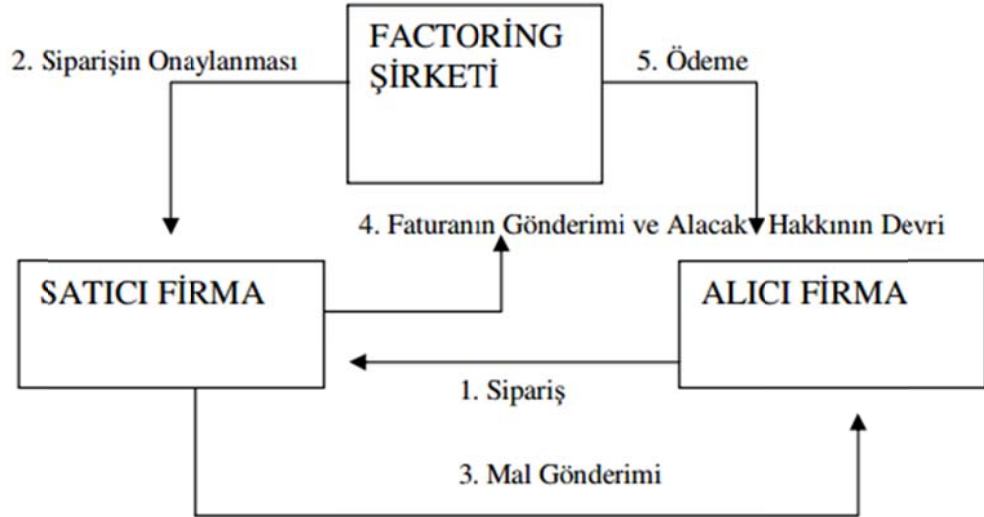
²⁴⁰ *Ibid.*, ss.133-134.

²⁴¹ TEKŞEN, a.g.e., s.67.

4.3. BARTER SİSTEMİ'NİN FACTORING İŞLEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.3.1. Klasik Factoring İşlemleri

Factoring, satıcı firmaların kısa vadeli alacaklarının, belirli bir komisyon bedeli karşılığında factor adı verilen “factoring” şirketlerine temlik edilmesi, tahsilinin üstlenilmesi, böylece satıcı firmaların kredi sağlamanın yanı sıra birçok finansman hizmetinden de yararlanabildikleri bir finansman tekniğidir²⁴². Factoring kısaca alacakların tahsilatına aracılık ya da alacak hakkının satışı işlemi olup barter sisteminin de bir anlamda factoring işlemlerindeki esaslara dayandığı görülmektedir.

Kaynak: Nuray KONDAK, *İşletmelerde Finansman Sorunu ve Çözüm Yolları*, Der Yayınları, İstanbul, 2002, s.104.

4.3.2. Barter Factoring

Barter factoring üç taraflı bir işlem olup bunlar; alacaklı firma, borçlu firma ve factoring işlemine aracılık yapan barter şirkettir. Borçlu firmanın ödeme sıkıntısına düşmesi sebebiyle alacaklı firmanın tahsilatını yapamaması halinde, barter factoring işlemleri ile ilgili firmanın (alacaklı) alacak garantisi sağlanabilmektedir. Barter şirketi

²⁴² KAYA ve TURGUTTOPBAŞ, a.g.e., s.136.

devir ve satış yoluyla üstlendiği alacakların, borçlu firma tarafından ödenmeme riski ile karşı karşıya olduğundan factoring işlem sürecinin başında borçlu firmanın ödeme gücünü araştırır.

Barter factoring işlemlerinin başlatılabilmesi için, factoring anlaşması yapacak alacaklı ve borçlu firmanın barter sistemine genel üyelik sözleşmesi ile üye olması sağlanır. Ancak bu sözleşmeye ek olarak bir sözleşme daha düzenlenebilir. Bu sözleşme alacak tahsilatının iki şekilde gerçekleşmesi esasına dayanacaktır. Bunlardan birincisi, alacak miktarı kadar borçlu firmanın sisteme teminat vermesi ile alacaklı firmaya satın alma kredisini hemen verir. İkincisinde ise, alacaklı firmaya üyelik sonrası kredi tanımlanır fakat alacaklı firmaya satış yetki kodu borçlu firmanın sisteme mal veya hizmet satması sonrasında verilir²⁴³. Ancak ayrıyeten anlaşılması halinde, borçlu firmanın sistemde yaptığı satış nispetinde alacaklı firmanın sistemden alım yapabilmesine izin verilebilir. Factoring işlemlerinin daha hızlı ve sağlıklı yürüyebilmesi için, alacaklı ve borçlu firmaların barter pazarında alabilecekleri ve satabilecekleri mal ve hizmetlerin neler olabileceğine dair ön bir araştırma yapılmalıdır.

Barter factoring, son yıllarda ülkemizde, finansal yeniden yapılandırma sürecinde kullanılabilecek tekniklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Barter sistemi, sıkıntılı borçların yeniden yapılandırılmasında geniş ölçüde kullanılan bir yöntem haline gelmiştir. Bu yöntemle, finansal sıkıntı içindeki bir firmanın alacak ve borç yapılandırması sağlanmaktadır. Bu modelin uygulanması; ilgili firmanın stokları ve atıl kapasitesi değerlendirilerek piyasa borçlarının ödenmesi ayrıca varsa piyasa alacaklarının mal ve hizmet olarak tahsil edilmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir²⁴⁴.

Örnek: Barter Factoring İşlemi

X ve Y firmaları -barter sisteminin dışında- aralarında bir alışveriş yapmışlardır. Bu alışveriş neticesinde X firması Y firmasından 100 bin Türk Lirası alacaklı bulunmaktadır. Böyle bir durumda, barter factoring işleminin aşamaları aşağıdaki gibi olacaktır.

²⁴³ Ahmet Fethi DURMUŞ, a.g.e., ss.175-176.

²⁴⁴ Özgül UYAN, "Finansal Sıkıntıda İşletmelerde Yeniden Yapılandırma Süreçleri", **Barter Finans Dergisi**, Sayı.22, 2013, s.7.

-X firması (alacaklı) ile Y firması (borçlu), gerekli şartları sağlayarak barter sistemine üye olurlar.

-Y firması sisteme borç miktarı kadar teminat verir. Bu teminat ile X firmasına alacak miktarı kadar kredi limiti tahsis edilir.

-Y firmasının teminat verememesi halinde ise, barter sistemine ilgili borç miktarı kadar mal veya hizmet satması gerekir. Bu esnada X firması kredi kullanamaz. Ancak, anlaşmada yer alması halinde, Y firması sistemde mal veya hizmet satışı yaptıkça X firmasının bu tutarlar kadar sistemden alım yapmasına onay verilebilir.

4.4. BARTER SİSTEMİ'NİN FORFAITING İŞLEMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

4.4.1. Klasik Forfaiting İşlemleri

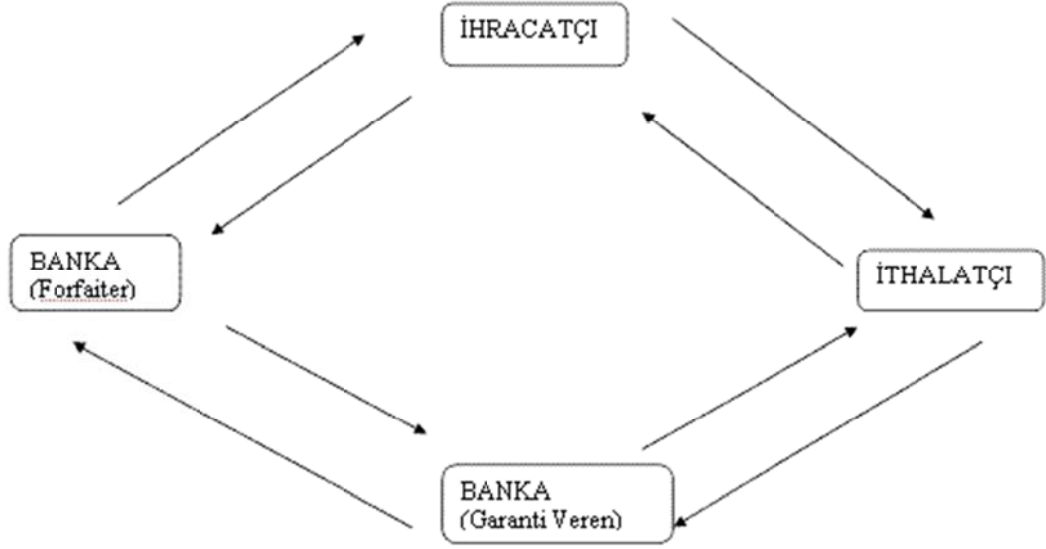
Forfaiting, bir ihracatçının yapmış olduğu vadeli satıştan doğan ve kambiyo senedi, garanti mektubu veya alacağın devrine izin veren başka bir araç ile belgelenmiş alacakların, ihracatçının kendisine veya belgelerin lehdarına rücu etme hakkı olmaksızın bir banka veya bu alanda uzmanlaşmış bir finans kuruluşu tarafından satın alınması işlemidir²⁴⁵. Forfaiter, alacak hakkını sabit bir faiz ve komisyon ödemesi karşılığında satın alan ve banka veya finans kurumu statüsünde kurulmuş olan bir işletmedir. Dolayısıyla, forfaiting; bir bankanın veya finans kuruluşunun dış ticaret hizmetleri ile ilgili olarak ihracatçının ihracat alacaklarını ve bu alacaklara bağlı riskleri yüklenmesi işlemidir²⁴⁶.

Forfaiting ile ihracatçı, ithalatçıya iletilen ürünler için alacak hakkını devreder ve bunun karşılığında forfaiting yapan kuruluştan hemen nakit sağlar. Ürünler teslim edildikten ve sözleşme tamamlandıktan sonra ihracatçı bu alacakları bir forfaiting kuruluşuna satar, böylece bu kuruluş tüm riskleri üstlenmiş olur. Forfaiting yapan kuruluş, ücretlerini kestikten sonra ihracatçıya nakit ödeme yapar. Sermaye ürünlerinin

²⁴⁵ Famil ŞAMİLOĞLU, "Factoring ve Forfaiting Finansman Teknikleri", **Dış Ticaret: İşlemler ve Uygulamalar** (içinde), Gazi Kitabevi, Ankara, 2008, s.256.

²⁴⁶ KAYA ve TURGUTTOPBAŞ, **a.g.e.**, s.140.

yanında diğer ürünlerin ihracatında da orta ve uzun vade kredi ihtiyacı bu yolla finanse edilebilir²⁴⁷.

Şekil 4.3: Forfaiting İşlem Süreci

Kaynak: <http://www.oaib.org.tr/tr/ihracatta-alternatif-finansman-araclari> (18 Eylül 2013)

Forfaiting işlemi, factoring işlemine benzemekle birlikte farkı; forfaiting işleminin genelde yatırım malları ihracatının finansmanında kullanılması ve vadelerinin 3 ay ila 10 yıl arasında olmasına karşılık, factoring işlemlerinin daha çok tüketim malları ihracatında kullanılması ve vadelerinin 1 ila 4 ay arasında olmasıdır. Diğer taraftan factoring işleminde ülke riski, kur riski gibi riskler genellikle işleme dahil edilmezken forfaiting işleminde söz konusu riskler de belli bir ek faiz karşılığında forfaiter tarafından üstlenilmektedir²⁴⁸.

4.4.2. Barter Forfaiting

Ülkemizde barter sistemine ilişkin özel bir mevzuatın bulunmaması ve uluslararası barter uygulamalarındaki zorluk sebebiyle barter forfaiting işlemleri de yaygın değildir.

²⁴⁷ **Ibid.**

²⁴⁸ BAYRAV, a.g.e., s.101.

BEŞİNCİ BÖLÜM

YASAL DÜZENLEMELER AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ

Ülkemizde barter firmalarının çalışma şartlarını düzenleyen özel bir mevzuat henüz bulunmamaktadır. Ancak sistemin uygulanabilirliği ile ilgili içerdiği unsurlar farklı kanunlarda tanımlandığı için barter ticareti yapılabilmektedir. Türkiye’de barter ticareti, Türk Ticaret Kanunu (TTK)’nda ve Türk Borçlar Kanunu (TBK)’nda düzenlenen hükümlere göre faaliyet göstermektedir. Barter şirketi ile barter üyeleri arasında akdedilen barter sözleşmeleri barter işlemlerinin temel esaslarını belirlemektedir. Barter sistemi ile hangi esaslarda mal ve hizmet alınıp satılabileceği bu sözleşmede tanımlanmıştır. Tahsilat ve borç ödeme şekilleri de sözleşmede açıkça belirtilmiştir. Barter sisteminin ihtiyaç duyduğu hukuki yapılanma, TTK ve TBK’da yer alan farklı hükümlerin karma sözleşmede kullanılması ile meydana gelmektedir²⁴⁹.

Aşağıda barter işlemlerinin Türk Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Vergi Kanunları ve Dış Ticaret Mevzuatı karşısındaki durumu ve barter işletmesinin çalışma esaslarını belirleyen başlıca hükümler ayrı ayrı incelenmiştir.

5.1. TÜRK BORÇLAR KANUNU AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ

Borçlar hukuku, özel hukukun bir dalı olup kişiler arasındaki borç ilişkilerini düzenler. Genel bir ifadeyle bir kimsenin ne zaman borç altına gireceği, borcun nasıl ifa edileceği (yerine getirileceği), ifa etmemenin sonuçları ve borcun ne zaman sona ermiş sayılacağı borçlar hukukunda ele alınan konulardır. Borçlar hukuku kuralları, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren (TBK m.648), 11.01.2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda yer almaktadır. O tarihe kadar yürürlükte olan kanun ise, 4 Ekim 1926’da yürürlüğe giren, 22.04.1926 tarihli ve 818 sayılı Borçlar Kanunu’dur²⁵⁰. 818 sayılı Borçlar Kanununun dili, 6098 sayılı yeni yasada sadeleştirilmiş, günümüzde geçerli olan dile oranla eskimiş olan ifadeleri, kolay anlaşılabilir bir ifadeye dönüştürülmüştür. Örneğin yeni yasada “alacağın temliki” başlığı “alacağın devri”

²⁴⁹ ARZOVA, *Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi*, s.24.

²⁵⁰ Haluk N. NOMER, *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler*, Beta Yayınevi, 12. Baskı, İstanbul, Eylül 2012, ss.1-6.

şeklinde düzenlenmiştir²⁵¹. Ancak halen kullanılmaları sebebiyle, bu bölümde, eski yasadaki kavramların da belirtilmesinde fayda görülmüştür.

Türk Borçlar Kanunu'nda, barter şirketi'nin çalışma esaslarını belirleyen başlıca hükümler aşağıda verilmektedir.

5.1.1. Sözleşme

Barter sisteminin işleyişini düzenleyen özel hukuki esaslar konulmamış olmakla birlikte barter şirketi ile barter üyeleri arasında yapılan üyelik sözleşmesi, barter işlemlerinin temel esaslarını belirlemektedir²⁵². Barter üyelik sözleşmesi ile üyeler, barter organizatörü tarafından oluşturulan barter sistemine mal veya hizmet arzında bulunmayı ve bu mal ve hizmetleri konu alan bir işlemin gerçekleştirilmesi halinde, bedelin barter yöntemi ile ödenmesini kabul etmektedirler²⁵³.

Türk Borçlar Kanunu'nun 1'inci maddesinde "Sözleşme"; tarafların karşılıklı ve birbirine uygun olarak iradelerini açıklamaları ile kurulan bir hukuki işlem türü şeklinde tanımlanmış olup bu rıza beyanının, açık veya örtülü olabileceği belirtilmiştir. Türk Borçlar Kanunu, sözleşmelerde "şekil serbesti" prensibini kabul etmiştir. Nitekim, sözleşmelerin geçerliliği kanunda aksi öngörülmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir(TBK m.12/1). Kural bu olmakla birlikte; kanun, sözleşmelerin belli bir şekilde yapılmasını öngörmüşse, bu şekil, kural olarak geçerlilik şekli olarak kabul edilir ve öngörülen şekle uyulmaksızın kurulan sözleşmeler hüküm doğurmaz(TBK m.12/2)²⁵⁴.

Kanunda sözleşmeler için öngörülen yazılı şekiller; yasal şekil ve iradi şekil olarak iki grupta incelenebilir. Yazılı şekilde yapılması öngörülen sözleşmelerde, sözleşmenin esaslı noktalarını kapsayan taraf iradelerinin yazıya dökülmesi ve ardından imza aşamasının tamamlanması ile yazılı metin borç doğurur bir hal alır. Yasal şekilde ise, resmi makam veya memur (noter, tapu memuru vb.) sözleşmeye onama veya düzenleme suretiyle resmîyet kazandırır²⁵⁵. Yani kanun, bir hukuki işlemin geçerliliğini,

²⁵¹ Neslihan İÇTEN İNCE, "Borç İlişkilerinde Taraf Değişiklikleri: Alacağın Devri", **Maliye Postası Dergisi**, Sayı.752, 01 Ocak 2012, s.97.

²⁵² POLAT, **a.g.e.**, s.93.

²⁵³ BAYRAV, **a.g.e.**, s.57.

²⁵⁴ Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmî Gazete**, 27836;04/02/2011.

²⁵⁵ BAYRAV, **a.g.e.**, s.58.

bazen belli bir sicile kayıt düşülmesine (tescile) veya ilan edilmesine bağlamış olabilir²⁵⁶.

Taraflar kural olarak diledikleri sözleşmeyi yapabilirler. Hatta kanunda öngörülmüş sözleşme tiplerinden karma bir sözleşme tipi yaratabilecekleri gibi (örneğin; kat karşılığı inşaat, franchise sözleşmeleri) kanunda öngörülmeyen kendilerine özgü bir sözleşme tipi de yaratabilirler (örneğin; konsinye satım, factoring, know-how, sponsorluk, kredi açma sözleşmeleri). Taraflar sözleşmenin tipiyle birlikte içeriğini de - kanunda öngörülen sınırlar içinde- serbestçe belirleyebilirler(TBK m.26)²⁵⁷. Nitekim, Barter sistemindeki üyelik sözleşmesi de, birden fazla sözleşmenin iç içe geçtiği karma nitelikli bir sözleşme niteliği taşımaktadır. Barter Üyelik sözleşmesi genel itibariyle;

-Barter sisteminde satış yapmış firmaların alacaklarını ürün veya nakit ile tahsil etmesi konusunda barter şirketine vekalet vermesi dolayısıyla vekalet sözleşmesini,

-Barter sisteminden olan alacağın, barter organizatörü tarafından garanti edilmesi dolayısıyla bir kefalet sözleşmesini,

-Barter sistemine üye firmaların barter sisteminden alacaklarını belli bir sürenin sonunda (12 ay) barter sisteminden mal veya hizmet şeklinde alamamaları durumunda, alacağın sisteme devrini öngören alacağın temlik sözleşmesini,

-Barter üyelerinin alacak ve borçlarının karşılıklı olarak birbirinden mahsubuna imkan vermesi dolayısıyla, bir cari hesap sözleşmesini içermektedir.

Dolayısıyla, üyelik sözleşmesinde organizatör şirketin edimleri tellallık, vekalet ve cari hesap sözleşmesinin bazı unsurlarını taşımaktadır. Bu bakımdan, üyelik sözleşmesinin şekli için karışımı olduğu bu sözleşmelere bakılmalıdır. Karma sözleşme niteliğindeki üyelik sözleşmesi, geçerli olması için yazılı şekilde yapılmalıdır²⁵⁸.

²⁵⁶ ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, s.29.

²⁵⁷ NOMER, **a.g.e.**, s.56.

²⁵⁸ BAYRAV, **a.g.e.**, s.57.

5.1.2. Genel İşlem Koşulları

Sözleşme serbestisine rağmen, çoğu zaman ekonomik ve toplumsal açıdan kuvvetli olan taraf sözleşme hükümlerini belirler ve karşı taraf bunları kabul etmek zorunda kalır (örneğin; bankalar, önceden hazırlanmış olan ve birçok maddeden oluşan genel işlem koşullarını müşterilerine imzalatırlar). Genel işlem koşulları, bir sözleşme yapılırken düzenleyenin, ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanmak amacıyla, önceden, tek başına hazırlayarak karşı tarafa sunduğu sözleşme hükümleridir(TBK m.20/1)²⁵⁹. Nitekim Barter üyelik sözleşmeleri de, muhteviyatı barter şirketi tarafından önceden ve tek taraflı olarak tayin edilmiş sözleşmelerdir²⁶⁰.

TBK m.20-25’de, zayıf olan tarafı, genel işlem koşullarına karşı koruyacak bir düzenleme de bulunmaktadır²⁶¹. TBK’da konu ile ilgili maddeler aşağıdaki gibidir²⁶²;

-“Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkanı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır”(TBK m.21/1).

-“Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez”(TBK m.22).

-“Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır”(TBK m.23).

-“Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır”(TBK m.24).

²⁵⁹ NÖMER, a.g.e., s.57.

²⁶⁰ ARZOVA, Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi, s.24.

²⁶¹ NÖMER, a.g.e., s.57.

²⁶² Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), Resmi Gazete, 27836;04/02/2011.

-“Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz”(TBK m.25).

Türk Borçlar Kanunu'nun genel işlem şartları ile ilgili olarak zayıf olan tarafı sözleşmeyi düzenleyene karşı koruyan bu maddeleri; barter organizatörlerinin bu maddeleri göz önüne alarak sadece kendi lehlerine bir üyelik sözleşmesi düzenlememeleri ve barter üyelerinin de barter sisteminin özel bir yasası olmamasına karşın kendilerinin hukuken korunan haklarının olduğunun farkında olmaları açısından son derece önemlidir.

5.1.3. Temsil

Temsil, bir kimsenin temsilci (mümessil) sıfatıyla diğer bir kişinin adına ve/veya hesabına hukuki işlem yapmasıdır. Buna göre barter şirketi, satıcı firmanın alacağını borçlu firmadan barter sistemi ile tahsil ederken Türk Borçlar Kanunu'nda belirtilen “temsil” yetkisini kullanmaktadır²⁶³.

Temsil bir gereksinimin sonucudur. Çünkü, gerek maddi engellerden (örneğin kişi iş yoğunluğu ya da hastalık nedeniyle seyahat edemeyecek durumdadır) gerekse hukuksal engellerden (örneğin kişinin o işlemde uzmanlığı yoktur, küçük, kısıtlı ya da tüzel kişidir) dolayı kişiler her zaman bir hukuksal işlemi bizzat yapamayabilirler²⁶⁴.

Temsil ilişkisinde “temsil olunan”, “temsilci” ve “üçüncü kişi” olmak üzere üç kişi vardır. Temsilci, temsil yetkisine dayanarak 3'üncü kişiyle bir hukuksal işlemi başkası (temsil olunan) adına ve/veya hesabına kendi iradesini açıklayarak yapandır. Temsilcinin, ayırtım gücü sahibi olması, en azından sınırlı ehliyetsiz olması gerekli ve yeterlidir. Temsil olunan, kendi ad ve/veya hesabına bir hukuki işlem yapılındır. Temsil olunan, bir hukuksal işlemle temsil yetkisi vermeye ehil olmalı, yani hukuki işlem ehliyetine sahip olmalıdır. Üçüncü kişi ise, temsilci ile bir hukuksal işlemi yapandır²⁶⁵.

²⁶³ ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, ss.29-30.

²⁶⁴ Nuri ERİŞGİN, **Medeni Hukuk-II**, 1.Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2829, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1787, Eskişehir, Ocak 2013, s.89.

²⁶⁵ **Ibid.**

5.1.3.1. Dolaylı Temsil ve DolaysızTemsil

Temsil, temsilci tarafından üçüncü şahısla yapılan işlemlerin hüküm ve sonuçlarının işlemin yapıldığı anda temsil olunanın hukuksal alanında doğup doğmamasına göre “dolaylı temsil” ve “doğrudan temsil” olmak üzere iki türe ayrılır²⁶⁶.

Dolaylı temsil (vasıtalı temsil), temsilcinin, kendi adına, fakat temsil olunan hesabına hareket ederek üçüncü kişiyle hukuki işlem kurmasıdır(TBK m.40/2). Dolaylı temsilde temsilci, temsil yetkisi ile hareket ettiğini açıklamaz ve üçüncü kişi, kendisi ile sözleşme kuran kişinin temsilci olduğunu bilmez. Buna göre dolaylı temsilde, hukuksal işlemde doğan hak ve borçlar, önce temsilciye ait olup sonra alacağın devri ve borcun üstlenilmesine ilişkin hükümler uygulanarak temsil olunan üzerine aktarılır(TBK m.40/3)²⁶⁷. Temsilci ve temsil olunan arasındaki hukuki bağlantı uyarınca, temsilci bu hak ve borçları devretmeye, temsil olunan da devralmaya mecburdur²⁶⁸.

Dolaysız temsil (vasitasız temsil, doğrudan temsil), temsilcinin, başkası adına ve hesabına hareket ederek üçüncü kişiyle hukuki işlem yapması halinde söz konusudur(TBK m.40/1). Dolaysız temsilde, muhataba temsil olunanın adı açıklanır ve üçüncü kişi, karşısında bulunanın temsilci olduğunu, bu işlemde ötürü hak ve borçların ileri sürüleceği kişinin temsil olunan olduğunu bilir. Buna göre dolaysız temsilde, hukuksal işlemin hak ve borçları, başka herhangi bir usule gerek kalmaksızın doğrudan temsil olunanın hukuk alanında doğar(TBK m.40/1)²⁶⁹. Borçlar Kanunu dolaysız temsil hükümlerini esas alır, dolaylı temsil istisnai bir temsil türüdür²⁷⁰.

5.1.3.1.1. Dolaysız Temsil'in Şartları

Doğrudan temsilde temsilin hükmünü doğurabilmesi, temsilcide temsil yetkisinin bulunmasına bağlıdır²⁷¹. Bu yetki, bir hukuki işlemde (iradi temsil) ya da kanundan (yasal temsil) doğabilir. Eğer ki başkası adına işlem yapan kimsenin temsil

²⁶⁶ **Ibid.**, s.90.

²⁶⁷ **Ibid.**

²⁶⁸ ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, s.30.

²⁶⁹ ERİŞGİN, **a.g.e.**, s.90.

²⁷⁰ BAYRAV, **a.g.e.**, s.60.

²⁷¹ ERİŞGİN, **a.g.e.**, s.90.

yetkisi yoksa, temsil edilen, adına yapılan hukuki işlemle bağılı olmaz ve “yetkisiz temsil”e ilişkin kurallar uygulanır(TBK m.46 vd.). Ayrıca doğrudan temsilde temsilci, hukuki işlemi temsil edilen adına yapmak niyetiyle hareket etmeli, işlemi temsil edilen adına yaptığını karşı tarafa bildirmelidir²⁷².

Aşağıda yasal-iradi temsil ve yetkili-yetkisiz temsil kavramlarını açıklamak lüzumu görülmüştür.

5.1.3.2. Yasal Temsil ve İradi Temsil

Temsil yetkisi ya yasadan (yasal temsil, kanuni temsil) ya da temsil olunanın iradesinden (iradi temsil, rızai temsil) doğar²⁷³.

Yasal temsil, temsil yetkisinin doğrudan doğruya yasadan doğduğu durumlarda söz konusu olur (örneğin, veli veya vasilerin temsil yetkisi). İradi temsil ise, temsilcinin temsil yetkisini temsil olunanın iradesinden aldığı durumdur, borçlar hukukunda asıl olan iradi temsildir²⁷⁴.

5.1.3.3. Yetkili Temsil ve Yetkisiz Temsil

Temsil, temsilcinin, temsil olunanın nam ve hesabına hukuki işlemler yapmaya yetkili olup olmamasına göre, yetkili ve yetkisiz temsil olarak ikiye ayrılabilir²⁷⁵.

Yetkili temsil, bir temsil olunan tarafından temsil yetkisi ile donatılarak üçüncü kişilerle işlem yapılması halinde ortaya çıkar. Temsil yetkisi verme, temsil olunan tarafından yapılan ve temsilciyeulaşmasıyla hüküm ve sonuç doğuran bir irade açıklamasıdır. Genel yetkili temsilde temsilci kural olarak, özel yetki gerektirmeyen her işlemi yapabilir, özel yetki gerektiren haller ise TBK m.504/3’de sıralanmıştır²⁷⁶. Temsil yetkisinin kapsamı süre, kişi, konu bakımından sınırlandırılabilir²⁷⁷. Temsil yetkisi;

²⁷² ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, ss.30-31.

²⁷³ http://www.yaklasimkariyer.com/icerikdetay~30_796_hesap-uzman-yardimciligi-eski-sinav-sorulari.html (30 Haziran 2013).

²⁷⁴ ERİŞGİN, **a.g.e.**, s.89.

²⁷⁵ http://www.yaklasimkariyer.com/icerikdetay~30_796_hesap-uzman-yardimciligi-eski-sinav-sorulari.html (30 Haziran 2013).

²⁷⁶ ERİŞGİN, **a.g.e.**, ss.90-91.

²⁷⁷ http://www.yaklasimkariyer.com/icerikdetay~30_796_hesap-uzman-yardimciligi-eski-sinav-sorulari.html (30 Haziran 2013).

temsil yetkisinin geri alınması, temsilcinin istifası, temsil olunanın ya da temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, iflası, fiil ehliyetini kaybetmesi, sürenin dolması, bir işlemlikse o işlemin yapılması gibi nedenlerle sona erer(TBK m.43). Yetkisiz temsil ise, hiç ya da yeterli temsil yetkisi bulunmaksızın üçüncü kişi ile işlem yapılması halinde söz konusu olur²⁷⁸.

5.1.4. Üçüncü Kişinin Fiilini Üstlenme

Üçüncü kişinin fiilini üstlenme (üçüncü şahsın edimini taahhüt, başkasının fiilini taahhüt); taahhüt edilen edimin bizzat borçlu tarafından değil, üçüncü bir kişi tarafından yerine getirilecek olmasını ifade etmekte olup²⁷⁹, “üçüncü bir kişinin fiilini başkasına karşı üstlenen, bu fiilin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle yükümlüdür”(TBK m.128/1).²⁸⁰ Buna göre barter şirketi, mal veya hizmetlerini barter sistemi ile satan firmaya, alacağını diğer barter üyelerinin ürünlerinden satın alarak tahsil etme imkanı sağlarken, 3’üncü şahsın fiilini taahhüt etmektedir ve bu taahhüdünü yerine getirmek için alacağını belirli bir sürede ürün satın alarak tahsil edemeyen üye firmaya ürünle ödeme garantisi vermektedir²⁸¹.

Taahhütte bulunulan, bu sözleşmeye dayanarak üçüncü kişiye karşı ifa veya tazminat talebinde bulunamaz. Üçüncü kişi edimi yerine getirmezse, taahhütte bulunan taraf, karşı tarafın bu yüzden uğradığı zararı tazmin eder. Taahhütte bulunanın borcu, doğan zararı tazmin etmektir(TBK m.128/1). Üçüncü kişinin edimini taahhüt bir tür garanti sözleşmesidir. Üçüncü kişinin edimini taahhüt, bir süre ile de kayıtlanabilir. Örneğin, sürenin bitimine kadar taahhüt edene yazılı olarak başvurulmaması halinde taahhütte bulunanın sorumluluğunun sona ereceği yolundaki kayıtlar geçerlidir(TBK m.128/2)²⁸².

5.1.5. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme

Üçüncü kişi yararına sözleşme (başkası lehine şart), herhangi bir borç ilişkisinde taraflardan birinin, edimini sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü bir kişiye ifa

²⁷⁸ ERİŞGİN, a.g.e., ss.89-91.

²⁷⁹ NOMER, a.g.e., s.325.

²⁸⁰ Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), Resmi Gazete, 27836;04/02/2011.

²⁸¹ ŞİMŞEK, a.g.e., s.72.

²⁸² NOMER, a.g.e., ss.325-327.

etmeyi taahhüt etmesidir. Üçüncü kişiye ifa edilecek borcun alacaklısı (taahhüt ettiren) bu yolla, üçüncü kişiye olan bir borcunu ifa etmeyi veya ona karşılıksız kazandırmada bulunmayı amaçlamış olabilir²⁸³. Buna göre barter sisteminde borçlu firma, borcunu, mal satın aldığı firmaya değil de ürününe talepte bulunan sisteme üye diğer firmalara satış yaparak ödediğinden bu işlem üçüncü şahıs lehine yapılmış bir akit olmaktadır²⁸⁴.

Başkası yararına yapılan sözleşmelerde, üçüncü şahsın, sözleşme yapılırken tayin edilmesine gerek olmayıp sonradan veya şarta bağlı olarak tayini mümkündür²⁸⁵. Öte yandan, yararına sözleşme yapılan üçüncü şahsın medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olması gerekmeyp henüz ana rahmindeki bir kişi veya sözleşme şartlarına göre ileride belirlenecek bir şahıs yararına dahi sözleşme yapılabilir. Ayrıca, üçüncü şahsın hakkı taraflar arasındaki akitten doğduğundan, borçlu, bütün def'i ve itirazları (ehliyetsizlik, muvazaa, hata, hile, ikrah, ödemelik def'i vb) alacaklının yanı sıra üçüncü şahsa karşı da ileri sürebilir²⁸⁶, lakin TBK'nın 141'inci Maddesi uyarınca, borçlu üçüncü şahsa olan borcunu, alacaklının kendisine olan borcu ile takas edemez²⁸⁷.

Üçüncü şahıs yararına yapılan sözleşmeler, üçüncü şahsa edimin ifasını talep yetkisinin tanınıp tanınmasına göre üçüncü şahıs yararına tam sözleşme ve üçüncü şahıs yararına eksiksözleşme olmak üzere ikiye ayrılır.

5.1.5.1. Üçüncü Kişi Yararına Eksik Sözleşme

Üçüncü kişi yararına sözleşmelerde kural olarak, üçüncü kişi sadece edimi kabul etme yetkisine sahip olup taahhütte bulunandan ifayı talep edemez ve bu durum üçüncü şahıs lehine eksik sözleşme olarak anılır. Edimin yerine getirilmesini yalnızca taahhüt ettiren (alacaklı) isteyebilir(TBK m.129/1). Taahhüt ettiren ifanın üçüncü kişiye yapılmasını isteyebilir. İfanın üçüncü kişiye hiç veya gereği gibi yapılmamasından dolayı tazminat isteme hakkı ile ivaz karşılığı taahhütlerde TBK m.125/2 uyarınca

²⁸³ *Ibid.*, s.327.

²⁸⁴ Cem Niyazi DURMUŞ, *a.g.e.*, s.50.

²⁸⁵ BAYRAV, *a.g.e.*, s.60.

²⁸⁶ ARZOVA, *Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi*, s.33.

²⁸⁷ Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), *Resmi Gazete*, 27836;04/02/2011.

sözleşmeden dönme hakkı taahhüt ettirene aittir. Tazminat talebinin kapsamına hem taahhüt ettirenin hem de üçüncü kişinin uğramış olduğu zararlar (olumlu zarar) girer²⁸⁸.

5.1.5.2. Üçüncü Kişi Yararına Tam Sözleşme

Üçüncü kişinin de taahhüt edilen edimi talep hususunda bir alacak hakkının olduğu hallerde “tam üçüncü kişi yararına sözleşme”den bahsedilir. Bu tür sözleşmelerde şayet üçüncü kişi yararına sözleşme yapanların arzusu o yönde veya örf ve adete uygun düşüyorsa, üçüncü kişi veya halefleri de borcun ifasını borçludan isteyebilirler(TBK m.129/2)²⁸⁹.

Tam üçüncü kişi yararına sözleşmelerde üçüncü kişi alacak hakkı sahibi olsa dahi, sözleşmenin tarafı değildir. Borç ilişkisinden doğan fesih, dönme gibi haklar üçüncü kişiye değil, taahhüt ettirene aittir. Hatta taahhüt ettiren, taahhüt edilen borç üzerinde tasarruf etme yetkisine sahiptir. Mesela takas veya ibra yoluyla onu sona erdirebilir. Taahhüt ettirenin tasarruf yetkisi, üçüncü kişi veya haleflerinin haklarını kullanmak istediklerini taahhüt edene (borçluya) bildirmesine kadar devam eder(TBK m.129/2). Bu beyan herhangi bir şekle tabi değildir. Üçüncü kişi bu beyanda bulunmadan önce tek taraflı olarak, beyandan sonra ise ancak ibra anlaşması ile kendisine tanınan alacağı sona erdirebilir²⁹⁰.

Üçüncü kişi edimin kendisine hiç veya gereği gibi ifa edilmemesi halinde taahhüt edenden tazminat talebinde bulunabilir(TBK m.112), gecikme halinde temerrüt hükümlerine(TBK m.118 vd.) başvurabilir, ancak sözleşmeden dönemez. Hiç veya gereği gibi ifa etmeme halinde taahhüt ettiren de, taahhüt edenden üçüncü kişinin zararını karşılamasını isteyebilir. Üçüncü kişinin olurlu olarak sözleşmeden de dönebilir. Diğer taraftan, üçüncü kişi, taahhüt ettirenin taahhüt edene karşı olan edimini gereği gibi yerine getirmemesinden sorumlu değildir²⁹¹.

²⁸⁸ NÖMER, a.g.e., s.327.

²⁸⁹ *Ibid.*, ss.327-328.

²⁹⁰ *Ibid.*, s.328.

²⁹¹ *Ibid.*

5.1.6. Alacağın Devri

Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadıkça, alacaklının, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilmesine alacağın devri (alağın temliki) denir(TBK m.183)²⁹². Barter sistemi'nde satmış olduğu mal ve hizmetler dolayısıyla sistemden alacaklı olan barter üyesine, alacağı tutarında sistemden mal ve hizmet alma yetkisi veren barter şirketinin yapmış olduğu bu işlem de, hukuki açıdan “alacağın devri” hükmü kapsamında değerlendirilir²⁹³.

Alacağın devri ile borç ilişkisinin alacaklı tarafı değişmiş olur ve alacak hakkı devreden konumundaki eski alacaklıdan yeni alacaklıya geçer. Alacağın temliki sözleşmesi eski alacaklı ile yeni alacaklı arasında yapılır, bu sözleşmeye borçlunun katılması ya da rıza göstermesi gerekmediği gibi sözleşmenin borçluya bildirilmesi mecburiyeti de yoktur²⁹⁴. Bu çerçevede, barter uygulaması kapsamında düzenlenen üyelik sözleşmeleri, alacağın temlikine baştan olanak sağlar. Ayrıca Türk Borçlar Kanunu'nun 184'üncü maddesi uyarınca, alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlı olduğundan barter sözleşmeleri de yazılı olarak düzenlenmektedir²⁹⁵.

Hukuki niteliği açısından alacağın devri; şekle bağlı bir sözleşme olup temlik edenin açık ya da örtülü rızası olmadan yapılamaz. Temlik işlemi, belirli bir alacağı, temlik edenin (alacaklının) malvarlığından çıkarıp, temellük edenin (onu devralan üçüncü kişinin) malvarlığına geçirir. Böylece devralan daha önce temlik edene ait olan alacak hakkı üzerinde “tasarruf etme” yetkisi kazanır. Temlik eden alacaklının da bu aşamadan sonra artık bu alacağa dayalı olarak herhangi bir hukuki işlem yapması mümkün değildir. Alacakla ilgili her türlü (dava açma, takip yapma, temlik etme gibi) hukuki işlemler bu 3'üncü kişi tarafından yapılır²⁹⁶. Burada alacaklının, alacağı üzerinde

²⁹² Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

²⁹³ BAYRAV, **a.g.e.**, ss.62-63.

²⁹⁴ Doğan ŞENYÜZ, **Borçlar Hukuku: Genel ve Özel Hükümler**, Ekin Basım Yayın, 6.Baskı, Bursa, 2012, ss.205-209.

²⁹⁵ TOROSLU, **a.g.e.**, s.78.

²⁹⁶ İNCE, **a.g.e.**, s.97.

bir tasarruf işlemi gerçekleştirmesi dolayısıyla, hukuki işlem ehliyetinin yanında alacağı üzerinde tasarruf yetkisi de bulunmalıdır²⁹⁷.

Alacağın devri gerçekleştikten sonra eski alacaklı ifanın kendisine karşı yerine getirilmesini isteyemez. İfanın yerine getirilmesini isteme yetkisi yeni alacaklıya geçer. Ancak yeni alacaklının alacağı devraldığını borçluya karşı ispat etmesi gerekir. Bunu da eski alacaklıyla yaptığı yazılı anlaşmayla ortaya koymak durumundadır. Yazılılık alacağın devri için geçerlilik şartıdır. Uygulamada yazılı belge, devir belgesi veya senetleri şeklinde karşımıza çıkmaktadır²⁹⁸. Diğer taraftan, devreden alacaklı, alacağın temlikinden sonra da, borç ilişkisinden doğan yükümlülükleri ile bağlıdır. Örneğin, bir satış sözleşmesinde, alacağımı devreden satıcının malı teslim yükümlülüğü devam eder²⁹⁹.

“Borçlu, alacağın devredildiği, devreden veya devralan tarafından kendisine bildirilmemişse, önceki alacaklıya; alacak birkaç kez devredilmişse, son devralan yerine önceki devralanlardan birine iyiniyetle ifada bulunarak borcundan kurtulur”(TBK m.186)³⁰⁰. Bu bakımdan, borcun yeni alacaklı dışındaki kişilere ödenmesi tehlikesini ortadan kaldırmak için devir işleminin borçluya bildirilmesinde yarar vardır³⁰¹.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre alacağın devrinin “iradi devir” ve “yasal veya yargısal devir” olmak üzere iki çeşidi vardır:

5.1.6.1. İradi Devir

Türk Borçlar Kanunu'nun 183'üncü maddesine göre; kanun, akit veya işin mahiyeti engel olmadıkça alacaklının, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilmesi durumunda iradi devir (rızaî temlik) sözkonusudur. Bu türdeki alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekilde yapılmış olmasına bağlıdır. Alacağın devri sözü verme ise, şekle bağlı değildir³⁰².

²⁹⁷ Tan Tahsin ZAPATA, **Borçlar Hukuku-Altın Seri**, 4. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2007, s.234.

²⁹⁸ ŞENYÜZ, **a.g.e.**, s.208.

²⁹⁹ İNCE, **a.g.e.**, s.97.

³⁰⁰ Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

³⁰¹ ŞENYÜZ, **a.g.e.**, s.209.

³⁰² Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

Bütün alacaklar, ister sözleşmeden, ister haksız fiilden veya sebepsiz zenginleşmeden doğmuş olsunlar (yasa veya sözleşme hükümlerine veya işin niteliğine göre yasaklanmış olmadıkça) başkasına devredilebilir. Yeteri ölçüde belirlenmiş veya belirlenebilir olmak şartıyla müstakbel alacaklar (örneğin ilerdeki kira alacakları) ve şarta bağlı alacaklar da temlik edilebilir. Bölünebilen hallerde, alacağın bir kısmını devretmek de mümkündür. Buna karşılık konu veya zaman bakımından sınırlamaksızın doğacak bütün alacakların temlikini öngören sözleşmeler, şahsiyet haklarına ve ahlaka aykırı ve ekonomik özgürlükleri aşırı sınırlayıcı nitelikte olduğundan geçersizdir³⁰³.

5.1.6.2. Yasal veya Yargısal Devir

Türk Borçlar Kanununun 185'inci maddesine göre; alacağın devrinin kanun veya mahkeme kararı gereğince gerçekleşmesi yasal veya yargısal devir (kanuni veya kazai temlik) hali olup, bu devir özel bir şekle ve önceki alacaklının rızasını açıklamasına gerek olmaksızın, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir³⁰⁴.

Örneğin, murise ait alacakların mirasçılara geçmesi yasal bir temlik sayılır. Burada alacaklar, isteğe bağlı (iradi) temlikteki gibi bir hukuki işlemle değil kendiliğinden devredilmektedir. Mirasçılardan, mirasın taksiminde anlaşılmadıkları için mahkemeye başvurmaları halinde hakim hisseleri saptayarak mirasçılara tahsis etmesi ise yargısal temlik'e bir örnektir³⁰⁵.

5.1.7. Simsarlık Sözleşmesi

Simsarlık (tellallık) bir aracılık faaliyetidir³⁰⁶. Simsarlık sözleşmesi, simsarin taraflar arasında bir sözleşme kurulması imkanının hazırlanmasını veya kurulmasına aracılık etmeyi üstlendiği ve bu sözleşmenin kurulması halinde ücrete hak kazandığı sözleşmedir(TBK m.520/1)³⁰⁷ Dolayısıyla, barter işletmeleri, hukuki açıdan birer "ticaret tellalı" olarak kabul edilmekte olup bunun nedeni, sisteme mal ve hizmet arz ve

³⁰³ İNCE, a.g.e., s.97.

³⁰⁴ Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

³⁰⁵ İNCE, a.g.e., s.97.

³⁰⁶ ŞENYÜZ, a.g.e., s.411.

³⁰⁷ Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

talebinde bulunan işletmelerin karşı karşıya getirilmesinde üstlendiği aracılık rolü ve aracılık işi için üyelerden aldığı komisyonlardan elde ettiği ticari kazançtır³⁰⁸.

Simsar, taraflardan birinin temsilcisi sıfatıyla sözleşme yapamaz. Sözleşmeyi taraflar yapar, simsar sadece onları bir araya getirir. Konumu sadece sözleşmelerin yapılmasına aracılık etmektir³⁰⁹.

Simsarlık sözleşmesi vekaletin bir türüdür. Bu nedenle de kural olarak vekaletle ilişkin hükümler uygulanır(TBK m.520/2). Öte yandan, simsarlık sözleşmesi şekle bağlı bir sözleşme değildir. Ancak, taşınmazlar konusundaki simsarlık sözleşmesi, yazılı şekilde yapılmadıkça geçerli olmaz(TBK m.520/3)³¹⁰.

Simsar, aracılık hizmetinden ücret alır. Ücret almadan simsarlık yapılmaz. Ücret almadan yapılan tellallık için vekalet sözleşmesine ilişkin kurallar uygulanır. Tellallık sürekli ve kesintisiz olarak yapılırsa “adi tellallık” sayılır. Adi tellallığa Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır³¹¹.

Simsarlık sözleşmesinde ücret, belirlenmemişse tarifeye, tarife yoksa teamüle göre ödenir(TBK m.522). Sözleşmede aşırı bir ücret kararlaştırılmışsa, borçlunun talebi üzerine, bu ücret hakim tarafından hakkaniyete uygun olarak indirilebilir(TBK m.525). Öte yandan simsar, üstlendiği borcuna aykırı davranarak diğer tarafın menfaatine hareket eder veya dürüstlük kurallarına aykırı olarak diğer taraftan ücret sözü alırsa, ücrete ve yaptığı giderlere ilişkin haklarını kaybeder(TBK m.523)³¹².

Normal olarak işin yapılmasıyla simsarlık sözleşmesi sona erer. Simsar her zaman azledilebileceği gibi, simsar da her zaman istifa edebilir. Ancak uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sonlandıran taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlü olur³¹³.

³⁰⁸ ODUNCUOĞLU, a.g.e., s.27.

³⁰⁹ ŞENYÜZ, a.g.e., s.411.

³¹⁰ **Ibid.**

³¹¹ **Ibid.**, s.412.

³¹² Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

³¹³ ŞENYÜZ, a.g.e., s.412.

29.06.1956 Tarih ve 6762 Sayılı TTK'da yer alan "Ticaret İşleri Tellallığı", uygulamasının çok fazla olmaması sebebiyle 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı TTK'dan çıkarılmıştır. Yeni dönemde sözleşmelerin kurulmasına aracılık edilmesi halinde TBK m.520-525'de yer alan Simsarlık (Tellallık) sözleşmesi hükümleri uygulanmaktadır³¹⁴. Barter sisteminin yasal boyutunu inceleyen birçok kaynakta 6762 Sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu (e.TTK)'nun 100 ila 115'inci maddeleri arasında düzenlenen Ticaret İşleri Tellallığı'na yer verilirken bu çalışma güncel TTK ve TBK'yı esas almıştır.

5.1.8. Takas

Takas, Türk Borçlar Kanunu'nda borcu sona erdiren sebeplerden biri olarak belirtilmekte olup, TBK'nın 139-145'üncü maddeleri arasında düzenlenen takas müessesesi, çeşitli yönleriyle barter uygulamalarına ışık tutabilmektedir.

Takas, iki kişi arasındaki bir miktar para veya özdeş ve muaccel durumdaki alacağın tek taraflı irade beyanı ile sona erdirilmesidir(TBK m.139/1). Takas bir anlamda borçların ödeme, hesaplaşma veya denkleştirilme yöntemidir. Bu haliyle takas, birbirlerinden alacaklı aynı zamanda birbirlerine borçlu kişiler arasında gerçekleştirilen hesaplaşma biçimi olup, borçluyu bir yandan borcundan kurtarıırken diğer taraftan alacağın elde edilmesini sağlayan pratik bir yöntemdir. Takas şartları içinde alacağın elde edilmemesi riskini ortadan kaldıran bir müessesedir. Takas beyanı, takas edilen borçlardan daha az olanını sona erdirir³¹⁵. Ayrıca TBK'ya göre; alacaklardan biri çekişmeli olsa bile takas ileri sürülebilir(TBK m.139/2). Öte yandan zamanaşımına uğramış bir alacağın takası, ancak takas edilebileceği anda henüz zamanaşımına uğramamış olması koşuluyla ileri sürülebilir(TBK m.139/3)³¹⁶.

³¹⁴ Mehmet ÖZDAMAR, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu", <http://www.aydinbarosu.org.tr/dosyalar/12-05-2012-ttk/DOCDRMEHMETOZDAMAR/6102SAYILITTK-GIRIS-TICARIISLETME.ppt> (10.09.2013), s.32.

³¹⁵ ŞENYÜZ, a.g.e., ss.226-230.

³¹⁶ Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

Aşağıda takas işlemleri ile ilgili örnekler verilmektedir³¹⁷.

Karşılıklı borç miktarları eşitse her iki borç da sona erer.

Örneğin; (A), (B) ye, (B) de (A) ya karşılıklı olarak 10.000 TL borçludur. Bu şartlar altında önce (A) nın (B) ye borcunu ödeyip sonra da (B) nin (A) ya borcunu ödemesini beklemek anlamlı bir davranış değildir. Bu durumda karşılıklı borçlar birbirini götürür mahiyettedir. Borçlulardan birisi diğerine başvurarak ona olan borcunun takas edilmesini ileri sürerse borçlar denk olduklarından birbirlerini götürmesi nedeniyle her iki taraf için ödenecek borç kalmaz.

Alacak miktarının biri diğerinden fazla ise yine takas ileri sürülebilecektir. Bu halde karşılıklı alacaklar yine birbirlerini götüreceklerdir. Bu defa büyük borcun küçük borcu aşan kısmı için borç devam edecektir.

Örneğin; (Z), (M) ye 2.000 TL borçluyken, (M) de (Z) ye 5.000 TL borçlu olsun. (Z) veya (M) den herhangi biri takas beyanında bulununca (Z), (M) ye 2.000 TL ödeyip 5.000 TL tahsil etme yoluna gitmeyecektir. Takas beyanı ileri sürüldüğünde (M) nin (Z) ye olan borcu 3.000 TL olarak devam edecektir.

Takas ve mahsup farklı hukuki kavramlar olmakla beraber uygulamada iki kavram birbiri yerine kullanılmaktadır. Oysa ki mahsup alacakta indirim sağlarken takas alacaklardan az olanı sonlandırır. Örneğin; bir borç miktarından önceki yapılan ödemelerin indirilmesi mahsup olarak değerlendirilir. Öte yandan takası trampa ile de karıştırmamak gerekir. Zira, takas borcun borçla değişimi olmakla beraber trampa malın malla değişimini ifade etmektedir³¹⁸.

Takas beyanı ile birlikte karşılıklı borçlar, az olan borç miktarınca ve takas edilebilecekleri andan itibaren sona ermiş sayılırlar(TBK m.143)³¹⁹. Yani, takas beyanı sonradan yapılırsa bile takasın hükmü geçmişe yürür. Borçlar takas beyanının yapıldığı ana değil, takas edilebilmelerinin mümkün bulunduğu andan itibaren sona ermiş sayılır. Örneğin; takasta bulunabilmek açısından şartlar 25 Temmuz 2013'de gerçekleşmiş fakat

³¹⁷ ŞENYÜZ, a.g.e., ss.226-227.

³¹⁸ *Ibid.*, s.227.

³¹⁹ NOMER, a.g.e., s.303.

takas beyanında 12 Eylül 2013’de bulunulmuş ise karşılıklı borçlar 25 Temmuz 2013 tarihinde sona ermiş sayılır³²⁰. Bu itibarla takas edilen para borçları için temerrüt faizi, takas işleminin yapıldığı tarihe kadar değil, takas edilebilecekleri ana kadar işler³²¹.

5.1.8.1. Takasın Şartları

Takas; “karşılıklı borcun bulunması”, “borçların özdeş olması”, “borçların muaccel olması” ve “takas beyanında bulunulması” olmak üzere dört temel şartı gerektirmektedir. Bu şartlar aşağıda kısaca açıklanmıştır³²².

5.1.8.1.1. Karşılıklı Borcun Bulunması

Takasın var olabilmesi için iki ayrı kişinin sebepler önemli olmaksızın birbirlerinden karşılıklı olarak borçlu (alacaklı) olması gerekir. Örneğin; (A) nın (B) ye borçlu, (B) nin de (A) ya borçlu olması gibi. Takasta tarafların birbirlerine borçlu olmaları aranırken bunların aynı borç ilişkisinden doğmaları şart değildir. Örneğin; (A) nın (B) den ev kirası nedeniyle alacaklıyken, (B) nin de (A) ya televizyon satması nedeniyle alacaklı olması gibi.

5.1.8.1.2. Borçların Özdeş Olması

Karşılıklı borçların bir miktar para veya özdeş (aynı cinsten, aynı türden benzeyen) edim olması gerekir. Aynı cinse en uygun borç, para borcudur. Fakat para borçları dışında misli şeyler (çimento, un, yağ, kitap) de takasa konu olabilir. Para borcu para borcuyla, diğer özdeş edimler de kendi aralarında takas edilebilir.

Borçların (takasa konu olacak şeylerin veya malların) özdeş olmaları gerekirken, miktarları bakımından eşitlik şart değildir. Örneğin; (A) nın (B) ye borcu 40 kg toz şeker, (B) nin de (A) ya borcu pekala 30 kg toz şeker olabilir. Bu durumda borçlar özdeştir, fakat eşit miktarda değildir. Her iki borçtan miktarı az olan sona erer. Yani, (A) nın (B) ye olan 30 kg toz şeker borcu sona ererken, 10 kg toz şeker borcu devam eder. Bu şartlarda (B), (A) dan 10 kg toz şeker alacaklı kalır.

³²⁰ ŞENYÜZ, a.g.e., s.230.

³²¹ NOMER, a.g.e., s.303.

³²² ŞENYÜZ, a.g.e., ss.227-229.

5.1.8.1.3. Borçların Muaccel Olması

Takasın ileri sürülebilmesi için alacaklılarının ifayı isteyebilir durumda olması gerekir. Alacaklıların borcun ifasını isteyebilmesi demek karşılıklı her iki borcun muaccel olması demektir. Borçların her ikisi veya sadece biri muaccel ise iki taraflı muaccellik şartı sağlanamadığından takas ileri sürülemez.

5.1.8.1.4. Takas Beyanında Bulunulması

Takas, borçlunun takas iradesini alacaklıya bildirmesiyle gerçekleşir. Takasın taraflardan birinin tek taraflı irade beyanı ile kullanılması herhangi bir şekilde tabi tutulmamış olup karşı tarafa varmasıyla sonuç doğurur. Karşı tarafın takasa rıza göstermesi şart değildir. Takas beyanı yazılı olabileceği gibi sözle de olabilir. Bu beyan ile hangi alacağın hangi borç için takas edileceğinin açıklanması icab eder.

5.1.9. Mal Değişim Sözleşmesi (Trampa)

Halk arasında “değiş-tokuş” olarak bilinen “Trampa”, Türk Borçlar Kanunu’nda mal değişimi anlamına gelmekte olup, TBK’nın 282-284’üncü maddeleri arasında düzenlenen trampa sözleşmesi, çeşitli yönleriyle barter uygulamalarına ışık tutabilmektedir.

Trampa, malın malla değişimini içeren rızai bir sözleşmedir. Trampa (mal değişimi), en az iki malın mülkiyetinin karşılıklı olarak geçirilmesini sağlayan, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir. Mal değişim sözleşmesinde değiştirilecek şeylerin değerinin birbirine yakın olması beklenen bir durum olup şart değildir³²³.

Mal değişiminin bir veya birden çok malın bir veya birden çok malla tam karşılık olarak yapılmasına “başabaş mal değişimi” denir. Açıklanan niteliği dolayısıyla trampa sözleşmesine halk arasında “değiş-tokuş” adı da verilmektedir. Satım sözleşmesinde mala karşı para söz konusuysen mal değişimi sözleşmesinde mala karşı mal söz konusudur. Bu mallar taşınır, taşınmaz veya biri taşınır diğeri taşınmaz olabilir.

³²³ *Ibid.*, s.290.

Örneğin, bir apartman dairesi otomobille değiştirilebilir. Taraflar değiştirilen malların değerleri arasındaki farkın bir miktar para ile giderilmesi yönünde anlaşabilirler. Bu durumda “başabaş altı mal değişimi” söz konusu olup, sözleşme hem satım hem de trampa özelliğini içerir. Böyle sözleşmelere “birleşik sözleşme” denir³²⁴.

Trampa sözleşmesi pek çok yönden satış sözleşmesine benzer. Hatta, mal değişiminde taraflar vermek zorunda oldukları yönünden satıcı, almak zorunda oldukları yönünden alıcı gibi sorumlu tutulmuşlardır(TBK m.283). O halde mallarını trampa edenlerin her biri diğerine nazaran hem alıcı hem de satıcı durumundadır. Yani karşısındakinden malı alırken alıcı, malı verirken de satıcı konumundadır. Bu suretle mal değişimi sözleşmesinde bir tarafın hem alacaklı hem de borçlu olarak mükellefiyetleri ve hakları vardır. Bunlara ilişkin hükümler satış sözleşmesindeki alıcı ve satıcıya uygulanan hükümlerin aynısıdır³²⁵.

5.2. TÜRK TİCARET KANUNU AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ

Ticaret hukuku, tıpkı medeni hukuk gibi özel hukukun bir koludur. Ancak, Medeni Hukuk genel ve müşterek hükümleri gösterdiği halde, ticaretin gerekleri noktasında Ticaret Hukuku özel ve istisnai hükümleri belirler. TTK'nın 1'inci maddesi uyarınca; Türk Ticaret Kanunu, Türk Medeni Kanunu'nun ayrılmaz bir parçası olup ticaret hukuku kuralları ile çözülemeyen anlaşmazlıklarda Medeni Hukuk'a başvurulur³²⁶.

Ticaret, üretilen mal ve hizmetlerin belirli bir ücret karşılığı son kullanıcılara ulaştırılmasını sağlayan alım-satım faaliyetlerinin tümü ya da malların ve hizmetlerin üreticilerden tüketicilere aktarılmasını sağlayan faaliyetler bütünü şeklinde tanımlanabilmektedir³²⁷.

Ticari faaliyetler, sadece ticaret hukukunun değil, aynı zamanda ekonomi biliminin de konusunu oluşturur. Ticari faaliyet üretim aşamasından tüketim aşamasına kadar olan bir süreçtir. Bu süreçte, ekonomi bilimi üretimle tüketim arasındaki yolu

³²⁴ *Ibid.*, ss.290-291.

³²⁵ *Ibid.*, s.291.

³²⁶ ARZOVA, *Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi*, s.33.

³²⁷ KOBAN ve KESER, *a.g.e.*, s.6.

konu alırken, ticaret hukuku üretimin ve tüketimin kendisi ile de ilgilenir. Bu sebeple ticaret hukuku, ticari ilişkileri ve ekonomik faaliyetleri düzenleyen özel hukukun bir dalı olarak tanımlanabilir. Bununla birlikte kamu hukuku ile ticaret hukuku arasında da bir bağ vardır, bu bağ kamu hukukunun özellikle kamu düzeni ve kamu yararı düşüncesi ile ticaret hukukunun bazı alanlarına müdahale etmesinden kaynaklanır³²⁸. Yani her ne kadar Özel Hukuk'un içinde yer alsada, Ticaret Hukuku gerçekte bu çerçeveyi aşmıştır ve bugün hukukun diğer kolları ile yakın ilişki içindedir.

Barter işlemlerinin Türk Ticaret Kanunu'nda yararlandığı maddeleri; Ticari Hükümler, Ticari İşler, Ticari İşletme, Tacir, **Kuruluş**, Ticaret Ünvanı, **Defter Tutma ve Envanter**, Ticaret Şirketleri, Anonim Şirket olarak sıralamak mümkündür³²⁹.

Ticaret Hukuku kuralları, 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer almakta olup Türk Ticaret Kanunu'nda, barter şirketi'nin çalışma esaslarını belirleyen başlıca hükümler aşağıda verilmektedir.

5.2.1. Cari Hesap

Cari Hesap; iş ve hizmet ilişkisinden kaynaklanan borç ve alacak bakiyesi para hareketlerinin izlendiği özgün bir hesap türüdür. Barter işletmeleri de üyelerine ait alacak ve borç tutarlarını cari hesap sözleşmesine göre tutmaktadırlar³³⁰.

Cari hesap Türk Ticaret Kanunu'nun 89'uncu maddesinde şöyle tanımlanmıştır: "İki kişinin herhangi bir hukuki sebep veya ilişkiden doğan alacaklarını teker teker ve ayrı ayrı istemekten karşılıklı olarak vazgeçip bunları kalem kalem alacak ve borç şekline çevirerek hesabın kesilmesinden sonra çıkacak artan tutarı isteyebileceklerine ilişkin sözleşme cari hesap sözleşmesidir. Bu sözleşme yazılı yapılmadıkça geçerli olmaz"³³¹.

Cari hesap sözleşmesi, taraflara işlem kolaylığının yanı sıra taraflar arasındaki birçok borç ve alacağın birbiri ile takas edilerek bunların karşılıklı olarak ödenmesini

³²⁸ Şaban KAYIHAN, **Ticaret Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2007, ss.51-52.

³²⁹ SÖZTUTAN, **a.g.e.**, s.41.

³³⁰ ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, s.47.

³³¹ Türk Ticaret Kanunu (6102 S.K.), **Resmi Gazete**, 27846;14/02/2011.

sağlar. Bu özelliğiyle cari hesap sözleşmesi, tarafların birbirlerinden olan alacak ve borçları açısından bir güvencedir. Cari hesap sözleşmesinde, borçların alacaklarla ödenmesi sözleşme süresine bağlanmış olup taraflar ilgili sürede birbirlerinden talepte bulunamadıklarından bu süre boyunca birbirlerinden kredi kullanmış gibi olurlar³³².

Cari hesap sözleşmesi, gelecekte taraflar arasında sürekli oluşacak borç ve alacakla ilgili olarak düzenlenir. Yani, ilke olarak sözleşmenin düzenlenmesinden sonra doğan borç ve alacakların kaydedildiği cari hesaba, sözleşmenin düzenlenmesinden önce doğan borç ve alacaklar kaydedilmez. Ancak, düzenlenen cari hesap sözleşmesinde tarafların bunun aksini kararlaştırmaları mümkündür³³³.

Cari hesaba para, zimmet, mal ve diğer ilişkilerden doğan alacaklar geçirilir³³⁴. Bir ticari senedin cari hesaba geçirilebilmesi, bedelinin tahsil edilmesi şartına tabidir (TTK m.90). Cari hesaba yazılan ancak bedeli tahsil edilemeyen ticari senet sahibine geri verilir ve cari hesaptan kaydı silinir(TTK m.91)³³⁵. Öte yandan, bazı alacaklar cari hesaba geçirilemez. Bunların başında nafaka ve iş ücreti gibi alacaklılarının rızası olmadıkça takas edilemeyen alacaklar gelir. Bu durumda TBK'nın takasa ilişkin genel hükümleri dikkate alınır³³⁶. Ayrıca, belirli bir amaca harcanmak veya ayrıca emre hazır tutulmak üzere teslim olunan para ve mallardan doğan alacaklar da cari hesaba geçirilemez(TTK m.93)³³⁷.

Cari hesapta faiz uygulanır; alacak ile borç kalemlerinin birbirinden çıkarılması sonucunda bulunan bakiyeye, belirlenip hesaba kaydedildiği tarihten itibaren faiz işler, bileşik faize yol açabilecek uygulama yapılamaz(TTK m.95). Taraflar, üç aydan aşağı olmamak şartıyla, diledikleri andan başlamak üzere faizlerin ana paraya eklenmesini kararlaştırabilecekleri gibi hesap devreleri ile faiz ve komisyon miktarlarını da sözleşme ile belirleyebilirler(TTK m.96/1)³³⁸.

³³² Mehmet HELVACI, Hüseyin ÜLGEN, Ömer TEOMAN, Abuzer KENDİGELEN, Arslan KAYA ve N. Füsün NOMER ERTAN, **Ticari İşletme Hukuku**, Vedat Kitapçılık, 1.Baskı, İstanbul, 2006, s.521.

³³³ ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, s.52.

³³⁴ BAYRAV, **a.g.e.**, ss.65-66.

³³⁵ Türk Ticaret Kanunu (6102 S.K.), **Resmi Gazete**, 27846;14/02/2011.

³³⁶ BAYRAV, **a.g.e.**, ss.65-66.

³³⁷ Türk Ticaret Kanunu (6102 S.K.), **Resmi Gazete**, 27846;14/02/2011.

³³⁸ Lütfü BAŞÖZ ve Ramazan ÇAKMAKÇI, **Türk Ticaret Kanunu: Karşılaştırma Tablolu Eski ve Yeni Kanun Maddeleri ile Birlikte**, Legal Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2011, s.111.

Cari hesap sözleşmesinde sözleşme süresi ve hesap devresi olmak üzere birbirinden farklı iki süre söz konusudur. Taraflar her iki süreyi de kendileri belirleyebilir³³⁹.

Cari hesapta sözleşme süresi belirli bir süreye bağlanabileceği gibi süresiz de olabilir. Cari hesap sözleşmesi süreli ise, sürenin bitimi ile süresiz ise taraflardan birinin feshi ihbar etmesi ile sona erer. Taraflardan hangisinin alacaklı olduğu ise sözleşmenin sona ermesinde hesabın kesilmesi ile tespit edilir. Hesap devresi ise, bakiyenin tespit edildiği zaman dilimini ifade eder. Hesap devresi taraflarca belirlenmemişse her takvim yılının son günü hesap devresinin kapatılması gerekir. Hesap devresi kapatıldıktan sonra cari hesabı tutan taraf, bakiye cetvelini karşı tarafa gönderir. Bakiye cetvelini alan taraf gerekli şekilde itiraz etmediği takdirde bakiyeyi kabul etmiş sayılır. Bakiye cetvelinin kabulü borcu yeniler. Hesaplanan bakiye yeni hesap devresine tek kalem olarak yazılır³⁴⁰.

Ticaret Kanunu'nun 98, 99 ve 100'üncü maddelerine göre cari hesap sözleşmesi aşağıdaki hallerde sona erer³⁴¹:

-“Kararlaştırılan sürenin sona ermesi”(TTK m.98)

-“Bir süre kararlaştırılmadığı takdirde taraflardan birinin fesih ihbarında bulunması”

-“Taraflardan birinin iflas etmesi”

-“Sözleşme süreli olup da taraflardan biri bu süre içinde ölür veya kısıtlanırsa her iki taraf ve kanuni temsilcileriyle halefleri on gün önceden haber vermek şartıyla cari hesap sözleşmesini feshedebilir”

-“Taraflardan birinin alacaklısının ona ait artan tutarı haczettirdiği gün hesap kapatılarak artan tutar saptanır. Bu halde, borcundan dolayı haciz tebliğ edilen taraf, onbeş gün içinde haczi kaldırmazsa, diğer taraf sözleşmeyi feshedebilir”.

³³⁹ HELVACI, ÜLGEN, TEOMAN, KENDİGELEN, KAYA ve ERTAN, **a.g.e.**, s.532.

³⁴⁰ BAYRAV, **a.g.e.**, ss.66-67.

³⁴¹ BAŞÖZ ve ÇAKMAKÇI, **a.g.e.**, s.112.

5.3. TÜRK VERGİ KANUNLARI AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ

Vergi, devlet gelirlerini oluşturan ve etkileyen en önemli finansman kaynağı olup³⁴², firma gelirinden giderler çıkarıldıktan sonra kalan tutara uygulanan, belirli bir oranda devlete ödenen paydır³⁴³.

Bir ticaret modeli ve finansman tekniği olan barter sistemi, gerek barter şirketi gerekse üye firmalar açısından gelir elde etme yollarından biridir, bu sebeptendir ki barter faaliyetlerinden vergi doğacaktır. Öte yandan doğru işletilebilen bir barter sistemi bir yandan üye işletmelerin satışlarını ve karlılıklarını artırırken diğer yandan da devletin alacağı vergi miktarını artıracaktır.

Barter sistemi için özel bir vergi mevzuatı bulunmamakta olup barter organizatörü şirket ile üye işletmeler, diğer tüzel kişiler gibi Gelir Vergisi Kanunu, Kurumlar Vergisi Kanunu, Katma Değer Vergisi Kanunu, Damga Vergisi Kanunu ve Vergi Usul Kanunu ile bu kanunlara ait mevzuata tabidirler³⁴⁴

5.3.1. Gelir Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri

Bir kazancın gelir vergisine tabi tutulması için mutlaka ticari kazanç olması gerekir. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu'na göre; "Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır. Bu kanunun uygulanmasında, aşağıda yazılı kazançlar ticari kazanç sayılır"(GVK m.37)³⁴⁵;

-Maden, taş ve kireç ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tuğla ve kiremit harmanlarının işletilmesinden,

-Coberlik işlerinden,

-Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesinden,

³⁴² Ufuk GENÇEL ve Elif KURU, "Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi: Türkiye Değerlendirmesi", **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Sayı.20, 2012, ss.29-60.

³⁴³ Niyazi BERK, **Finansal Yönetim**, Türkmen Kitabevi, 7.Baskı, İstanbul, 2003, s.21.

³⁴⁴ Aytuğ KANAR, "Alternatif Finans Yöntemlerinden Barter Sistemi ve Sisteme Taraf Olan Şirketlerde Muhasebe Düzeni", (**Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2002, ss.33-34.

³⁴⁵ Gelir Vergisi Kanunu (193 S.K.), **Resmi Gazete**, 10700;06/01/1961.

-Gayrimenkullerin alım, satım ve inşaa işleriyle devamlı olarak uğraşanların bu işlerinden,

-Kendi nam ve hesaplarına menkul kıymet alım-satımı ile devamlı olarak uğraşanların bu faaliyetlerinden,

-Satılınan veya trampa suretiyle iktisap olunan arazinin iktisap tarihinden itibaren 5 yıl içinde parsellenerek bu müddet içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından; elde edilen kazançlar,

-Diş protezciliğinden elde edilen kazançlar.

Kolektif ortaklıklarda ortakların, adi veya eshamlı komandit ortaklıklarda komandit ortakların ortaklık karından aldıkları paylar şahsi ticari kazanç hükmündedir.

Barter sistemindeki taraflar (üye ve barter şirketi), açısından yapılan tüm faaliyetler ticari kazanç hükmünde olduğundan vergilendirilmesi gerekmektedir³⁴⁶. Barter sisteminde barter organizatörü, yapmış olduğu aracılık faaliyetlerinden, komisyon geliri ve üyelik aidatı geliri olmak üzere iki türlü gelir elde etmektedir. Barter organizatörünün elde ettiği bu gelirler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 37. ve devamı maddeleri gereğince ticari kazanç olup buna göre vergilendirilmektedir. Buna karşılık söz konusu komisyon ve üyelik aidatını ödeyen üye firmalar da ödedikleri tutarları ticari kazancın tespitinde indirilebilir gider olarak kayıt altına alabileceklerdir³⁴⁷.

Bununla beraber barter sisteminden tahsil edilemeyen alacaklar için barter firması tarafından şüpheli ticari alacak karşılığı ayrılması mümkün değildir. Çünkü, bu alacaklar barter şirketinin alacağı değil, sisteme kayıtlı olan tüm firmalara ait olan bir alacaktır. Sistemden alacaklı olan firmaların alacakları da barter organizatörünün garantisini altındadır. Bu nedenle sistemden alacaklı olan firmalar, borçlu firmalardan herhangi birinin zor durumu veya iflası ederek sisteme borcunu ödeyememesi halinde bile bu alacakları barter sistemine üye diğer firmalardan mal ve hizmet olarak almaktadırlar. Bu noktada barter şirketinin işle ilgili sözleşmeye dayanarak ödediği bu

³⁴⁶ TEKŞEN, a.g.e., s.130.

³⁴⁷ ERKAN, "Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter'in Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu", s.91.

tür değerleri bir tazminat olarak değerlendirerek GVK'nın m.40/3.221 maddesi uyarınca dönem kazancının tespitinde gider olarak dikkate alabilmesi mümkündür³⁴⁸.

Barter sisteminde borçlu firmaların borcunu ödeyememesi halinde barter organizatörü, üyelik sözleşmesi gereğince sistemden alacağı olan firmaların alacaklarını mal veya hizmet şeklinde ödeyebilmektedir. Alacaklı firmanın alacağını barter organizatöründen mal veya hizmet şeklinde alabilmesinden dolayı barter organizatörünün bu tür alacaklar için karşılık ayırma veya değersiz alacak olarak gider yazma imkanı bulunmamaktadır. Barter organizatörünün sözleşmeye dayanarak ödediği bu tür değerleri, Gelir Vergisi Kanunu'nun 40/3. maddesi, bir tazminat olarak değerlendirerek dönem kazancının tespitinde gider olarak yazabilme imkanı vermektedir.²¹⁵

5.3.2. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri

Gelir vergisinden ayrı bir yasa ile düzenlenmiş olan Kurumlar Vergisi, Türk Vergi Sisteminde geliri vergilendiren ikinci vergi türüdür. Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre, kurumlar vergisinin konusunu kurum kazançları oluşturur. Gelir Vergisi'nin konusunu oluşturan kazanç ve iratlar, Kurumlar Vergisinin yükümlülerince elde edildiğinden kurum kazancı niteliği kazanır³⁴⁹.

5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre kurum kazancı, Gelir Vergisi'nin konusuna giren gelir unsurlarından oluşmakta olup(KVK m.1/2) aşağıda sayılan kurumların kazançları, kurumlar vergisine tabidir(KVK m.1/1)³⁵⁰;

- Sermaye şirketleri,
- Kooperatifler,
- İktisadi kamu kuruluşları,
- Dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler,

³⁴⁸ TEKŞEN, **a.g.e.**, ss.130-131.

³⁴⁹ Mualla ÖNCEL, Ahmet KUMRULU ve Nami ÇAĞAN, **Vergi Hukuku**, Turhan Kitebevi, 12.Baskı, Ankara, 2005, ss.331-332.

³⁵⁰ Kurumlar Vergisi Kanunu (5520 S.K.), **Resmî Gazete**, 26205;21/06/2006.

-İş ortaklıkları.

Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre sermaye şirketleri vergi mükellefi olduklarından(KVK m.2/1) ³⁵¹ sermaye şirketi statüsünde kurulabilen Barter Organizatörleri de Kurumlar Vergisi mükellefidirler.

Kurumlar vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır(KVK m.6/1). Safi kurum kazancının tespitinde ise, Gelir Vergisi Kanunu'nun ticarî kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır(KVK m.6/2)³⁵².

5.3.3. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri

Herhangi bir islemin Katma Değer Vergisi'ne tabi olması için öncelikle, işlemin Türkiye'de yapılması gerekir. 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nu gereğince Türkiye'de yapılan aşağıdaki işlemler Katma Değer Vergisi'ne tabidir(KDVK m.1)³⁵³;

-Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler,

-Her türlü mal ve hizmet ithalatı,

-Diğer faaliyetlerden doğan teslim ve hizmetler.

Barter sistemindeki üye firmalar gerçekleştirdikleri işlemler sonucunda ticari kazanç elde etmekte olup ticari faaliyet çerçevesinde yaptıkları her türlü mal ve hizmet teslimi Katma Değer Vergisi'ne tabidir³⁵⁴. Ayrıca barter şirketinin, üye firmalardan aldığı üyelik aidatı ve işlem komisyonları da Katma Değer Vergisi'ne tabidir³⁵⁵.

Dolayısıyla, barter sisteminde yapılan işlemlerde Katma Değer Vergisi iki aşamada oluşmaktadır. İlki, üye firmaların, barter sisteminden ihtiyaçlarını karşılayacak mal veya hizmeti temin etmeleri ve diğeri ise, barter şirketinin herhangi bir barter

³⁵¹ **Ibid.**

³⁵² **Ibid.**

³⁵³ Katma Değer Vergisi Kanunu (3065 S.K.), **Resmi Gazete**, 18563;02/11/1984.

³⁵⁴ **TEKŞEN, a.g.e.**, s.138.

³⁵⁵ **ÖZKAN, a.g.e.**, s.73.

işleminin gerçekleşmesine aracılık etmesi karşılığında alıcı ve satıcı üye firmadan işlem komisyonu talep etmesi şeklindedir³⁵⁶

Barter sisteminde gerçekleştirilen işlemlerin konusunu mal tesliminin yanı sıra hizmet ifaları oluşturmaktadır.

KDV'nin doğması için söz konusu malın teslim edilmiş olması gerekir. Yazılı ya da sözlü olarak satış sözleşmesi yapılması tek başına KDV doğuran olay değildir. Dolayısıyla, barter sisteminde mal ve hizmet değişimi yapan üye firmaların Katma Değer Vergisi, malın teslimi sırasında doğmaktadır³⁵⁷.

Katma Değer Vergisi Kanunu'na göre; "Bir mal üzerindeki tasarruf hakkının iki veya daha fazla kimse tarafından zincirleme akit yapılmak suretiyle, malın bu arada el değiştirmeden doğrudan sonuncu kişiye devredilmesi halinde, aradaki safhaların her biri ayrı bir teslimdir"(KDVK m.2/2)³⁵⁸. Yani, ilk satıcının, malı teslim almaksızın alıcısına devreden ikinci firmaya, bu ikinci firmanın da kendi müşterisine fatura düzenlemesi ve KDV hesaplaması gerekir. Burada iki kere mülkiyet geçişi vardır fakat mal, tek bir taşıma ile son alıcıya ulaşmaktadır. Bu tür bir zincirleme sözleşmeye taraf olan tüm firmaların kendi müşterilerine fatura düzenleyip KDV hesaplamaları gerekir³⁵⁹. Her ne kadar benzer görünse de, barter ticaretinde zincirleme sözleşme söz konusu değildir. Zira barter şirketi, üye firmaları sadece alışveriş yapmaları için bir araya getirerek mal teslimi ve hizmet ifalarının gerçekleşmesine aracılık eder, dolayısıyla üye firmalar, barter şirketine değil birbirlerine teslim ve ifada bulunurlar.

Kural olarak, Katma Değer Vergisi'nde vergiyi doğuran olay, malın teslimi veya hizmetin ifası anında ortaya çıkmakta olsa da bazı durumlarda KDV mal tesliminden veya hizmetin yapılmasından önce veya sonra da doğabilir. KDVK'nın 10'uncu Maddesi'ne göre, faturanın düzenlenmesi, malın nakliyesine başlanması, gümrük beyannamesinin tescili gibi işlemler vergiyi doğuran olay için yeterli görülmüştür. Örneğin taksitli bir satışta satıcı faturayı kesmiş olduğundan, henüz malın bedelini almamış olmasına rağmen vergi doğacaktır. Burada vergiyi doğuran olay,

³⁵⁶ ERKAN, "Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter'in Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu", ss.91-92.

³⁵⁷ *Ibid.*, s.92.

³⁵⁸ Katma Değer Vergisi Kanunu (3065 S.K.), *Resmi Gazete*, 18563;02/11/1984.

³⁵⁹ ERKAN, "Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter'in Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu", ss.92-93.

faturanın düzenlendiği tarihte ortaya çıkmaktadır³⁶⁰. Dolayısıyla barter işlemlerinde KDV malın teslimi veya hizmetin ifası ile birlikte doğar. Hizmet söz konusu olduğunda KDV'nin doğuşu genellikle fatura ve benzeri belgelerin düzenlenmesine bağlıdır.

Sonuç olarak barter ticaretinde vergi aşağıdaki hallerde doğmaktadır:

-Üye firmalar açısından; üye firmaların mal teslimi veya hizmet ifası ya da mal tesliminden veya hizmet ifasında bulunmadan evvel fatura düzenlenmesi,

-Barter şirketi açısından ise; üye firmaların sisteme üyelik kayıtlarını yaptırmalarıyla birlikte barter şirketinin üyelik aidatına hak kazanması. Bunun yanı sıra, iki üye firmanın mal teslimi veya hizmet ifasında bulunmasıyla gerçekleşen barter ticaretinin neticesinde barter şirketinin işlem komisyonuna hak kazanması.

Öte yandan barter işlemlerinde iki ayrı KDV matrahı söz konusudur. Bunlar;

-Üye firmaların değişimini yaptıkları mal veya hizmetin bedeli ile ilgili olan KDV matrahı,

-Barter şirketinin, barter ticaretinin gerçekleşmesine imkan sağlaması hizmeti dolayısıyla hak kazandığı komisyonun KDV matrahıdır.

5.3.4. Damga Vergisi Kanunu Açısından Barter İşlemleri

488 Sayılı Damga Vergisi Kanunu'nda Ekli (1) sayılı tabloda yazılı olan kağıtlar, Damga Vergisi'ne tabidir. Bu kağıtlar şunlardır (DVK m.1)³⁶¹;

-Akitlerle İlgili Kağıtlar: Belli bir parayı ihtiva etmesi kaydıyla; sözleşmeler, taahhütnameler ve temliknamele, kefalet, teminat ve rehin senetleri, fesihnameler ya da belli bir parayı ihtiva etmeyen; tahkimnameler, sulhnameler vb.

-Kararlar ve Mazbatalar: mazbata, ilam ve kararlarla hakem kararları ve ihale kararları vb.

³⁶⁰ Nurettin BİLİCİ, **Vergi Hukuku**, Seçkin Yayınları, 18.Baskı, Ankara, 2008, s.241.

³⁶¹ Damga Vergisi Kanunu (488 S.K.), **Resmi Gazete**, 11751;11/07/1964.

-**Ticari İşlemlerde Kullanılan Kağıtlar:** emtia senetleri, konşimentolar, ipotekli borç senedi, irat senedi, Menşe ve Mahreç şahadetnameleri, bilançolar, gelir tabloları, işletme hesabı özetleri, ordinolar vb.

-**Makbuzlar ve Diğer Kağıtlar:** makbuzlar, beyannameler vb.

Barter sisteminde kullanılan kağıtların Damga Vergisi Kanunu açısından değerlendirmesi aşağıdaki gibidir.

5.3.4.1. Barter Sözleşmesi

Barter sözleşmeleri, birden fazla akit ve işlemin tek bir belgede birleştiği sözleşmelerdir. Dolayısıyla bu sözleşmeler, Damga Vergisi Kanunu'na göre en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden Damga Vergisi'ne tabi tutulacaktır³⁶². Nitekim DVK'ya göre; “bir kağıtta birbirinden tamamen ayrı birden fazla akit ve işlem bulunduğu takdirde bunların herbirinden ayrı ayrı vergi alınır. Bir kağıtta toplanan akit ve işlemler birbirine bağlı ve bir asıldan doğma oldukları takdirde Damga Vergisi, en yüksek vergi alınmasını gerektiren akit veya işlem üzerinden alınır. Ancak bu akit ve işlemlere asıl işlemin akitlerinden başka bir şahsın eklenen akit ve işlemi de ayrıca vergiye tabidir”(DVK m.6)³⁶³.

5.3.4.2. Ek Sözleşme

Ek sözleşme, üye firmaların satın alma kredi limitinin artırılmasına ilişkin olarak düzenlenen sözleşmelerdir. Tek kağıtta toplanan karma akit niteliğinde olan ek sözleşmeler, Damga Vergisi Kanunu'nun 14'üncü maddesine göre (1) sayılı tablonun 1/a fıkrasına göre damga vergisine tabidir³⁶⁴.

³⁶² ERKAN, “Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter’in Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu”, ss.99-100.

³⁶³ Damga Vergisi Kanunu (488 S.K.), **Resmi Gazete**, 11751;11/07/1964.

³⁶⁴ ERKAN, “Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter’in Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu”, s.100.

5.3.4.3. Diğer Kağıtlar

Barter şirketi tarafından düzenlenen arz ve talep bildirim formları, barter çeki gibi belgeler Damga Vergisi Kanunu'nun (1) sayılı tablosunda yer almadığından, Damga Vergisi'ne tabi olmayacaklardır³⁶⁵.

5.3.5. Vergi Usul Kanunu Açısından Barter İşlemleri

Barter işlemine konu olan mal ve hizmetlerin değeri, Vergi Usul Kanunu'nun değerlendirme hükümleri çerçevesinde belirlenecek, ayrıca bu bedel Vergi Usul Kanunu'nun 267'inci maddesinde belirtilen emsal değerinden düşük olamayacaktır. Öte yandan, barter şirketleri, sistemde üstlendikleri görevler sebebiyle üye firmalardan aldıkları tüm aidat ve komisyonlar için Vergi Usul Kanunu'nda belirtilen belgeleri düzenlemek ve bu belgelerde yer alan tutarlar üzerinden Katma Değer Vergisi hesaplamak zorundadırlar³⁶⁶.

5.4. DIŞ TİCARET MEVZUATI AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİ

Dış ticaret kavramı, “bir devletin yabancı devletlerle yaptığı alışveriş, ithalat ve ihracatın tamamı”³⁶⁷ ya da “bir ülkedeki kamu kuruluşlarının, özel kişi ve kuruluşların diğer ülkelerle yaptıkları mal ve hizmet alım ve satımıdır”³⁶⁸ şeklinde tanımlanabilmektedir. Dolayısıyla uluslararası ekonomik ilişkilerin, para karşılığı yapılan tüm mal ve hizmet hareketleri “dış ticaret” olarak ifade edilmekte olup bu mal ve hizmet hareketlerinin “ihracat” ve “ithalat” olmak üzere iki yönü bulunmaktadır. İhracat, ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelere uygun olarak bedelleri tahsil edilmek kaydıyla yurt dışına mal satım işlemi; ithalat ise benzer biçimde belirli bir bedel karşılığında yurt dışından mal alım işlemi olarak tanımlanmaktadır³⁶⁹.

Genel olarak ithalat ve ihracat, bir ülkede yürürlükte bulunan dış ticaret ve kambiyo mevzuatının belirlediği sınırlar içerisinde yapılmaktadır. Bundandır ki yurt dışı

³⁶⁵ **Ibid.**

³⁶⁶ TEKŞEN, a.g.e., ss.148-149.

³⁶⁷ <http://tdk.gov.tr/> (16 Eylül 1013).

³⁶⁸ Halil SEYİDOĞLU, **Uluslararası İktisat: Teori, Politika ve Uygulama**, Güzem Yayınları, 14.Baskı, İstanbul, 2001, s.124.

³⁶⁹ Nevzat SAYGILIOĞLU ve Adnan GERÇEK, **Dış Ticaret ve Gümrük**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2007, s.22.

barter işlemleri de yürürlükteki ihracat ve ithalat rejimleri çerçevesinde yürütülür. Nitekim, İhracat Yönetmeliği'ne göre; “takas ve bağlı muamele işlemleri yürürlükteki ihracat ve ithalat rejimleri çerçevesinde yürütülür”(İY m.13/4)³⁷⁰.

Dış ticaret rejimi bir ülkenin ithal veya ihraç edeceği mal veya hizmetler, kambiyo mevzuatı ise yabancı ödeme araçlarının ülkeye girişine ve çıkışına ait şartları düzenleyen tedbirlerin tümüdür. Dış ticaret rejimi bir ülkede hangi malların ithal veya ihraç edileceği, bu konularda hangi mercilere başvurulacağı, hangi mercilerden izin alınacağı gibi konuları; kambiyo mevzuatı ise, ithal ya da ihraç edilen mal veya hizmetlerin bedellerinin nasıl ve ne şekilde tahsil ve tediye edileceğini düzenler. Ülkemizde dış ticaret mevzuatı; Türk Parası Kıymetini Koruma Kanunu, Gümrük Kanunu, İthalat Rejimi Kararı, İhracatın Rejimi Kararı ve bunlara bağlı olarak çıkarılan tüzük, yönetmelik, tebliğ ve genelgelerden oluşmaktadır³⁷¹.

Mevcut Dış Ticaret Mevzuatı'na göre firmalar, yürürlükteki hükümlere uymak kaydıyla, ithalat ve ihracat işlemlerinde barter sistemini kullanabileceklerdir. 2008 yılında yapılan değişikliklerle yurtdışı barter işlemlerinde sınırlayıcı olan engeller kaldırılmıştır. Barter sistemi ile ihracat yapan firmanın ihraç yaptığı malın bedelini en çok altı ay içerisinde mal veya hizmet olarak ülkeye getirme zorunluluğu, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Karar'ın 8'inci maddesinde yapılan “ihracat bedellerinin tasarrufu serbesttir. Bakanlık ihtiyaç duyulması halinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin düzenleme yapmaya yetkilidir” şeklindeki değişiklikle giderilmiştir. Öte yandan yurt dışı barter işlemleri, “Takas veya Bağlı Muamele Yoluyla yapılacak İhracata İlişkin Tebliğ” hükümlerine göre yürütülmekteydi. Bu tebliğlere göre yapılacak ihracat karşılığında, ithal edilecek malın gösterilmesi zorunluluğu bulunmaktaydı. 2008 yılında ihracat yönetmeliği, “takas veya bağlı muamele işlemleri yürürlükteki ihracat ve ithalat rejimleri çerçevesinde yürütülür” şeklinde değiştirilmiştir³⁷².

Barter ticaret sisteminin yapısı gereği; barter sistemi ile ihracat yapan bir üye firma bunun bedelini, üyesi bulunduğu sistemin yurt içindeki üyelerinden mal veya

³⁷⁰ İhracat Yönetmeliği, **Resmi Gazete**, 26190;06/06/2006.

³⁷¹ KANAR, **a.g.e.**, ss.29-30.

³⁷² BAYRAV, **a.g.e.**, s.82.

hizmet satın alarak tahsil edebilmektedir. Barter işleticisi firma ise, ihracat bedelini ihracat yapılan ÷lkedeki üye firmanın kendisinden değil ilgili ÷lkedeki barter şirketinden barter yoluyla tahsil etmektedir. Yani ilgili barter işlemlerinin takibi ve tahsilatı, barter şirketleri arasında yapılan anlaşmalarla takip edilmektedir.

ALTINCI BÖLÜM

BARTER İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Barter işlemlerinde muhasebe kayıtlarının nasıl yapılacağı incelendiğinde bu işlemlerin; alıcı, satıcı ve barter şirketi açısından ele alınması gerektiği görülmektedir. Bununla birlikte sistemin işleyişi açısından barter işlemlerinin; üyelik aidatının ödenmesi, alım ve satım yapılması ve barter komisyonlarının tahakkuku şeklinde bir muhasebe düzenine tabi tutulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde barter sistemine ilişkin özel muhasebe standartları oluşturulmamış olup, sistem verileri Tekdüzen Hesap Planı (TDHP) çerçevesinde muhasebeleştirilmektedir. Ancak bartera konu işlemlerle ilgili olarak TDHP'nin nasıl uygulanacağı hususunda bir açıklama bulunmadığından uygulamada farklılıklar görülmektedir.

6.1. BARTER SİSTEMİ'NİN TARAFLARI AÇISINDAN BARTER İŞLEMLERİNİN KAYDEDİLMESİ

Barter sisteminde oluşan ticari işlemlerin muhasebeleştirilmesini; barter sistem işleticisi firma (barter şirketi), barter sisteminde mal ya da hizmet satan firma ve barter sisteminde mal ya da hizmet satın alan firma açısından ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

6.1.1. Barter Şirketi Açısından

Barter organizatörü firmanın ana faaliyet konusu barter sisteminin işletilmesidir. Bu nedenle barter firmasına, barter sisteminde alım ya da satım yapan firmalar tarafından ödenen komisyon ücreti, barter firması için hizmet satışı iken, alım ya da satım yapan işletmeler için komisyon gideridir. Barter firması, sistemde alım ya da satım yapan firmaların birbirleri ile olan ilişkilerini takip eder. Ancak bu takip barter firması için bir mal/hizmet girdisi ya da mal/hizmet çıktısı yaratmamaktadır. Barter firması herhangi bir karışıklığa meydan vermemek kısacası sistemin iyi işletilmesini

sağlamak amacıyla bu ilişkileri kontrol etmektedir. Barter firması bu takip için 900'lü hesaplardan yararlanmaktadır³⁷³.

Öte yandan; barter sisteminde tahsil edilemeyen alacaklar için barter firmasının şüpheli alacak karşılığı ayırması mümkün değildir. Çünkü, bu alacaklar barter firmasına ya da herhangi bir üyeye değil, sistemden alacaklı olan tüm üyelere aittir. Dolayısıyla bu alacak barter firmasının ticari kazancının tespitinde daha önce gelir yazılmamıştır. Barter firması sistemden alacaklı olan üyeler adına bu alacağın tahsilini sağlamaktadır. Barter sistemi, barter firmasının sorumluluğu ve denetiminde olup üyelik sözleşmesi gereğince üyelerin sistemden olan alacakları barter firmasının garantisindedir. Bu nedenle sisteme borçlu olan bir üyenin borcunu ödememesi, sistemden alacaklıları etkilememektedir. Zaten sistem üyelerinden herhangi biri borcunu ödemesi dahi diğer üyeler arasında mal ve hizmet alışverişi yoluyla her üye alacağını tahsil etmektedir. Barter sisteminde herhangi bir üyeden tahsil edilmeyen alacaklar barter firması tarafından üstlenilmektedir. Barter firmaları üstlendikleri bu alacakları, GVK'nun 40/3 maddesi hükmü gereğince gider yazabilirler³⁷⁴.

6.1.2. Satış Yapan Üye Firma Açısından

Barter sistemine satım yapan firma, bir ya da birden fazla firmaya satım yapar ve satış tutarının değer kaybına uğramaması için bu tutarı sistemde kullanılan para cinsine çevirir³⁷⁵.

6.1.3. Satın Alan Üye Firma Açısından

Barter sisteminde alım yapan firma, satın aldığı tutarda mal ya da hizmeti, sisteme satmayı ya da bunun bedelini on ikinci ayın sonunda bir seferde nakden ödemeyi taahhüt eder. Burada iki temel kavram ortaya çıkmaktadır³⁷⁶;

-Satın alınan mal ya da hizmet bedeli kadar mal ya da hizmetin sisteme 12 aya kadar satılması diğer bir deyişle firmanın mal ya da hizmetlerine müşteri bulması.

³⁷³ ARZOVA, "Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi", s.9.

³⁷⁴ **Ibid.**, ss.9-10.

³⁷⁵ **Ibid.**, s.10.

³⁷⁶ **Ibid.**

Burada da iki durum söz konusu olacaktır: üye firma, 12 aylık sürede, satın aldığı tutarın tamamını üzerinden tek bir firmaya satım yapabilir; ya da bu 12 aylık sürede, satın aldığı tutara ulaşınca kadar değişik firmalara çeşitli aralıklarla satış yapabilir.

-Satın alınan malın bedelinin 12 ay sonunda bir seferde ödenmesi.

6.2. BARTER İŞLEMLERİNDE HESAPLAR VE İŞLEYİŞİ

Barter işlemlerinin kaydı için; öncelikle barter şirketlerinin statülerinin ne olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Söz konusu şirketlerin kayıtlarının normal bir ticaret işletmesine göre mi, yoksa aracı kuruma göre mi yapılacağı tereddüt oluşturabilmektedir. Çünkü aracı kurum ve ticaret şirketlerinin hesap planları ve kullandıkları hesaplar farklılık arz etmektedir³⁷⁷. Sermaye Piyasası Kanunu (SPK)'na göre aracı kurum; sermaye piyasası araçlarının, müşteri adına ve hesabına, kendi adına ve müşteri hesabına ya da kendi adına ve hesabına alım satımını yapan kurumdur (SPK m.37). Ayrıca SPK'nın 43'üncü maddesi uyarınca aracı kurumların; anonim şirket şeklinde kurulmaları, hisse senetlerini nama yazılı ve nakit karşılığı çıkartmaları, sermayelerinin Sermaye Piyasası Kurulu'na belirlenen miktardan az olmaması, esas sözleşmenin SPK'ya uygun olması, kurucularının belli niteliklerde olmaları, ortaklık yapısının şeffaf ve açık olması gerekmektedir (SPK m.43)³⁷⁸. Bu şartlar dikkate alındığında barter şirketlerinin SPK'ya göre aracı kurum sayılmaları mümkün değildir. İşte bu nedenle, barter şirketlerinin muhasebesi, normal bir ticaret şirketi ile aynı olacaktır³⁷⁹.

Kayıtlama işleminin temel mantığı Barter işlemlerinin bir 'Cari Hesap Sözleşmesi' olduğudur. İster satın alma yapan isterse satış yapan bir işletme olsun, sistemde temelde para ile alış veriş yoktur³⁸⁰. Barter Sisteminde ürün satan firma alacak hesabını, bir başka zaman sistemden mal ve hizmet satın alarak kapatır; aynı şekilde sistemden ürün satın alan üye de borç hesabını, bir başka zaman sistemde mal ve hizmet satarak kapatır.

³⁷⁷ Durmuş ACAR ve Ömer TEKŞEN, "Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi", **Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı.3, 2007, s.5.

³⁷⁸ Sermaye Piyasası Kanunu (6362 S.K.), **Resmi Gazete**, 28513; 30/12/2012.

³⁷⁹ ACAR ve TEKŞEN, **a.g.e.**, s.5.

³⁸⁰ ARZOVA, "Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi", s.11.

Barter işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde özellikle 120’li, 320’li ve 900’lü hesapların kullanıldığı görülmektedir. 120 Alıcılar hesabı; işletmenin faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışlarından kaynaklanan senetsiz alacaklarının izlenmesi için kullanılan hesap olup senetsiz alacağın doğması ile bu hesaba borç, tahsil edilmesi halinde (ödemeler, aktarmalar ve hesaben mahsuplar) alacak kaydedilir. 320 Satıcılar hesabı; işletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetsiz borçlarının izlendiği hesap olup senetsiz borcun doğması ile bu hesaba alacak, ödenmesi halinde borç kaydedilir. 900’lü Nazım Hesaplar ise; işletmenin sahibi olmadığı ancak izlenmesine ihtiyaç duyulan değerlerin kaydedildiği hesaplardır.

Üye Firmalar “120 Barter’lı İşlemler Hesabı” adında bir cari hesap açarlar. Mal ya da hizmet satıldığı zaman “120 Barter’lı İşlemler Hesabı” borçlu, Satışlar Hesabı ise alacaklı olur. Bazı kaynaklara göre; üyeler Barter sistemi ile işlem yaptıklarında alacakları ve borçları tek başına “120 Barter’lı İşlemler Hesabı”ndan takip ederler. Yani bir firma sistemde mal veya hizmet sattığında bu hesap borçlandırılır; sistemden alım yaptığında ise alacaklandırılır. Nitekim aşağıdaki yevmiye kayıtlarında da bu şekilde anlatılmıştır.

Üye Firmalar “320 Barterlı İşlemler Hesabı” adı altında bir cari hesap açarlar. Üye firma sistemden mal veya hizmet satın aldığı zaman “320 Barterlı İşlemler Hesabı” alacak, sistemden yapılan alımın ilgili hesabı ise borç olarak kayıt edilir.

Barter şirketi, işlemleri “900’lü Nazım Hesaplar” ile takibe alır. Bu hesap, barter şirketinin alışverişe taraf olmadığına da iyi bir göstergesidir. Barter şirketi, üye olan firmalarla ilgili kayıtları bu hesapta alt hesaplar şeklinde tutar. Belli bir standardı olmadığından barter şirketi bu hesapların kullanım şeklini serbest olarak belirleyebilir³⁸¹.

Sistemde mal satanı mağdur etmemek için satış yaptığı tutar o anki kur üzerinden sistemde kullanılan yabancı para cinsine çevrilir. Mal alındığında kurda meydana gelen artma ya da azalmadan ötürü bir Kar ya da Zarar oluşmaktadır. Bu

³⁸¹ KIRLIOĞLU, AKAYTAY ve BAĞDAT, a.g.e., ss.15-31.

kayıtlamanın sağlıklı olabilmesi için önce cari hesabın denkleştirilmesi daha sonra kapatılması yapılmalıdır³⁸².

Tekdüzen hesap planında barter işlemlerinin muhasebeleştirilmesi ile ilgili özel bir hesap ismi bulunmadığından muhasebeleştirme işlemlerinde tekdüzen hesap planındaki hesaplardan yararlanılmaktadır³⁸³. Barter işlemleri, ana hesap isimleri altında açılan tali hesaplarla maksada uygun olarak tanzim edilmektedir³⁸⁴. TDHP’de, barter işlemlerinin kayıtlanması için kullanılması önerilen hesaplar aşağıdaki gibidir³⁸⁵:

- 100 KASA
- 102 BANKALAR
- 120 ALICILAR
- 120.01 Barter’lı İşlemler
- 124 BARTER SİSTEMİ ALACAK DENKLEŞTİRİCİ (-)
- 127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR
- 127.02 Barter’lı İşlemler Olumlu Kur Farkı
- 191 İNDİRİLECEK KDV
- 320 SATICILAR
- 320.01 Barter’lı İşlemler
- 324 BARTER SİSTEMİ BORÇ DENKLEŞTİRİCİ (-)
- 324.01 Barter Sistemi’ne Borçlar
- 329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR
- 329.02 Barter’lı İşlemler Olumsuz Kur Farkı
- 391 HESAPLANAN KDV
- 600 YURTİÇİ SATIŞLAR
- 621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ
- 632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ
- 640 BARTER’LI İŞLEM GELİRLERİ
- 650 BARTER’LI İŞLEM GİDERLERİ
- 653 KOMİSYON GİDERLERİ
- 900 BORÇLU NAZIM HESAPLAR
- 999 ALACAKLI NAZIM HESAPLAR

Aşağıda, Barter sisteminde döviz cinsinden işlem yapıldığı varsayılarak, Barter işlemlerinin muhasebeleştirilmesi, ilgili yevmiye kayıtlarıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

³⁸² ARZOVA, “Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, s.11.

³⁸³ ACAR ve TEKŞEN, **a.g.e.**, s.5.

³⁸⁴ ŞİMŞEK, **a.g.e.**, s.160.

³⁸⁵ ARZOVA, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, ss.91-92.

6.3. KURULUŞ İŞLEMLERİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Barter şirketinin kuruluş işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde söz konusu olan hesaplar; sermaye hesabı, sermaye taahhütleri hesabı ve kuruluş ve teşkilatlanma giderleri hesabı olacaktır. Barter şirketinin kuruluş işlemleri aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir³⁸⁶:

6.3.1. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları

Barter şirketi ortaklarının kuruluş sermayesi taahhüt etmeleri aşamalarında, "501 Sermaye Taahhütleri Hesabı"na kurucu ortak sayısı kadar alt ayırım yapılarak borç kaydedilir. "500 Sermaye Hesabı" da alacak konumundadır.

----- / -----	
501 Sermaye Taahhütleri Hesabı	XXXX
.....A Ortağı	
.....B Ortağı	
.....C Ortağı	
.....D Ortağı	
.....E Ortağı	
500 Sermaye Hesabı	XXXX
.....A Ortağı	
.....B Ortağı	
.....C Ortağı	
.....D Ortağı	
.....E Ortağı	
----- / -----	

Ortaklara taahhüt ettiği sermaye tamamen ve nakden bankada açılan hesaba ödettirildiğinde, "102 Bankalar Hesabı"na borç, "501 Sermaye Taahhütleri Hesabı"na alacak kaydı yapılır.

³⁸⁶ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.161-164.

----- / -----		
102 Bankalar Hesabı		XXXX
.....Bankası		
	501 Sermaye Taahhütleri Hesabı	XXXX
A Ortağı	
B Ortağı	
C Ortağı	
D Ortağı	
E Ortağı	
----- / -----		

Kuruluş aşamasında gerçekleştirilen giderlerin muhasebeleştirilmesinde de, “262 Kuruluş ve Teşkilatlanma Giderleri Hesabı”na borç, kuruluş giderlerini de kim üstlenmiş ise, ona alacak kaydedilir.

(Genelde ortaklardan biri veya birkaçı bu giderlerin ödenmesini üstlendiği için, “331 Ortaklara Borçlar Hesabı”, bu giderler ortaklara geri ödeninceye kadar işletilir.)

----- / -----		
262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri		XXXX
	331 Ortaklara Borçlar	XXXX
A Ortağı	
----- / -----		

6.4. ÜYELİK AİDATLARININ MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Barter sisteminin kendilerine sunduğu imkanlardan şirketler ancak sisteme üye olarak yararlanabilirler. Şirketler sisteme üye yapılırken yıllık olarak belli bir üyelik ücreti ödemek durumundadırlar. Bu üyelik ücreti peşin ödenebileceği gibi, sisteme borçlanarak da ödenebilir. Üyelik aidatları, barter sisteminin taraflarınca aşağıdaki gibi muhasebeleştirilir³⁸⁷.

6.4.1. Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları

Firma, sisteme üye olduğunda üyelik aidatını peşin öder ise, “770 Genel Giderler Hesabı”na borç, kasaya alacak olarak kaydedilir. “İndirilen KDV” ayrıca borç yazılır.

³⁸⁷ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.162-166.

770 Genel Giderler		XXXX
191 İndirilecek KDV		XXXX
	100 Kasa Hesabı	XXXX

Firma, üyelik aidatını sisteme borçlanarak ödedi ise; “770 Genel Giderler Hesabı”na borç, “120 Barter’lı İşlemler Hesabı”na alacak kaydedilir. “İndirilen KDV” ayrıca borç yazılır.

770 Genel Giderler		XXXX
191 İndirilecek KDV		XXXX
	120 Barter’lı İşlemler Hesabı	XXXX

6.4.2. Barter Şirketi’nin Muhasebe Kayıtları

Üyelik aidatı peşin olarak alındığında; Barter şirketi bu işlemi, “100 Kasa Hesabı” borçlu, “600 Yurtiçi Satışlar Hesabı” alacaklı olarak kaydeder.

100 Kasa Hesabı		XXXX
	600 Yurtiçi Satışlar	XXXX
	391 Hesaplanan KDV	XXXX

Üyelik aidatı barter sistemine borçlandırılarak tahsil edildiğinde; barter şirketi bu işlemi “120 Barter’lı İşlemler Hesabı” borçlu, “600 Yurtiçi Satışlar Hesabı” alacaklı olarak kaydeder.

120 Barter’lı İşlemler Hesabı		XXXX
	600 Yurtiçi Satışlar	XXXX
	391 Hesaplanan KDV	XXXX

Barter şirketi, üyelik aidatını; firma için açtığı nazım hesaplara da kaydeder.

901 Üye Şirket		XXXX
	901 Barter Şirketi	XXXX

Barter şirketi üyelik ücreti, işlem komisyonları ve diğer alacaklarını sistemden tahsil eder. Sistem Barter Doları ile çalıştığı için, barter şirketi alacaklarını tahsil ederken bir de kur farkı doğacaktır. Kur farkı (+) ise, barter şirketi farkı gelir hesaplarına yazar; fark (-) ise, kur farkı gideri oluşur. Bunu da kur farkı giderlerine yazar. Muhasebeleştirilmesi aşağıdaki gibidir:

Kur Farkı (+) ise;

120 Barter'lı İşlemler Hesabı		XXXX
	646 Kur Farkı Gelirleri	XXXX

Kur Farkı (-) ise;

656 Kur Farkı Giderleri		XXXX
	120 Barter'lı İşlemler Hesabı	XXXX

6.5. BARTER ALIŞVERİŞİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

İki Barter üyesi firma arasında gerçekleşen alışveriş, barter sisteminin taraflarınca aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir.

6.5.1. Satıcı Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları

Satıcı firma, alıcıdan Barter çekinin orijinal ve satıcı nüshalarını alıp, orijinal nüshayı Barter şirketine ulaştırarak cari hesabına kaydettirir. Çek, KDV dahil toplam fatura tutarı üzerinden kesilir. Faturalar açık olarak tanzim edilir. Üye barter sistemi ile sattığı mal veya hizmet karşılığı "120 Barter'lı İşlemler Hesabını" borçlandırır.

“Satışlar Hesabı”na alacak kaydeder. Barter alacaklarının muhasebeleştirilmesi aşağıdaki şekilde olacaktır³⁸⁸.

----- / -----	
120 Barter’lı İşlemler Hesabı	XXXX
600 Yurtiçi Satışlar	XXXX
391 Hesaplanan KDV	XXXX
----- / -----	

Komisyon faturası kesilerek üyeye gönderilir ve sistemdeki alacağından düşülür.

----- / -----	
653 Komisyon Giderleri	XXXX
191 İndirilecek KDV	XXXX
120 Barter’lı İşlemler Hesabı	XXXX
----- / -----	

Üye firma ayrıca, işlem sonunda aldığı barter çeki kadar nazım hesaplarına Barter Doları cinsinden alacağını da yazar. Bu kayıt, barter şirketiyle, C/H mutabakatı ve dönem sonlarında yapılacak olan kur farkı hesaplamalarında da önemlidir.

6.5.2. Satın Alan Üye Firma’nın Muhasebe Kayıtları

Üye firmalar barter sisteminde iki şekilde alım yapabilirler. Üye firma, sistemde satış yaparak oluşturacağı alacak bakiyesi ile ya da sisteme teminat vererek oluşturacağı kredi ile sistemden alım yapabilir.

Aşağıdaki örnekte firma, daha önce sisteme mal vermiş ve alacaklı konuma geçmiştir. Bu konumda iken KDV dahil olmak üzere sistem üyesi bir firmadan mal almıştır. barter çekini satıcı firmaya keserek iki nüsha halinde teslim etmiştir. Üye, barter sistemi ile aldığı mal veya hizmet bedeli karşılığı "120 Barter’lı İşlemler Hesabı"na alacaklandırır. Barter borçlarının muhasebeleştirilmesi aşağıdaki şekilde olacaktır³⁸⁹.

³⁸⁸ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.166-167.

³⁸⁹ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.161-169.

153 Ticari Mal Stokları	XXXX
191 İndirilecek KDV	XXXX
120 Barter'lı İşlemler Hesabı	XXXX

(Yapılan işlem mal alımı olmayıp, bir hizmet alımı olsaydı; bu takdirde, 153 hesap yerine 700'lü grup gider hesapları kullanılacaktı. İşlem gerçekleştiği için barter şirketi komisyon faturası kesmiştir.)

Firma, komisyon giderlerini de sistemden, alacağından düşerek ödemiştir. Her iki ödeme de barterli işlem olarak gerçekleştiği için, bu satışların Barter Doları değerlerini nazım hesaplarında takip edecektir.

653 Komisyon Giderleri	XXXX
191 İndirilecek KDV	XXXX
120 Barter'lı İşlemler Hesabı	XXXX

6.5.3. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları

Barter şirketi yukarıdaki ticari işlemten dolayı her iki taraftan % 5 olmak üzere toplam %10 komisyon elde etmiştir. Bu durumda "120 Barter'lı İşlemler Hesabı" borçlu, "600 Yurtiçi Satışlar Hesabı" alacaklı olacak şekilde kayıt düşülür. Ayrıca üye şirketlerin alış ve satışlarını belgeleyen yetki kodu alınır. Barter çekinin orijinal nüshası barter şirketine ulaştığında, alış ve satış işlemleri üye şirketlerin cari hesaplarına işlenir ve komisyon faturaları bundan sonra kesilir. Barter şirketi, barter sistemindeki alışverişleri ve bunlara ilişkin komisyonları aşağıdaki şekilde muhasebeleştirir³⁹⁰.

120 Barter'lı İşlemler Hesabı	XXXX
600 Yurtiçi Satışlar	XXXX
391 Hesaplanan KDV	XXXX

³⁹⁰ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.168-169.

Komisyon bedelleri alıcı, satıcı ve barter şirketinin nazım carilerine kaydedilir.

901 Alıcı Firma		XXXX
901 Satıcı Firma		XXXX
	901 Barter Şirketi	XXXX

Barter şirketi firmaların bu işlemlerini, nazım hesaplarda her üye şirkete cari hesap açarak takip eder.

901 Alıcı Firma		XXXX
	901 Satıcı Firma	XXXX

6.6. BARTER ŞİRKETİ'NE VERİLEN TEMİNATLARIN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Barter şirketine verilen teminatlar aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir³⁹¹.

6.6.1. Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları

Barter organizatörü, üyelerinden yükümlülüklerini yerine getirmemelerinden dolayı ortaya çıkabilecek riskleri karşılamak üzere teminat alır. Teminat olarak, banka teminat mektubu, gayrimenkul ipoteği, devlet tahvili veya hazine bonusu gibi varlıklar kabul edilmektedir. Bu aşamada barter şirketi, alıcı pozisyonundaki üyeden teminat isterse, verilen teminatın türüne göre kayıt yapılması gerekmektedir. Eğer, ipotek veya teminat mektubu teminatı söz konusu ise "nazım hesaplar"da izlenmesi; menkul kıymet teminatı verilirse "126 Verilen Depozito ve Teminatlar" hesabının borçlandırılması, "112 Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları" hesabının alacaklandırılması gerekmektedir.

³⁹¹ ACAR ve TEKŞEN, a.g.e., ss.6-17.

Üye'nin barter şirketine teminat olarak devlet tahvili vermesi;

----- / -----		
126 Verilen Depozito ve Teminatlar		XXXX
	112 Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları	XXXX
----- / -----		

Üyeliği sona eren firmanın, barter şirketine verdiği ve nazım hesaplarda izlediği teminatını geri almada yapacağı kayıt, bu teminatı verirken yapmış olduğu kaydın tersidir.

Verilen teminatın geri alınması;

----- / -----		
112 Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları		XXXX
	126 Verilen Depozito ve Teminatlar	XXXX
----- / -----		

6.6.2. Barter Şirketi'nin Muhasebe Kayıtları

Barter şirketi, üyelerinden; para, banka teminat mektubu, hazine bonusu ve devlet tahvili gibi kıymetli evrakları teminat olarak kabul ederek kayıt altına almaktadır.

Barter şirketinin üyeden teminat olarak devlet tahvili alması;

----- / -----		
112 Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları		XXXX
	326 Alınan Depozito ve Teminatlar	XXXX
----- / -----		

Alınan teminatın iadesi;

----- / -----		
326 Alınan Depozito ve Teminatlar		XXXX
	112 Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları	XXXX
----- / -----		

6.7. ÜYE FİRMA'NIN BORCUNU NAKDEN ÖDEMESİNİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

Barter sisteminde Alacak ve Borç Hesaplarının Kapatılması şu şekilde gerçekleşir; barter işlemi yapan firma, borçlu ise, ya sisteme mal satar veya günü gelince borcunu dolar karşılığı nakit öder. Ortaya çıkan kur farkını ise Finansman Gideri olarak kaydeder. Satıcı ise Kur Farkı Geliri olarak kaydeder³⁹². Alacaklı üye ise alacağını sadece, sistemden mal ve hizmet satın alarak tahsil edebilir.

Barter sistemine üye olan firmalar ödedikleri aidat ve gerektiğinde yatırdıkları teminat karşılığında bir yıllık üyelik hakkı kazanmaktadırlar. Bu sürenin sonunda üyelik aidatlarını yatırarak tekrar bir yıllığına üyeliklerini yineleyebilirler. Üyeliği biten ve uzatmak istemeyen firmanın üyeliği sona erdiği tarihte sisteme alacağı veya borcu mevcut olabilir. Eğer süre sonunda üye firma sisteme borçlu ise barter şirketi bu alacağı nakit olarak tahsil eder ve bu işlem aşağıdaki şekilde muhasebeleştirilir. Eğer barter sistem üyesi firmanın üyeliği bittiğinde sistemden alacağı varsa bunu nakit olarak alamaz. Ancak üyeliği bittiği tarihten sonra alacağını tamamlayıncaya kadar sistemden mal almaya devam edebilir, fakat bu süre içinde sisteme artık mal satamaz. Son olarak da sisteme üye olan firma üye olduğunda yatırdığı teminatı borcu ile alacağını kapattıktan sonra geri alır³⁹³.

Üye firma sistem'den mal alıp, 12 ay sonra ödemeyi barter şirketine nakit olarak yaptığında işlem üye firma ve barter şirketi tarafından aşağıdaki biçimde muhasebeleştirilir³⁹⁴.

6.7.1. Üye Firma'nın Muhasebe Kayıtları

Sistem üyesi bir firma, barter ile mal almış, ancak on iki aylık süre içerisinde borcunun karşılığını kendi malı ile ödeyememiş, sürenin bitiminde Barter Doları üzerinden ödemesini peşin olarak barter şirketine yapmıştır. Barter şirketi, kayıtlarda "349 Diğer Alınan Avanslar Hesabı"nda gösterilmiştir. Alıcı firma, ayrıca borcunu USD cinsinden nazım hesaplardan da kapatacaktır. Bu geçen on iki aylık süre içerisinde

³⁹² ŞİMŞEK, a.g.e., s.161.

³⁹³ Ahmet Fethi DÜRMÜŞ, a.g.e., s.197.

³⁹⁴ ŞİMŞEK, a.g.e., ss.170-171.

USD fiyatlarında yükseliş olmuşsa, aradaki farkı “656 Kur Farkı Gideri” Hesabına yazacaktır.

----- / -----	
120 Barter’lı İşlemler Hesabı	XXXX
656 Kur Farkı Gideri Hesabı	XXXX
100 Kasa Hesabı	XXXX
----- / -----	

6.7.2. Barter Şirketi’nin Muhasebe Kayıtları

Barter şirketinin, tahsil ettiği bu alacaktan dolayı borcunu ödeyen üye firmanın C/H’nı da kapatması gerekir.

----- / -----	
100 Kasa Hesabı	XXXX
349 Diğer Alınan Avanslar	XXXX
----- / -----	

YEDİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE’DEKİ BARTER UYGULAMALARINA İLİŞKİN ÖRNEKLER

7.1. UYGULAMANIN AMACI

Günümüz ekonomilerinde alternatif bir ticaret ve finansman tekniği olarak işletmelerin kullanımına sunulan barter sistemi ve Türkiye’deki işleyişi bu tezin konusunu oluşturmaktadır. Konu kapsamında bu bölümde uygulamaya yer verilmektedir. Uygulamanın amacı; barter sisteminin işleyişine örnekler yardımıyla açıklık getirmek ve barter işlemlerinin işletmelere sağladığı faydaların ticari ve finansal boyutlarıyla incelenmesi, firmaların barter sistemini kullanarak fayda elde edip etmediklerinin rakamsal olarak gösterilmesidir.

Uygulamada yer alan firmaların elde ettikleri avantajlar, sistemden alım yapan firmaların barter sisteminden satın aldıkları mal veya hizmetleri piyasadan satın almaları durumunda elde edecekleri sonuçlarla karşılaştırılarak rakamsal olarak ifade edilmeye çalışılmıştır. Sistemde satış yapan firmaların da mal ve hizmetlerini barter sisteminde satmakla sağladığı yararlar açıklanmaya çalışılmıştır.

7.2. UYGULAMANIN YÖNTEMİ

Barter işlemlerini değerlendirmek üzere yapılan bu uygulama kapsamında, Türkiye’de değişik sektörlerde faaliyet gösteren 10 firmanın barter işlemleri ele alınmaktadır. Söz konusu firmalarla ilgili veriler, İstanbul’da faaliyet gösteren, 2003 yılında kurulmuş olup 2500 üye firmaya sahip olan bir barter şirketi ile yüzyüze mülakat tekniğinden yararlanarak, gerçekleştirilmiş olan görüşme yoluyla elde edilmiştir. Barter işlemleri ile ilgili olarak elde edilen veriler, işlemlerin işletmelere sağladığı ticari ve finansal faydalara açıklık getirecek şekilde irdelenmiştir. Çalışmada,

ilgili üye firmaların adı barter şirketinin isteği üzerine gizli tutulmuş ve bu firmalara sembolik isimler verilmiştir.

Uygulamaya alınan işlemler söz konusu firmaların değişik zamanlarda yapmış oldukları barter işlemlerinden oluşmaktadır. Bu işlemlerdeki barter tutarları değerlendirmeye tabi tutularak, firmaların ihtiyaç duydukları mal ve hizmetleri barter yoluyla tedarik etmelerinden dolayı sağladıkları faydalar tezin amacına uygun olarak ortaya konmaya çalışılmıştır.

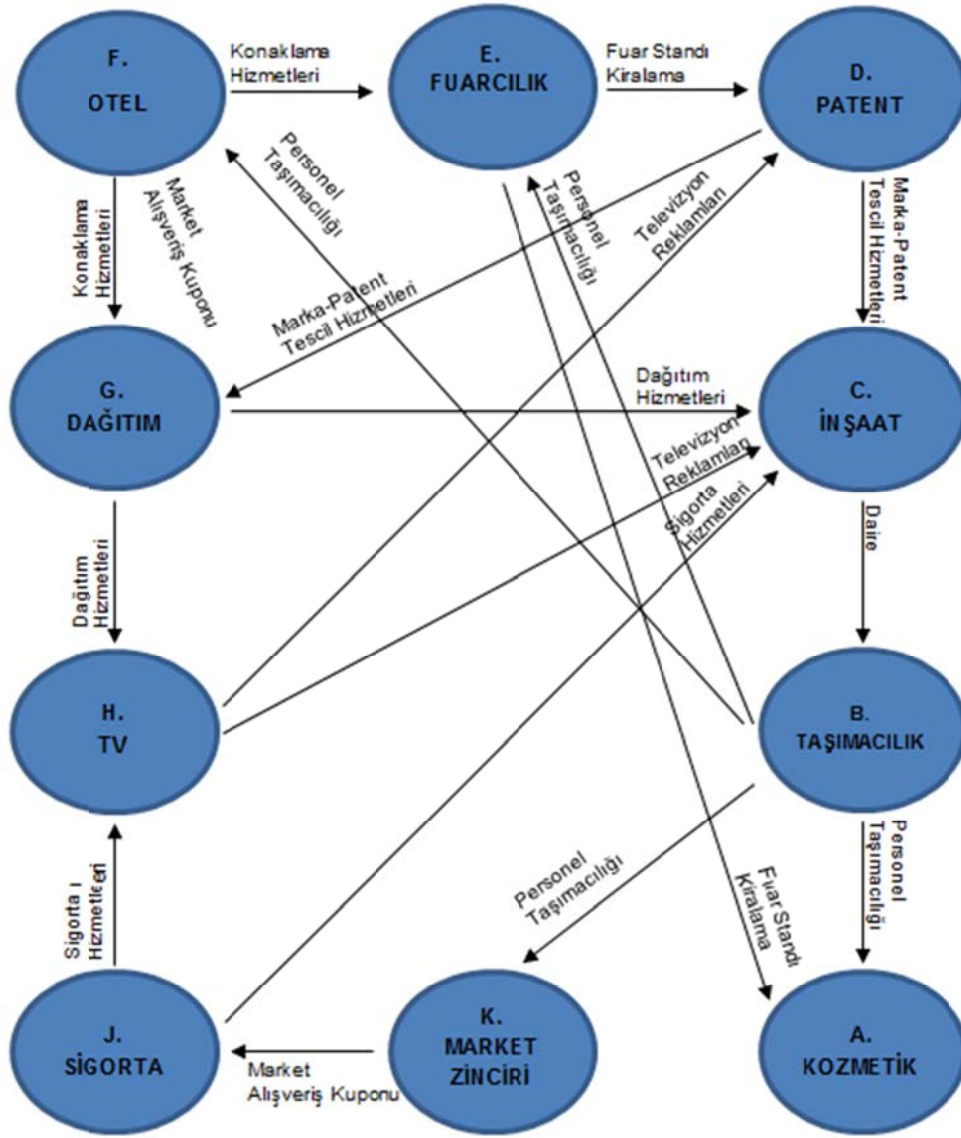
7.3. UYGULAMA

Uygulama iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; barter şirketinin 10 üye firmasının gerçekleştirdiği işlemler ile ilgili olarak verdiği bilgiler doğrultusunda, silsile işlemlerden oluşan barter işlem kesiti şematik olarak gösterilmiştir. Şemada, faaliyet konusu birbirinden farklı olan 10 firmanın değişik zamanlarda zincirleme olarak yaptıkları barter işlemlerine yer verilmiş ve ilgili işlemler açıklanmıştır.

İkinci bölümde ise; bu işlem kesitindeki firmalardan; sistemde alacaklı, borçlu, ve nötr durumda olan 4 firmanın sağladığı faydalar üzerinde durulmuştur. Uygulamada firmaların, söz konusu mal ve hizmetleri barter sisteminden almış olmakla elde ettiği faydalar, piyasa koşullarıyla karşılaştırma yapılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

7.3.1. Barter Pazarı'nda Gerçekleşen Barter İşlem Zinciri

Aşağıda uygulama kapsamında görüşülen barter şirketinin bünyesinde gerçekleştirilmiş olan barter işlemlerinden bir kesite yer verilmektedir. İlgili işlemler şekil yardımıyla gösterilmiştir (Bkz. Şekil 7.1) İşlemlere ilişkin açıklamalar ise aşağıdaki gibidir;

Şekil 7.1: Uygulamaya Konu Olan Firmaların Barter İşlemleri

-A.Kozmetik Firması, sisteme teminat vermek suretiyle kredi oluşturmuş ve bu kredisiyle E.Fuarçılık'tan Fuar standı kiralamış ve sektörel dergi reklamları kullanmış, ayrıca B.Taşımacılık'tan personel taşımacılığı hizmeti almıştır. A.Kozmetik firması sistemde henüz herhangi bir satış yapmamıştır, dolayısıyla bu işlemler neticesinde sisteme Borçlu durumdadır.

-B.Taşımacılık Firması, C.İnşaat'tan aldığı dairenin bedelinin bir kısmını, A.Kozmetik, E.Fuarçılık, K.Marketler Zinciri ve F.Otel Firmalarına taşımacılık hizmeti vererek ödemiştir.

-C.İnşaat Firması, B.Taşımacılık Firması'na bir adet daire satmıştır. C.İnşaat sistemde oluşan alacağı karşılığında, G.Dağıtım'dan Dağıtım Hizmetleri, J.Sigorta'dan Sigorta Hizmetleri, H.Tv'den Televizyon Reklamları ve D.Patent'ten marka-patent tescil hizmetleri satın alarak tüm alacağını tahsil etmiştir.

-D.Patent Firması, H.Tv'den aldığı televizyon reklamları hizmetinin ve E.Fuarçılık'tan aldığı fuar standı kiralama hizmetinin bedelini, G.Dağıtım ve C.İnşaat Şirketlerine marka-patent tescil işlemleri hizmeti vererek ödemiştir.

-E.Fuarçılık Firması, B.Taşımacılık'tan personeli ve fuar dönemindeki misafirleri için taşımacılık hizmeti almıştır; F.Otel'den ise konaklama hizmeti almıştır. E.Fuarçılık, barter sisteminde oluşan borcunun bir kısmını D.Patent firmasına fuar standı kiralama hizmeti; A.Kozmetik Firmasına fuar standı kiralama ve sektörel dergilerde reklam hizmeti vermek suretiyle ödemiştir.

-F.Otel, sisteme teminat vererek kredi kullanmak suretiyle, B.Taşımacılık'tan taşımacılık hizmeti almıştır. F.Otel, sisteme borcunu ödeyebilmek için, barter pazarında yer alan E.Fuarçılık'a konaklama hizmeti satarak fuar dönemindeki yabancı konukları otelinde ağırlamıştır. F.Otel, bir diğer barter üyesi olan G.Dağıtım'a ise otelinde konaklama ve toplantı hizmetleri satmıştır. F.Otel, henüz borcunu kapatacak kadar satış yapamamış olup bu işlemler neticesinde sisteme halen Borçlu durumdadır.

-G.Dağıtım Firması, C.İnşaat ve H.Tv firmalarına dağıtım hizmetleri satarak elde ettiği barter alacağıının bir kısmıyla, F.Otel'den konaklama hizmetleri ve D.Patent'ten marka-patent tescil hizmetleri satın almıştır.

-H.Tv, G.Dağıtım'dan dağıtım hizmetleri, J.Sigorta'dan sigorta hizmetleri olarak oluşan borcunu D.Patent ve C.İnşaat'a tv reklamları hizmeti vererek kapatmıştır.

-J.Sigorta Firması, H.Tv ve C.İnşaat Firmalarının işyeri, trafik ve kasko gibi sigorta poliçelerini barterla yapmıştır. J.Sigorta, bu satışlarla birlikte barter hesabında oluşan alacak bakiyesinin bir kısmını, K.Marketler Zinciri'nden personeline dağıtmak üzere market alışveriş kuponu satın almak için harcamıştır. Bu işlemler neticesinde J.Sigorta Firması sistemden Alacaklı durumdadır.

-K.Marketler Zinciri, J.Sigorta'ya zincir mağazalarda alışveriş imkanı sağlayan market alışveriş kuponlarını satmıştır. Sistemde biriken tüm alacağı ile ise B.Taşımacılık'tan personel taşımacılığı hizmeti almıştır. Bu işlemler neticesinde K.Marketler Zinciri sistemde sıfır bakiyeye sahiptir yani nötr durumdadır.

Görüldüğü gibi barter pazarında, çapraz takas şeklinde gerçekleşen bu çok taraflı takas işlemler zinciri, farklı içeriklerle birlikte sınırsız sayıda devam etmektedir.

7.3.2. Dört Farklı Firma'nın Gerçekleştirdiği Barter İşlemleri

Uygulamada yer alan firmalar aşağıdaki gibidir;

-A.KOZMETİK

-J.SİGORTA

-K.MARKETLER ZİNCİRİ

-F.OTEL

A.Kozmetik Firması'nın İşlemleri:

-A.Kozmetik Firması, barter sisteme teminat vererek kredi oluşturmuştur. A.Kozmetik Firması üretmiş olduğu yeni sıvı el sabunlarının tanıtımı için barter şirketine reklam talebini bildirmiştir. Sisteme girilen talep 5 Ocak tarihinde E.Fuarcılık Firması tarafından karşılanmıştır. Buna göre, A.Kozmetik, 3 ay süresince E.Fuarcılık'ın düzenlediği fuarlardan stand kiralamak ve bunun yanı sıra E.Fuarcılık'a ait sektörel dergilerin reklam hizmetlerinden yararlanmak üzere toplam 50.000 USD tutarında bir anlaşma sağlamıştır. A.Kozmetik ve E.Fuarcılık, ilgili tutarın 3 ay sonra (5 Nisan) satıcının hesabına geçirilmesi konusunda mutabakata varmıştır. A.Kozmetik ayrıca, personel taşımacılığı talebini barter şirketine bildirmiş ve söz konusu talep B.Taşımacılık tarafından karşılanarak 3 aylık taşımacılık hizmeti için iki firma arasında, yine aynı şartlarla, 20.000 USD tutarında barter anlaşması yapılmıştır. Bu işlemler neticesinde A.Kozmetik Firması sisteme 70.000 USD borçlu durumdadır.

J.Sigorta Firması'nın İşlemleri:

-J.Sigorta Firması, H.Tv Firmasına, şirket binasını sigortalamak için barter sistemi dışında defalarca teklif vermiş olsa da, H.Tv yıllardır çalıştığı sigorta acentesini değiştirmek istememiştir. Ancak bu yıl itibariyle barter sistemine üye olan H.Tv, J.Sigorta'nın verdiği teklifin bu defa barter ile olmasını cazip bularak 40.000 USD tutarındaki poliçesini J.Sigorta'dan düzenletmiştir. Diğer yandan, J.Sigorta Firması, C.İnşaat Firmasının yapmakta olduğu yeni inşaatın sigortasını ve diğer işyeri, trafik ve kasko gibi 20.000 USD tutarındaki sigorta poliçelerini barterle yapmıştır. J.Sigorta, bu satışlarla birlikte sistemden 60.000 USD tutarında alacaklı hale gelmiştir. J.Sigorta, barter hesabında oluşan alacak bakiyesinin bir kısmını, K.Marketler Zinciri'nden personeline dağıtmak üzere 10.000 USD tutarında market alışveriş kuponu satın almak için harcamıştır. Bu işlemler neticesinde J.Sigorta Firması sistemden 50.000 USD Alacaklı durumdadır.

K.Marketler Zinciri'nin İşlemleri:

-K.Marketler Zinciri, J.Sigorta'ya zincir mağazalarda alışveriş imkanı sağlayan market alışveriş kuponlarını satmıştır. Bu satışın tutarı 10.000 USD'dir. K.Marketler Zinciri, sistemden personel taşımacılığı talebinde bulunmuş ve bu talebi B.Taşımacılık tarafından karşılanarak taraflar arasında 10.000 USD tutarında işlem gerçekleştirilmiştir. Bu işlemler neticesinde K.Marketler Zinciri'nin sistemden alacak ya da borç bakiyesi bulunmamakta, yani firma nötr durumdadır.

F.Otel'in İşlemleri:

-F.Otel, barter şirketine vermiş olduğu teminat çerçevesinde sistemden kredi kullanarak, B.Taşımacılık'tan 20.000 USD tutarında vip taşımacılık hizmeti almıştır. F.Otel, sisteme borcunu ödeyebilmek için, barter pazarında yer alan E.Fuarcılık'a 10.000 USD tutarında konaklama hizmeti satarak fuar dönemindeki yabancı konukları otelinde ağırlamıştır. F.Otel, bir diğer barter üyesi olan G.Dağıtım'a ise 5.000 USD tutarında otelinde konaklama ve toplantı hizmetleri satmıştır. Böylece F.Otel, sistemde 6 ay içerisinde toplam 15.000 USD tutarında satış yapmıştır. Bu işlemler neticesinde F.Otel sisteme 5.000 USD Borçlu durumdadır.

Bu işlemler sonucunda firmaların sağlamış olduğu faydaları rakamsal olarak görmek amacıyla dört firmanın işlemleri üzerinde durulacaktır. Bu firmalar;

-Barter şirketine teminat vererek oluşturduğu barter kredisi ile sistemden ürün satın alan ve borçlu durumda olan A.Kozmetik Firması,

-Sistemden alacaklı durumda olan J Sigorta Firması,

-Sistemde nötr durumda (sıfır hesap bakiyesi) olan K.Marketler Zinciri,

-Sisteme borçlu durumda olan F.Otel'dir.

Örnekte yer alan firmaların işlemleri aşağıdaki koşullar altında gerçekleşmiştir;

-Barter şirketinin uyguladığı komisyon oranı %5'tir.

-Barter şirketinin, üyelere uyguladığı vade 12 aydır.

-İşlem fiyatları, ortalama olarak piyasa fiyatının %15 üzerinde gerçekleşmiştir.
(Yani aynı ürünler piyasadan %15 daha ucuza temin edilebilmektedir.)

-Firmaların karlılık oranları ortalama %25'tir.

-A.Kozmetik firmasının "satış-tahsilat-üretim-satış" döngüsü ayda 2 defadır.

Bu bilgilere göre,

A.Kozmetik Firmasının Durumu :

A.Kozmetik Firması 5 Ocak tarihinden 5 Nisan tarihine kadar verdiği teminatı çerçevesinde, sistemden toplamda 70.000 USD tutarında ürün satın almıştır. A.Kozmetik 12 ay sonra, sistemde satış yaparak barter şirketine alışı ve satışta ödediği komisyonlarla birlikte sisteme olan toplam 77.000 USD tutarındaki borcunu karşılamıştır.

$$70.000 + (70.000*0,05)+(70.000*0,05) = 77.000 \text{ USD}$$

A.Kozmetik firması, barter sisteminden 12 ay vadeli satın almış olduğu toplam 77.000 USD maliyetli ürünü, piyasadan satın almış olsaydı, aynı ürüne 59.500 USD ödeyecekti. Bu durumda A.Kozmetik firmasının görünen zararı,

$$77.000 - 59.500 = 17.500 \text{ USD}$$

olmaktadır. Ancak A.Kozmetik Firması bu ödemeyi karşılayabilmek için diğer kaynaklarından 59.500 USD tutarındaki bir bölümü ya bütçesinden ayıracak ya da bu miktarda ek satış yapmak durumunda olacaktı. Alternatif yatırım araçlarının kullanılması durumunda ise, dövizde uygulanan yıllık faiz %8 olduğuna göre,

$$59.500 * 0,08*(3/12) = 1.190 \text{ USD}$$

gelir kaybına uğrayacaktı. Borcunu, yeni satışlarla karşılaması durumunda ise, A.Kozmetik Firmasının ürün karlılık oranı %25 olduğuna göre satış maliyeti,

$$59.500 * 0,75 = 44.625 \text{ USD}$$

olacaktı. Yani, her iki durumda da A.Kozmetik Firmasından nakit çıkışı gerekecekti. Bu nedenle A.Kozmetik Firması ürünü 12 ay vade ile barter sisteminden satın almayı tercih etmiştir.

A.Kozmetik Firması'nın Sağladığı Faydalar;

A.Kozmetik firması, ürünü herhangi bir nakit çıkışı gerekmeksizin barter sisteminden satın almış olduğu için, 5 Nisan tarihinde 59.500 USD tutarında bir ürüne ve bu ürüne ödeyeceği 59.500 USD tutarında bir kaynağa sahiptir. Üstelik toplam değeri 119.000 USD olan bu kaynağı 12 ay süreyle kullanma imkanı elde etmiştir.

A.Kozmetik Firması, 119.000 USD tutarındaki kaynağını üretime yönlendirerek,

$$119.000 * 0,25 = 29.750 \text{ USD kar}$$

bu karı ayda 2 kez sağladığı için,

$$29.750 * 2 = 59.500 \text{ USD aylık kar}$$

ürünü 12 ay vadeli satın aldığından

$$59.500 \text{ USD} * 12 = 714.000 \text{ USD}$$

tutarında kaynağa sahip olmuştur. 12 ay sonunda borcunu barter sisteminde satış yaparak ödediği için, barter sistemini kullanmış olmakla elde ettiği net kar,

$$714.000 - 77.000 = 637.000 \text{ USD}$$

olmuştur. Oysa A.Kozmetik Firması ürünü piyasadan 90 gün vadeli çekle almış olsaydı, bu durumda sağlayacağı katma değer, (3 ay * 2 kez = 6)

$$59.500 * 0,25 * 6 = 89.250 \text{ USD (5 Nisana kadar)}$$

$$89.250 * 0,25 * 6 = 133.875 \text{ USD (5 Nisan -5 Temmuz arasında)}$$

$$133.875 * 0,25 * 6 = 200.812,50 \text{ USD (5 Temmuz - 5 Ekim arasında)}$$

$$200.812,50 * 0,25 * 6 = 301.218,75 \text{ USD (5 Ekim - 5 Ocak arasında)}$$

olacak, 59.500 USD tutarındaki ürünün 90 gün vadeli çekle alınması durumunda sağlayacağı katma değer 301.218,75 USD'da kalacaktı.

Bunun yanında A.Kozmetik Firması ürünü 3 ay vadeli aldığı için yani her iki firmayla yaptığı anlaşmayla borcun ürünün alımından 3 ay sonra barter hesaplarına geçirilmesi sonucunda, her ay sonunda fabrikaya,

$$59.500 / 3 = 19.833,33 \text{ USD}$$

tutarında ürün girişi olmuştur.

İlk ay giren üründen, 5 Nisan tarihine kadar,

$$((19.833,33 * 0,25) * 2 \text{ kez}) * 3 \text{ ay} = 29.750 \text{ USD}$$

ikinci ay giren üründen, 5 Nisan tarihine kadar,

$$((19.833,33 * 0,25) * 2 \text{ kez}) * 2 \text{ ay} = 19.833,33 \text{ USD}$$

üçüncü ay giren üründen, 5 Nisan tarihine kadar,

$$((19.833,33 * 0,25) * 2 \text{ kez}) * 1 \text{ ay} = 9.916,67 \text{ USD}$$

gelir elde etmiştir. Böylece 3 ay vadeli alımdan kazanılan toplam geliri,

$$29.750 + 19.833,33 + 9.916,67 = 59.500 \text{ USD}$$

olmuş, bu miktar, 12 ay süresince üretimde kullanıldığından,

$$((59.500 * 0,25) * 2 \text{ kez}) * 12 \text{ ay} = 357.000 \text{ USD}$$

olmuştur. Böylelikle A.Kozmetik Firmasının ürünü barter yoluyla satın almasından sağladığı toplam gelir,

$$357.000 + 637.000 = 994.000 \text{ USD}$$

olmuştur. A.Kozmetik Firması ürünü 3 ay vadeli çekle almış olsaydı, bu üç ay süresince fabrikaya yine ürün girişi olacak, 357.000 USD yine kazanılacaktı ancak toplam gelir,

$$357.000 + 301.218,75 = 658.218,75 \text{ USD}$$

olacaktı.

Sonuç olarak A.Kozmetik Firması, 59.500 USD tutarındaki ürünü barter sisteminden satın almakla, kasasından nakit çıkışı olmaksızın ihtiyacı olan hizmeti karşılamış, bu hizmet için ayırması gereken nakiti üretimine aktararak karını artırmış, üstelik üretim artışı için herhangi bir ek finansman kullanmadığından finansman maliyetlerini de düşürmüştür.

J.Sigorta Firması'nın Sağladığı Faydalar:

J.Sigorta Firması, uzun yıllardır teklif verdiği halde satış gerçekleştiremediği H.Tv'nin sigorta poliçelerini düzenlemiştir. Böylelikle normal şartlarda satış yapamayacak olduğu yeni bir müşteri kazanmıştır. İşletmelerin sigorta şirketlerini, verilen hizmetten memnun kalmaları halinde, kolaylıkla değiştirmiyor oldukları göz önüne alındığında, J.Sigorta Firması uzun yıllar boyunca, belki de barter kapsamı dışında, nakden bile hizmet verebileceği, yeni bir müşteri kazanmış olmaktadır. Üstelik satış sürecini barter şirketinin brokerları takip etmiştir. Yani pazarlama giderlerinden de tasarruf sağlamıştır.

K.Marketler Zinciri'nin Sağladığı Faydalar:

Sistemde nötr durumdayken, J.Sigorta'ya satış yaparak kendisine 10.000 USD tutarında kredi oluşturan K.Marketler Zinciri, bu işlemle birlikte satış hacmini artırmış olmaktadır. Üstelik bunun için herhangi bir pazarlama ve tanıtım faaliyetinde bulunmadığı gibi, reyon stoklarını da değerlendirmiş olmaktadır. Şirket, aynı zamanda stokları için de sabit giderlerinden harcama yaptığından ve piyasa fiyatlarına stoklama ve atıl kapasite maliyetini de yansıttığından, daha önce piyasaya yapmış olduğu satışlarda zaten bu maliyeti karşılamıştır. Sonuçta şirket barter işlemiyle hiçbir ek maliyet altına girmeden satışlarının artışını sağlamıştır.

F.Otel'in Sağladığı Faydalar:

F.Otel, barter şirketine vermiş olduğu teminat karşılığında sisteme 20.000 USD borçlu durumdayken, 6 aylık süre zarfında E.Fuarcılık ve G.Dağıtım'a toplamda 15.000 USD satış yaparak, borcunu 5.000 USD'ye düşürmüştür. 20 bin USD'nin yarattığı katma değer,

$$17.000 + (17.000 * 0,75) = 29.750 \text{ USD}$$

olmakta, yani firma piyasadan %15 daha ucuza alabileceken, barter sistemini kullanarak, ürün için nakit ödemesi gereken 29.750 USD tutarındaki miktarı 12 ay boyunca üretime yönlendirerek 29.750 USD katma değer yaratmıştır. Bunun yanı sıra A.Kozmetik firmasında olduğu gibi gelir artışı sağlamıştır.

Tablo 7.1: Uygulamada Yer Alan 4 Firma'nın Barter Sistemi'nden Sağladığı Yararlar

A.KOZMETİK FİRMASI	J.SİGORTA FİRMASI	K.MARKETLER ZİNCİRİ	F.OTEL FİRMASI
Kar Artışı	Yeni Müşteri	Satışların Artması	Atıl Kapasitenin Değerlendirilmesi
Üretim Artışı	Satışlarda Artış	Yeni müşteri	Finansman Maliyetinin Azalması
Finansman Maliyetinin Azalması	Pazarlama Giderlerinden Tasarruf	Stokların Eritilmesi	Kar Artışı ve Satışların Artması

4. UYGULAMADAN ELDE EDİLEN BULGULAR

Türkiye'de faaliyet gösteren bir barter işletmesine üye olan 4 firmanın, barter sisteminde gerçekleştirmiş olduğu işlemlerin incelendiği araştırmada elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmaktadır.

-A.Kozmetik Firması, ihtiyaç duyduğu hizmetleri nakit ödemeksizin satın almayı tercih etmiş ve üyesi bulunduğu barter sisteminden satın almıştır. Firma böylece, ilgili hizmetler için tasarruf ettiği tutarı üretimine aktararak, bir yandan karını ve üretimini artırmış, diğer yandan ise finansman maliyetlerini azaltmıştır.

-J.Sigorta Firması ise, normal şartlarda satış yapamayacak olduğu bir firmaya satış gerçekleştirerek yeni müşteri kazanmıştır. Üstelik bu satış için hiçbir tanıtım pazarlama faaliyetine katlanmamıştır. Poliçenin barterle düzenlenebilmesi için barter şirketinin brokeri taraflar arasında arabuluculuk yapmıştır.

-K.Marketler Zinciri, barter sisteminde satış yapmak suretiyle atıl kapasitesini harekete geçirmiş, reyon stoklarından kurtulmuş, böylelikle satışlarını artırmıştır ve yeni müşteriler kazanmıştır.

-F.Otel, A.Kozmetik Firması gibi sisteme teminat vererek kredi kullanmış, böylelikle ihtiyacı olan mallar için gerekli nakdi başka alanlarda kullanma imkanı elde etmiştir. Boş kalan odalarını barter pazarından gelen yeni müşterilere satarak atıl kapasitesini değerlendirmiştir. Böylece birim başına sabit maliyetleri de düşmüştür.

Uygulamada yer alan tüm firmaların barter sistemini kullanmakla olumlu sonuçlar elde ettiği görülmektedir. Bu firmaların barter sistemini kullanma amaçları ihtiyaçları olan mal ve hizmetleri nakit kullanmadan karşılamaktır. Firmalar nakit yerine kendi mal veya hizmetlerini vermek böylece atıl kapasitelerini değerlendirmek istemişlerdir. Böylece söz konusu nakit tutarını üretimlerinde ve ticaretlerinde değerlendirebileceklerdir. Nitekim barter tekniğinin en önemli faydalarından biri atıl kapasiteyi harekete geçiriyor olmasıdır. Ekonomilerdeki belirsizlik ve sıklıkla yaşanan talep durgunluğu hemen her firmanın atıl kapasite ile çalışmasına sebep olmaktadır.

Firmalar mal ve hizmetleri piyasada hemen satılabiliyor olsaydı, söz konusu mal ya da hizmetlerini sistemde satmayı tercih etmeyeceklerdi. Çünkü, hemen nakde dönüşebilecek bir malı vererek, yerine barter sisteminden kendilerine uygun bir malı seçmek için beklemek zorunda kalabileceklerdir. Böyle bir durumda ise firma nakit akışı açısından olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla sistemin incelenen likit koruyan avantajı ters yönlü çalışacaktır.

Diğer taraftan, sistemde ihtiyaçlarını karşılamak için alıcı durumunda olan firmalar, ellerinde bu ürünler için gerekli nakit tutarı başka alanlarda değerlendirmek istedikleri için barter sistemini tercih etmişlerdir. Aksi halde ürünleri piyasadan daha ucuza ve anında elde edebileceklerdi. Ancak bu firmalar, gerek nakit sıkışıklığı yaşadıkları için gerekse ellerindeki nakdi üretimlerine aktarmak ya da yatırımlarında kullanmak istedikleri için, ihtiyaçları olan ürünleri barter sisteminden alma yolunu tercih etmişlerdir.

Uygulamada yer alan firmalar, ihtiyaç duydukları ürünleri barter sisteminden tedarik ederek, kasalarındaki nakdi korumuşlardır. Bu firmalar sistemde alım yaparak, hem ihtiyaçlarını karşılamış, hem de bu ürünler için gerekli nakit miktarını mal ve hizmet üretimlerine yönlendirerek katma değer sağlamışlardır. Böylece, başka bir finans

tekniki ile sağlayamayacakları bir avantaj elde ederek, ek bir finansmana gerek olmaksızın, üretimlerini ve gelirlerini artırmışlardır.

Uygulamada satıcı durumunda olan K.marketler Zinciri ve J.Sigorta firmaları ise, atıl kapasitelerini değerlendirmek amacıyla barter sistemini tercih etmişlerdir. Bu firmalar ek bir tanıtım ve pazarlama maliyetine katlanmadan mal ve hizmetlerine yeni müşteriler bulmuşlardır. Böylece atıl kapasitelerini harekete geçirmiş ve satış hacimlerini artırmışlardır.

Uygulamada yer alan firmalar, barter şirketinin bu hizmetlerinden faydalanmak için tek bir maliyete katlanmışlardır. Bu da barter şirketinin işlemlerden aldığı komisyondur. Üstelik, alıcı durumunda olan firma, sisteme olan borcunu mal ve hizmetleriyle öderken komisyon oranını da fiyata dahil ederse komisyon oranı için kasasından nakit çıkışı olmayacaktır. Ne var ki komisyonun pazarlama gideri gibi düşünülmesi yerinde olacaktır. Çünkü fiyata eklenen komisyonlar sistemdeki fiyatların yükselmesine sebep olmaktadır.

Uygulamaya konu olan firmaların sistemden bekledikleri faydaları elde etmişlerdir. Ancak bu durum sisteme giren tüm firmalar için geçerli olacak ya da uygulamadaki firmalar her zaman aynı faydayı elde edecekler anlamına gelmemektedir.

Barter sisteminde, satış yapmak isteyen bir firmanın ürünlerini satın alacak uygun bir firma bulması zaman alabilir. Aynı şekilde barter sisteminde alım yapacak firmanın da ihtiyacını karşılar nitelikte mal ve hizmetler bulabilmesi zaman alabilir. Bu süre alıcı ve satıcı üye firmaların tahmin ettiklerinin üzerinde bir zamanı da kapsayabilir. Bu nedenle firmalar sistemdeki arz ve talepleri inceleyerek barter pazarındaki alım veya satım kararlarını vermelidirler.

Sistemden kredi kullanarak borçlanacak olan firma, borcunu belirlenen süre zarfında mal ve hizmet satarak ödeyemez ise nakit olarak ödemekle yükümlüdür. Bu nedenle özellikle sistemden alım yaparak borçlanmayı düşünen firmanın, sistemden ürünlerine talep gelip gelemeyeceğine dair ön araştırma yapması yararlı olacaktır. Yani firma sadece sistemden neler alabileceğine odaklanmamalıdır.

Aynı şekilde sistemde satış yaparak alacaklı duruma geçmeyi planlayan firmalar da, sistemde ihtiyaçlarına uygun mal veya hizmetlerin olup olmadığını önceden tespit etmeye çalışmalıdırlar. Aksi halde, satışlarını karşılayacak mal veya hizmetleri elde edememe gibi durumlarla karşılaşabilirler.

Barter organizatörü tarafından sağlıklı işletilen, çok sayıda alıcı ve satıcının bulunduğu bir barter pazarında sistem, uygulamadaki firmalarda olduğu gibi, faydalarını gösterebilecektir. Özellikle yasal düzenlemelerin yapılması sisteme duyulan güveni artıracaktır. Böylece sistemin etkinliği artacak ve geniş kitlelere yayılması mümkün olacaktır.

Sonuç olarak barter sistemi; işletmelere ihtiyaç duydukları mal veya hizmetleri kendi ürettikleri mal veya hizmetlerle satın alma imkanı tanıyan hem bir ticaret modeli hem de bir finansman tekniğidir. Sistem iyi işletildiğinde firmalara; stokları eritme, atıl kapasite değerlendirme, satışları artırma, yeni pazarlar, ücretsiz reklam, faizsiz kredi, finansal yapılandırma gibi avantajlar sunmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Barter, ilk çağlarda takas adı altında primitif usülde uygulanmış olan ve geçen zaman içinde fenomenel bir gelişim göstererek sistemleştirilen, bugün ise teknolojik ve ekonomik gelişimlerin çocuğu durumundaki modern bir endüstridir. Barter sistemi, organizatör şirketin belirlediği spesifik düzen çerçevesinde, her sektörden üye firmanın arz ve taleplerinin bulunduğu ortak bir platform içerisinde, çok istasyonlu takaslar halinde mal ve hizmetlerin değişimi işlemlerinin gerçekleştirildiği inovatif bir iş modelidir. Dolayısıyla, parasız bir ödeme sistemi olması itibariyle fantastik bir yapıya sahip olan barter, özellikle ekonomik daralma dönemlerinde firmalara nefes aldirabilecek olan alternatif bir ekonomik model ve bütünleşen yeni dünya düzeninde küresel networklere girmeyi sağlayabilecek olan özgün bir çözüm yöntemidir.

Geçmişten günümüze kadar değişik formlarda kullanılmış olan barter sistemi, her devrin ticaret ve finans yöntemi olmayı başarmıştır. Nitekim, finansmanın pahalı olduğu, talebin daraldığı, pazarın durgunlaştığı, rekabetin arttığı günümüz ekonomik şartlarında, varlıklarını sürdürebilmek için alternatif ekonomik yöntemler arayışına giren işletmeler; kaynaklarını ekonomik kazanca dönüştürebilecek ve para temeline dayanmayan finansal yöntemlere adapte olmaktadır. Bu yöntemlerden birisi takas metoduna dayanan barter sistemidir. Paranın icadıyla birlikte uygulamadan kalkmış olan takas, 1930'lardaki dünya iktisadi buhranı ile birlikte ekonomi sahnesine- bu defa barter adındaki daha kapsamlı rolüyle- geri dönmüş ve hızla gelişerek dünya ticaretinin bilinen oyuncularından biri olmuştur. Sistem ülkemizde ise 90'lı yılların başlarından itibaren uygulanmaya başlamıştır.

Günümüzde, barter endüstrisi; perakende barter, toptan barter ve uluslararası barter olmak üzere üç farklı şekilde çalışmaktadır. Barter; sadece ilkel parasız ekonomilere mahsus olmayan, aksine gelişen ve gelişmiş ekonomilerin içinde de her boyuttaki ticari işlemleri kapsayacak şekilde kendine uygulama sahası bulmuş olan modern bir olgudur. Öyle ki günümüzde barter, yüzlerce sektöre hizmet veren bir sistem halini almıştır. Üstelik sadece ticari kuruluşlar değil aynı şekilde kamu kurumları, meslek örgütleri, belediyeler ve hatta devletler de, ihtiyaçlarını atıl kapasiteleri ile finanse etmek için barter pazarında yer almaktadırlar.

Barter sistemi, işletmelerin ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetleri nakit kullanmadan temin etmesi ve bedelini de kendi ürettiği, ticaretini yaptığı ya da sahibi olduğu mal ve hizmetlerle ödemesi esasına dayanmaktadır. Nakitsiz bir ticaret olması yönüyle diğer finans yöntemlerinden ayrılarak paranın maliyetini düşürücü bir özellik gösteren Barter sistemi, dünyada yüz binlerce firma tarafından kullanılmaktadır. Dünyanın çeşitli ülkelerinde barter sisteminin farklı uygulamalarıyla karşılaşılsa da sistem, kullanıcılarına benzer avantajlar sunmaktadır.

Ülkemizdeki işletmeler barter sistemine farklı gerekçelerle gereksinme duymakta olup sistemi çoğunlukla, atıl kapasite, stok fazlası, likit sıkıntısı, riskli alacaklar ve birikmiş borçlar ile finansman ve pazarlama sorunlarını gidermek adına kullanmaktadırlar. Barter sistemi, ticaret, finansman ve pazarlama fonksiyonlarını tek bünyede toplamakta olup bu özellikleriyle; bankacılık, leasing ve factoring gibi tekniklere karşı bir seçenek oluşturabileceğini gözler önüne sermiştir.

Ticari hayattan parayı kaldırmak gibi bir amaç gütmeyen, fakat ticaretin parasız da yapılabileceğini gösteren barter sistemi, hemen her sektörden, her ölçekteki işletme tarafından kullanabilmektedir. Sistem, özellikle konjonktürel dalgalanmaların daralma safhalarında, piyasalardaki istikrarın ve paraya olan güvenin azaldığı yerlerde uygulanmıştır. Ancak barter, işletmelerin sadece zorlu ekonomik koşullarda değil, aksine olağan faaliyetlerini desteklemek, ilave gelir elde etmek için de başvurabilecekleri bir ticaret ve finansman seçeneğidir. Nitekim gelişmiş ülkelerde, özellikle doymuş sektörlerde firmalar karlarını artırabilmek için satışlarını artırmak yerine maliyetlerini düşürmeyi, yani aynı miktar satışla daha fazla kar elde etmeyi hedeflediklerinden paranın maliyetini düşürücü uygulamalara yönelmektedirler. Ucuz personel istihdamı veya kalitesiz ürün üretimi tercih edilmediğinden bu noktada barter sistemi önemli hale gelmektedir.

Barter sistemi, krizle daralan bir ekonomik ortamda faaliyet gösteren işletmeler için stokların nakde çevrilmesi, atıl kapasitenin ürüne dönüştürülmesi; firmaların tahsilat ve ödeme problemlerini aşmak için alacak ve borçlarının yapılandırılması; yeterli finansmana sahip olmayan KOBİ'lerin yeni pazarlara açılabilmesi ve yatırımlarını tamamlayabilmeleri için gerekli reklam, pazarlama, danışmanlık ve faizsiz

kredi desteğinin sağlanması gibi konulardaki etkinliği ile üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir tekniktir.

Barter sistemi, özellikle ellerinde biriken aşırı miktardaki stokla zor duruma girmiş işletmeler için büyük önem taşımaktadır. Ancak söz konusu firmalar sisteme kurtarıcı gözüyle bakmamalı, sistemi ticari hayatın içinde bir alternatif olarak değerlendirmelidirler. Çünkü, finansal sorunları büyük boyutlara ulaşan bir firmanın barter sistemine girerek tüm sorunlarını çözüme kavuşturması mümkün değildir.

Sistemin anılan avantajlarının teoride kalmaması, sistemin geniş kitlelere ulaşmasıyla mümkün olmaktadır. Yani, sistemin başarısı sistemde çok çeşitli ürün seçeneği ve çok miktarda üye olmasıyla doğru orantılıdır. Aksi halde sistemde arz talep dengesizliği ortaya çıkmakta, alıcılar ihtiyaçları olan ürünü, satıcılarda ürünlerine uygun talebi bulmakta zorlanmaktadırlar. Bu nedenle barter şirketinin, sistemi tanıtarak ve üyelerine iyi hizmet sunarak yaygın katılımı sağlaması önem taşımaktadır.

Barter sistemi, özellikle atıl kapasite, stok fazlası ve nakit sıkıntısı sorunlarının yoğun olarak yaşandığı KOBİ'lere çok önemli katkılar sağlamakta olup barter şirketlerinin, sistemin KOBİ'lere tanıtılması yönündeki çalışmalarına hız vermeleri gerekmektedir. Böylelikle, uzun yıllardır finansal sorunlarına çözüm arayışı ile gündemde kalmış olan KOBİ'ler ticari hayat içinde rekabet avantajı elde edebilecektir. Öte yandan, barter sistemi denince, sadece KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu bir sistem akla gelmemelidir. Özellikle overtrading yapmak durumunda kalan KOBİ'lere büyük avantajlar sunan barter sisteminden büyük ölçekli şirketler de faydalanabilmektedir.

Bütünleşen dünyada barterin kullanımı artarken Türkiye'de sistemin kullanım alanları ve mevcut faydalarının benimsenmesi konusunda bazı zorluklar yaşanmaktadır. Bu durumun aşılabilmesi için barter organizasyonlarının firma taleplerine yanıt verebilecek güçte olması gerekmektedir. Sistemde, istenilen ürünün istenilen zamanda bulunamaması nedeniyle yaşanan sorunların çözümü, sistemdeki üye sayısının artması ve sistemin ekonomik hayatta kabul görmesiyle mümkündür.

Barter işlemlerinde üye firmalara fatura kesilmesi konusunda zorunluluk getirilmesine ilişkin düzenlemeler yapılması halinde, sistem kayıt dışı ekonomiyi önleyecek ve vergi gelirlerinin artmasına katkıda bulunacaktır.

Dış ticaret mevzuatında barter işlemlerinin özel olarak tanımlanması ile uluslararası barter işlemleri artacaktır. Bu konu Türkiye'nin dış ticaret açığının azalması bakımından olumlu katkılar sağlayacaktır. Böylece, Türkiye'deki firmaların dış pazarlarda tanınma şansı elde edebilmesi de sağlanmış olacaktır.

Barter sisteminin işleyişinin Türk Hukuk sistemi içerisinde tanım ve işleyiş bağlamında yer almaması, barter sistemindeki alıcı ve satıcı işletmelerin barter sistemine olan güvenlerini etkilemektedir. Bu bakımdan sisteme ilişkin yasal düzenlemelerin bir an evvel yapılması zorunluluk arz etmektedir.

Barter şirketlerinin statü açısından banka, aracı kurum ya da normal şirketlerden hangisine dahil olduğu konusunda netlik olmadığından, işlemlerin kayıt altına alınmasında farklı uygulamalar yapılmaktadır. Bu nedenle barter şirketlerinin kurumsallaşması ve kendilerine özel hukuki kimlik kazanmaları gerekmektedir. Barter şirketlerinin kuruluşları ile ilgili yasanın hemen yürürlüğe konularak barter sistemini istismar edebilecek, üyelerin menfaatlerini korumaktan uzak, kısa vadeli karlar peşinde koşan, kötü niyetli kimselerin barter şirketi kurmaları engellenmiş olacaktır.

Gözardı edilmemesi gereken bir diğer husus da şudur: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun genel işlem şartları ile ilgili olarak zayıf olan tarafı sözleşmeyi düzenleyene karşı koruyan maddeleri (TBK m.20-25); barter organizatörlerinin bu maddeleri göz önüne alarak sadece kendi lehlerine bir üyelik sözleşmesi düzenlememeleri ve barter üyelerinin de barter sisteminin özel bir yasası olmamasına karşın kendilerinin hukuken korunan haklarının olduğunun farkında olmaları açısından son derece önemlidir. Gerek barter şirketleri gerekse üyeler bunun farkında olarak sistemde hareket etmelidirler.

Bartera konu olan işlemlerde Tekdüzen Hesap Planı'nın nasıl uygulanacağı konusunda bir açıklama bulunmamaktadır. Bu durum, muhasebede tekdüzeliği sağlamamakta ve uygulamada kargaşalara neden olmaktadır. Bu bağlamda Maliye

Bakanlığı ve Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu yetkililerinin bir araya gelerek barter ile ilgili özel muhasebe standartları oluşturmaları önerilmektedir.

Barter endüstrisinin kurumsallaşması, sistemin eğitim ve öğretiminin verilmesi, uluslararası barter uygulamalarının sağlanması için barter şirketlerinin biraraya gelerek Barter Birliği oluşturmaları gerekmektedir. Böyle bir merkezin kurulması sektörün durumuyla ilgili yapıcı bir takım fikirler hayata geliştirilmesini ve sistemin işleyişine ilişkin standartlar belirlenmesini sağlayacaktır.

Ülkemizdeki barter uygulamalarında genellikle, sistem garanti fonu çalıştırılarak üyenin ihtiyacına yönelik mal ve hizmetler barter şirketi tarafından sistem dışından temin edilmediği gibi barter şirketi tarafından üye firmaya nakit ödeme de yapılmamaktadır. Sistemin herhangi bir resmi denetime tabi olmaması bu gibi istenmeyen durumlara yol açabilmektedir. Bu da barter sistemi ile ilgili ivedi çözüm getirilmesi gereken hususlardandır.

Barter üyelerinin barter pazarında mal veya hizmetlerini arz ederken reel fiyat vermediklerine rastlanmaktadır. Sektörün bu imajı nedeniyle pek çok firma barter pazarında faaliyette bulunmak istememektedir. Bu konuda en büyük görev barter şirketine düşmektedir. Barter yasası oluşturulurken barter şirketlerine, üyelerin reel fiyatların dışında fiyat teklif etmesinin önlenmesine ilişkin, bir takım yaptırımların konulması gerekmektedir. Bu yaptırımlarla barter pazarının etkinliği artacaktır.

Diğer taraftan, barter organizatörleri, üye firmaları barter pazarında buluşturmakta, işlemlere taraf olmamakta, üye firmalar mal veya hizmetin fiyatı, özellikleri, kalitesi, teslimi, satış sonrası hizmetleri gibi konularda aralarında anlaşmaktadırlar. Ancak bazı durumlarda üye firmalar arasında bir takım ihtilaflar çıkabilmektedir. İşte ihtilafların çözülebilmesi için barter şirketlerinin bu gibi konularda da bir takım aracılık faaliyetinde bulunması gerekmektedir. Barter ile ilgili çıkarılması gereken yasada karşılaşılabilecek ihtilafları önleyici nitelikte maddeler de yer almalıdır.

Her geçen gün üye sayısını arttıran barter şirketlerinin üye firmalara kaliteli ve güvenli hizmet sunabilmeleri için kalite belgesine sahip olmaları ön koşul olmalıdır. Böylelikle barterin ticari hacim içerisindeki payının artacağı öngörülmektedir.

Bunun yanında, Türkiye'deki barter sistemi ve sistemin özellikleri firmalar tarafından yeterince bilinmemektedir. Sistem üye referanslarıyla genişlemektedir. Özellikle görsel basın yoluyla barter sisteminin firmalara anlatılması gerekmektedir. Bu şekilde, sistem geniş kitlelere ulaşarak, bu konuda bilgisi olmayan işletmelere duyurulmuş olacaktır.

Paranın kullanılmaması ve çok taraflı takas işlemlerine dayanması sebebiyle sıradışı bir niteliğe sahip olan barter sistemi, bünyesindeki finansman, ticaret ve pazarlama fonksiyonları ile gerek ekonomik daralma gerekse refah dönemlerinde, her sektörden ve her ölçekten firma hatta her ülke için önemli çözümler ve fırsatlar sunmakta ve günümüzde alternatif bir model olarak önerilerek yaygınlaşmaktadır. Ülkemizde sistemin sağlıklı işlerliğini sağlayacak gerekli düzenlemelerin yapılması ile barter sistemi leasing ve factoring gibi ekonomik hayatta kabul görmüş finansal tekniklerden biri olacaktır.

EKLER

EK 1: Barter Üyelik Sözleşmesi

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Barter Sözleşmesi

A. Taraflar

Bir tarafta; **Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul** adresinde mukim **AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.** (Bundan böyle **AVRASYA BARTER** olarak anılacaktır) ile diğer tarafta;

Firma Ünvanı :
Adresi :
Posta Kodu : İlçe : İl :
Telefon İş : Gsm :
Faks : Telefon/Ev :
Web : E-Mail :

(Bundan böyle **ÜYE** olarak anılacaktır), arasında aşağıdaki şartlarda işbu **AVRASYA BARTER Üyelik sözleşmesi** imzalanmıştır.

B. Sözleşme Konusu

- İşbu sözleşmenin konusu, **ÜYE'nin** Barter sistemi ile satış yapma esaslarını tanımlamak suretiyle **AVRASYA BARTER** hizmetlerinden faydalanmasını sağlamaktan ibarettir.
- Sözleşmenin imzalanması ile birlikte Barter Sistemi'ne konu olan işlemler, **ÜYE'nin** diğer üyelerle yaptığı **AVRASYA BARTER** tarafından onaylanan alım veya satım işlemleridir.

C. Tanımlar

Bu sözleşmede kullanılan özel kavramların tanımları aşağıda belirtilmiştir.

- Barter Sistemi** : Sadece üye firmaların alışveriş yapabildikleri bir pazarda, üye firmaların; satın aldığı mal veya hizmetin bedelini yine sisteme üye diğer firmalara mal veya hizmet satarak ödediği, aynı şekilde üye firmalara sattığı mal veya hizmetin bedelini yine üye firmalardan mal veya hizmet satın alarak tahsil ettiği bir sistemdir.
- Barter Pazarı** : Barter Sistemi ile çalışan üye firmaların bir araya gelerek oluşturdukları pazardır.
- Barter Şirketi** : Üye firmaların Barter Sistemi ile çalışmalarını organize eden aracı kuruluştur. Arz ve Talep bilgilerinin kaydedildiği bir Bilgi Bankası'nı yönetir.
- Üyelik** : Firmaların, Barter Sistemi ile çalışmak istediğinin onaylanması ve sonrasında işbu sözleşme imzalanarak firmaya **ÜYE** statüsünün verilmesidir.
- Broker** : **AVRASYA BARTER** adına, firmaların Barter Pazarına üye olmalarına ve Barter Sistemi ile çalışmalarına yardımcı olan kişidir.
- Barter Kredisi** : **ÜYE'nin** Barter Pazarı'nda, ödemeyi Barter Çeki ile yapmak suretiyle mal veya hizmet satın alarak borçlanabilmesidir.
- Kredi Limiti** : **ÜYE'nin** **AVRASYA BARTER** tarafından belirlenen, kullanılabileceği Barter Kredisi miktarıdır.
- Teminat** : Barter Kredisi kullanmak isteyen **ÜYE'nin**, Kredi Limiti oluşturmak için **AVRASYA BARTER'a** teminat olarak verdiği Banka Teminat Mektubu, Devlet Tahvili, Hazine Bonosu veya Gayrimenkul ipotegi gibi bir ekonomik değerdir.
- Arz Bildirim Formu** : **ÜYE'nin**, Barter Sistemi ile satmak istediği malların veya hizmetlerin bilgilerini **AVRASYA BARTER'a** duyurmada kullandığı formdur.
- Talep Bildirim Formu** : **ÜYE'nin** Barter Sistemi ile satın almak istediği mal veya hizmetlerin bilgilerini **AVRASYA BARTER'a** duyurmada kullandığı formdur.
- Barter Çeki** : Üyeler arasında gerçekleşen alım-satım işlemlerinde bir ödeme ve tahsilat aracı olarak kullanılan, üzerinde yapılan işlemin Amerikan Doları cinsinden tutarının yazılı olduğu, mal veya hizmeti alan taraftan imzalanıp kaşelenen, **AVRASYA BARTER** Sistemi'nin kıymeti evrakıdır.
- Satış Yetki Kodu** : Barter Sistemi ile satış yapacak firmaya, ürününü satın alacak üyenin Barter Kredisi kullanabileceğine dair **AVRASYA BARTER** tarafından verilen onay kodudur.
- Fiyat Kontrol Kurulu** : **ÜYE** tarafından Barter Sistemine arz edilen mal ve hizmetlerin fiyat açısından uygunluğunu tespit etmek amacıyla **AVRASYA BARTER'in** oluşturduğu kuruldur.
- Hesap Bildirim Cetveli** : Barter Sistemi ile alım-satım yapan **ÜYE'nin** sistem içerisindeki Cari Hareketleri, Borç&Alacak Bakiyesi, Kredi Limiti gibi detaylarını içeren ekstredir.

D. Üye Olma Koşulları

- İşlem Yapma Yetkisi almak için **ÜYE**, **AVRASYA BARTER** tarafından istenen, son yıla ve son duruma ait belge ve evraklardan kendisi ile ilgili olanların tamamını Broker'ına veya **AVRASYA BARTER Genel Merkezine** verir.
ÜYE den istenen belge ve evraklar şunlardır:
 - Şirket Kuruluşuna Ait En Son Yayınlanan Ticaret Sicil Gazetesi
 - İmza Sirküleri
 - Son Yıl Vergi Levhası Fotokopisi
 - Ticaret Odası Faaliyet Belgesi
 - Kuruluş Tanımlama Formu
 - Arz Bildim Formu
 - Talep Bildirim Formu
- ÜYE**, yukarıda D-1 Maddesinde belirtilen belgelerde kendi tarafından veya başka yollardan yapılacak her türlü değişiklikleri, özellikle **ÜYE'yi** temsil ve ilzama yetkili kimselerin değişmesi durumunda; bu değişiklikleri 7 (yed) gün içerisinde **AVRASYA BARTER'a** yazılı olarak bildirmelidir.
- AVRASYA BARTER ÜYE'ye**, işbu sözleşme dâhilinde Barter Sistemi'ni kullanmaya başlaması için, istenen evrakların tamamlanması ve sözleşmenin onaylanmasını müteakip 7 (yed) gün içerisinde yazılı olarak işlem yapma yetkisi verir.

E. Barter Sistemi İşlemlerine İlişkin Genel Hükümler

- AVRASYA BARTER**, İşlem Yapma Yetkisi olan **ÜYE** adına Cari Hesap açar ve **ÜYE'nin** Barter Pazarında gerçekleştirdiği alım ve satım işlemlerinin bedellerini, Amerikan Doları cinsinden Cari Hesapta muhasebeleştirir. Ayrıca, **ÜYE'ye** Barter Sistemi çalışmalarında yardımcı olması için bir Broker görevlendirir ve **AVRASYA BARTER Çeki** teslim eder. **AVRASYA BARTER Çeki'nin** işbu sözleşme kapsamı dışında kullanımından doğan sorumluluk **ÜYE'ye** aittir.
- ÜYE**, Barter Sistemi'nin aynı zamanda İnternet ortamında işlem gören bir Pazar olduğunu kabul eder. **ÜYE** İnternet üzerinden her türlü Barter işlemini yapabilmesi için işbu sözleşmeyi imzalamak suretiyle; İnternette **AVRASYA BARTER** web sayfasına erişme yetkisine, İşlem Yapma Yetkisi ile birlikte verilecek olan İnternet kullanıcı adı ve şifresi ile sahip olacaktır. Bu şifre İnternet kullanımındaki tüm adımlarda geçerli olacaktır. her türlü gizlilik ve güvenlik ihlalleri nedeniyle ileride Barter işlemlerinden doğacak problemlerin hukuki ve cezai sonuçlarından **ÜYE** sorumludur. **ÜYE**, **AVRASYA BARTER'in** vermiş olduğu İnternet hizmetlerinden yararlanmak suretiyle diğer üyeler ile arasında gerçekleştirdiği alım-satım işlemleri sonrasında bahse konu mal veya hizmetlerle ilgili anlaşmazlıklardan **AVRASYA BARTER'in** sorumlu olmadığını kabul ve beyan eder.
- ÜYE'nin** Barter Pazarı'nda satmak istediği ürünlerinin bilgileri, Arz Listesi'ne; Barter Pazarı'ndan satın almak istediği ihtiyaçlarının bilgileri, Talep Listesi'ne kaydedilir ve **AVRASYA BARTER** tarafından diğer üyelerin görmesi sağlanır. Üyeler, İşlem Yapma Yetkisi aldıktan sonra **AVRASYA BARTER Genel Merkezi** tarafından kendilerine verilen şifre ile İnternet teki **AVRASYA BARTER Arz ve Talep Listesi'ni** görürler.
- ÜYE**, ürünlerine Barter Pazarından talep geldiğinde, alıcı firma ile birebir görüşerek fiyata, kalitede, miktarda, teslimat şartlarında, satış sonrası hizmetlerde ve diğer şartlarda anlaşır. **ÜYE**, sattığı ürünün bedeli karşılığında **AVRASYA BARTER Çeki'ni** kabul ederek ürünün Türk Lirası bedelinin Amerikan Doları karşılığı kadar Barter Sistemi'nden alacaklı olur. Barter Sistemi ile mal satan **ÜYE**, alacağını, Barter Pazarı'nda satışa sunulan ürünlerden satın alarak tahsil eder. **AVRASYA BARTER**, **ÜYE'nin** alacağını **AVRASYA BARTER Pazarı'nda** satılan ürünleri satın alarak tahsil etmesinde garantör firmadır. **ÜYE'nin** **AVRASYA BARTER** garantörlüğünde Barter Sistemi ile satış yapması, yaptığı her satışta **AVRASYA BARTER Genel Merkezi'nden** Satış Yetki Kodu alması şartına bağlıdır.
- ÜYE**, Barter Pazarı'na arz ettiği ürün bilgilerini işbu sözleşme süresi içinde her zaman değiştirmeye yetkilidir. Satışını yapmak istediği ürün çeşidini artırabilir, azaltabilir, ürün miktarını artırabilir, azaltabilir, isterse Arz Listesi'nden kaldırabilir. Ancak **ÜYE'nin** arz ve talep ile ilgili yapmak istediği değişiklik bilgileri **AVRASYA BARTER Genel Merkezi'ne** ulaştıktan sonra geçerlilik kazanır.

6. AVRASYA BARTER'in Fiyat Kontrol Kurulu'nun fiyat açısından uygun bulmadığı ve bunu belgelediği arzları kabul etmeme hakkı bulunmaktadır.
7. 3000 USD (ÜçBinAmerikanDoları) üzerindeki işlemlerde alıcı ve satıcı birbirlerinin haklarını belirleyen bir protokol yapar, bu protokolün ve ilgili işlemin çekiminin imza ve kaşe edilmiş hali ile faksının AVRASYA BARTER'a gönderilmesi sonucu Satış Yetki Kodu verilir. Satıcıdan ya da alıcıdan kaynaklanan problemlerin karşı tarafa verdiği zarar ziyan, yine satıcı ve alıcı arasında hukuki yollardan çözümler. Bu tür anlaşmazlıklarda AVRASYA BARTER'in hukuki sorumluluğu yoktur.
8. ÜYE ile alım yaptığı firma arasındaki temel ilişkiden kaynaklanabilecek itiraz, ÜYE nin AVRASYA BARTER'a karşı yükümlülüklerinin ifasını da geciktirmez.
9. ÜYE kredi limiti kadar Barter Pazarı'ndan ürün satın alabilir. Üye henüz Barter Pazarı'na satış yapmamış veya yaptığı satışların bedelinden daha fazla mal veya hizmet alımı yapmak istiyorsa kredi limitinin oluşturulması için AVRASYA BARTER'a teminat vermek zorundadır. Böylesi durumlarda teminatın cinsi, miktarı, teminata göre kredi kullanım oranı ek bir protokolle belirlenerek imza altına alınacaktır.
10. İşbu sözleşme ile ÜYE, kendi adına bu sözleşme kapsamında meydana gelen alacaklarının nakit veya Barter ile tahsilatı hakkında AVRASYA BARTER'a tam yetki, ve vekalet vermiş sayılır. Tahsil edilen alacakları için faiz veya başka bir talepte bulunmayacağını kabul ve taahhüt eder.
11. ÜYE satın almak istediği mal veya hizmetin Barter Pazarı'nda bulunup bulunmadığı bilgisini AVRASYA BARTER Arz Listesinden soruşturur; İhtiyacını karşılayacak üye firmalar ile doğrudan iletişime geçer.
12. AVRASYA BARTER, ÜYE'ye Barter Pazarı'ndan satın aldığı ve karşılığında borçlandığı her ürünün bedelini, satın aldığı tarihten itibaren Barter Sistemi ile ödemesi için 12 (oniki) ay süre tanıır. ÜYE, satın aldığı bir ürünün bedelini oniki aylık vadede ürününü Barter Pazarı'na satarak ödeyemezse, onikinci ayın sonunda, 3 (üç) gün içinde defaten AVRASYA BARTER'a nakit olarak öder. Aksi halde imzalanın Teminat sözleşmesi tahsil amacıyla takibe konulur.
13. ÜYE, Barter kredisi kullanmak için AVRASYA BARTER'a teminat vererek Kredi Limiti oluşturmuş ve bu şekilde satın aldığı bir ürünün borcunu oniki ay sonunda defaten nakit ödemiş ise AVRASYA BARTER bu işlem için komisyon hakkından feragat eder. Üye, bu durumda sadece satın aldığı ürünün Amerikan Doları değerini öder.
14. ÜYE firmalar Barter Pazarı'nda yaptıkları alım ve satım işlemlerinde bu alışverişin uygunluğunu kendi serbest iradeleri ile değerlendirecek karar verirler. AVRASYA BARTER'in görevlendirdiği Broker'ların alım ve satım işlemlerindeki rolü, ÜYE'nin kendi serbest iradesiyle işlem yaptığı gerçeğini değiştirmez. Bu sebeple ürünün fiyatından, kalitesinden, niceliğinden, satış sonrası teknik hizmetlerinden ve ürün garanti şartlarına yönelik hizmetlerden kaynaklanan problemlerin sorumluluğunu alıcı ve satıcı firmaların kendisi üstlenir. Bu problemler için AVRASYA BARTER alıcının veya satıcının lehine veya aleyhinde taraf değildir.
15. Barterli işleme konu olan gayrimenkul (çevre mülk, devre tatil dâhil) her türlü taşıt (kara, deniz ve hava taşıtları) alım satımlarında, kat mülkiyeti ve kat itifakı tapularının alınması, kooperatif ise tapuların teslim süresi, kooperatif üyelikli tahsis belgesi, noter onaylı kooperatif hakkı devir sözleşmesi, oto ruhsat ve trafik işlemleri vb. konularda işlem esasında ve sonrasında çıkabilecek her türlü problemlerin sorumluluğunu alıcı ve satıcı Üyelerin kendisi üstlenir. AVRASYA BARTER, bahse konu işlemlerde taraf değildir.
16. AVRASYA BARTER Genel Merkezi, gerçekleşen işlem için alıcı ÜYE'nin imzaladığı AVRASYA BARTER Çeki üzerindeki ve E-7 maddesinde belirtilen protokoldeki bilgileri esas alır. Alım yapan ÜYE, satım yapan ÜYE'ye AVRASYA BARTER Çeki düzenleyerek verir. AVRASYA BARTER Çeki'nin asıl suretini AVRASYA BARTER Genel Merkezi'ne ulaştırmak satıcı firmanın sorumluluğudur. AVRASYA BARTER Çeki'nin asıl suretini Yetki Kodu verildiği tarihten itibaren 7 (yeddi) gün içinde AVRASYA BARTER Genel Merkezi'ne ulaştırır. AVRASYA BARTER, AVRASYA BARTER Çeki eline ne zaman geçmiş olursa olsun, gerçekleşen işlemin kayıtlarını Yetki Kodu'nun verildiği tarihi dikkate alarak muhasebeleştirir.
17. Satıcı firma tarafından Yetki Kodu alınmış AVRASYA BARTER Çeki'nin asıl sureti AVRASYA BARTER Genel Merkezine ulaştırılmamış ise bu işlemle ilgili Kredi Limiti oluşmaz.
18. ÜYE'ler Barter Pazarı'nda gerçekleşen işlemle ilgili söz konusu ürünün Türk Lirası değeri, T.C. Merkez Bankası efektif satış kuru ile ya da kendi aralarında mutabık kaldıkları kur ile Amerikan Doları'na çevirerek AVRASYA BARTER Çeki üzerine yazarlar.
19. AVRASYA BARTER, Üyeler arasında kısmi barter işlemlerine onay verir. Ancak Üyeler de toplam işlem üzerinden komisyon vermeyi kabul eder.
20. Alıcı ve satıcı firmaların karşılıklı anlaşış, AVRASYA BARTER'dan Yetki Kodu aldıkları işlemlerin iptalini talep ettiklerinde, her iki firmanın karşılıklı mutabakata varması durumunda işlem iptal edilir. Ancak AVRASYA BARTER komisyon hakkından feragat etmez.
21. ÜYE, AVRASYA BARTER'in faksına gönderdiği belgelerin de aslı yerine geçeceğini kabul eder.

F. AVRASYA BARTER Banka Hesap Numaraları

T. İŞ BANKASI	- D.T.M. Şubesi	- Şb Kodu : 1177 - TL Hesap No	: TR 91 000 64 00000 1 1177 0000 245
T. İŞ BANKASI	- D.T.M. Şubesi	- Şb Kodu : 1177 - USD Hesap No	: TR 8 0000 64 00000 1 1177 00000 50
T. İŞ BANKASI	- D.T.M. Şubesi	- Şb Kodu : 1177 - EURO Hesap No	: TR 21 000 64 00000 1 1177 00000 45
GARANTI BANKASI	- D.T.M. Şubesi	- Şb Kodu : 1175 - TL Hesap No	: TR 25 0006 200 1175 0000 629 86 20
GARANTI BANKASI	- D.T.M. Şubesi	- Şb Kodu : 1175 - USD Hesap No	: TR 77 0006 200 1175 0000 909 34 18

G. Üyelik Aidatı ve İşlem Komisyonu

1. ÜYE, Barter Sistemi'ni kuran, işleten, denetleyen ve bu hususta gerekli yatırımları yapan AVRASYA BARTER'a yıllık üyelik bedeli ve her bir işlem için işlem komisyonu öder.
2. ÜYE, Yıllık Üyelik Bedeli olarak 500 USD (+KDV) 'yi nakit olarak yukarıda belirtilen banka hesap numaralarına, Genel Merkez'e elden ya da kredi kartı talimatı ile sözleşmenin imzalanmasına müteakip Avrasya Barter'a öder. Yıllık üyelik aidatını ödemeyen firmaya işlem yapma yetkisi verilmaz.
3. AVRASYA BARTER, ÜYE'nin Barter Sistemi ile yaptığı alım ve satım işlemlerinin her birinden %5 (+KDV) işlem komisyonu alır. Alıcı firma,%5 (+KDV) olan komisyon bedelini nakit olarak yukarıda belirtilen banka hesap numaralarına, Genel Merkez'e elden ya da kredi kartı talimatı ile Avrasya Barter'a öder. Satıcı firma ise,%5 (+KDV) bedeli cari hesabına borçlanır. Alıcı ve satıcı KDV'yi nakit olarak öder.
4. Komisyon tutarını fatura tarihini takip eden 10 (on) gün içerisinde ödemeyen firmaya bir sonraki işlem için Yetki kodu verilmaz.

H. Üyeye Bilgi Verme

1. ÜYE, AVRASYA BARTER nezdinde bulunan hesabındaki tüm hareketleri her zaman öğrenme hakkına sahiptir. AVRASYA BARTER ÜYE'ye Hesap Bildirim Cetveli'ni aylık olarak posta, fax veya noter kanalıyla gönderebilir.
2. ÜYE'nin numaralı faksına gönderilen tüm bilgi, belge ve ekstrelerini içeriğini üyenin öğrendiği varsayılır.
3. Hesap Bildirim Cetvelilerinin (Ekstrelerinin) tebliğ edilmiş varsayılmasından itibaren 7 (yeddi) gün içerisinde noter vasıtasıyla itiraz edilmezse ekstrelerdeki bakiye, işlemler ÜYE tarafından kabul edilmiş sayılır. Kesilen Hesap Bildirim Cetvelileri bir önceki hesap bildirimlerini kesinleştirir.

I. Sözleşme Süresi ve Sona Ermesine İlişkin Hükümler

1. Sözleşmenin süresi 1 (bir) yıldır. Sözleşmenin bitiminden 30 (otuz) gün önce taraflardan biri işbu sözleşmeyi feshetmediği takdirde üye yıllık üyelik Bedelini belirtilen banka hesap numaralarına nakit olarak öder. Sözleşme bir yıl süre ile uzatılmış sayılır. Devam edecek dönemler için de aynı hükümler caidir. Yıllık üyelik bedelini ödememesi durumunda firmanın üyelik statüsüne son verilir.
2. AVRASYA BARTER, ÜYE'nin sözleşmeye aykırı davranış, taahhütlerini yerine getirememesi, kredibilitesi ve mali durumunda olumsuz etkilerin oluşması durumunda sözleşmeyi tek tarafı fesh edebilir. Bu yolla sözleşmenin iptalinde internet şifresi iptal edilir ve ÜYE'nin bu hizmetten yararlanmasına son verilir. AVRASYA BARTER'in tek tarafı feshi yetkisini kullanmasında ÜYE'nin aczinin sabitleşmiş veya iflasına hüküm verilmiş olması şartı aranmaz. Ayrıca feshi durumunda ÜYE'nin doğmuş olan borçları hemen tahsil edilir, gerekirse teminatlar kullanılabilir.
3. Sözleşmenin herhangi bir şekilde sona ermesi halinde ÜYE, ödenmemiş borçlarını AVRASYA BARTER'a komisyonuyla birlikte derhal ödemekle yükümlüdür. ÜYE 'ye ayrıca bir ihbar ya da itiraz yapılması şartı aranmaz. AVRASYA BARTER, ÜYE'nin tüm teminatlarını nakde dönüştürme ve kefillerini takip yetkisine sahiptir. ÜYE'nin alacağı varsa tahsilatını, ancak alacak miktarı kadar mal veya hizmet, Barter ile tahsil eder. ÜYE, AVRASYA BARTER'dan hiçbir zaman nakit ödeme talebinde bulunamaz.
4. Sözleşme süresi sonunda sözleşmeyi yenilemeyen ÜYE, alacağı varsa Barter Pazarı'ndaki ürünlerden satın alarak tahsilatını yapar; borcu varsa borcunu bir keredeki nakit öder. Eğer ÜYE alacağı sözleşme süresi bitiminde hemen bir ürün alarak tahsil etmemiş de ileriki günlerde tahsil edeceğini belirlemiş ve AVRASYA BARTER 'dan tahsil edene kadar hizmetlerine devam etmesini istiyorsa Yıllık Üyelik Bedelini ödemekten kaçınmaz.

J. Diğer Hükümler

1. ÜYE'nin bu sözleşmeye herhangi bir aykırılığı halinde veya belirtilen sair hallerde, AVRASYA BARTER herhangi bir ihbara, hüküm istihsaline, mehil tayinine, borcun miktarının yetkili yargı organlarında önceden tespitine gerek olmaksızın tüm teminatları nakde dönüştürmeye, mahsuba, kefilleri takibe yetkilidir. İşbu sözleşmede muacceliyet koşulunun arandığı durumlarda ÜYE'ye yapılacak ihbar yeterlidir.
2. İşbu sözleşmenin akdi, uygulanması ve teminatlarının alınması nedeniyle, ödenmesi gereken tüm harc, vergi ve resimler ile masraflar ÜYE'ye aittir.
3. İşbu sözleşmenin değişiklikleri yazılı şekilde yapılmadıkça değişiklik iddiaları dinlenemez.
4. Taraflar yukarıda yazılı adresleri gerekli tebligat adresleri olarak kabul ve beyan etmişlerdir. Adres değişikliği yazılı olarak bildirilmediği sürece bu adreslere yapılacak tebligatlar hukuki olarak geçerli sayılır.
5. İşbu sözleşmeden doğacak ihtilaflara bakmaya Bakırköy Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.
6. İşbu sözleşme 10 (On) ana madde ve 57 (Elli yedi) alt maddeden ibaret oluptarihinde, taraflarca okunarak 2 (iki) nüsha olarak düzenlenmiş ve imza altına alınmıştır.

AVRASYA BARTER
İmza / Kaşe

ÜYE
İmza / Kaşe

Barter Üyelik Sözleşmesi

Sözleşme Sıra No: _____

HESAP TÜRÜ TL

→ A. TARAFLAR

İşbu sözleşme; Florya Cad. Florya Plaza No: 88/4 34153 Florya-Bakırköy/İSTANBUL adresinde ikamet eden Türk Barter International A.Ş.(bundan böyle Türk Barter olarak anılacaktır) ile diğer taraftan,

Unvan : _____

Adresi : _____

Posta Kodu : _____ İlçe : _____ İl : _____

Telefon/İş : _____ Telefon/Ev : _____ Faks* : _____

Web : _____ E-Mail: _____

(Bundan böyle Üye olarak anılacaktır) arasında imzalanmıştır.

*Yukarıda belirtilen faks numarasına ve e-posta adresine gönderilen her türlü evrak "aslı gibidir" kabul edilir. Türk Barter, sadece yukarıdaki bilgileri üçüncü taraf ile paylaşmaya yetkilidir.

→ B. SÖZLEŞMENİN KONUSU

Türk Barter tarafından; Sektör farkı gözetmeksizin çok sayıda gerçek ve tüzel kişiyi bir pazarda buluşturabilme, ulusal ve uluslararası barter işlemleri yapabilme, alternatif bir finans modeli olarak kullanılabilme yeteneği ile kurulup işletilmekte olan çoklu takas esasına dayalı barter sistemine, Üye'nin dahil edilmesi ve barter sistemi içerisinde ticaret yapabilmesi hedefine yönelik olarak barter sisteminin genel ve özel işleyiş şartları ile Üye'nin sistem içerisinde çalışma esaslarının belirlenmesidir.

→ C. TANIMLAR

- a. Barter Sistemi : Sistem üyelerinden satın alınan mal ve/veya hizmet bedelinin, yine sistem üyelerine mal ve hizmet satışı yoluyla ödenmesi ve satılan mal ve/veya hizmet bedelinin sistem üyelerinden mal ve/veya hizmet satın alınması suretiyle tahsil edilmesi temeline dayalı ticaret sistemidir.
- b. Barter Şirketi : Üyelik sözleşmeleri akdetmek suretiyle barter sisteminin kurulumunu ve işleyişini sağlayan, üye firmaların birbirleriyle sistem içerisinde mal ve/veya hizmet alım- satımlarını organize eden, Üyelerin arz talep bilgilerini ve cari hesap hareketlerini yöneten çoklu takas sistemini yöneten şirkettir.
- c. Broker : Üye'nin Barter Ortak Pazarı'nda çalışmasına yardımcı olan barter sistem danışmanıdır.
- d. Barter Kredisi : Üyenin barter sistemi içerisinde alım limiti üzerinde borçlanmak suretiyle mal ve hizmet satın alabilmesi için Türk Barter tarafından verilebilecek alım yapma yetkisidir.
- e. Teminat : Barter Kredisi kullanmak isteyen Üyenin, borçlarının karşılığını oluşturmak için Türk Barter'a teminat olarak verdiği Banka Teminat Mektubu, Devlet Tahvili, Hazine Bonosu Gayrimenkul İpoteki gibi hukuki enstrümanlardır.
- f. Barter Çeki : İki üye arasında gerçekleşen alım-satım işlemlerinde bir ödeme ve tahsilat aracı olarak kullanılan, üzerinde yapılan işlemin bedelinin yazılı olduğu, mal veya hizmeti alan tarafından imzalanan, onay kodu alınması ile Alıcı Üye cari hesabında borçlanma, Satıcı Üye cari hesabında barterli alacak kaydı sonucunu doğuran, Türk Barter nezdinde alışverişin gerçekleştiğini belgeleyen Barter Sistemi'nin ödeme aracı ve kıymetli evrakıdır.
- g. Onay Kodu : Barter Sistemi ile satış yapacak firmaya, ürününü satın alacak olan üyenin talep miktarınca alım limiti bulunduğu Türk Barter tarafından verilen ve barter çeki üzerinde bulunması gereken onaydır.
- h. Hesap Bildirim Cetveli : Barter Sistemi ile alım-satım yapan Üye'nin cari hesap hareketleri, bakiyesi, kredi limiti detaylarını içeren ve her ay düzenli olarak Üyeye bildirilen ekstretdir.
- ı. Cari Hesap : Türk Barter tarafından Üye'nin diğer üyeler ile yaptığı barterli alım ve satım işlemlerinin ve bu alım ve satım işlemleri sebebiyle Türk Barter lehinde doğacak komisyon bedellerinin, yapılan ödemelerin ve tahakkuk eden komisyonların kaydedildiği hesaplardır. Barterli işlemler, komisyon borçları ve ödemeleri ayrı ayrı hesaplarda gösterilir. Üyenin alım limiti cari hesaplarının aktif ve pasif toplamına göre belirlenir. Barterli işlemlerin kaydedildiği hesabın mutabakatı her sözleşme yenileme döneminde yapılır. Türk Barter lehinde doğacak komisyon bedellerinin tutulduğu hesabın mutabakat dönemi ise ayda birdir. Üyenin cari hesabının alacak bakiyesi vermesi hallerinde tüm zamanlar için Üye lehine faiz tahakkuk etmez. Üyenin cari hesabının borç vermesi halinde temerrüt tarihine kadar üye aleyhine faiz tahakkuk etmez. Gecikme cezası işbu sözleşme içeriğindeki gibi uygulanır. Bu tanım maddesi işbu sözleşmenin tümü ile birlikte cari hesap sözleşmesi yerine de kaimdir.

→ D. ÜYELİK STATÜSÜNÜN KAZANILMASI

1. Hesap Açma ve İşlem Yapma Yetkisi almak için Firma, Yıllık Üyelik Bedeli'ni işbu sözleşmenin eki olan Üye Bilgi Formu'nda belirtilen şekilde öder. Üye Bilgi Formu'nda belirtilen evrakların tamamını hazırlar, müracat dosyasını oluşturur ve Türk Barter Genel Merkezi'ne ulaştırır.
2. Türk Barter Üyeye, işbu sözleşmenin kapsamı içinde Barter Sistemi'ni kullanmaya başlaması için, istenen evrakların tamamlanması, üyelik bedelinin ödenmesi ve sözleşmenin onaylanmasını müteakip, yazılı olarak HESAP AÇMA ve İŞLEM YAPMA YETKİSİ verir. Bu yetkinin verilmesi ile birlikte Üye adına cari hesap açılmış olur. Hesap Açma ve İşlem Yapma Yetkisi'ni almadan ve Türk Barter tarafından da imzalanmadan işbu sözleşmeyi imzalamak Üye'ye, Barter Sistemi ile çalışma yeterliliğini sağlamaz.
3. Türk Barter, Hesap Açma ve İşlem Yapma Yetkisi alan Üye adına bir Cari Hesap açar ve Üye'nin Barter Ortak Pazarı'nda gerçekleştirdiği alım ve satım işlemlerinin ve sair hesap hareketlerinin Cari Hesapta kaydını tutar. Ayrıca, Üyeye, Barter Sistemi çalışmalarında yardımcı olması için bir Broker görevlendirir. Satın alma işlemlerinde kullanabilmesi için Kredi Limiti oluşturduğunda üye adına Barter Çek Karnesi verir. Barter Çeki'nin işbu sözleşme kapsamı dışında kullanımından doğan sorumluluk, Üyeye aittir. Üye, bu sözleşme ile Türk Barter'a, Barter Ortak Pazarı'nda yaptığı alış veya satış işlemlerinden doğan alacak veya borç hareketlerinin Cari Hesaplar şeklinde Türk Lirası cinsinden tutulması konusunda tam yetki verir.
4. Türk Barter, firmanın ve yetkili temsilcilerinin kimliğini kendisine verilmiş bulunan imza örneklerini (imza sirküleri), adı geçenlerin imzalarının, karşılaştırmasını makul bir dikkatle yapacak ve ilk bakışta anlaşılacak olan imza benzerliklerinin sonuçlarından sorumlu olmayacaktır. Türk Barter, ibraz edilen belgelerin, vekaletnamelerin ve diğer yetki belgelerinin sahteliğinden sorumlu tutulmayacaktır. Türk Barter kendisine üye veya yetkilendirdiği kişiler tarafından sunulan her türlü belgenin gerçeğe uygunluğunu araştırmakla yükümlü değildir. Üye'nin şirket yapısında meydana gelen esaslı değişiklikleri (özellikle temsil ve ilzam) bildirmekle yükümlüdür.

→ E. BARTER SİSTEMİNİN KULLANILMASI VE ÜYELER ARASI İLİŞKİLER

1. Barter Ortak Pazarı, Üye'lerin birbirleriyle alım ve satım işlemleri yapması esasına göre oluşturulmuş olduğundan barterli işlemler sadece Üyeler arasında gerçekleşebilecektir. Her bir Üye hangi Üye ile alım- satım işlemi yapacağına serbest iradesi ile kendisi karar verir.
2. Üye, Satış yapmak üzere alıcı Üye ile mutabakata vardığı satış şartlarını protokole bağlayarak Türk Barter Merkezi'nden satış için telefon, internet veya Call Center vasıtasıyla onay kodu talebinde bulunur. Türk Barter Alıcı Üye cari hesabındaki alım limitine göre onay kodu talebine cevap verir. İsteğe bulunan üyenin alım limitinin varlığında dahi Türk Barter'in işleme onay vermeme hakkı saklıdır. Onay kodu alınması Alıcı Üye'nin planlanan işlem miktarı kadar Türk Barter nezdindeki hesabında alım limitinin varlığı anlamına gelir. Onay kodu verilmiş olması Türk Barter'i hiçbir surette üyeler arasındaki işlemin tarafı haline getirmez. Üyelerin satış şartlarını protokole bağlamamış olması, işlemin gerçekleşmesine engel olmaz ve Türk Barter'a bir yükümlülük getirmez. Alınacak onay kodu Barter çeki üzerindeki onay kodu hanesine yazılır. Onay kodu verilmemiş veya doğrulanmamış Barter Çeki barter işlemine esas teşkil etmez.
3. Barter Çeki üzerinde yapılan işlemin bedeli, tarihi, onay kodu, satıcı Üyenin cari hesap numarası ile alıcı üye imzası yer alır. Alım yapan Üye, satış yapan Üye'ye Barter Çeki düzenleyerek verir. Satış yapan Üye, Barter Çekininin aslını 7 (yedi) gün içerisinde hesabına alacak kaydı için Türk Barter Genel Merkezi'ne ulaştırır. Barter Çeki'nin Türk Barter'a geç teslimi halinde, Türk Barter teslim tarihinde tarafların cari hesaplarının durumuna göre barter işlemi kabul edip etmemekte tamamen serbesttir. Üye barter çekini geç teslim etmekten dolayı uğradığı/uğrayacağı zararlardan dolayı Türk Barter'ı sorumlu tutmamayı kabul, beyan ve taahhüt eder.
4. Üyeler arasında gerçekleşen alım ve satım işlemlerinde; fiyat, ürün nitelikleri, ifa süreci, ürünle ilgili nitelik ve nicelik şartları, satış sonrası teknik hizmetler ve ürün garanti şartlarına yönelik yükümlülükler ve alım satım işlemlerinden kaynaklanabilecek her türlü sorumluluklar her bir Üye'nin kendisine aittir. Türk Barter ve görevlendirdiği Barter Danışmanları alım ve satım işlemlerinden doğrudan sorumlu değildir. Türk Barter, hiçbir zaman Üyeler arasında gerçekleşecek alım - satım işlemlerine yönelik ihtilaflara taraf olarak gösterilemez. Türk Barter, barter işlemine konu hiçbir ürün için ayıba ve zapta karşı tekeffül yükümlülüğüne katlanmaz.
5. Türk Barter gerçekleşen işlem için alıcı Üyenin imzaladığı Barter Çeki üzerindeki bilgileri esas alır. Alıcı ve satıcı Üyeler arasında gerçekleşen Barter işleminde, Alıcı Üye, Satıcı Üye'ye Barter Çeki düzenleyerek bedel ödemesini yapar. Üye, sattığı ürünün bedeli karşılığında alacağı Barter Çeki miktarınca Barter Sisteminden barterli alacak hakkı elde eder. Üye, bu barterli alacak hakkını ancak ve ancak, Barter Ortak Pazarı'nda barter üyeleri tarafından satışa sunulan mal veya hizmetlerden satın almak suretiyle tahsil eder. Üye, başka bir tahsilat şekli ve içeriği talep edemez.
6. Türk Barter'dan Onay Kodu almadan, Üye'nin diğer Üyelere yaptığı satışlar bu sözleşmenin kapsamı içerisine girmez, kısmi barter ile yapılan alım ve satımlar komisyon tahakkuku yönünden iş bu sözleşme kapsamına girebilir.
7. Üyeler birbirleriyle ifası sonraya bırakılmış veya belirli vadelere bağlanmış işlemler yaptığında bu işlemin şartlarını içeren bir protokol yapar. Yapılacak protokolden hangi tarafın hangi yükümlülüklerinin bulunduğu serbestçe belirlenir. Bu kapsamda yapılacak

protokoller taraflarını bağlar. Türk Barter, protokolde belirlenen şekli ile kendisine taraflarca tanınacak yetkilere dayanarak protokol dışında ayrıca bir beyana hacet olmaksızın hesaplar üzerinde gerekli borç - alacak kaydını yapar. İfası sonraya bırakılmış veya belirli bir vadeye bağlanmış alım- satım işlemlerinde Üyelerin birbirlerine karşı yükümlüklerini kısmen veya tamamen yerine getirmemesi sebebiyle Türk Barter'a sorumluluk yükletilemez.

8. Türk Barter, barter'li işleme konu emtianın alım- satımın resmi tescil gerektirmesi veya özel merasime tabi bir işlem olması hallerinde dahi bu merasimlerin ikmal edilip edilmediğini işlemlerin fiili ve / veya resmi maliki ile işlem tarafları arasında uyumun olup olmadığını, araştırmak durumunda değildir. Alım - satım iradesinin varlığı bakımından Türk Barter Üye'nin Barter Çek'i imzalamış olmasını esas alır ve bu yönde hesap hareketlerini kaydeder. Üye, Barter çeki imzalanmış ve onay kodu almış olmakla işleme konu mal veya hizmeti barter sistemi kurallarına uygun olarak almış/satmış sayılacağını ve bu durumların hesapları üzerindeki borçlanma ve/veya harcamaya yönelik tüm sonuçlarını bildiğini kabul ve beyan eder.

9. Üye, gerçekleştirdiği bir barter işleminin iptalini, ancak ve ancak işlemi yaptığı diğer üye ile karşılıklı mutabakat halinde ve yazılı olarak talep edebilir. Türk Barter talep çerçevesinde ve talep tarihindeki tarafların cari hesap durumlarını da nazara alarak incelemesini yapar ve işlemin iptal edilip edilmeyeceğine karar verir. Üye, Türk Barter'ın vereceği karara karşı itiraz edemez, İşlem iptallerinde işleme bağlı komisyonlar iptal ve iade edilemez. İptal işlemi ters kayıt şeklinde aynı bir beyana ihtiyaç olmaksızın yapılır.

10. Türk Barter, işlemin kısmen iptaline karar verebilir. Bu halde iptal edilen oranda ilgili hesaplara borç / alacak kaydı aynı bir beyana hacet olmaksızın doğrudan Türk Barter tarafından yapılır. Üye, kısmen veya tamamen iptal kararı verilen işlem ile ilgili olarak cari hesaplarında oluşacak borç ve/ veya alacak kaydına itiraz edemez.

11. İşlemin taraflarından sadece birisinin iptal talebi Üye'nin açıkça zarar görmesi, barter sisteminin zarar görmesi, diğer üyenin kötü niyetli olması ve benzeri zaruri haller dışında nazara alınmaz.

12. Üye ile alım veya satım yaptığı firma arasındaki temel ilişkiden kaynaklanabilecek hiçbir hukuki ihtilaf Üye'nin Türk Barter'a karşı yükümlülüklerinin ifasına engel olarak ileri sürülemez.

→ F. ALIM LİMİTİ VE GERİ ÖDEME

1. Üyenin, Barter Sistemi ile mal veya hizmet satın alabilmesi alım limiti oluşturmasına bağlıdır. Üyenin Barter Ortak Pazarı'nda yaptığı satışlarından doğacak barterli alacağından tahakkuk edecek komisyon ve sair borçlarının kesintisinden sonra oluşacak bakiyesi alım limiti anlamındadır. Üye, sadece alım limiti miktar kadar Barter Ortak Pazarı'ndan mal ve hizmet satın alabilir. Üye, alacak bakiyesinin üzerinde bir miktarda alım işlemi yapabilmek için Türk Barter tarafından kabul edilecek miktar ve nitelikte teminat vererek Barter Kredisi almak durumundadır.

2. Teminatın miktar ve niteliğinin değerlendirilmesini Türk Barter yapacaktır. Söz konusu teminatlar, sözleşmenin süresinin uzatılması veya herhangi bir sebeple sona ermesi halinde Üye'nin Türk Barter'a karşı doğmuş doğacak her ne nam altında olursa olsun bilcümle borçlarının karşılığını teşkil edecektir. Üye, cari hesabının borçlu olduğu süre içerisinde teminatın iadesini talep edemez.

3. Türk Barter'a her ne sebeple olursa olsun devir, ciro ve teslim edilen ödeme ve tahsilat amaçlı evrakların ayrıca metinlerinden açıkça tasrih olunmadıkça kanuna uygun olarak temlik cirosu ile devir edilmiş olduğu kabul edilmiştir. Üye, bir kıymetli evrakın veya sair ödeme araçlarının teminat olarak ciro ve teslim edildiği iddiasının gerçekliği için Türk Barter'ın geçerli imzasını içeren bir belge ibraz etmesi gerektiğini açıkça beyan, kabul ve taahhüt eder.

4. Üye, Barter Ortak Pazarı'ndan alım limitinin üzerinde alım yapmak suretiyle oluşacak borcunu satın aldığı tarihten itibaren Barter Sistemi içerisinde mal veya hizmet satmak suretiyle 12 (oniki) ay içerisinde geri ödemek durumundadır. Üye, satın aldığı mal ve hizmetin bedelini, 12 (oniki) aylık süre içerisinde kendi mal ve hizmetini barter sistemi içerisinde satmak suretiyle ödemez veya ödeyebildiği miktar borcunun tamamını karşılayamaz ise hiçbir ihbar ve ihtara gerek olmaksızın satın alma tarihinden itibaren 12.ayın sonunda temerrüde düşmüş kabul olunur. Temerrüt tarihinden itibaren mevcut tüm barterli borcu nakden ödenmek üzere muaccel hale gelir. Temerrüt tarihinden itibaren nakden ödenmesi gereken borcuna, her ay için tahsil anına kadar %5 oranında gecikme cezası uygulanır ve her yıl için üyelik bedeli tahakkuk ettirilir.

5. Üye, Barter Sistemi'ne konu olan borçlarının, mevcudiyetini, hukuki geçerliliğini, Türk Barter'ın sözleşmenin ve barter sisteminin kapsamı içindeki üye borçları üzerinde tasarruf ve tahsilini talep yetkisinin varlığını, borçlarını zamanında ve tamamen ödeyeceğini, kabul ve taahhüt etmektedir.

6. Üye, işbu sözleşmede Barter Yetkilisi olarak atamış olduğu gerçek kişinin attığı imzalar ve yaptığı tasarruflar ile tüzel kişilik nezdinde imza yetkilisi olsun - olmasın Türk Barter nezdinde yapılacak işlemler bakımından kendisini bağlayacağını kabul ve beyan eder.

7. Tüzel kişi Üye adına iş bu sözleşmeyi imzalayan imza sahibi olarak; Üye'nin Türk Barter'a karşı doğacak tüm borçlarının ödenmesini Üye ile birlikte müştereken ve müteselsilen kayıtsız ve şartsız olarak tekeffül ettiğini/ettiğimizi kabul, beyan ve taahhüt ederiz.

8. Üye, borçlu bulunduğu dönemde borç ödeme performansını etkileyecek gelişmeler, değişiklikler ile teminatlarının niteliklerini etkileyebilecek gelişmelerden Türk Barter' ı derhal haberdar eder. Üye, özellikle teminatları ile ilgili olarak verdiği bilgilerin Türk Barter'ı yanıltmak suretiyle kredi kullanmak üzere verilmiş olmasından doğacak zararları tazmin edeceğini kabul ve taahhüt eder.

9. Taahhüt edilen borcun ödenmemesi durumunda yargı organları veya icra yoluyla takibi ve tahsilini talep yetkisinin Türk Barter'a ait olması, işbu sözleşme kapsamındaki tüm borçlar için geçerlidir.

10. Türk Barter, Üye'nin Barter işlemlerinden dolayı cari hesabında oluşan Kredi Limiti'ne, alacak bakiyesine, gelecekte tamamlayacağı satış ifa yükümlülükleri veya alımından kaynaklanan ileriye yönelik borçları karşılığı bloke koyma yetkisine sahiptir. Türk Barter bu yetkisini, Üye'nin diğer Üye(ler) ile yaptığı anlaşmalar neticesine veya Üye'nin satış kabiliyetlerine göre kullanacaktır. Üye, Kredi Limiti'ne konulan Bloke'ye hiçbir itirazda bulunmayacağını beyan ve kabul eder. Bloke edilen miktar bloke sebebine uygun olarak kullanılmak durumundadır.

→ G. TARAFLAR ARASI BİLDİRİMLER

1. Üye işbu sözleşmeyle beyan etmiş olduğu adresini, kanuni ikametgah edindiğini beyan ve sözü geçen yere yapılacak tebliğlerin kendilerine yapılmış sayılacağını, o yerde bulunmasa bile tebliğin iade edilmeyip Tebliğat Kanunu Md.21' in uygulanmasını, ikametgah değiştirse bile aynı şehirde derhal yeni ikametgah göstermeyi ancak bu süreyle yeni ikametgahlarını Türk Barter'a noterlik eliyle tebliğ ettirmediği takdirde yukarıda sözü geçen ilk ikametgahlarına yapılacak tebliğlere itiraz haklarının olmayacağını taahhüt ve kabul eder.
2. Üye, Türk Barter nezdinde bulunan hesabındaki tüm hareketleri her zaman öğrenme hakkına sahiptir. Türk Barter Üyeye Hesap Bildirim Cetvelini aylık olarak, e mail, sms (kısa mesaj), faks ve/veya normal posta yoluyla gönderir. Üye gönderim şeklinin Türk Barter tarafından belirleneceğini kabul etmiştir.
3. Üye, işbu sözleşmede belirttiği numaraya ve e-posta adresine yapılan tüm yazılı bildirimlerin gönderilmesini talep ve kabul etmiş olduğundan bu faks kanalı ve e-posta adresi ile gönderilen tüm belge ve ekstreler üye tarafından öğrenilmiş sayılır. Faks numarası ve e-posta adresi değişikliği yazılı olarak bildirmeyen üyenin bilinen faksına ve e-posta adresine gönderilecek bilgilerin üye tarafından alındığı kabul edilir. Faks ve e-posta ile yapılan bildirimler TTK gereklerine uygun yapılmış geçerli bir tebliğatin tüm sonuçlarını doğurur.
4. Hesap Bildirim Cetvellerinin (Ekstrelerin) tebliğinden veya tebliğ edilmiş sayılmasından itibaren sekiz gün içerisinde taahhütlü posta veya noter vasıtasıyla itiraz alınmaması durumunda ekstrelerdeki bakiye, işlemler ve varsa Türk Barter ihtirazi kayıtları Üye tarafından kabul edilmiş sayılacaktır. Kesilen Hesap Bildirim Cetvelleri önceki dönem ekstrelerinin tamamını kesintisizdir.

→ H. ÜYELİK BEDELİ VE İŞLEM KOMİSYONU

1. Üye, barter sisteminin sağlıklı ve verimli olarak çalıştırılması amacıyla faaliyet gösteren, bu kapsamda yatırım yapmakta olan, üyeler cari hesaplarını tutan Türk Barter'a yıllık üyelik bedelini işbu sözleşmenin eki Üye Bilgi Formu'nda belirtildiği miktarda öder.
2. Türk Barter, Üyenin Barter Sistemi ile yaptığı alım ve satım işlemlerinde Üye Bilgi Formu'nda belirtilen oranda komisyon alır. Komisyon oranlarında tek taraflı ve dönemsel olarak üye(ler) lehine yapılan indirimler üye tarafından genel ve sürekli kural olarak yorumlanamaz. Üye Bilgi Formu'nda belirtilen şartlar sözleşme hükmünde geçerli olduğundan üye bu şartlara uymakla yükümlüdür.
3. Nakit Komisyon: Her ay içinde yapılan işlemlerin nakit komisyon faturaları bir sonraki ayın başında kesilir. Üye, Komisyon Faturasını 10 gün içinde, Türk Barter banka hesaplarına nakit olarak ödemek durumundadır. Bu süreyi aşan ödemelerde geçen her ay için %5 gecikme cezası uygulanır. Nakit komisyon borcu işlemin özelliğinin gerektirdiği durumlarda peşin olarak da talep edilebilir.
4. Barterli komisyon: Üye Bilgi Formunda belirtilen oranda tahakkuk edecek komisyon ve üyelik borçlarının barter ile ödenecek kısmı için Onay Kodu verildiğinde barter hesabına bloke konulur. Fatura kesildikten sonra üyenin barter hesabından mahsup edilir. Onay Kodu talebi, barterli fatura miktarının; üyenin barter hesabından, Türk Barter'ın barter hesabına virman beyanını da kapsar. Faturaların kesilme işlemi barter çekleri ve işlemlerin durumuna göre yapılır. Barter ile tahsil edilmiş edilecek komisyonların KDV'si nakit olarak ödenir.
5. Üyelik bedelinin faturalandırılması yukarıda ifade edilen 3 ve 4 üncü maddelerdeki komisyon faturalandırması işlemi ile aynıdır.
6. Satıcı Üye, kısmi nakit uygulamasında, satışını gerçekleştirdiği mal veya hizmetin tüm bedeli üzerinden komisyonu nakit öder.
7. Üyelik Bedeli, işlem ve virman komisyon değer ve oranları ile ifade edilen tüm miktarlara KDV dahil değildir. KDV nakit tahsil edilir.
8. Türk Barter Sisteminde Üyelik statüsü kazanmış Alıcı ve Satıcı firmalar, Türk Barter aracılığı ile bir araya getirilerek Barter sistemi kapsamında alışveriş yapmalarına imkan tanıyan şartların oluşturulmasına binaen taraflar kendi aralarında Barter Sistemi kapsamı dışında alışveriş yapmaları halinde, alıcı ve satıcı üye, işlem miktarının komisyonunu nakden Türk Barter'a ödemeyi kabul ve taahhüt eder.
9. Üyelik bedeli ve işlem komisyonuna ait hükümler cari hesabın sıfırlanarak kapatılması suretiyle sözleşme sonuna kadar geçerlidir. Cari hesap kapatılmadan sözleşme sona eremez.

→ I. ELEKTRONİK ORTAMDA İLETİŞİM ESASLARI

1. Üye, internet üzerinden barter işlemlerini ve hesap hareketlerini takip edebilmesi için işbu sözleşmeyle, internette Türk Barter web sayfasına erişme yetkisine sahip olabilecektir. Bu şifre internet kullanımındaki tüm adımlarda geçerli olacağından, her türlü gizlilik ve güvenlik ihlalleri nedeniyle ileride barter'lı işlemlerden doğacak problemlerden Üye sorumludur.
2. Üye kendisine ait şifrenin kullanımı ile eğer şifre bir tüzel kişiliğe verilmiş ise barter üyelik sözleşmesinde zikredilen yetkililere ait

kimlik dökümlerin beyanı halinde Türk Barter tarafından tayin ve tespit edilen sınırlar çerçevesinde yapılan işlemlerin kendisi veya temsil edilen kuruluş için bağlayacağı olacağını bu şifrenin kullanımı suretiyle yapılan işlemlerin kendisi veya yetkili kişilerce yapılmadığı itirazından peşinen vazgeçtiğini, Türk Barter'in kendisi adına veya tüzel kişi adına talimat veren kişinin kimliğini ve yetkilerini araştırmakla yükümlü olmadığını şifrenin kendisinin dışında veya yetkisiz kişiler tarafından kullanılması neticesinde doğabilecek zararlardan bizzat kendisinin/tüzel kişinin sorumlu olacağını Türk Barter'in sorumlu tutulmayacağını ve doğabilecek zararlardan dolayı Türk Barter'i peşinen ibra ettiğini kabul beyan ve taahhüt eder. Türk Barter sunduğu hizmetlerden üyenin yararlanabilmesi için şifre öngördüğü durumlarda kendisine şifre verilen ve tüzel kişiyi temsil ve ilzama yetkili olan kişi doğacak her türlü zarardan tüzel kişi ile birlikte şahsen sorumludur. Kendisine şifre verilen tüzel kişi yetkililerinin yetkilerinin sona erdiği yazılı olarak Türk Barter'a bildirilmediği sürece talimat verenin tüzel kişiyi temsile yetkili olduğunun Türk Barter'ca kabulü esas olup Üye, yetkileri sona eren yetkililere ait cep telefonu bilgisinin Türk Barter kayıtlarından silinmesini Türk Barter'dan yazılı olarak talep etmediği müddetçe anılan cep telefonu numarasına Türk Barter'in şifre bilgileri dahil olmak üzere her türlü bilgiyi göndermeye devam edebileceğini kabul ve beyan eder.

3. Türk Barter, barter sisteminin bir parçası olarak web sayfası üzerinden her zaman yeni uygulamalar başlatabilir veya başlatılmış bir uygulamaya son verebilir. Yeni sistemlerin elektronik ortamda işletim ve uygulama kurallarını Türk Barter tek taraflı olarak belirlemek yetkisine sahiptir. Türk Barter bu kuralları her bir uygulama için ayrı ayrı veya tümü için genel hükümler şeklinde düzenler. Bu kuralları internet üzerinden kullanım anında onaya sunar. Yayınlanan ve üye tarafından elektronik ortamda onaylanan bu hükümler iş bu sözleşmenin bir parçası olarak kabul edilir. Aynı esaslar elektronik ticaretin ve web sitesinin diğer kullanım alanlarında dahi caridir.

4. Üye, internet ortamında hesap durumunu her zaman inceleme hakkına ve yetkisine sahip olduğundan hesap hareketlerini bilmediğini ileri süremez. Bu durumun bir sonucu olarak da hesaplarındaki eksik ve hataları ay sonuna kadar bildirmemesi halinde o aya ait hesap hareketleri kesinleşmiş kabul olunur.

→ K. YURTDIŞI BARTER İŞLEMLERİ

1. Türk Barter Uluslararası Barter şirketi Statüsünde; Üyenin Uluslararası Finansal Takas (Barter) işlemlerinde, uygulamaların usul ve esaslarını gerektiğinde sektör ve/veya ülke bazında belirlemeye, Üyenin politikalarında bir bütünlük sağlanması için finansal takasa yönelik faaliyet ve kaynaklarını koordine etmeye, yetkilidir.
2. Uluslararası Barter işlemlerinde ihracat ve ithalat bedelleri, Türk Barter Uluslararası Barter şirketi Statüsünde, organize ettiği Barter Sistemi üzerinden takip eder. Türk Barter Üyenin Uluslararası işlem yaptığı ihracat bedelini barter sisteminde yurt içinde başka bir üyeden mal veya hizmetle tahsil edebilir. Bu durumda Türk Barter ihracat bedelini, ihracat yapılan ülkedeki üyeden değil o ülkedeki Barter şirketinden barter sistemi içinde tahsil eder. Bu durumda işlemlerin takibi ve tahsilatı, Uluslararası Barter şirketleri arasında yapılan anlaşmalarla takip edilerek kapatılabilir.
3. Barter Ortak Pazar'na üye olan firma IRTA üyesi diğer Barter şirketlerinin Üyeleri ile bu sözleşme ile Barter Sistemi kapsamında dış ticaret işlemleri yapabilir.
4. Üye, yurtdışı barter işlemlerinde yürürlükteki dış ticaret mevzuatı, kambiyo mevzuatı ve gümrük kanunları ile tabii olarak bağlıdır.
5. Bir para biriminin diğerine çevrilmesinden meydana gelecek kayıp ve zararlar Üyeye ait olup Müşteri bu hususta Türk Barter'dan hiçbir talepte bulunamayacaktır.

→ L. SÖZLEŞME SÜRESİ VE SONA ERMESİNE İLİŞKİN HÜKÜMLER

1. Sözleşmenin süresi 1 (bir) yıldır. Sözleşmenin bitiminden 30 gün önce taraflardan biri işbu sözleşmeyi feshetmediği takdirde sözleşme aynı şartlar ile bir yıl uzatılmış sayılır ve Üye yeni dönem üyelik bedelini öder. Devam edecek dönemler için de aynı hükümler caridir.
2. Üye'nin akde aykırı davranışı, kredibilitesi, teminatın yetersiz kalması veya esaslı değişikliğe uğraması ve mali durumunda olumsuz etkenlerin ortaya çıkması halinde Türk Barter, herhangi bir mehil tayinine gerek olmaksızın sözleşmeyi yazılı ihbarla her zaman feshedebilir. Türk Barter'in bu fesih hakkını kullanabilmesi için Üyenin aczinin sabit, iflasına hüküm verilmiş olması ve subjektif delillerin ve verilerin ispat şartı aranmaz.
3. Üye, borçlarını ödemiş olmak veya alacaklarını tahsil etmiş olmak suretiyle cari hesabının sıfır bakiye verdiği hallerde bir zaman kısıtlaması ile bağlı olmaksızın sözleşmeyi feshedebilir.
4. İşbu sözleşmenin süresinde veya süresinden önce olmakla birlikte karşılıklı mutabakat ile sona ermesi halinde ve hangi sebeple ve hangi tarafça feshedilmiş olur ise olsun her türlü fesih ve sona erme hallerinde Üye, fesih ve sona erme tarihinde mevcut tüm borçlarını, doğacak komisyonu ile birlikte derhal ve nakit olarak ödemekle yükümlüdür. Üye'ye ayrıca bir ihbar ya da ihtar yapılması şartı aranmaksızın fesih ve/veya sona erme tarihinden itibaren temerrüt hükümleri uygulanır.
5. Her türlü fesih ve sona erme hallerinde Türk Barter, Üyenin bilcümle teminatlarını nakde tahvil, kefillerini takip yetkisine

sahiptir. Teminatın nakde tahvili ayrı bir metin ile şarta bağlanmış olsa dahi fesih veya sona erme halinde bu teminatın nakde tahvilini geciktirecek her türlü kısıtlamalar hüküm ifade etmeyecektir.

6. İşbu sözleşmenin olağan şekilde veya karşılıklı mutabakat ile sona ermesi halinde ve hangi sebeple ve hangi tarafça feshedilmiş olur ise olsun her türlü fesih ve sona erme halinde Üye'nin barter sisteminden barterli alacak hakkı var ise, Üye bu alacak hakkını ancak ve ancak alacak miktar kadar mal veya hizmeti, barter üyelerinden satın alarak tahsil edebilir. Üye, barterli alacak hakkının ancak barter ile tahsil edilebileceğini ve hiçbir halde Türk Barter'dan nakit olarak talep edilemeyeceğini bilir ve kabul eder. Üye, barterli alacak hakkını mal ve hizmet satın almak suretiyle tahsil edinceye kadar geçecek sürelerde barterli alacak hakkına faiz tahakkuk ettirilmesini talep edemez.

7. İşbu sözleşmenin olağan şekilde veya karşılıklı mutabakat ile sona ermesi halinde ve hangi sebeple ve hangi tarafça feshedilmiş olur ise olsun her türlü fesih ve sona erme halinde Üye alacak hakkının sistem kurallarına göre tahsil edilmesine ve/veya Üye, borcunun Türk Barter'a ödenmesine kadar geçen süreler için iş bu sözleşme hükümleri geçerli kalmaya devam edecektir. Üye, cari hesabı kapanıncaya kadar geçecek sürede Yıllık Üyelik Bedeli'ni ve komisyonlarını ödemekten imtina edemez.

8. Üye borçlarının tahsiline imkan verebilmek için Türk Barter'ın aleyhinde borcun kambiyo senedine bağlı olduğu durumlar da dahil olmak üzere teminatsız olarak ihtiyatı haciz kararı alabilmesine tam muvafakatini olduğu kabul beyan ve taahhüt eder.

→ M. MUHTELİF HÜKÜMLER

1. İşbu sözleşme ve kapsamı içerisinde gerçekleşen işlemler nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda, Türk Barter'ın her türlü belge ve kayıtlarının münhasır, kesin delil teşkil edeceği hususunda taraflar tam mutabakata varmışlardır.

2. Türk Barter dilediği müşterilerine kendi takdir yetkisinde olmak üzere belirlediği özel Barter hizmetlerini sunma hakkına sahiptir. Bu durumda Türk Barter üyenin anılan hizmetlerden yararlanmasının önkoşulu olarak yine kendisi tarafından belirlenecek olan şartları yerine getirmesini üyeden isteyebilir.

3. İşbu sözleşmenin müzakeresi, imzası uygulanması ve teminatlarının alınması nedeni ile, ödenmesi gereken bircümle harç, vergi ve resimler ile sair tüm masraflar Üye'ye aittir. İşbu sözleşmeden doğan borçların tahsili hususunda Türk Barter, Üye aleyhine dava açmak veya İcra ve İflas Kanunu hükümlerine uygun olarak icra takibine başvurmak suretiyle alacağını Üye'den tahsil etmek zorunda kalırsa, Üye Türk Barter'ın yasal takip nedeniyle yaptığı icra ve yargılama masrafları ile birlikte takip tutarının %10 u tutarında avukatlık ücreti ile tahsil ve cezaevi harcını da ödemekle yükümlüdür.

4. Taraflar arasında özel olay ve işlemler için yapılmış ve yapılacak olan sözleşmeler iş bu sözleşme hükümlerinin geçerliğini etkilemez. 5. Sözleşmenin bir kısmının herhangi bir sebeple hükümsüz hale gelmesi, diğer kısımların da hükümsüz kalması sonucunu doğurmaz. Ancak tarafların, bu hükümlerin mevcut olmaması halinde işbu sözleşmeyi yapmayacakları açıkça anlaşılabilir hallerde sözleşme tamamen hükümsüz hale gelir. Sözleşmenin sona ermesi, hükümsüz hale gelmesi Üyenin sözleşmeden kaynaklanan veya sözleşme temel alınarak yapılan her türlü işlemlerden doğan yükümlülüklerini kararlaştırıldığı şekilde ifa ve tasfiye etmesini engellemez.

6. İşbu sözleşmenin yorumu gereken hallerde Türk Barter'ın üyelerine geneline yönelik genel uygulamaları ve IRTA uygulama kuralları esas alınır. Üye lehine münferit uygulamalar yoruma esas teşkil etmez. Üye, Türk Barter'ın çalıştıracağı yardımcı kişilerin kendisine vereceği zararlardan dolayı Türk Barter'ın sorumsuzluğunu kabul eder.

7. Üye, Barter Sistemi'nin zarar görmesi ihtimali bulunan her türlü davranıştan kaçınmak zorundadır. Üyenin dürüstlük kuralı ile bağdaşmayan, sistemin zarar görmesine sebebiyet verebilecek her bir davranışı sözleşmeye aykırılık sayılır ve haklı nedenle fesih sebebi kabul edilir. Özen göstermek yükümlülüğü her iki taraf için de sözleşme süresi sonunda dahi geçerli olacaktır.

8. Taraflar yukarıda yazılı olan adresler, gerekli tebligat adresleri olarak kabul ve beyan etmişlerdir. Adres değişikliği yazılı olarak bildirmediği sürece bu adreslere yapılacak tebligatlar geçerli bir tebligatın tüm hukuki sonuçlarını doğuracaktır.

9. Bu sözleşmeden doğabilecek ihtilaflarda Türkiye Cumhuriyeti Hukuk kuralları geçerlidir.

10. Bu sözleşmeden doğacak ihtilafların halinde İstanbul Ticaret Mahkemeleri ve İcra Müdürlükleri yetkilidir. Teminatlar ile ilgili taraflarca ayrıca özel yetkili mahkeme belirlenebilir. Belirlenmemiş olması halinde İstanbul Mahkeme ve İcra Müdürlükleri yetkilidir.

11. Üye bu sözleşme hükümlerinin bir bütün teşkil ettiğini keza barter sistemi içerisinde imzalamış olduğu/imzalayacağı diğer sözleşme, taahhütname talimat ve diğer belgelerinde bu sözleşmenin eki ve ayrılmaz bir parçası olduğunu kabul ve beyan eder.

12. Üye yukarıda belirtilen sözleşme maddelerinin kendisine okunduğunu içerikleri hakkında bilgilendirildiğini, tüm içeriğini anladığını ve istisna getirmeksizin bütün sözleşme hükümlerini kabul ve bunlara uygun olarak hareket etmeyi taahhüt eder.

13. Üye Sözleşmeyi imzalamakla Türk Barter sistemi içerisinde yapacağı her türlü işlemi kendi nam ve hesabına gerçekleştireceğini kullanacağı kendi adına ve başkası hesabına hareket etmediğini kabul beyan ve taahhüt eder.

14. İşbu sözleşme/...../..... tarihinde, İstanbul'da tanzim, imza ve teati edilmiştir.

Türk Barter International A.Ş.
İmza / Kaşe

Üye
İsim / İmza / Kaşe

EK 2: Kuruluş Tanımlama Formu

AVRASYA BARTER GIDA EGİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Kuruluş Tanımlama Formu

Kuruluş Bilgileri

Ünvan : Şehir :
Adres : Tel / İş :
..... Faks / İş :
..... Web Adresi :

Kuruluş Yetkilileri

Adınız Soyadınız : Yönetim Kurulu :
Görevi : Ürvanı :
Adınız Soyadınız : Yönetim Kurulu :
Görevi : Ürvanı :

Barter Yetkilisi

Adınız Soyadınız : Tel / İş :
Görevi : Gsm :
E-mail : Faks / İş :

Barter Yetkilisi, Barter Çeklerini imzalamaya ve diğer Üyeler ile Alım - Satım sözleşmesi imzalamaya yetkilidir.

Üyelik Bedeli ve Komisyon

- Yıllık Üyelik Bedeli :500 USD Nakit
- Komisyon Bedeli :Satış İşlemlerinde %5 Barter, Alış İşlemlerinde %5 Nakit

Üyelik ve Komisyon Bedellerine KDV Dahil Değildir. Fatura tarihindeki kanuni duruma uygun olarak KDV oranı faturaya yansıtılacaktır. KDV Nakit tahsil edilir.

Kredi Kartı Ödeme Talimatı

Kredi Kartı No :
Son Kullanma Tarihi: / / Visa Master Amerikan Express İmza

Avrasya Barter A.Ş. ile yapmış olduğum Barter Üyelik Sözleşmesi maddeleri uyarınca Barter sistemi içinde yapacağım alım ve satım işlemleri sonunda ve sözleşme süresi sonunda, ödemem gereken işlem komisyonu, Üyelik Bedeli ve KDV miktarlarının sözleşmede belirtilen oranda ve miktarda, yukarıda açık olarak belirttiğim kredi kartı hesabımdan tahsil edilmesini rica ederim.

Firma Yetkilisi / Barter Yetkilisi

Yukarıda vermiş olduğum bilgilerin tümünün doğru ve eksiksiz olduğunu kabul ve beyan ederim.

Adınız Soyadınız :
Tarih : İmza : Barter Yetkilisi / İmza:

Bu Bölüm Avrasya Barter Tarafından Doldurulacaktır

Hesap No :
Sözleşme No : İmza : Firma Broker'i:

Form: AB/PZ.02/Rev:07/YT: 11.10.2012

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

EK 3: Arz Bildirim Formu

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Arz Bildirim Formu

Firma Adı : Tarih : / /
Firma Yetkilisi :

Aşağıdaki arz bilgileri:

E-mail olarak yayınlansın. İnternet'ten yayınlansın. Taleplere göre detaylanacaktır.

Arz bilgilerimi her ay güncelleştirmeyi taahhüt ediyorum.

Yetkili İmza / Kaşe

Sıra No	Arz Edilen Mal / Hizmet	Teknik Özellikler Açıklama	Opsiyon Tarihi	Miktar	Birim	Birim Fiyatı (\$)	Kontrol Sonucu
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							

Form: AB.PZ.03 / Rev: 07 / YT: 11.10.2012

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

TURK BARTER

INTERNATIONAL

→ Arz Bildirim Formu

Tarih:...../...../.....

Firma Ünvanı : Firma Yetkilisi :

Broker : İmza/Kaşe

Sıra	Arz edilen mal/hizmet	Teknik özellikler açıklama	Opsiyon tarihi	Miktar	Birim	Birim fiyatı	Kontrol sonucu
1
2
3
4

→ Talep Bildirim Formu

Sıra	Talep edilen mal/hizmet	Teknik özellikler açıklama	Miktar	Birim	Toplam Bedel	Kontrol sonucu
1
2
3
4

F-1020/02 Rev.No:4 Rev.Tarihi: 01./07/2011

Kaynak: Türk Barter International A.Ş.

EK 4: Talep Bildirim Formu

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Talep Bildirim Formu

Firma Adı : Tarih : / /
Firma Yetkilisi :

Aşağıdaki talep bilgileri:

E-mail olarak yayınlansın. İnternet'ten yayınlansın.

Talep bilgilerini her ay güncelleştirmeyi taahhüt ediyorum.

Yetkili İmza / Kaşe

Sıra No	Talep Edilen Mal / Hizmet	Teknik Özellikler Açıklama	Miktar	Birim	Birim Fiyatı (\$)	Kontrol Sonucu
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						

Form: AB.PZ.04 / Rev: 07 / YT: 11.10.2012

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

EK 5: Üyelik İçin Gerekli Evraklar Listesi

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

ÜYELİK İÇİN GEREKLİ EVRAKLAR LİSTESİ

1. BARTER ÜYELİK SÖZLEŞMESİ (2 ADET)
2. KURULUŞ TANIMLAMA FORMU
3. ARZ BİLDİRİM FORMU
4. TALEP BİLDİRİM FORMU
5. TİCARET SİCİL GAZETESİ FOTOKOPİSİ
6. İMZA SİRKÜLERİ FOTOKOPİSİ
7. SON YIL VERGİ LEVHASI FOTOKOPİSİ
8. FAALİYET BELGESİ FOTOKOPİSİ
9. BROŞÜRLER, FİYAT LİSTESİ VB.
10. DİĞER (KİMLİK FOTOKOPİSİ, İKAMETGAH VB)

Form: AB.PZ.05 / Rev: 07 / YT: 11.10.2012

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

EK 6: İşlem Yapma Yetkisi

Türkiye'nin Barter Firması

www.avrasyabarter.com

■ İŞLEM YAPMA YETKİSİ

Tarih :/...../20.....
Konu : İşlem Yapma Yetkisi ve www.barterbanka.com sitesine Giriş Bilgileriniz
Firma :
Yetkili : Sn.,

İmzalamış bulunduğunuz/...../20.... tarihli Avrasya Barter Üyelik Sözleşmesi, Avrasya Barter Yönetim Kurulu'nda imzalanmış ve aşağıdaki bilgiler içeriğinde firmanıza İşlem Yapma Yetkisi tanınmıştır. (Bu İşlem Yapma Yetkisi Evrağının ilişkişinde ilgili Avrasya Barter Üyelik Sözleşmesi'nin onaylı bir sureti tarafınıza teslim edilmiştir.)

ÜYE BARTER KODU : (Avrasya Barter'daki Barter Hesap No'nuzdur ve www.barterbanka.com sitesindeki kullanıcı adınızdır.)

ŞİFRE : (www.barterbanka.com sitesindeki şifrenizdir.)

Firmanıza verilen İşlem Yapma Yetkisi, ürünlerinize Barter Pazarı'nda satış imkanı tanınmasını içerir; ihtiyaçlarınızın karşılanması imkanını kapsamaz. İhtiyaçlarınızın Barter Pazarı'ndan karşılanması, Firmanız adına Satınalma Kredi Limiti açılması ile mümkün olacaktır. Satınalma Kredi Limiti iki durumda açılır:

- Satış yaparak alacaklı olduğunda,
- Satış yapmadan Barter Kredisi kullanmak için teminat verildiğinde.

Teminat olarak; Banka Teminat Mektubu, Devlet Tahvili, Hazine Bonosu ve Gayrimenkul İpoteği kabul edilmektedir. Teminat cinsine göre Kredi Limiti, Barter Sözleşmesi maddeleri dikkate alınarak açılır.

Avrasya Barter Genel Merkezi, firmanızın Barter Sistemi'ni en kolay ve en rahat kullanmasını temin edecek şekilde yapılmıştır. Satış Yetki Kodu ve Cari Hesap Durumunu öğrenmek, Arz bilgilerini değiştirmek, Teminat İşlemleri, İnternet Bilgileri, Barter Sistemi Kuralları, Müşteri şikayetleri gibi konular için 0212 465 73 88 (pbx) numaralı telefonları kullanarak lütfen bizi arayınız.

Barter Havuzundaki arzlar ve talepler hakkında bilgi sahibi olabilmek için www.avrasyabarter.com ya da www.barterbanka.com adresindeki üye girişine üye barter kodunuz ve şifreniz ile erişebilirsiniz.

Firmanız için özel olarak atanan Broker, sizin Barter Pazarı'ndaki faaliyetlerinizde en büyük yardımcınız olacaktır. Lütfen hemen brokeriniz ile iletişime geçiniz.

BARTER PAZARI'na hoşgeldiniz der, başarılı çalışmalar dileriz.

Saygılarımızla,

Murat DOĞANAY
Avrasya Barter Yönetim Kurulu Bşk.
İmza:

Teslim Tarihi :/...../20..... Teslim Alan Yetkili : İmza :

Form: AB.OP.01 / Rev: 07 / YI: 11.10.2012

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

EK 7: Barter Çeki Teslim Tutanağı

▪ BARTER ÇEKİ TESLİM TUTANAĞI

Tarih :/...../20.....

Konu : Barter Çeki'nin Teslimi

Firma :

Yetkili : Sn.,

Avrasya Barter A.Ş.'ye ait ile ve aralarındaki seri numaralarını içeren her biri 3'er nüshadan oluşan toplam 20 (YİRMİ) yapraklı 1 (BİR) adet Barter Çeki Koçanı, ilgili firmaya tahsis edilerek teslim edilmiştir.

Teslim Tarihi :/...../20..... Teslim Alan Yetkili : İmza :

Form: AB.OP.02 / Rev: 07 / YT: 11.10.2012

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

EK 8: Barter Çeki Kullanma Talimatı

Türkiye'nin Barter Firması

www.avrasyabarter.com

▪ BARTER ÇEKİ KULLANMA TALİMATI

Tarih :/...../20.....

Konu : Barter Çeki'nin Kullanımı

Firma :

Yetkili : Sn.,

- Avrasya Barter Çeki : Avrasya Barter Pazarı'nda sadece Avrasya Barter Üyeleri arasındaki alış-verişlerde kullanılabilen, Yetki Kodu (Provizyon) esasına göre çalışan, Avrasya Barter Sistemi'nin kıymetli evrakıdır.
- Barter alış-verişi için tüm şartlarda (Fiyat, kalite, teslimat, satış sonrası hizmetler vb.) mutabakat sağlayan üye firmalar, çek koçanını teslim anında kullanmalıdırlar.
- İşlemlerde Barter Çeki'ni, mal ve hizmeti alan firma keser.
- İşlemin geçerli olabilmesi için Avrasya Barter Genel Merkezi'nden **YETKİ KODU (Provizyon)** alınması zorunludur.
- Ayrıca; Alıcı ve Satıcı Üye Firmaların, Yetki Kodu aldıktan sonra, Avrasya Barter Genel Merkezi'nden ekstrelerini talep etmeleri gerekmektedir.
- Alıcı Üye Firma, ilgili Barter Çeki'nin üçüncü suretini kendisi alır. Birinci ve ikinci sureti ise; mal ve hizmeti satana vererek borcunu Barter Çeki ile ödemiş olur.
- Satıcı Firma ise, ilgili Barter Çeki'nin ikinci suretini kendisine bırakır, birinci suretini ise bir hafta içerisinde Avrasya Barter Genel Merkezi'ne ulaştırır. Satıcı, Barter Çeki'nin birinci suretini Avrasya Barter Genel Merkezi'ne ulaştırmadığı sürece cari kartında alacak görünmesine rağmen kredi limitine tesir etmez.
- Barter Çekleri'nin prosedür'e uygun olarak doldurulmasını müteakip, birinci nüshanın Avrasya Barter A.Ş. Genel Merkezi'ne Satıcı Firma tarafından en kısa zamanda (7 gün) elden, kurye veya taahhütlü gönderilmesi uygun olacaktır.
- Avrasya Barter Çekleri'nin kabulü, diğer bilgilerin teyit ettirilmesine bağlıdır. Avrasya Barter Genel Merkezi'nden gerekli yetki ve bilgilerin alınmamasından dolayı olabilecek ihtilaf ve zararlardan firmanın kendisi sorumludur.
- Herhangi bir nedenle iptal edilen Barter Çekleri Avrasya Barter Genel Merkezi'ne ulaştırılmalı, Alıcı ve Satıcı Firmalar ilerde olabilecek ihtilaflara karşı koçanları saklamalıdırlar.

Teslim Tarihi :/...../20..... Teslim Alan Yetkili : İmza :

Form: AB.OP.03 / Rev: 07 / YT: 11.10.2012

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

EK 9: Barter Çeki

(1'inci Nüsha Barter Çeki)

 **AVRASYA
BARTER**

Yetki Kodu _____
Tarih _____
Tutarı _____
USD (Barter Doları)

Barter Çeki

Bu çek karşılığında _____ firmasının _____ cari hesabına
yalnız _____ USD (Barter Doları) kaydediniz.

Alıcı Hesap No: _____

Çek No: № 05824 Alıcı İmza / Kaşe

Bu satın alma AVRASYA BARTER ticari kuralları ile yapılmaktadır. Bu barter çeki, yalnız AVRASYA BARTER üyeleri arasında geçerlidir.
Birinci nüsha "beyaz çek yaprağı" AVRASYA BARTER'a, ikinci nüsha "sarı çek yaprağı" SATICI'ya, üçüncü nüsha "pembe çek yaprağı" ALICI'ya verir.

(2'inci Nüsha Barter Çeki)

 **AVRASYA
BARTER**

Yetki Kodu _____
Tarih _____
Tutarı _____
USD (Barter Doları)

Barter Çeki

Bu çek karşılığında _____ firmasının _____ cari hesabına
yalnız _____ USD (Barter Doları) kaydediniz.

Alıcı Hesap No: _____

Çek No: № 05824 Alıcı İmza / Kaşe

Bu satın alma AVRASYA BARTER ticari kuralları ile yapılmaktadır. Bu barter çeki, yalnız AVRASYA BARTER üyeleri arasında geçerlidir.
Birinci nüsha "beyaz çek yaprağı" AVRASYA BARTER'a, ikinci nüsha "sarı çek yaprağı" SATICI'ya, üçüncü nüsha "pembe çek yaprağı" ALICI'ya verir.

(3'üncü Nüsha Barter Çeki)

 **AVRASYA
BARTER**

Yetki Kodu _____
Tarih _____
Tutarı _____
USD (Barter Doları)

Barter Çeki

Bu çek karşılığında _____ firmasının _____ cari hesabına
yalnız _____ USD (Barter Doları) kaydediniz.

Alıcı Hesap No: _____

Çek No: № 05824 Alıcı İmza / Kaşe

Bu satın alma AVRASYA BARTER ticari kuralları ile yapılmaktadır. Bu barter çeki, yalnız AVRASYA BARTER üyeleri arasında geçerlidir.
Birinci nüsha "beyaz çek yaprağı" AVRASYA BARTER'a, ikinci nüsha "sarı çek yaprağı" SATICI'ya, üçüncü nüsha "pembe çek yaprağı" ALICI'ya verir.

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

(1'inci Nüsha Barter Çeki)

TURK*BARTER
INTERNATIONAL
Barter Çek

Bu çek karşılığında nezdinizdeki cari hesabıma borç ve öyeniz

Yetki kodu _____
Tarih _____
Tutar _____ TL (Türk Lirası)

_____ firmasının _____ no'lu cari hesabına
yalnız _____ TL (Türk Lirası) alacak kaydediniz.

Alıcı hesap no: _____
Alıcı: İmza/Kaşe

Çek no : **№ 314908**

Bu satın alma Türk Barter ticari kuralları ile yapılmaktadır. Bu barter çeki, yalnız Türk Barter üyeleri arasında geçerlidir. Birinci nüsha Türk Barter'a, ikinci nüsha Satıcı'ya, üçüncü nüsha Alıcı'ya verilir.

Birinci nüsha

(2'inci Nüsha Barter Çeki)

TURK*BARTER
INTERNATIONAL
Barter Çek

Bu çek karşılığında nezdinizdeki cari hesabıma borç ve öyeniz

Yetki kodu _____
Tarih _____
Tutar _____ YTL (Yeni Türk Lirası)

_____ firmasının _____ no'lu cari hesabına
yalnız _____ YTL (Yeni Türk Lirası) alacak kaydedilir.

Alıcı hesap no: _____
Alıcı

Çek no : **№ 314908**

Bu satın alma Türk Barter ticari kuralları ile yapılmaktadır. Bu barter çeki, yalnız Türk Barter üyeleri arasında geçerlidir. Birinci nüsha Türk Barter'a, ikinci nüsha Satıcı'ya, üçüncü nüsha Alıcı'ya verilir.

İkinci nü

(3'inci Nüsha Barter Çeki)

TURK*BARTER
INTERNATIONAL
Barter Çek

Bu çek karşılığında nezdinizdeki cari hesabıma borç ve öyeniz

Yetki kodu _____
Tarih _____
Tutar _____ TL (Türk Lirası)

_____ firmasının _____ no'lu cari hesabına
yalnız _____ TL (Türk Lirası) alacak kaydediniz.

Alıcı hesap no: _____
Alıcı: İmza/Kaşe

Çek no : **№ 314908**

Bu satın alma Türk Barter ticari kuralları ile yapılmaktadır. Bu barter çeki, yalnız Türk Barter üyeleri arasında geçerlidir. Birinci nüsha Türk Barter'a, ikinci nüsha Satıcı'ya, üçüncü nüsha Alıcı'ya verilir.

Üçüncü nüsha

Kaynak: Türk Barter International A.Ş.

EK 10: Barter Ticari Ahlak Kuralları

Türkiye'nin Barter Firması
www.avrasyabarter.com

■ AVRASYA BARTER TİCARİ AHLAK KURALLARI

Tarih :/...../20.....
Konu : Avrasya Barter Ticari Ahlak Kuralları
Firma :
Yetkili : Sn.,

Avrasya Barter Sistemi'ne üye olan bir firma kabul eder ki ;

1. Üye olma kararını kendi başına vermiştir. Üyelik Sözleşmesi imzalamak için Avrasya Barter Sistem Danışmanları'ndan bilgi almış, ancak Avrasya Barter Genel Üyelik Sözleşmesi esasları dışında taahhütlerle karşılaşmamıştır; üçüncü şahısların telkin ve etkisinde kalmamıştır. Avrasya Barter Genel Üyelik Sözleşmesi'ne ve Barter Ticari Ahlak Kuralları'na uygun Barter işlemleri yapmak için üye olma kararı vermiştir.
2. Barter Pazarı'na girmek, bütün ihtiyaçlarını Barter Sistemi ile karşılamak veya ürünlerini mutlaka Barter Sistemi ile satmak demek değildir. Üyeler uygun gördükleri ürünleri Barter Pazarı'na sunarlar; yine uygun gördükleri ürünleri Barter Pazarı'ndan satın alırlar. Neyi satacaklarına ve neyi satın alacaklarına sadece ve sadece üyelerin kendileri karar verirler.
3. Bir firma, Barter Pazarı'na satışı yaptığı ürünlerin tamamını sunabileceği gibi bazılarını sunup bazılarını sunmaya dabilir. Hatta geçici bir süre için arzını tamamen geri çekebilir. Hangi koşulda ürününü Barter Pazarı'na arz ediyor olursa olsun, her durumda Avrasya Barter İşlem Merkezi'ni veya Broker'ını yazılı olarak bilgilendirir. Üye firma Avrasya Barter'a bilgi vermeden arz listesi ile ilgili değişiklik yapamaz, gelen talepleri geri çeviremez, satış gerçekleşmemesi için yüksek fiyat, geç teslimat veya ayıplı mal teklif edemez.
4. Barter Pazarı'nda fiyat, alıcı ve satıcı arasında karşılıklı görüşülerek belirlenir. Barter işlemlerinde peşin fiyatın geçerli olması esastır. Avrasya Barter, Barter işlemlerinde gerçekleşen fiyata müdahale etmez ancak piyasada geçerli uygun fiyat olmasını gözetir. Uygun fiyat, ürünün normal şartlarda peşin satış fiyatıdır. Liste fiyatı olarak ta yorumlanabilir. Özel iskontolar, spot piyasası fiyatları Barter Pazarı'nda uygulanan fiyat için ölçü kabul edilmez. Üye firmalar, açıkça belirli şekilde ürünlerine yüksek fiyat talep edemezler, alıcı firmalar fiyatın yüksek olduğunu bilerek Barter işlemi yapamazlar. Gerçekleşen yüksek fiyatlı bir Barter işleminde, satıcı kadar fiyata razı olan alıcı da aynı derecede kusurludur. Satıcılar, Barter işlemlerinden Avrasya Barter'in aldığı komisyon oranlarını, ürün fiyatına dahil edemezler; fiyatlarının rakiplerine göre yüksekliğine, Avrasya Barter komisyonunu neden gösteremezler.
5. Firmalar ancak Barter Pazarı'na sunulmuş ürünleri Barter Sistemi ile satın alırlar. Bunun içindir ki, üye olurken veya işlem yaparken sistemde bulunan malları ve hizmetleri öğrenmek en doğal haklarıdır. Üye olan bir firmanın, ürettiği veya sattığı bütün ürünleri Barter Pazarı'na arz etmeyebileceği de dikkate alınmalıdır. Böylelikle, doğrulanmamış bilgilerle, zannederek, tahmin ederek yapılan işlemler sonucu, üye firmaların (olursa) mağduriyetinden Avrasya Barter sorumlu değildir. Bu tür davranışlardan kaçınılması da şiddetle üyelere tavsiye edilmektedir.
6. Barter Pazarı, firmaların biraraya gelerek oluşturduğu büyük bir ailedir. Bu ailede üyelerin güçlü etik değerlere sahip olması esastır. Bir üyenin doğru bile olsa diğer bir üye ile ilgili dedikodu yapması, kötülüklerinden bahsetmesi, yanlışlıklarını, hatalarını konuşarak yayması ve benzeri davranışlar Avrasya Barter tarafından hiçbir şekilde hoşgörülmez. Böylesi durumlarla karşılaşan üyeler durumu yazılı olarak Avrasya Barter Genel Merkezi'ne bildirir, tedbirlerin alınmasını ister.
7. Avrasya Barter, üye firmaların Barter Pazarı'nda karşılaştıkları problemleri, üyeleri Avrasya Barter Yönetim Kurulu tarafından seçilen Barter Ticaret Kurulu'nda görüşerek değerlendirir. Üye firmaların şikayete konu olan söz ve davranışları, Avrasya Barter Genel Üyelik Sözleşmesi ve Barter Ticari Ahlak Kuralları dikkate alınarak incelenir ve alınan kararlar taraflara yazılı olarak bildirilir. Şikayete konu olan söz ve davranışın Barter Ticari Ahlak Kurulu'nda görüşülebilmesi ancak şikayetin yazılı yapılması, şikayet konusunun araştırılması ve doğruluğunun teyidi durumunda mümkün olacaktır.

Teslim Tarihi :/...../20..... Teslim Alan Yetkili : İmza :

Form: AB.OP.04 / Rev: 07 / YT: 11.10.2012

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

EK 11: Üyeler Arası Sözleşme Formu (Barterli İşlem Protokolü)

Türkiye'nin Barter Firması
www.avrasyabarter.com

▪ BARTERLİ İŞLEM SÖZLEŞMESİ

A. TARAFLAR:

ALICI :

Adres :

SATICI :

Adres :

Alıcı ve Satıcı Firma Aşağıda Yazılı Genel ve Özel Şartlarda Anlaşmışlardır.

B. GENEL ŞARTLAR

1. İşleme konu olan mal veya hizmetin belirtilen miktardaki ödemesi Barter çeki ile yapılacaktır.
2. Alıcı ile satıcı arasında bahse konu mal veya hizmetle ilgili fiyat, Evsaf, kalite, teslim süresi ve sonradan çıkacak uygunsuzluklarda Avrasya Barter A.Ş.sorumlu değildir.
3. Taraflar cari hesaplarındaki alacaklarını sisteme sunulmuş mal ve hizmetleri alarak tahsil eder. Borçlarını ise 12 aylık süre içinde sisteme mal ve hizmet satarak öder.12 ay içinde bu yöntemle ödenmeyen borçlu firma bu miktarı Avrasya Barter A.Ş. ye nakten öder.
4. Provizyon Kodu verilmiş işlemin iptali söz konusu değildir. Ancak mücbir bir sebepten alıcı ve satıcının birlikte işlem iptali istedikleri durumda evrakla belgelemek kaydı ile işlem iptal edilebilir. Bu durumda Avrasya Barter A.Ş. her iki firmadan da komisyon miktarını tahsil eder.
5. Alıcı firmanın satıcı firmaya verdiği Provizyon Kodu yazılmış barter çekini satıcı firma en geç bir hafta içinde Avrasya Barter A.Ş.'ye ulaştırmak zorundadır. Ulaşmadığı durumda satıcının alım limitine eklenmez.
6. Alıcı ve satıcı aşağıda yazacakları özel şartlar bölümündeki sorulara kesin cevap vermek kaydı ile varsa diğer şartlarını 2.maddeden itibaren yazabilirler.
7. Alıcı ve satıcı aşağıda yazacakları özel şartlarda Avrasya Barter'la aralarında akdetmiş oldukları genel üyelik sözleşmesi maddelerine aykırı hüküm tesis edemezler.
8. Taraflar arasında tanzim edilen işlem protokollerine şirketi temsil ve ilzama yetkili şahıslar imza atmak zorundadır. Yetkili imzasını taşımayan protokollere işlem Provizyon Kodu verilmez
9. Tarafların yukarıda yazılan adresleri ihtilaf vukuunda resmi tebligat adresidir.
10. İhtilaf vukuunda Bakırköy Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir.

C. ÖZEL ŞARTLAR:

1. Alım Satım Konu Olan Mal/Hizmetin Cinsi:
- Miktarı/Adedi:
- Toplam İşlem bedeli:
2.
3.

İşbu protokol 10 (ON) genel (.....) özel maddeden ibaret olup/...../20..... tarihinde 2 nüsha tanzim edilmiştir.

ALICI
İmza / Kaşe

SATICI
İmza / Kaşe

Form: AB.P2.06 / Rev: 07 / YT: 11.10.2012

AVRASYA BARTER GIDA EĞİTİM TURİZM İNŞAAT İTHALAT İHRACAT VE TİC. A.Ş.
Atatürk Havaalanı Karşısı İstanbul Dünya Ticaret Merkezi A-2 Blok Kat: 3 No: 160-161 Yeşilköy - İstanbul / Türkiye
Tel: +90 212 465 73 88 Faks: +90 212 465 73 99 www.avrasyabarter.com www.barterbanka.com

Kaynak: Avrasya Barter A.Ş.

BARTERLİ İŞLEM PROTOKOLÜ

I TARAFILAR

Alıcı Üye* :

Satıcı Üye* :

Barter Şirketi : Türk Barter International A.Ş. (Doğrudan taraf olmayıp, sözleşmenin ifasındaki ilgisine binaen atıfta bulunulmuştur).

*: Alıcı ve Satıcı Üye unvanlarını sözleşmeye uygun tam ve açık olarak yazınız.

II BARTER SİSTEMİNE İLİŞKİN GENEL HÜKÜMLER

Alıcı ve satıcı firma olarak aşağıda yazılı genel ve özel şartlarda tam mutabakata varılmıştır.

1. İşleme konu olan mal veya hizmetin ödemesi tarafların üyesi bulundukları Türk Barter Sisteminin kıymetli evrakı olan Türk Barter Çeki ile yapılacaktır. İşlemin bedeli üzerinden tahakkuk eden komisyon sözleşme ibrazı ile birlikte Türk Barter'a ilgili taraflarca ödenecektir.
2. İşlem tarafları olarak aramızda satışa konu mal ve/veya hizmetle ilgili fiyat, kalite, teslim süresi, resmi ve fiili tarafta farklılığı / aidiyeti, tescil mükellefiyeti konularında tam mutabakata varılmıştır. Aramızda çıkacak uyuşmazlıklarda işlemin geçerliliği / gerçekliği açısından Türk Barter'in sorumlu olmayacağını, bilir ve kabul ederiz. Barter şirketine yöneltilen taleplerimizde Türk Barter kayıtlarının öncelikle geçerli olacağını kabul ederiz.
3. Alıcı ve satıcı olarak aşağıda yazdığımız özel şartlar bölümünde satış konusu mal veya hizmetin nitelikleri ile ilgili verdiğimiz bilgilerin doğru olduğunu, gerekli inceleme ve muayene kontrollerinin yapıldığını beyan ederiz.
4. Alıcı olarak: İşbu sözleşmenin bedel ödeme ifası amacıyla tanzim ettiğim Barter Çeki'nin Türk Barter nezdindeki cari hesaplarım üzerinde borç doğurucu nitelik taşıdığını biliyorum, Türk Barter'in, tanzim ettiğim barter çekine dayanarak cari hesabımı, barter çeki miktar ve buna bağlı tahakkuk edecek komisyon miktar kadar borçlandıracığını, barter çekinin borç doğurucu niteliğinin alıcı ve satıcı arasındaki temel ilişkidir ve ihtilaflardan bağımsız olduğunu bildiğimi, kabul, beyan ve ikrar ederim.
5. Onay talebi Türk Barter'a tarafımızdan yöneltilmiş olup, iptali söz konusu değildir. Barter işlemi iptal taleplerimizin barter üyelik sözleşmesi hükümlerine uygun olarak Türk Barter tarafından incelenip karar bağlanacağını kabul ederiz. İşlemin niteliğinin, taraflar olarak ifa performanslarımızın ve/veya hesap bakiyelerimizin gerektirdiği durumlarda Türk Barter'a işlem iptali yetkisi verdiğimiz beyan ederiz.
6. Alıcı üye tarafından lehime tanzim edilmiş bulunan onay kodu yazılmış barter çekinin Türk Barter'a ulaşması gereken süretni satıcı üye olarak en geç bir hafta içinde Türk Barter'a ulaştırmak zorunda olduğumu, Barter Çekini ulaştırmamam halinde bu satış bedelinin cari hesabıma alacak kaydı olarak eklenmeyeceğini bilir ve kabul ederim.
7. Alıcı ve satıcı olarak, taraf olduğumuz işlemlerde Türk Barter'la aramızda akdetmiş olduğumuz barter üyelik sözleşmesi içeriğine aykırı hüküm tesis edemeyeceğimizi, bu kabil hükümlerin Türk Barter için geçerli ve bağlayıcı olmadığını bilir ve kabul ederiz.
8. Alıcı ve Satıcı olarak aramızda tanzim edilen iş bu sözleşmeye ve diğer barter enstrümanlarına temsil ve ilzama yetkili şahıs/shahıslar tarafından imza atıldığını, aykırı halin Türk Barter için aleyhte bir sonuç doğurmayacağını beyan ederiz. Türk Barter tarafından yetkili imzasını taşımayan protokollere işlem onayı verilmeyeceğini, verilmiş işlem onaylarının iptal edilebileceğini biliriz.
9. Tarafların yukarıda yazılan adresleri ihtilaf vukuunda resmi tebligat adresidir.
10. Türk Barter'ın da dahil olduğu/edildiği ihtilaf vukuunda İstanbul Mahkemeleri (Sultanahmet) ve İcra Daireleri yetkilidir.

III ÖZEL HÜKÜMLER

I-Alım Satım Konu Olan Mal/Hizmetin:

CİNSİ	BİRİM SATIŞ FİYATI	MİKTARI / ADEDİ	TOPLAM SATIŞ BEDELİ
TESLİMAT ŞARTLARI			
TEMİNAT DURUMU			
DİĞER ÖZEL HÜKÜMLER			

İşbu protokol ... / ... / tarihinde taraflar arasında İstanbul'da tanzim ve imza edilmiş olup, aslı yerine kaim olmak üzere suret olarak Türk Barter bilgisine de sunulacaktır.

ALICI

SATICI

Kaynak: Türk Barter International A.Ş.

KAYNAKÇA

Kitaplar :

- ARZOVA, S. Burak, **Barter İşlemleri-İşleyişi, Hukuki Yönü ve Muhasebeleştirilmesi**, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000.
- BAUER, Peter, **From Subsistence to Exchange and Other Essays**, Princeton University Press, Princeton, N.J., 2000.
- BAŞÖZ, Lütfü ve Ramazan ÇAKMAKÇI, **Türk Ticaret Kanunu: Karşılaştırma Tablolu Eski ve Yeni Kanun Maddeleri ile Birlikte**, Legal Yayıncılık, İstanbul, Şubat 2011.
- BİLİCİ, Nurettin, **Vergi Hukuku**, Seçkin Yayınları, 18.Baskı, Ankara, 2008.
- BELLEN, Herdem, **Barter Sistemi: Hukuki Yapısı ve İşleyişi**, Beta Yayınları, İstanbul, 2007.
- BERK, Niyazi, **Finansal Yönetim**, Türkmen Kitabevi, 7.Baskı, İstanbul, 2003.
- CEYLAN, Ali, **Finansal Teknikler**, Ekin Kitapevi, 5.Baskı, Bursa, 2003.
- ERİŞGİN, Nuri, **Medeni Hukuk-II**, 1.Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2829, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1787, Eskişehir, Ocak 2013.
- GÜRİSOY, Celal, **Barter El Kitabı: Dünyada ve Türkiye'de Barter (Takas) Ticareti**, Göksu Matbaacılık, İstanbul, 1998.
- GÜRİSOY, Celal, **Bartering 2.Kitap-Türkiye'de Barter Ticaretinin Kullanıldığı Sektörler**, Birinci Basım, İstanbul, 2000.
- HELVACI, Mehmet, Hüseyin ÜLGEN, Ömer TEOMAN, Abuzer KENDİGELEN, Arslan KAYA ve N. Füsün NOMER ERTAN, **Ticari İşletme Hukuku**, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul, 2006, s.521.
- KARLUK, Rıdvan, **Uluslararası Ekonomi**, Beta Yayınları, 5.Baskı, İstanbul, 1998
- KARLUK, Rıdvan, **Uluslararası Ekonomi-Teori ve Politika**, 7.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2003.
- KAYA, Feridun ve Neslihan TURGUTTOPBAŞ, **Dış Ticaret İşlemleri**, 1.Baskı, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:2526, Açıköğretim Fakültesi Yayını No:1497, Eskişehir, Haziran 2012.

- KAYIHAN, Şaban, **Ticaret Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 2.Baskı, Ankara, 2007.
- KESKİN, Ayşe Dilşad, **Barter Sözleşmesi**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2004.
- KOBAN, Emine ve Hilal YILDIRIR KESER, **Dış Ticarete Lojistik**, Ekin Basım Yayın, 4.Baskı, Bursa, 2007.
- KONDAK, Nuray, **İşletmelerde Finansman Sorunu ve Çözüm Yolları**, Der Yayınları, İstanbul, 2002.
- MADURA, Jeff, **International Financial Management**, 3th Edition, West Publishing, St. Paul MN, 1992.
- NOMER, Haluk N., **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Beta Yayınevi, 12.Baskı, İstanbul, Eylül 2012.
- ÖNCEL, Mualla, Ahmet KUMRULU ve Nami ÇAĞAN, **Vergi Hukuku**, Turhan Kitabevi, 12.Baskı, Ankara, 2005.
- ŞAMİLOĞLU, Famil, “Factoring ve Forfaiting Finansman Teknikleri”, **Dış Ticaret: İşlemler ve Uygulamalar** (içinde), Gazi Kitabevi, Ankara, 2008.
- ŞENYÜZ, Doğan, **Borçlar Hukuku: Genel ve Özel Hükümler**, Ekin Basım Yayın, 6.Baskı, Bursa, 2012.
- ŞİMŞEK, M. Sırrı, **Parasız Ticaret: Barter**, Kapital Medya Yayınları, İstanbul, 2004.
- TEKŞEN, Ömer, “Barter İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Vergilendirilmesinin Yeni Finansal Tekniklerle Karşılaştırılarak İncelenmesi: Bir Araştırma, Doktora Tezi”, **İktisadi Araştırmalar Vakfı (Ünal Aysal Tez Değerlendirme Yarışma Dizisi; 5.)**, İstanbul, 2006.
- TERRY, Neal L. and Eisler K. GARY, **Barter & The Future Of Money: The Currency Crisis**, Master Media Limited, Newyork, 1996.
- TOMANBAY, Mehmet, **Dış Ticaret Rejimi ve İhracatın Finansmanı**, Hatipoğlu Yayınları, 2.Baskı, Ankara, 1998.
- SEYİDOĞLU, Halil, **Uluslararası Finans**, Güzem Yayınları, 2.Baskı, İstanbul, 1997.
- SEYİDOĞLU, Halil, **Uluslararası İktisat: Teori, Politika ve Uygulama**, Güzem Yayınları, 14.Baskı, İstanbul, 2001.
- SAYGILIOĞLU, Nevzat ve Adnan GERÇEK, **Dış Ticaret ve Gümrük**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara, 2007.

TOROSLU, M. Vefa, **Barter İşlemleri ve Muhasebesi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.

ZAPATA, Tan Tahsin, **Borçlar Hukuku-Altın Seri**, 4.Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2007.

Sürekli Yayınlar:

ACAR, Durmuş ve Ömer TEKŞEN, “Barter Sisteminin Muhasebe Uygulamaları Açısından İncelenmesi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı.3, 2007.

ALTAN, Fırat, “Barter Sistemine Vergisel Bakış”, **Mali Pusula**, Sayı.50, Şubat 2009.

ARSLAN, C. Murat ve Fercan AYKUTLU, “Barter Uygulaması”, **Sirküler Rapor Serisi**, TÜRMOB Yayınları-97, Seri No: 27, Ankara, 1999.

ARZOVA, S.Burak, “Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm**, Sayı.54, <http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=54>, Ocak-Şubat-Mart 2001.

ÇİMAT, Ali ve Mehmet AVCI, “Türkiye’de Barter Sisteminin Hukuki Dayanağı ve Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı.60, <http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1>, Temmuz-Ağustos-Eylül 2002.

DALTON, George, “Barter”, **Journal of Economic Issues**, Vol.16, No.1, March 1982.

DEMİRAL, Halit, “Barter Şirketlerinde Tahsil Edilemeyen Alacakların Gider Yazılması”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı.228, Ağustos 2000.

DOĞAN, Zeki, “Yeni Bir Finansman Tekniği Olarak Barter ve Muhasebeleştirilmesi”, **Muhasebe ve Denetim Bakış**, Sayı.3, Ocak 2001.

EDWARDS, Audrey, “Better Business Bartering”, **Essence**, Vol.27, No.8, December 1996.

ERKAN, Mehmet, “Yeni Bir Finansman Aracı: Barter”, **Vergi Dünyası**, Sayı.221, Ocak 2000.

ERKAN, Mehmet, “Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter’in Vergi Hukuku Karşısındaki Durumu”, **Vergi Dünyası**, Sayı.225, http://www.erkymm.com/yararli_makaleler/, Mayıs 2000.

- ERKAN, Mehmet, “Yeni Bir Finansman Aracı Olarak Barter’in Diğer Finansman Teknikleri ile Karşılaştırılması”, **Active Bankacılık ve Finans Dergisi**, Sayı.12, http://www.erkymm.com/yararli_makaleler/, Nisan-Mayıs 2000.
- ERSUN, Nur ve Kahraman ARSLAN, “İslam Ülkeleri Arasındaki Ticaretin Geliştirilmesinde Çok Taraflı Kliring Birliği Projesinin Rolü ve Önemi”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı.48, Ekim 2010.
- GENCEL, Ufuk ve Elif KURU, “Vergi Kültürü ve Vergi Politikaları Etkileşimi: Türkiye Değerlendirmesi”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, Sayı.20, 2012.
- GÖKMEN, Selahattin, “Barter Sistemi, Sisteminin İşleyişiyle Bu Sistemde Kullanılan Barter Çeklerinin 6183 Sayılı Kanun Karsısındaki Durumu”, **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı.201, Haziran 2005.
- GURIEV, Sergei and Dmitri KVASSOV, “Barter For Price Discrimination”, **International Journal of Industrial Organization**, Elsevier, Vol.22, Issue 3, March 2004.
- GÜRSOY, Celal, “Türkiye ve Dünyada Barter Sisteminin Çalışması”, **İGEME**, Sayı.9, 1999.
- HATUNOĞLU, Zeynep ve Mesut BİLGİNER, “Vergi ve Muhasebe Uygulamaları Açısından Barter”, **Barter Ekonomi Dergisi**, Sayı.8, 2000.
- İNCE, Neslihan İÇTEN, “Borç İlişkilerinde Taraf Değişiklikleri: Alacağın Devri”, **Maliye Postası Dergisi**, Sayı.752, 01 Ocak 2012.
- KIRLIOĞLU, Hilmi, Ali AKAYTAY ve Aydın BAĞDAT, “Bir Alternatif Finansman Modeli: Barter İşlemleri ve Muhasebeleştirilmesi”, **Journal of Qafqaz University**, No.15, Bakü Azerbaycan, Spring 2005.
- KIZILOT, Şükrü, “Barter, Bartır ve Değiş-Tokuş”, **Hürriyet**, 23 Temmuz 2009.
- KURT, Mustafa, “Takasa Var mısın?”, **Altso Dergisi**, Alanya Sanayi ve Ticaret Odası Yayınları, Sayı.40, Kasım-Aralık 2005.
- MARIN, Dalia and S.Monika SCHNITZER, “The Economic Institution of International Barter”, **The Economic Journal**, Vol.112, Issue 479, April 2002.
- MUCUK, İsmet, **Modern İşletmecilik**, 12.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000.
- NASH, Collin, “Bartering For Bargains”, **Black Enterprise**, Vol.22, No.2, September 1991.
- OYMAN, Mine, "Pazarlama Bakış Açısıyla Karşılıklı Ticaret ve Uygulama Süreci", **Pazarlama Dünyası**, Sayı.2005-1, Ocak-Şubat 2005.

- ÖNDEŞ, Turan, “KOBİ’lerde Döner Sermaye Eksikliği ve Bir Çözüm Alternatifi Olarak Barter Sistemi”, **Banka ve Ekonomik Yorumlar Dergisi**, Sayı.11, Kasım 1999.
- ÖZEN, Necat, “Finansal Takas (Barter) Sistemi ile Yapılan Ticaretin Esasları ve Sistemin İşleyişi”, **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog**, Sayı.206, Haziran 2005.
- ÖZKAN, Azzem, “Barter İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı.18, 2002.
- SAYGILIOĞLU, Nevzat, “Barter Sisteminin Tanımı, Önemi, İşleyişi ve Etkileri”, **Yaklaşım**, Temmuz 2009, Sayı.199.
- SOLAK, Sadık, “Firmalar, Barter Sistemini Başarılı Nasıl Kullanır?”, **Barter Finans Dergisi**, Sayı.6, Haziran 2004.
- SÜRMEN, Yusuf ve Uğur KAYA, “Barter ve Muhasebe İşlemleri”, **Vergi Dünyası**, Sayı.239, Mart 2001.
- TUGEND, Alina, “Trading What You Have for What You Need”, **New York Times**, 13 February 2009.
- UYAN, Özgül, “Barter Sistemi”, **Bakırköy Yenises Gazetesi**, 29 Aralık 2005.
- UYAN, Özgül, “Paranın Alternatifi, Barter”, **İş Hayatı Dergisi**, Sayı.22, Temmuz 2013.
- UYAN, Özgül, “Finansal Sıkıntıdaki İşletmelerde Yeniden Yapılandırma Süreçleri”, **Barter Finans Dergisi**, Sayı.22, 2013.
- YAKOVLEV, Andrei, “Barter in the Russian Economy: Classifications and Implications (Evidence From Case Study Analyses)”, **Post-Communist Economies**, Vol.12, No.3, 2000.
- YEŞİLOĞLU, Talat ve Selçuk YİĞİT, “Barter ile Ticaret Çok Avantajlı Oldu”, **Ekonomist**, Sayı.47, 24 Kasım 1996.
- YILDIZ, A. Murat ve Serdar GÜMÜŞAY, “Barter Sistemi, Yapısı ve Avantajları ile Vergisel Boyutu-1”, **Maliye Postası**, Yıl.24, Sayı.551, 15 Ağustos 2003.
- Barter Yeni Ekonomi**, “Yeni Ekonomi, Barter: Fazlanı Ver, Eksiğini Al”, Yıl.4, Sayı.49, Şubat 2002.
- Ekonomix**, “Finansın Çözümü Barter Çözüm Merkezi”, Kasım 2011.

Tezler :

- BAYRAV, Muhammet Hanifi, “Alternatif Ticaret ve Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2009.
- DURMUŞ, Ahmet Fethi, “Ticari İşlemlerde Barter Uygulaması ve Muhasebeleştirilmesi: Türkiye'nin Rusya ve Türk Cumhuriyetleri ile Ticari İşlemleri Üzerine Bir Araştırma”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, İnönü Üniversitesi, S.B.E., Malatya, 2007.
- DURMUŞ, Cem Niyazi, “Barter İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi ve Bir Öneri”, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**, Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2005.
- HACICAFEROĞLU, Burhanettin, “Barter (Takas) Sistemi ve Sporda Kullanılabilirliği: Spor Kulüp Yöneticilerinin Görüşleri”, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**, Gazi Üniversitesi, S.B.E., Ankara, 2010.
- ODUNCUOĞLU, Funda, “Konaklama İşletmelerinde Barter Sistemi Uygulamasının Pazarlama Fonksiyonuna Etkisinin Analizi: Barter Sistemine Üye Olan Konaklama İşletmelerine Yönelik Bir Uygulama”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Anadolu Üniversitesi, S.B.E., Eskişehir, 2007.
- ÖZKOÇAK, Mehmet Oğuzhan, “Barter Sisteminin Eskişehir'de Kullanılmamasının Nedenleri: Eskişehir Organize Sanayi Bölgesi'nde Bir Araştırma”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Anadolu Üniversitesi, S.B.E., Eskişehir, 2011.
- POLAT, Dilek, “Bir Finansman Tekniği Olarak Barter Sistemi, İşleyişı ve Türkiye'deki Barter Uygulamaları”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Anadolu Üniversitesi, S.B.E., Eskişehir, 2002.
- KANAR, Aytuğ, “Alternatif Finans Yöntemlerinden Barter Sistemi ve Sisteme Taraf Olan Şirketlerde Muhasebe Düzeni”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2002.
- ŞENOL, Aydın, “Barter Sisteminin İşleyişı Uygulama ve Muhasebesi”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Sakarya Üniversitesi, S.B.E., Sakarya, 1999.
- SÖZTUTAN, Sırrı, “Türkiye'de Barter İşletmeleri ve Muhasebesi”, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**, Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 2004.
- ZÜGÜL, Muhittin, “Reform Ülkelerinin Dış Ticaretinde Barter ve Diğer Ödeme Şekilleri-Kırgızistan Uygulamaları”, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**, Marmara Üniversitesi, S.B.E., İstanbul, 1998.

Broşürler, Matbu Evraklar:

Avrasya Barter, “Barter Sistemi”, 3.Baskı [Broşür], 2012.

Avrasya Barter Sözleşmesi, 11.10.2012.

Avrasya Kuruluş Tanımlama Formu, 11.10.2012.

Avrasya Barter Ticari Ahlak Kuralları, 11.10.2012.

Ormita Commerce Network, “Corporate Profile”, [Brochure], 2011.

Sistem Barter Sözleşmesi, 12.08.2012.

Türk Barter Üyelik Sözleşmesi, 01.05.2011.

Kanunlar :

Türk Borçlar Kanunu (6098 S.K.), **Resmi Gazete**, 27836;04/02/2011.

Türk Ticaret Kanunu (6102 S.K.), **Resmi Gazete**, 27846;14/02/2011.

Damga Vergisi Kanunu (488 S.K.), **Resmi Gazete**, 11751;11/07/1964.

Gelir Vergisi Kanunu (193 S.K.), **Resmi Gazete**, 10700;06/01/1961.

İhracat Yönetmeliği, **Resmi Gazete**, 26190;06/06/2006.

Katma Değer Vergisi Kanunu (3065 S.K.), **Resmi Gazete**, 18563;02/11/1984.

Kurumlar Vergisi Kanunu (5520 S.K.), **Resmi Gazete**, 26205;21/06/2006.

Sermaye Piyasası Kanunu (6362 S.K.), **Resmi Gazete**, 28513; 30/12/2012.

İnternet Kaynakları :

ALPTÜRK, Ercan, “Barter - Çoklu Takas Organizasyonu”,
<http://www.xing.com/net/bartergame/fikirler-oneriler-geribildirim-297896/firmalarin-barter-sistemini-kullanma-nedenleri-ve-sekilleri-23062925/>
(30 Temmuz 2013).

DEMİREL, Ertürk, “Barter Sistemi ve Ekonomik Krizde Anlamı”, 23 Ocak.2009,
<http://www.kocaelide.com/article.php?id=164> (23 Nisan 2013).

TANZER, Michael and Idrian RESNICK, “Multilateral Barter Trade For The Global South: The Barter Trade Organization (BTO)”,
<http://cog.kent.edu/lib/MichaelTanzerIdrianResnick-Multilateral2008.pdf>,
March 2008.

FLINTOFF, John-Paul, “Money Is Dead-Long Live Barter”, **Sunday Times Newspaper**,
<http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/public/sitesearch.do?querystring=MONEY+IS+DEAD§ionId=2&p=sto&bl=on&pf=all> (23 Nisan 2013).

KLOPP, Matthias, “Wie Sie Ohne Geld Ein Vermögen Machen Können”,
<http://www.gruenderland.de/finanzierung/bartering-tauschgeschaefte.html> (23 Nisan 2013).

MARTIN, Justin, “Make Purchases Without Cash”, **Fortune Small Business Magazine**, http://money.cnn.com/2009/06/23/smallbusiness/fair_trade.fsb/ (23 Nisan 2013).

ÖZDAMAR, Mehmet, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu”,
<http://www.aydinbarosu.org.tr/dosyalar/12-05-2012-ttk/DOCDRMEHMETOZDAMAR/6102SAYILITTK-GIRIS-TICARIISLETME.ppt> (10.09.2013).

http://www.redhouse.com.tr/sozluk_ara.asp (23 Nisan 2013).

<http://tdkterim.gov.tr/> (23 Nisan 2013).

“Ekonominin yeni adı: BARTER”, <http://haber.ihya.org/haber/hn-14540.html> (23 Nisan 2013).

<http://www.porttakal.com/ahaber-m-sirri-simsek-dunya-barter-vakfi-baskanligina-secildi-217064.html> (23 Nisan 2013).

<http://www.oaib.org.tr/tr/ihracatta-alternatif-finansman-araclari> (18 Eylül 2013)

http://www.yaklasimkariyer.com/icerikdetay~30_796_hesap-uzman-yardimciligi-eski-sinav-sorulari.html (30 Haziran 2013).